

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

**BURSA DEVLET TİYATROSU'NDA SAHNELENEN ÇOCUK OYUNLARI
METİNLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe AFACAN

Balıkesir, 2015

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

**BURSA DEVLET TİYATROSU'NDA SAHNELENEN ÇOCUK OYUNLARI
METİNLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe AFACAN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Bahattin KAHRAMAN

Balıkesir, 2015

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda 201112535004 numaralı Aysel AFACAN'ın hazırladığı "Bursa Devlet Tiyatrosu'nda Sahnelenen Çocuk Oyunları Metinleri Üzerine Bir İnceleme" konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 12.06.2015 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

Başkan
Prof. Dr. Bahattin KAHRAMAN

Üye (Danışman)
Prof. Dr. Bahattin KAHRAMAN

Üye
Doc. Dr. Salim Çarçöplü

Üye
Yard. Doç. Dr. Ali Donbay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylıyorum.

22.12.2015
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Çocukların temel dil becerilerini geliştiren ve kelime hazinelerini zenginleştiren metinler, ana dili eğitiminde kullanılan önemli materyallerdendir. Metinlerden daha fazla yararlanma ancak söz konusu ürünlerin niteliklerinin ortaya çıkarılmasıyla mümkündür. Metinlerin içerik, tür, dil gibi özellikleri; çocukların ya da öğrencilerin seviyelerine uygun olmalı ve ilgilerini çekmelidir. Bu amaçla metinlerin söz varlığı ve taşıdığı özelliklerin ortaya çıkarılması gerekmektedir.

Çocuk eğitimi ve terbiyesi açısından bakıldığında çocuk tiyatrosu, toplumsal hayatı düzenleyen kural ve davranışları oyun ve eğlence yolu ile kazandırma açısından kolaylıklar sağlamaktadır. Görsel, bilişsel, işitsel yönden çocukların gelişmesini sağlayan tiyatronun, eğitimde kullanımını özendirerek geleceğin kültürlü ve eğitilmiş bireylerini yetiştirmek aynı zamanda onları iyi bir tiyatro izleyicisi olarak hazırlamak amaçlanmalıdır. Bu amaçla çocuk eğitimi için önemli materyallerden olan çocuk tiyatrosu metinleri; içerik, konu, dil gibi özelliklerle daha nitelikli hâle getirilmelidir.

Bu araştırma, Bursa Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenmiş çocuk oyunları metinlerini; biçim, söz varlığı, tema, eğitsel kavramlar gibi yönleriyle incelemeyi kapsamaktadır. İncelemenin çocuk edebiyatı alanında araştırma yapan bilim insanlarına, yazarlara ve tiyatro sanatçılara faydalı olacağı düşünülmektedir.

Gereksinim duyduğum kaynaklara ulaşmamda yardımlarını ve sahip olduğu kaynakları esirgemeyen Bursa Devlet Tiyatrosu'na ve özellikle tiyatro arşivinde çalışan Sevcan YILDIRIM'a teşekkürü bir borç bilirim. Çalışmam boyunca bilgilerini ve deneyimlerini esirgemeyen saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Bahattin KAHRAMAN'a minnettarım. Çalışmamın tamamlanmasına en çok sevinecek kişiler olan anneme, babama, kardeşime ve çalışmamın başından sonuna kadar yardımlarını esirgemeyen eşim Üzeyir SÜĞÜMLÜ'ye gönülden teşekkür ederim.

Ayşe AFACAN

Balıkesir, 2015

ÖZET

BURSA DEVLET TİYATROSU'NDA SAHNELENEN ÇOCUK OYUNLARI METİNLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (1957-2000)

AFACAN, Ayşe

Yüksek Lisans, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bahattin KAHRAMAN

Çağlar boyunca, hem eğitmek hem de eğlendirmek için önemli bir alan olan tiyatro, çocuklara “dünyayı okuma fırsatı” verir. Tiyatro, çocuk eğitimi ve öğretiminde olumlu değişmelerin gerçekleşmesi için kullanılabilir önemli bir sahne sanatıdır.

Çocuklara eğitim ve eğlenme fırsatı sunan en önemli kurumlardan biri Devlet Tiyatroları'dır. Devlet Tiyatroları, profesyonel çalışmalar yaparak sergilediği oyunlarla geniş bir izleyici kitlesine hitap etmektedir. Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunları, diğer oyunlara örnek teşkil ettiğinden araştırmamızın konusunu oluşturur.

Araştırmanın kuramsal çerçevesini, “Türkiye’de Tiyatronun Gelişimi” (Türkiye’de Çocuk Tiyatrosunun Gelişimi, Bursa’da Tiyatronun Gelişimi, Bursa’da Çocuk Tiyatrosunun Gelişimi), “Çocuk Tiyatrosu ve Eğitim”, “Çocuk Tiyatrosu ve Dil Kullanımı” konuları oluşturmaktadır.

Araştırmada, Bursa Devlet Tiyatrosu’nun kuruluşundan (1957) 2000 yılına kadar (2000 yılı dâhil) sahnelenmiş yirmi altı çocuk oyunu metni çeşitli açılardan incelenmiştir. Bu oyunların yirmi bir tanesi yerli, beş tanesi yabancı çocuk oyunları metinlerinden oluşmaktadır.

Çocuk oyunları; “Biçim ve Öz”, “Kişiler”, “Olay Örgüsü”, “Zaman ve Mekân”, “Dil ve Üslup” ve varsa “Seyirci Sayısı” bakımından incelenmiştir. Seyirci sayısı verileri, Bursa Devlet Tiyatrosu gişe hâsılat defterlerinden elde edilmiştir. İncelenen çocuk oyunları metinleri, “Oyunlarda Öne Çıkan Eğitsel Kavramlar”

bakımından da ele alınmış ve çocuk eğitiminde öne çıkan kavramlar, ortaya konulmuştur.

Bu araştırmanın, çocuk eğitimi için hazırlanacak materyaller için bir örnek teşkil edeceği, çocuk edebiyatı ve edebi tür olarak tiyatro alanında ürün verecek yazarlara, eğitimcilere ve uzmanlara yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Tiyatro, Çocuk Tiyatrosu, Devlet Tiyatroları, Türkçe Eğitimi, Eğitsel Kavram.

ABSTRACT

A STUDY ON CHILDREN’S PLAYS STAGED AT BURSA STATE THEATRE (1957-2000)

AFACAN, Ayşe

M.Sc., Department of Turkish Education

Supervisor: Professor Dr. Bahattin KAHRAMAN

Down the ages theatre, an important area of both education and entertainment, gives children ‘an opportunity to read the world’. It is a major histrionics that can be used to change child education and training positively.

One of the most important institutions to offer training opportunity for children is the State Theatre. Doing professional work, it appeals to a wide audience with its plays. Because the children’s plays staged at the State Theatre are as an example to other plays, it is the subject of our research.

Another subject of our research is to analyse the following issues; “Theatre in Turkey”, “Historical Development of Children’s Theatre in Turkey”, “Theatre in Bursa”, “Children’s Theatre in Bursa”, “and “Language in Children’s Theatre”.

In our research, 26 children’s play texts staged from the foundation date of Bursa State Theatre till 2000 (including 2000) have been examined from various angles. Five of them are foreign, while the rest twenty-one are local. They have been evaluated under these headings; Content and Form, Characters, Plot, Language and Style, and if any Attendance. The data about attendance was obtained from the Box Office Revenue Book of Bursa State Theatre. Other data about all the plays is not available in this book.

This study examines the appropriateness of the theatre plays which are staged for the children. In addition to this, it will be a guide to the materials prepared for

children to address their sense of universe and to the authors, educators and experts who will give materials in the field of children's literature and of theatre genres.

We also agree to include the section called "Educational Concepts Featured in Plays" in our study, because of the undeniable importance of the concept in the child's world.

Key Words: Theatre, Children Theatre, State Theatre, Turkish Education, Educational Concept.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖN SÖZ.....	III
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	VII
KISALTMALAR.....	VIII
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç.....	2
1.3. Önem.....	3
1.4. Varsayımlar.....	3
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar.....	4
2. İLGİLİ ALAN YAZIN	5
2.1. Kuramsal Çerçeve	5
2.1.1. Türkiye’de Tiyatronun Gelişimi.....	5
2.1.1.1. Türkiye’de Çocuk Tiyatrosunun Gelişimi.....	12
2.1.1.2. Bursa’da Tiyatronun Gelişimi.....	20
2.1.1.3. Bursa’da Çocuk Tiyatrosunun Gelişimi.....	27
2.1.2. Çocuk Tiyatrosu ve Eğitim.....	30
2.1.3. Çocuk Tiyatrosu ve Dil Kullanımı.....	33
2.2. İlgili Araştırmalar	36
3. YÖNTEM	41
3.1. Araştırmanın Modeli.....	41
3.2. Çalışma Materyali.....	42
3.3. Verilerin Toplanması.....	42
3.4. Verilerin Analizi.....	43
4. BULGULAR VE YORUMLAR	44
4.1. Sahneye Konulmuş Çocuk Oyunlarının İncelenmesi	44
4.1.1. Leylek Sultan (Haldun Marlı)	44
4.1.1.1. Biçim ve Öz.....	44
4.1.1.2. Kişiler.....	45
4.1.1.3. Olay Örgüsü.....	45
4.1.1.4. Zaman ve Mekân.....	46
4.1.1.5. Dil ve Üslup.....	47
4.1.2.II. Pollyanna (Eleanor Porter)	48
4.1.2.1. Biçim ve Öz.....	48
4.1.2.2. Kişiler.....	48
4.1.2.3. Olay Örgüsü.....	49
4.1.2.4. Zaman ve Mekân.....	49
4.1.2.5. Dil ve Üslup.....	50
4.1.3. Defne Adası (R. L. Stevenson)	51
4.1.3.1. Biçim ve Öz.....	51
4.1.3.2. Kişiler.....	52
4.1.3.3. Olay Örgüsü.....	52
4.1.3.4. Zaman ve Mekân.....	53
4.1.3.5. Dil ve Üslup.....	54

4.1.4. Dans Eden Eşek (Eric Vos)	55
4.1.4.1. Biçim ve Öz.....	55
4.1.4.2. Kişiler.....	56
4.1.4.3. Olay Örgüsü.....	56
4.1.4.4. Zaman ve Mekân.....	57
4.1.4.5. Dil ve Üslup.....	57
4.1.4.6. Seyirci Sayısı.....	58
4.1.5. Barış Gezegeni (Ülker Köksal)	59
4.1.5.1. Biçim ve Öz.....	59
4.1.5.2. Kişiler.....	60
4.1.5.3. Olay Örgüsü.....	60
4.1.5.4. Zaman ve Mekân.....	62
4.1.5.5. Dil ve Üslup.....	62
4.1.5.6. Seyirci Sayısı.....	64
4.1.6. Ormanın Bekçileri (Ülker Köksal)	66
4.1.6.1. Biçim ve Öz.....	66
4.1.6.2. Kişiler.....	66
4.1.6.3. Olay Örgüsü.....	67
4.1.6.4. Zaman ve Mekân.....	68
4.1.6.5. Dil ve Üslup.....	69
4.1.6.6. Seyirci Sayısı.....	70
4.1.7. Keloğlan Ses Arıyor (Ali Habib Özgentürk)	72
4.1.7.1. Biçim ve Öz.....	72
4.1.7.2. Kişiler.....	72
4.1.7.3. Olay Örgüsü.....	73
4.1.7.4. Zaman ve Mekân.....	74
4.1.7.5. Dil ve Üslup.....	74
4.1.7.6. Seyirci Sayısı.....	76
4.1.8. Elmadaki Barış (İsmail Kılınç-Önder Parker)	77
4.1.8.1. Biçim ve Öz.....	77
4.1.8.2. Kişiler.....	78
4.1.8.3. Olay Örgüsü.....	78
4.1.8.4. Zaman ve Mekân.....	79
4.1.8.5. Dil ve Üslup.....	80
4.1.8.6. Seyirci Sayısı.....	81
4.1.9. Mustafa (Orhan Asena)	82
4.1.9.1. Biçim ve Öz.....	82
4.1.9.2. Kişiler.....	82
4.1.9.3. Olay Örgüsü.....	82
4.1.9.4. Zaman ve Mekân.....	84
4.1.9.5. Dil ve Üslup.....	84
4.1.10. Oyuncakçı Dede (Mümtaz Zeki Taşkın)	86
4.1.10.1. Biçim ve Öz.....	86
4.1.10.2. Kişiler.....	86
4.1.10.3. Olay Örgüsü.....	86
4.1.10.4. Zaman ve Mekân.....	88
4.1.10.5. Dil ve Üslup.....	88

4.1.11. Mavi Pullu Balık (Haluk Işık)	90
4.1.11.1. Biçim ve Öz.....	90
4.1.11.2. Kişiler.....	90
4.1.11.3. Olay Örgüsü.....	90
4.1.11.4. Zaman ve Mekân.....	92
4.1.11.5. Dil ve Üslup.....	92
4.1.11.6. Seyirci Sayısı.....	93
4.1.12. Akıllı Tavşan Ve Güçlü Aslan (Nezihe Araz)	95
4.1.12.1. Biçim ve Öz.....	95
4.1.12.2. Kişiler.....	95
4.1.12.3. Olay Örgüsü.....	96
4.1.12.4. Zaman ve Mekân.....	97
4.1.12.5. Dil ve Üslup.....	97
4.1.12.6. Seyirci Sayısı.....	98
4.1.13. Sayım Suyum Yok-Hınzır Suyum Var (Ahmet Önel)	99
4.1.13.1. Biçim ve Öz.....	99
4.1.13.2. Kişiler.....	99
4.1.13.3. Olay Örgüsü.....	99
4.1.13.4. Zaman ve Mekân.....	101
4.1.13.5. Dil ve Üslup.....	101
4.1.14. Işık Sever Max (Carsten Krüger-Volker Ludvig)	102
4.1.14.1. Biçim ve Öz.....	102
4.1.14.2. Kişiler.....	103
4.1.14.3. Olay Örgüsü.....	103
4.1.14.4. Zaman ve Mekân.....	104
4.1.14.5. Dil ve Üslup.....	105
4.1.15. Keloğlan'la Zülfüsarı (Y. Kenan Işık)	106
4.1.15.1. Biçim ve Öz.....	106
4.1.15.2. Kişiler.....	106
4.1.15.3. Olay Örgüsü.....	107
4.1.15.4. Zaman ve Mekân.....	108
4.1.15.5. Dil ve Üslup.....	108
4.1.15.6. Seyirci Sayısı.....	109
4.1.16. İslî Sisli Pis Puslu (Volker Ludvig-Reiner Lücker)	110
4.1.16.1. Biçim ve Öz.....	110
4.1.16.2. Kişiler.....	110
4.1.16.3. Olay Örgüsü.....	110
4.1.16.4. Zaman ve Mekân.....	112
4.1.16.5. Dil ve Üslup.....	113
4.1.12.6. Seyirci Sayısı.....	114
4.1.17. Şarkılarımız Ölmesin (Yılmaz Onay)	116
4.1.17.1. Biçim ve Öz.....	116
4.1.17.2. Kişiler.....	116
4.1.17.3. Olay Örgüsü.....	117
4.1.17.4. Zaman ve Mekân.....	118
4.1.17.5. Dil ve Üslup.....	118
4.1.17.6. Seyirci Sayısı.....	119

4.1.18.Yağmurla Gelen (Meral Babacan)	120
4.1.18.1. Biçim ve Öz.....	120
4.1.18.2. Kişiler.....	120
4.1.18.3. Olay Örgüsü.....	120
4.1.18.4. Zaman ve Mekân.....	122
4.1.18.5. Dil ve Üslup.....	122
4.1.18.6. Seyirci Sayısı.....	123
4.1.19. Gelin Yarışalım (Osman Özkan)	124
4.1.19.1. Biçim ve Öz.....	124
4.1.19.2. Kişiler.....	124
4.1.19.3. Olay Örgüsü.....	124
4.1.19.4. Zaman ve Mekân.....	126
4.1.19.5. Dil ve Üslup.....	126
4.1.19.6. Seyirci Sayısı.....	127
4.1.20. Siz Ne Dersiniz? (Faik Ertener)	128
4.1.20.1. Biçim ve Öz.....	128
4.1.20.2. Kişiler.....	128
4.1.20.3. Olay Örgüsü.....	129
4.1.20.4. Zaman ve Mekân.....	130
4.1.20.5. Dil ve Üslup.....	130
4.1.21. Bir Yıldız Seç Kendine (Zerrin Akdenizli Çelenk)	131
4.1.21.1. Biçim ve Öz.....	131
4.1.21.2. Kişiler.....	131
4.1.21.3. Olay Örgüsü.....	131
4.1.21.4. Zaman ve Mekân.....	133
4.1.21.5. Dil ve Üslup.....	133
4.1.22. Tılsım (Tayfun Orhon)	134
4.1.22.1. Biçim ve Öz.....	134
4.1.22.2. Kişiler.....	134
4.1.22.3. Olay Örgüsü.....	134
4.1.22.4. Zaman ve Mekân.....	136
4.1.22.5. Dil ve Üslup.....	137
4.1.22.6. Seyirci Sayısı.....	138
4.1.23.Gölgenin Canı (Fikret Terzi)	139
4.1.23.1. Biçim ve Öz.....	139
4.1.23.2. Kişiler.....	139
4.1.23.3. Olay Örgüsü.....	140
4.1.23.4. Zaman ve Mekân.....	142
4.1.23.5. Dil ve Üslup.....	142
4.1.23.6. Seyirci Sayısı.....	143
4.1.24. Yaşasın Barış (Hasan Erkek)	145
4.1.24.1. Biçim ve Öz.....	145
4.1.24.2. Kişiler.....	145
4.1.24.3. Olay Örgüsü.....	145
4.1.24.4. Zaman ve Mekân.....	147
4.1.24.5. Dil ve Üslup.....	147

4.1.25. O Benim O Keloğlan (Fikret Terzi)	148
4.1.25.1. Biçim ve Öz.....	148
4.1.25.2. Kişiler.....	149
4.1.25.3. Olay Örgüsü.....	149
4.1.25.4. Zaman ve Mekân.....	151
4.1.25.5. Dil ve Üslup.....	151
4.1.26. Topik Nasıl Adam Olur (Enis Fosforoğlu)	152
4.1.26.1. Biçim ve Öz.....	152
4.1.26.2. Kişiler.....	152
4.1.26.3. Olay Örgüsü.....	152
4.1.26.4. Zaman ve Mekân.....	154
4.1.26.5. Dil ve Üslup.....	154
4.2. Çocuk Oyunları İle İlgili İstatistikî Bilgiler	156
4.2.1. Oynulardaki Seyirci Sayısı Bilgisi.....	156
4.2.2. Oyuncuların Cinsiyet Dağılımları.....	158
4.2.3. Oynularda Öne Çıkan Eğitsel Kavramlar.....	160
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	174
6. KAYNAKÇA	188
6.1. İncelenen Eserlerin Kaynakçası.....	188
6.2. Yararlanılan Eserlerin Kaynakçası.....	190
7. EKLER	195

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. Dans Eden Eşek Oyunu 1975 Sezonu Seyirci Sayısı.....	58
Çizelge 2. Barış Gezegeni Oyunu 1975-1976 Sezonu Seyirci Sayısı.....	64
Çizelge 3. Barış Gezegeni Oyunu 1976-1977 Sezonu Seyirci Sayısı.....	65
Çizelge 4. Barış Gezegeni Oyunu 1977-1978 Sezonu Seyirci Sayısı.....	65
Çizelge 5. Ormanın Bekçileri Oyunu 1978-1979 Sezonu Seyirci Sayısı.....	70
Çizelge 6. Ormanın Bekçileri Oyunu 1979 Sezonu Seyirci Sayısı.....	71
Çizelge 7. Keloğlan Ses Arıyor Oyunu 1979 Sezonu Seyirci Sayısı.....	76
Çizelge 8. Elmadaki Barış Oyunu 1981 Sezonu Seyirci Sayısı.....	81
Çizelge 9. Mavi Pullu Balık Oyunu 1984 Sezonu Seyirci Sayısı.....	93
Çizelge 10. Mavi Pullu Balık Oyunu 1984-1985 Sezonu Seyirci Sayısı.....	94
Çizelge 11. Akıllı Tavşan ve Güçlü Aslan Oyunu 1986 Sezonu Seyirci Sayısı.....	98
Çizelge 12. Keloğlan'la Zülfüsarı Oyunu 1989 Sezonu Seyirci Sayısı.....	109
Çizelge 13. Keloğlan'la Zülfüsarı Oyunu 1989-1990 Sezonu Seyirci Sayısı.....	109
Çizelge 14. İslî Sisli Pis Puslu Oyunu 1990 Sezonu Seyirci Sayısı.....	114
Çizelge 15. İslî Sisli Pis Puslu Oyunu 1990-1991 Sezonu Seyirci Sayısı.....	115
Çizelge 16. Şarkılarımız Ölmesin Oyunu 1991-1992 Sezonu Seyirci Sayısı.....	119
Çizelge 17. Yağmurla Gelen Oyunu 1993 Sezonu Seyirci Sayısı.....	123
Çizelge 18. Gelin Yarışalım Oyunu 1993-1994 Sezonu Seyirci Sayısı.....	127
Çizelge 19. Gelin Yarışalım Oyunu 1994 Sezonu Seyirci Sayısı.....	127
Çizelge 20. Tılsım Oyunu 1995-1996 Sezonu Seyirci Sayısı.....	138
Çizelge 21. Gölgenin Canı Oyunu 1997 Sezonu Seyirci Sayısı.....	143
Çizelge 22. Gölgenin Canı Oyunu 1997-1998 Sezonu Seyirci Sayısı.....	144
Çizelge 23. Bütün Oyunların Tarih ve Seyirci Sayısı.....	156
Çizelge 24. Oyuncuların Cinsiyet Dağılımları.....	158
Çizelge 25. Oyunlara Göre Öne Çıkan Eğitsel Kavramlar.....	161
Çizelge 26. Oyunlar Hakkında Kısa Bilgilendirme.....	183

KISALTMALAR

AÇOK: Anadolu Çocuk Oyunları Kolu.

AKÇE: Çevre Eğitimi Enstitüsü Çocuk Tiyatrosu.

AVP: Ahmet Vefik Paşa.

ASSİTEJ: Dünya Çocuk Ve Gençlik Tiyatroları Birliği.

LCC: Language and Culture Center (Özel Tiyatro Okul).

1. GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıkları, varsayımları ve tanımları yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Çocukluk, çeşitli bölgelere, milletlere, insan ırklarının kültürlerine bağlı olarak değişim gösterse de, bebeklik ile ergenlik arasında olan bir gelişme dönemi olarak tanımlanabilir. Bu nedenle çocuk; kendini ve dış dünyayı tanımaya, araştırmaya, öğrenmeye en istekli olduğu dönemdedir.

“Çocuk, ‘eksik bir yetişkin’ değil, fakat zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal gereksinimlerini tamamlamak isteyen, kelimenin tam anlamıyla bir kişidir.” (Yavuzer, 2003: 186).

Tiyatro, tüm sanat dallarını içinde barındırır. Çağlar boyunca hem eğitmek hem de eğlendirmek için önemli bir alan olan tiyatro, çocuklara “dünyayı okuma fırsatı” verir (Kuyumcu, 2010: 156). Çocuk eğitimi açısından tiyatro vazgeçilmez bir türdür. Öğretmenin ders anlatmasına göre tiyatroların öğretim gücü daha etkili ve daha çabuktur.

Nutku (1998: 13), “Okulların amacı gençlerin kafasını eğitmekse tiyatroların amacı o gençlerin yüreğini eğitmektir.” der. Bu yüzden eğitimde tiyatro çok önemli bir araçtır. Bu da dikkatleri çocuk tiyatrosuna çeker.

Çocuk tiyatrosu, çocuk seyircilere verilen temsillerdir. Gençlik tiyatrosu ise çocuk tiyatrosunun 14-18 yaş aralığına hitap eder. Çocuk oyunlarında; çocukların, büyüklerin veya çocuk büyük karışık oyuncuların oynadıklarını görürüz. “Tiyatro onların kendilerini bulmalarına yataklık eder.” (Baltacıoğlu, 2006: 44).

Çocukları eğitmek için profesyonel tiyatro gruplarının hazırladığı oyunların yanında; çocuğun boş vakitlerini değerlendirmek, özgüvenini arttırarak grup içinde kendini doğru ifade etme, sorumluluk alma, empati kurabilme, kendine ve çevresine duyarlılık kazanma gibi kazanımlar sağlayan okul temsilleri, kamplarda düzenlenen temsiller ya da okulların tiyatro derneklerinin hazırladığı temsiller de vardır. Kuşkusuz titizlikle hazırlandığı takdirde profesyonel ya da amatör çalışmalardan her ikisinin de çocuk için yararları yadsınamaz.

“Pek çok ülkede eğitimciler ve tiyatrocular el ele tiyatroyu eğitimdeki gerçek yerine ve işlevine oturtmak olumlu sonuçlar almak için konuya büyük önem veriyorlar.” (And, 2010: 141-142).

Bu önem herkesçe kavranmış olmakla birlikte çocuk tiyatrosunun gelişimi istenilen düzeyde değildir. Yapılan bu çalışmayla, Bursa şehrinde çocuk tiyatrosunun yarım asırlık bir süreçte, 1957- 2000 yılları arasında, hangi aşamalardan geçtiğini incelemiş olacağız. Daha önce incelenmemiş olan Devlet Tiyatrosu’nun bu dönemi ile çocuk tiyatrosunun önemli bir bölümüne ışık tutulacaktır. Bu dönemdeki sahnelenen oyunların konu, içerik, zaman ve mekân, dil ve üslup gibi özellikleri çalışmamızın problemini oluşturur.

1.2.Amaç

Çalışmanın amacını, Bursa Devlet Tiyatrosu’nun kuruluşundan 2000 yılına kadar (2000 yılı dâhil olmak üzere) sahnelenmiş çocuk oyunları metinlerinin çeşitli açılardan (Biçim ve Öz, Kişiler, Olay Örgüsü, Zaman ve Mekân, Dil ve Üslup ve varsa Seyirci Sayısı) incelenmesi, oluşturmaktadır.

Gürel, Temizyürek ve Şahbaz (2007), bir tiyatro metninin eğer sahnelenmezse, edebiyat açısından değeri ne olursa olsun, tiyatro faaliyetinin dışında kaldığını belirtmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında araştırmada, özellikle sahnelenmiş çocuk oyunlarının incelenmesi önemli görülmektedir.

Bursa Devlet Tiyatrosu’nun kuruluş tarihi (1957), araştırmanın başlangıç yılını oluşturmaktadır. Yeni bir asrın da başlangıcı olan 2000 yılından sonra çocuk oyunları, teknik ve içerik açısından değişiklikler gösterdiği için araştırmada, 2000 yılına kadar (2000 yılı da dâhil) sahnelenmiş çocuk oyunları metinleri inceleme konusu yapılmıştır.

Oyunların şu alt başlıklar açısından incelenmesi amaçlanmıştır:

- 1.Biçim ve Öz
- 2.Kişiler
- 3.Olay Örgüsü
- 4.Zaman ve Mekân
- 5.Dil ve Üslup
6. Seyirci Sayısı (varsa)

1.3.Önem

İnsanda köklü bir ihtiyaca cevap veren sanatın, kişiliği eğiten en önemli etkenlerden biri olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir. Yetkin'e göre "*Sanat eğitiminin amacı sanat için eğitim değil, sanatla eğitimidir.*" Bu durumda yapılacak ilk iş, küçük yaşlardan itibaren insanı sanat eseriyle karşı karşıya getirmek, onun uyuklama halindeki estetik duygusunu geliştirmektir. Genel olarak eğitimin amacı ise, çocuğun psikolojik tipini ortaya çıkarmak ve her tipe doğal çizgisi içinde gelişme, kendi biçimini bulma imkânını vermektir. Bu sebeple çocukların eğitiminde sanatın paha biçilmez bir önemi vardır (Gürel ve diğerleri, 2007: 143-144).

Tiyatro sanatı, çağı ile birlikte değişen temel öğelerini de bu değişikliklere ve yeniliklere göre kullanan bir sanat türüdür. Böylece çocuk, tiyatro ile değişen ve gelişen dünyadan haberdar olur. Çocuk tiyatrosu eğlendirici bir anlatım tarzı ile daha çok eğitici amaçla yazılmış oyunları kapsar ve bu oyunları çocuğun hayaline açık bir sahneleme ve oyunculuk düzeninde aktarır (Çalışlar, 1995:148).

Çocuk tiyatrosu metinleri; çocuğu sosyal, zihinsel, duyuşsal yönden geliştirmektedir. Metni okuyan ya da metinden hareketle hazırlanan oyunları izleyen çocuğun zihinsel olarak aktif olması sağlanmakta; hem görsel hem de işitsel olarak çocuk, metinlerde bulunan söz varlığı unsurları ile kelime hazinesini geliştirmektedir (Şen, 2009:2). Türkçe öğretiminden beklenen de, öğrencinin dil ile ilgili becerilerini dilin kurallarına uygun olarak geliştirmesidir. Bu da çocuk tiyatrosunun okul eğitiminde de büyük önem taşıdığını göstermektedir.

Bu araştırmanın, ayrıca çocuğa yönelik hazırlanacak materyallere, çocuk edebiyatı alanında ve edebi tür olarak tiyatro alanında ürün verecek yazarlara, eğitimcilere ve uzmanlara yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

1.4.Varsayımlar

Araştırmada;

1. Gişe hâsılat defterlerindeki bilgilerin doğruluğu
2. Bursa Devlet Tiyatrosu arşivindeki çocuk oyunları dışında, Bursa Devlet Tiyatrosu tarafından çocuk oyunu sahnelenmediği,
3. Bursa Devlet Tiyatrosu arşivinde yer alan çocuk oyunları metinlerinin üzerinde değişiklik yapılmadığı varsayılmıştır.

1.5.Sınırlılıklar

Bu araştırma; Bursa Devlet Tiyatrosu'nda 1957-2000 yılları arasında (2000 yılı dâhil) sahnelenmiş çocuk oyunları metinleri ve Bursa Devlet Tiyatrosu arşivinde yer alan gişe hâsılat defterleri ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Çocuk: Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak (TDK, 2005).

Tiyatro: Sahnelenmek için yazılmış oyunların tümü (TDK, 2005).

Çocuk Tiyatrosu: Çocuklar için yazılmış eğitsel ve eğlendirici oyunlar oynayan; sahne düzeni, oyuncuların tutumu ve oturma yerleri bakımından çocukların gereksinme ve ilgilerini karşılayacak biçimde kurulmuş olan tiyatro (Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1974).

2. İLGİLİ ALAN YAZIN

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Türkiye’de Tiyatronun Gelişimi

Anadolu Türkleri arasında tiyatronun ne zaman başladığı kesin olarak bilinmemektedir. Kenan Akyüz’ün araştırmalarına göre en eski dramatik belge Bizans imparatorlarından Aleksiyos (ölümü: 1118)un kızı Anna Komnini (1083-1148)nin, babasına ait olarak yazdığı Alexiade adlı kroniktir. Bu belge, Bizans İmparatorluğu’nun korkaklığının Türklerce temsil edildiği fars türüdür. Fakat bunun gibi temsillerin devamı gelmemiştir.

Tanzimat’a kadar Karagöz, orta oyunu ile tiyatro çalışmaları sınırlandırılmıştır. Biri cansız biri canlı olan bu türlerde olayın yürütülüşü başlıca iki kişinin üzerindedir. Bu oyunlarda imparatorluk halkındaki bütün etnik grupların temsilcilerini, âdetlerini ve konuşma tarzlarını bulmak mümkündür. Tanzimat’tan sonra bu türün batılı şekillerini de tanımaya başlarız (Akyüz, 1995: 55).

Her alanda olduğu gibi modern tiyatro ile ilgili gelişmeler Tanzimat Dönemi’ndeki yenilik hareketleriyle ortaya çıkmış ve sürekli bir gelişim göstererek günümüze kadar devam etmiştir. Türk halkının geniş ilgisi karşısında bu yeni tür ile Batı medeniyeti de daha kolay benimsenmiştir.

Doğu ile batı arasında köprü görevi gören Anadolu coğrafyasında gelişmiş köy tiyatrosu (köy seyirlik oyunları) ve halk tiyatrosu geleneği (meddah, Karagöz, orta oyunu, kukla), kimi zaman halk tiyatrosunu, kimi zaman da Batı tarzı tiyatro etkinliklerinin yapıldığı saray tiyatrosunu benimseyen modern Türk tiyatrosunu besleyen kaynaklardır. Başka bir deyişle, özgünleşme sürecinde yolculuğuna devam eden Türk tiyatrosunu etkileyen kaynaklardan biri Batı tiyatrosuysa, onu doğal olarak besleyen önemli diğer iki kaynak da, köylerde gelişmiş köy seyirlik oyunları, kentlerde özellikle Osmanlı’ya merkez olmuş Bursa, Edirne, İstanbul gibi kentlerde gelişen meddah, Karagöz, orta oyunu, kukla gibi türlerden oluşan halk tiyatrosu geleneğidir (Tekerek, 2003: 35-36).

Tanzimat’ın daha ilk yılında İstanbul’da tiyatro binaları yapılmaya başlanmış ve önceleri rakipsiz olan yabancı tiyatro toplulukları zamanla yerlerini yerli topluluklara bırakmıştır. Ancak, bu yeni türün tamamıyla yerlileşmesi için, otuz yıllık bir zamana ihtiyaç duyulmuştur. Tiyatronun pahalı bir eğlence olması,

İslamiyet'e göre Türk kadınının sahneye çıkmaması, orta oyununun yaygın olması Batılı Türk tiyatrosunu geciktirmiştir. Önce yabancı müteşebbislerin kurdukları İtalyan ve Fransız tiyatroları ile yerlilerce kurulmuş olan Hacı Naum, Hasköy, Şark ve Ortaköy tiyatrolarından sonra, 1867'de kurulup yarı resmî bir himaye görmüş olan ilk ciddi Türk tiyatrosu Osmanlı Tiyatrosu'dur. Sonraları Müslüman olup Yakub adını alan Güllü Agop tarafından İstanbul Gedikpaşa'da kurulmuş olan bu tiyatro ilgiyle takip edilmiş ve gelişmiştir. Ancak bu tiyatro Ahmed Midhat'ın "Çerkez Özdenler" adlı dramının etnik unsurlara hürriyet duyguları aşıladığı bahane edilerek 1884'te II. Abdülhamit tarafından yaktırılmıştır. İlk Türk piyesinin ne zaman yazıldığı net olmasa da Abdülhak Hâmid'in babası Hayrullah Efendi tarafından 1844'te yazdığı tahmin edilen ve ancak 1939'da yayımlanan dört perdelik oyun denemesidir (Türklük dergisi, 1939, sayı: 8, s. 77-91). Ancak bu çalışma da yeterli ilgiyi toplayamamıştır(Akyüz, 1995: 56-57).

1839-1908 yıllarını kapsayan ve tiyatro tarihçilerince "Tanzimat ve İstibdat Tiyatrosu Dönemi" diye nitelendirilen süre içinde kökleri daha önceki yıllara inen batılılaşma ve yenileşme çabalarıyla birlikte Batı tiyatrosu ile temaslar da arttırılmıştır. Tiyatro eserlerinin aralıksız olarak ortaya çıkışı 1860- 1880 arasındadır. Şinasi, Namık Kemal, Şemseddin Sami, Ahmed Mithat, Abdülhak Hâmid bu dönemin en verimli yazarlarıdır. Bu dönemde, devlet bilinçli bir biçimde tiyatro ile ilgilenmiş, özellikle Fransız, İtalyan ve diğer yabancı toplulukların gelip temsiller vermesiyle ve Türk sahnelerinde Türkçe oynayan Ermenilerin de katkıları ile seyircide tiyatro sevgisi uyandırılmış, oyuncular yetişmiştir. Bu olumlu gidiş Abdülaziz (1861-1876) ile sönükleşmişse de, I. Meşrutiyet ile gene hızlanmış, fakat hemen sonra baskıların artması ve çeşitli sansürlerle duraklamış, hatta geri gitmiş, silinmiştir. Tanzimat tiyatro yazarları konularını İslam tarihinden veya Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Müslüman azınlıkların hayatından alan tiyatroya "Millî Tiyatro" adını vermişlerdir. Bu da dönemle birlikte tarihi temaların önemsendiğini gösterir. Tanzimat tiyatrosunda dil ve üslup, 1880'e kadar konuşma diline çok yaklaşmıştır. Tanzimat tiyatrosunun en önemli eseri Şinasi'nin "Şair Evlenmesi" adındaki bir perdelik komedisidir. 1860'ta Tercümân-ı Ahvâl'de tefrika suretiyle yayımlanan bu eserin konusu birbirini görmeden görücü usulü evlenme âdetidir. Türk tiyatro edebiyatının komedi çeşidindeki bu ilk denemesi teknik bakımdan da ileridir. Hem orta oyununa benzemekte hem de Batı tarzından izler taşımaktadır.

Sonrasında Ali Haydar'ın yazdığı Sergüzeşt-i Pervîz (1866) adlı eser Türk tiyatrosundaki ilk trajedi ve ilk Türkçe manzum eserdir. Bununla birlikte oyunlarda eksikliklerle de karşılaşmaktayız. Rezaizade Mahmut Ekrem de dram denemeleri yazmıştır. En ünlü eseri (1914) “Çok Bilen Çok Yanılır” adlı komedi eseriyle Ekrem, Tanzimat Dönemi en iyi tiyatro yazarları arasındadır. Avrupa'dan döndükten sonra 1873'te “Vatan Yahut Silistre”yi yazan Namık Kemal yine bu eseri yüzünden Kıbrıs'a gönderilmiştir. Pek çok yerde oynanmış bu eser, dönemin yurtseverlik ve kahramanlık duygularına da hitap etmektedir. Bunlarla birlikte Tanzimat tiyatrosunun en verimli şahsiyeti Abdülhak Hâmid'dir. Sayıları yirmi biri bulan piyeslerinin hepsi de dramdır. II. Abdülhamit devrinde tamamıyla durmuş ve yerlerini tulûat topluluklarına bırakmış olan ciddi tiyatro çalışmaları, 1908'den sonra, yeni ve çok hareketli bir safhaya girer. II. Meşrutiyet'in ilanını (23 Temmuz 1908) takip eden günlerden başlayarak, Türk sahneleri, önce amatör sonra da profesyonel birçok topluluğun çalışmaları ile dolar. 1908'den sonra Türk sahne hayatında yeniden başlamış olan çalışmalar Millî Edebiyat Devri'nde de devam etmiş ve bu hayatı daha ciddi bir şekilde organize etmek üzere, özel teşebbüsün malı olan tiyatroların yanı başında resmî tiyatroların kurulması için de harekete geçilmiştir (Akyüz, 56-176).

Daha sonraları Cumhuriyet Dönemi ile eski devir arasında köprü görevi gören II. Meşrutiyet Dönemi'nde tiyatro gelişim göstermiş, tiyatro alanında sorunların tartışıldığı, ne gibi sorunlar olduğunun anlaşıldığı, tiyatro dilinde sadeleşmeye gidildiği, tiyatro öğretiminin öneminin anlaşıldığı, tiyatronun etkinleştiği, kısaca, Cumhuriyet tiyatrosunun temellerinin atıldığı dönemdir (San, 1972: 143-144).

Cumhuriyet'le birlikte birçok alanda yenilikler yapılmış ve genelde sanata, özelde ise tiyatroya önem verilmiştir. Atatürk, yeni Türkiye Cumhuriyeti'ni kurarken sanata, yazına ve özellikle tiyatroya gereken önemi veriyordu. Bir yandan devrimlerin gerçekleştirilmesine, bir yandan da birçok sorunun üstesinden gelinmesine çalışılırken; tiyatro konusunda da önemli adımların atılacağı yolunda, sanatçılara güvence verilmişti. Atatürk fırsat buldukça tiyatroya gidiyor gösterimden sonra sanatçıları yanına kabul edilip onlarla tiyatro sorunlarını görüşüyor. 16 Temmuz 1923'te İzmir'de Darülbeydi gösterim vermiş, Atatürk de gelerek sanatçıları alkışlamış, Türk kadını sahneye çıkmadıkça Türk tiyatrosunun gelişemeyeceğini belirtmiştir. Cumhuriyet'le birlikte, Türk kadınının sahneye

çıkmasına olanak tanımayan engeller de ortadan kaldırılmıştır. Bilindiği gibi daha önceki dönemlerde Müslüman Türk kadınının sahneye çıkma olanağı bulunmuyordu. Geleneksel tiyatromuzda da kadın rollerini erkekler üstleniyordu. Batı tarzı tiyatronun ülkemize girmesiyle birlikte, kadın rolleri Müslüman olmayan azınlık ve özellikle de Ermeni kadınları tarafından oynanmaya başlamıştı. Meşrutiyet'in sonlarına doğru Afife (Jale) ilk yürekli adımı atmış, tüm baskı ve engellere rağmen sahneye çıkmıştı. Ancak; bu konuda kesin başarı Atatürk ve Cumhuriyet'le birlikte sağlandı. Bu dönemin ikinci adamı İsmet İnönü başbakanken tiyatro konusuna da yakın ilgi gösteriyor, yeni kurulan Konservatuvar'da tiyatro ve opera derslerini bile kendisi giderek denetliyordu. İsmet İnönü TBMM'nin 6. Dönem ikinci toplantısını açarken *“Musiki ve tiyatro sanatında yaratma kabiliyetlerini, iyi bir inkişaf yolunda görerek memnun olmaktayız.”* demektedir (And, 1983: 25).

Cumhuriyet Dönemi eğitimci yazarlarından İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu tiyatromuzun Batı taklitçiliği yerine kendi öz kaynaklarımıza, kendi insanımıza dönük olmasını, Karagöz gibi geleneksel türlerimize eğilinmesini savunuyordu. Ne yazık ki İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun tiyatronun ve Türk tiyatrosunun özüne dönmesi üzerine çalışmaları aydınlar ve tiyatro adamları arasında ilgi uyandırmamıştır (And, 1983: 23).

1923'ten bugüne dek gelen Cumhuriyet Dönemi'nde ise artık tiyatro yerine oturmuş, devlet yardımı ve denetimi kendini göstermiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde tiyatro ile ilgili somut çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar özellikle 1936-1950 yılları arasında yoğunlaşmıştır. Millî Musiki ve Temsil Akademisinin kuruluşu, 1936'da temsil bölümüne ilk öğrencilerin alınması, 1940'ta Devlet Konservatuvarı Kanununun çıkması, 1949'da Devlet Tiyatrosu'nun kuruluşu gibi hizmetlerle, devlet eliyle tiyatro eğitimi, 1931'de kurulan Halkevlerinin çoğunda düzenlenen tiyatro öğretimi yoluyla da, tüm yurttaki tiyatroyu yaymak, halka erişmek çabası gibi olumlu çalışmalar yer almıştır (San, 1972: 145-146).

Oyunların konularına bakıldığında, inkılâpları tanıtmak, Cumhuriyet Dönemi'nin getirdikleriyle Osmanlı'nın yozlaşmış yanlarını karşılaştırmak ve Atatürk'ün tarih tezini işlemek Faruk Nafiz Çamlıbel ve Reşat Nuri Güntekin gibi yazarların amaçlarındandır. Köy oyunları, aile dramları-kadın, politik hiciv, tarihi oyunlar Cumhuriyet Dönemi Türk tiyatrosunun genel konu başlıklarıdır. Köy oyunları özellikle köydeki kadının durumunu, aile ilişkilerini, kendi kurallarıyla

yaşayan köylünün hayatını ele alır. En ünlü yazarları Yaşar Nabi Nayır, Necati Cumalı, Talip Apaydın, Turan Oflazoğlu, Orhan Asena, Nezihe Araz, Turgut Özakman en dikkat çeken isimlerdir. Gecekondu hayatı da bu grupta değerlendirilir. Aile dramları-kadın konulu oyun yazarları; Reşat Nuri Güntekin, Turgut Özakman, Aziz Nesin, Dinçer Sümer, Adalet Ağaoğlu, Ülker Köksal, Orhan Asena, Behiç Ak, Tarık Buğra'dır. Politik hiciv ile ilgili oyun yazarları; Haldun Taner, Orhan Asena, Reşat Nuri, Sabahattin Kudret Aksal, Tarık Buğra'dır. Tarihi oyun yazarları ise Haldun Taner, Orhan Asena, Turgut Özakman, Yılmaz Karakoyunlu, Turan Oflazoğlu'dur (Gürel ve diğerleri, 2007: 141-150).

1960'lar Türk tiyatro edebiyatı içinde parlak bir dönem oldu. Siyasal, ekonomik, kültürel açılardan önemli bir bilinçlenme aşamasının yaşandığı bu dönemde tiyatro; işçi ve köylü kesiminin sorunlarına eğildi. Bir yandan, orta sınıftan ailelerin yaşadığı toplumsal ve ekonomik sorunları irdeleyen gerçekçi oyunlar yazılırken, köy ve gecekondu ortamı da yaşama ve giyinme biçimi ve dil özellikleriyle sahneye getirildi. Türk oyun yazarlığına öz ve biçim açısından kişiliğini kazandırma yolunda önemli bir katkı 1960'larda Haldun Taner'den geldi. Ahmet Kutsi Tecer'in 1940'larda geleneksel Türk tiyatrosunun oyun yapısını ve göstermecî anlatımını kullanarak yazdığı Köşebaşı oyununun ardından, 1950'lerde ve 1960'ların başlarında göstermecî anlatımı kullanma ve tiyatrodaki açık biçim anlayışını benimseme yolunda oyun denemeleri yazmış olan Taner, 1964'te Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu tarafından sahnelenen Keşanlı Ali Destanı'yla geleneksel Türk tiyatrosunun belirleyici özelliklerini çağdaş anlamda toplumsal siyasal bir içerikle birleştiren yeni bir yerli türün, yerli epik müzikalin yaratıcısı oldu. 1970'lerde 12 Mart sonrası pek çok topluluk politik tiyatro üstünde durdu. Bunda 12 Mart olaylarının da etkisi vardır. 1980'lerde ise oyun yazarlığı nicelik ve nitelik açısından bir durgunluk yaşadı. Bu dönemde Refik Erduran, Orhan Asena, Turan Oflazoğlu, Necati Cumalı, Melih Cevdet Anday, Turgut Özakman, Sabahattin Kudret Aksal, Recep Bilginer, Güngör Dilmen, Başar Sabuncu, Dinçer Sümer gibi 1950'lerden yada 1960'lardan bu yana oyun yazmayı sürdüren yazarlar dışında, 1970'lerde yazmaya başlayan Bilgesu Erenus ve Tuncer Cücenoglu'nun, yapıtlarıyla 1980'lerde gündeme gelen Murathan Mungan, Ülkü Ayvaz, Ferhan Şensoy ve Mehmet Baydur gibi yeni yazarların oyunları sergilendi (Türk Tiyatrosu, 2014).

Yetmişli ve seksenli yıllarda ise Vüsat Bener, Nezihe Meriç, Yusuf Atılgan, Leyla Erbil, Ferid Edgü, Sabahattin Kudret Aksal, Behçet Necatigil gibi yazarlar bireyin iç dünyasını toplumun karmaşık yapısını dikkate alırken, tiyatro da kimi aynı yazarlar tarafından yazılmış olan ve bireyin iç dünyasına eğilen oyunlar yazılmıştır. Yaşamın dramatik özü roman kalıbında ifadesini bulabilirken, aynı öz tiyatronun dramatik özüne dönüştürülemediği. Bunda tiyatro yazımında bu doğrultuda bir birikime sahip olmamızın etkisi olmalıdır (Şener, 1998: 221). Ülkemizde seksenli doksanlı yıllarda da tiyatro yazını bireye yönelmeye, ruhsal sorunları deşmeye eğilimli olduğu görülür. Bunun yanında pek çok tiyatro topluluğu ortalama seyirciyi çekebilmek için kolay anlaşılır, olanla yetinme yolunu seçmiştir (Şener, 1998: 294).

Türk toplumunun batılı anlamdaki modern tiyatro ile tanışması, değişen yaşam koşulları ve ortaya çıkan teknolojik gelişmelere bağlı olarak geleneksel Türk tiyatrosuna ilginin giderek azaldığı, hatta kaybolduğu gözlemlenmektedir. Bu eğilimin Tanzimat'la başladığını ve XX. yüzyılın başlarında hızlandığı dikkate alınırsa anılan sahne sanatlarının ortadan kalkması ile Osmanlı İmparatorluğu'nun sona ermesi arasında bir paralellik olduğu görülür. Değişen şartların doğal bir sonucu olarak kabul edilmesi gereken bu durum karşısında oyunları orijinal biçimiyle yaşatmanın gücü, hatta olanaksızlığı ortadadır. Bugün yapılacak iş, tarihe mal olmuş bu oyunların temel esprilerinden, dil ve ifade mantığından yararlanarak elde edilecek malzemeyi çağdaş gösterim sanatlarında kullanmaktan ibarettir. Gerçek anlamda ulusal bir tiyatronun kurulması da ancak bu yolla mümkün olabilir (Düzgün, 2000).

Genel olarak oyun konularına bakılacak olursa; Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yazar kuşağı, Birinci Dünya Savaşı'nın çetin koşullarıyla sınav veren İstanbul'un varsıl ve züppe orta sınıfının yaşama biçimini etik değerler açısından eleştirmişlerdir. Cumhuriyet'in ilanından sonra çağdaşlaşma yolundaki kültür devrimi işlenen konulardır. Ellili yıllarda gerçekçi, inandırıcı oyunlar yazılmıştır. Altmışlı ve yetmişli yıllarda yazarlar klasik oyun yapısının kalıpları dışına çıkmayı ve yeni biçimleri denemeyi başarmışlardır. Seksenli yıllar yönetimin bakışı bir yılgınlık yaratmış ve gelişigüzel oyunlar yazılmıştır. Cumhuriyet'in başlangıç yıllarında olduğu gibi oyun yazarlarından toplumsal sorumluluğu üstlenmek ve sanat düzeyi yüksek oyunlar yazması beklenmektedir (Şener, 1998: 326-327).

1975'te Eskişehir'de üniversitenin öncülüğünde ülkenin önde gelen tiyatro adamlarının sanatçı ve düşünürlerin bildirimleriyle katıldıkları Birinci Türk Tiyatro Kongresi'nde dönemin tiyatro sorunlarının masaya yatırılmış ve özgürce tartışılmış olması tiyatromuz adına olumlu gelişmelerdendir (And, 1983: 219).

Tiyatro alanında çok hareketli günler yaşanmasına, kongreler, açık oturumlar, söyleşiler düzenlenmesine karşın tiyatromuz özellikle de ödenekli tiyatrolarımız son yıllarda bir durgunluk içindedir. Bunun altında yatan neden sanatçının giderek karmaşıklaşan toplumsal olayları yorumlayamaması, aydın hüviyetini yitirmeye başlaması, kendisinin de medyanın da etkisine teslim olması olarak özetlenebilir (Şener, 1998: 293).

1923'ten 1983'e kadar olan altmış yıllık tiyatromuzun olumlu olumsuz her yönüne eli değmiş tek tiyatro adamı Muhsin Ertuğrul'dur. Ancak Muhsin Ertuğrul tek adam olma sorumluluğunu tek başına yüklenmek istemiştir. Bu da onu tiyatromuzun özgün olmaktan çok Batı'nın değerlerinin bir çeşit Türkiye'deki tanıtıcısı yapmıştır (And, 1983: 607). Amacımız, özgün ve nitelikli bir tiyatroya kavuşmaktır. Bunun için de tiyatrodaki öncü olan kişilerin yeni kuşaklara yardımlarını arttırmaları ve birikimlerini paylaşmaları önemlidir.

Türkiye'de tiyatroyu geliştirmek için öncelikle işe Devlet Tiyatroları'ndan başlamak gerekmektedir. Bugün Devlet Tiyatroları'nda karşılaşılan aksaklıklara da değinecek olursak; kapalı bir kuruluş olarak bünyesine yeni oyuncular almaması, kamu denetçisi olmadığından tiyatrolarda başboşluk olması, sanatçıların memurlaşma eğiliminde olduğundan coşkularını yitirmeleri, çağdaş tiyatro binalarının olmaması gibi nedenler Devlet Tiyatroları'nın daha verimli olmasını engellemektedir (And, 1983: 609-616).

Gerek Devlet Tiyatrosu gerek özel tiyatrolar desteklenirse toplum ileri bir seviyeye kavuşarak çağdaş toplumlar arasında yerini alacaktır. Çalışmamızda "Türkiye'de Çocuk Tiyatrosu"nun geçirdiği önemli aşamaların üzerinde durduk.

Lorca'nın şu sözleri tiyatronun toplumlar için gerekliliğini vurgulaması bakımından önemlidir:

"Tiyatrosuna yardım etmeyen ve desteklemeyen bir ulus, henüz ölmemişse bile, ölmek üzeredir. Halkının dramını, tarihsel ve toplumsal yürek vuruşunu duymayan ve ister kahkaha ile ister gözyaşlarıyla olsun, onun ruhunun ve görünümünün gerçek rengini yakalayamayan tiyatronun kendine tiyatro adını vermeye hakkı yoktur, o bir eğlence yeri ya da 'zaman öldürmek' denen o korkunç şeyin yapıldığı bir yer olmaktan başka bir şey değildir." (Nutku, 1972: 86).

2.1.1.1. Türkiye’de Çocuk Tiyatrosunun Gelişimi

Ülkemizde çocuk oyunları, modern anlamda verilen çocuk tiyatrosu hizmetlerine kadar geleneksel Türk seyirlik oyunlarından olan hokkabaz, köçek, çengi, curcunabaz, meddah, kukla, Karagöz, orta oyunu gibi oyunlarla yüzyıllarca çocuklara ulaşmıştır (Şengül, 2000: 68-76).

Türkiye’de Tanzimat Dönemi ile başlayan Batılılaşma hareketlerinin eğitim alanına da yansıdığını görürüz. Tiyatronun eğitsel yönünün keşfedilmesiyle çocuk tiyatrosunun öneminin farkına varılmıştır. Fakat gerçek anlamda çocuk tiyatrosu ilk defa Meşrutiyet Dönemi’nde çocukların tiyatroyla uğraşmaları ve okullarda tiyatro çalışmaları yapmaları, ortaokullarda çeşitli gösteriler düzenlemeleriyle gündeme gelmiştir. Çocuk tiyatrosu; “Mektebi Temsil”, “Küçükler İçin Temsil”, “Mektep Tiyatrosu” vb. genel başlıklar altında oyunlar yazılıp, çevrilerek başlar ve bu çalışmalar çocuk dergilerinde yayımlanır. 1888–1921 yılları arasında; “Mecmua-i Muallim”, “Çocuklara Rehber”, “Talebe Defteri”, “Yeni Nesil”, “Çocuk Bahçesi” dergilerinde yayımlanan oyunlar şunlardır: Kartopu Oyunu (imzasız), Tecessüs, Keşfi Esrar (imzasız), Ali Babanın Mirası (imzasız), Küçük Valide (Aliye), Emel (A.T.), Yarım Konferans (A.T.), İğne ve Çuvaldız (Aziz Hüdayi), Zeki Çocuk (Müfit Rifat), Kızıl Elma Neresi (Yahya Saim), İmtihan (Ahmet Edip), Hesap İmtihanı (İsmail Hikmet Ertaylan), Arı İle Kelebek (İsmail Hikmet Ertaylan), Hemşireler (imzasız), Küçük (Ali Nusret), Büyük Küçük (M. Arif), İmtihan Kapısı Önünde (Daime Servet), Komedyâ (Ali Ulvi Elöve), Kızlar Mektebi (imzasız), Kırılmış Fincan (Münir Bekir), Meslek Tayini (Necip Necati), Üç Dilek (imzasız). (Özertem, 1979: 35-36).

Tiyatroyu ülkemizde okula sokma yolundaki ilk girişim, Tevfik Fikret tarafından 1909 yılında Galatasaray’daki müdürlüğü sırasında lisede bir konferans ve tiyatro salonu yaptırmak suretiyle başlamıştır (Alpöge, 2006: 19). Tevfik Fikret’in Galatasaray Lisesi için “*ülkenin Batı’ya açılan ilk penceresi*” dediği bilinmektedir.

1915 yılında Maarif-i Umumiye Nezareti “Mektep Temsillerinin Usul-i Tedrisi” yönetmeliği ile tiyatroyu ders olarak kabul etmiştir.

“İki bölümden oluşan bu yönetmeliğin ilk bölümünde tiyatro çalışmalarının eğitim ve öğrenim ile ilişkisi, ikinci bölümde de tiyatro çalışmalarının ne şekilde yürütüleceği ayrıntılı biçimde belirtilmiştir. “Bu yönetmelik ile tiyatronun çocuğun öğretimindeki önemi, devlet tarafından açıkça kabul edilmiş, çocukların tiyatroyla uğraşmaları da resmîyet kazanmıştır.” (Karnal, 1989).

Böylece oynanacak oyunların dili, çocuğun gelişimi açısından önemi, hangi konular üzerinde durulacağı, dekor ve sahne tasarımı konularında çocuğun etkin olması gibi konulara da açıklık getirilmiştir.

İkinci Meşrutiyet Dönemi ile tiyatronun çocuk eğitimindeki öneminin fark edilmesine rağmen 1. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı yılları çocuk tiyatrosunun rafa kalktığı yıllar olmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nde çocuk tiyatrosu hak ettiği yeri tekrar kazanmıştır. Bu dönemde estetik ve olgunluğun yanında özgürlük ve bağımsızlık gibi kavramlar sanata bakışı da değişmiştir. Tiyatronun bize yol gösterdiğini her fırsatta vurgulayan Muhsin Ertuğrul, 15 Ekim 1922 yılında Akşam gazetesinde yayımlanan “Bize Nasıl Tiyatro Lazım?” adlı yazısında bir tiyatrocunun sanatın işlevsel yönüne ilişkin bakış açısını şu şekilde ortaya koyar:

“...Sanat hiç şüphesiz ki sanat içindir. Fakat bu sanatın vasıl olabileceği en yüksek noktadır. Bu noktaya erişmeden evvel sanat daima başka bir vasıta diye kullanılmıştır. Hatta şimdi bile Garb'da böyle olduğu yerler az değildir. Bilhassa sanatı daima yalnız sanat için kullanmış olan Almanlar, dört senedir tiyatroyu büsbütün içtimai (sosyal), dolayısıyla siyasi inkılabları hazırlamak, halka o hususta bir fikir vermek uğrunda büyük amel olarak isti'mal ediyorlar(kullanıyorlar)... Esasen tiyatronun içtimai hayat üzerinde en büyük bir amel olduğu artık bugün inkâr kabul etmeyecek bir hakikat olmuştur. (...)Ben öteden beri tiyatroyu muharrirlerimize böyle söyledikçe onların müstehzi fakat cahil tebessümleriyle karşılaşırım. Onlar sanatın sanat için olduğunu tekrar ederler, lakin aradan seneler geçer, bekler, beklerim, yazık ki benimle beraber bekleyen bütün halk da böyle bir eser-i sanata henüz rast gelmedi. İşte bizim kusurumuz!(...)Esasen sanatkâr, bahusus hassas, ince ruhlu sanatkârlar, muhitinin tesirine süruruna bigâne (yabancı, ilgisiz) kalamazlar... Muhit, sanatkârın ruhu üzerine işleyen yegâne müessirdir.(...)”

Muhsin Ertuğrul, özellikle bizim gibi yüzünü Batı'ya dönmüş olan milletlerde tiyatronun yalnızca sanat için var olmaktan öte işlevlerinin olması gerektiğini, yeni hayatın yeni tiyatroyu beraberinde getirdiğini vurgulayarak yazısını sonlandırır (Yıldırım, 2011).

Türkiye'de çocuk tiyatrosu ile ilgili gelişmeler; 15 Kasım 1930 tarihli “Darülbedayi” dergisinde imzasız bir yazının yayımlanmasıyla devam etmiştir. Bu yazıda Rusya ve Almanya'da çocuk tiyatrosuna önem verildiği belirtilmiş, Amerikan okullarında gerçekleştirilen tiyatro çalışmalarından örnekler verilmiş ve New York King Coint School'da sahnelenen Shakespeare'in kaleme aldığı “Fırtına” adlı oyundan bir fotoğraf yayımlanmıştır (Şen 2009: 23).

Yine aynı yıl Vecihe Ziya'nın “Mektep Temsillerinin Heveskârlarının Tiyatro İhtiyacı” başlıklı yazısında tiyatronun çocuk eğitimindeki önemine ve Amerikan

okullarındaki uygulamalara verdiği örneklerle o dönemde tiyatronun sanatın yanında eğitsel işlevinin de üzerinde durulduğunu görürüz. Sanatın ön plana çıktığı Cumhuriyet Dönemi'nde, çocuk tiyatrosunun önemi üzerinde durulurken çocuk tiyatrosunun ne olduğu ve nasıl olması gerektiği bilgisiyle karşılaşmıyoruz. "Bu konuya ilk kez açıklık getiren Darülbeydi dergisindeki "Çocuk Tiyatrosu" başlıklı yazısıyla Muhsin Ertuğrul olmuştur." Sovyetler Birliği'nde yaptığı incelemelerden sonra 1 Ocak 1935'te yazdığı bu yazısıyla çocuk tiyatrosu kavramını, amaçlarını ve Moskova Çocuk Tiyatrosu'nda yapılan çalışmaları anlatmıştır. Böylelikle çeşitli nedenlerle kesintiye uğrayan "Çocuk Tiyatrosu" üzerine kamuoyu oluşturma çabaları başlamıştır (Özertem, 1979: 41-43). Bu yazısında devrimleri benimseyecek yeni nesiller yetiştirmenin eskiyi değiştirmekten çok daha kolay olduğunu anlatır.

Dönemin siyasi liderleri de çocuk tiyatrosu eserleri yazmıştır. Bunlara Kazım Karabekir Paşa'nın okullar için yazdığı müzikli piyesler örnek gösterilebilir (Gönen, 2003: 26).

Profesyonel anlamda çocuk tiyatrosunun kurulacağına dair ilk resmi yazı 1 Ekim 1935 tarihli Darülbeydi'nin arka sayfasında yer almıştır. Bu paralelde ülkemizde ilk profesyonel çocuk tiyatrosu 1935 yılında Muhsin Ertuğrul tarafından *İstanbul Şehir Tiyatrosu* bünyesinde kurulmuştur. Muhsin Ertuğrul'un bu sözlerinden de çocuk tiyatrosuna ne kadar önem verdiğini görebiliyoruz: "*Anlayışlı bir Belediye Reisi çıkar da İstanbul çocuklarının kolayca gelip gideceği bir semtte bir Çocuk Tiyatrosu kurarsa ve orada ilkokul öğrencilerine her gün temsiller verilirse ancak o zaman bu memleket gençliğine sanat zevki aşılır, kafalar yine işlemeye başlar. Konuşma konusu toptan edebiyata ve sanata yükselir...*" (Çamurdan, 1995).

Hazırlıkları yaklaşık on dört ay süren bu tiyatrodaki sahnelenen ilk oyun Kemal Küçük'ün "*Çocuklara İlk Tiyatro Dersi*"dir. Adından da anlaşılacağı üzere oyunun konusu, tiyatronun ne olduğu, tiyatrodaki kuralların olduğu ve tiyatrodaki nasıl davranılması gerektiğidir (Ongurlar, 1985).

Bu tiyatrodaki ilk on yıl boyunca sadece yerli oyunlar oynanmış, müzik ve dansla sahnelere zenginlik katılmıştır. Oyunlara eşlik eden bir orkestrayla küçük bir dansçı topluluğu oluşturulmuştu. On yıl boyunca, 1942-1943 mevsimi dışında, her iki yeni oyun sahnelenmiş, haftada iki kez olmak üzere 522 temsil verilmiş, 21 oyun sahnelenmiş, bu oyunları 236.979 seyirci izlemiştir. Bu çalışmalar beklenen ilgiyi görmese de zamanla olumlu yönde gelişmeler de yaşanmıştır. Darülbeydi, İstanbul

Şehir Tiyatrosu'na dönüşmüştür. Bugün de İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu adıyla çocuk tiyatrosu etkinlikleri devam etmiştir. Bu etkinliklerde yazdığı, sahnelediği ve rol aldığı oyunlarla çocuk tiyatrosu çalışmalarının renklenmesini sağlayan kişi Ferih Egemen'dir (Şener, 1998: 323).

Bunların yanında çocuk tiyatroları dergileri de küçük seyircilerle bağlantı kurmak için önemliydi. İlk önceleri bu dergiler tiyatroya giriş bileti olarak kullanılmış sonraları makul bir ücretle çocuklara satılmıştır. Sadece çocuklara mahsus dergiler olduğu arka kapaklarındaki yazılardan anlaşılmaktadır (Özertem, 1992: 53).

1935 ve 1946 yılları arasında düzenlilik gösteren çocuk tiyatrosu 1946 ve 1961 yılları arasında “kararsızlık dönemi” içindedir (Okurlar, 2010). Bu dönemde çocuk tiyatrolarında yalnız çocukların görev almaları kararı getirilmiştir.

“Çünkü ne kadar büyük insan yetişmiş, yaşı ilerlemiş bir aktör ne yapsa, ne fedakârlık etse, küçük seyircilerin ruh hallerini iyice anlamayacağı için onların tamamen hoşlarına gidecek, onları eğlendirecek, ağlatacak onlara birçok şeyler öğretecek ve onları memnun edebilecek şeyleri yapmağa muvaffak olamayacaktır.” (Ayrıl, 1946).

Bu dönemin olumlu yanı oyunlarda hedef yaş grubunun belirlenmesidir. Bununla birlikte ilkokul düzeyindeki çocuklara yönelik “Çocuklara İlk Tiyatro Dersi” adlı oyun, ortaokul çocuklarına yönelik olarak da Shakespeare'in “Fırtına” adlı oyunu sahnelenmiştir. Fakat 1946-1947 döneminden sonra yaş gruplarına göre oyun sahnelenmekten vazgeçilmiştir. 1946-1947 döneminden 1960-61 döneminin sonuna kadar 1959-60 dönemi dışında her dönem iki oyun sahneye konmuş, haftada iki kez olmak üzere 710 gösteri düzenlenmiş ve bu 29 oyunu 418.412 kişi izlemiştir (Özertem, 1992: 60-63). Bu sayının o dönemin şartlarına göre azımsanmayacak bir sayı olduğu görülür.

1961-62'den 1967-68 dönemine kadar Yeni Tiyatro, Fatih Tiyatrosu, Üsküdar Tiyatrosu ve Zeytinburnu Tiyatrosu'nda sürdürülen çocuk tiyatrosu çalışmaları Yeni Tiyatro yandığı, Zeytinburnu Tiyatrosu kapatıldığı için bu dönemdeki çalışmalar Fatih Tiyatrosu ve Üsküdar Tiyatrosu'nda devam etmiştir. 1968-69'da Yeni Tiyatro onarılmış ve çalışmalar yeniden başlamıştır. 1970-71 döneminden 1977-78 döneminin sonuna kadar Fatih Tiyatrosu, Üsküdar Tiyatrosu, Yeni Tiyatro, Harbiye Tiyatrosu ve Gültepe Tiyatrosu olmak üzere altı tiyatrodaki sürdürülmüştür. İzmir Şehir Tiyatrosu ülkemizde kurulmuş ikinci ödenekli tiyatrodur. Burada 20 Mart

1946'da Mümtaz Uygun'un yazdığı "*Altın Kalem*" sahnelenmiştir. 19 Aralık 1948'e kadar Kültürpark'taki binada devam eden çocuk tiyatrosu çalışmaları, bu binanın yanması sonucu Halkevi binasında 1950 yılına kadar devam etmiştir. Devlet Tiyatrolarında ilk çocuk tiyatrosu çalışmalarını 1941 yılından düzenli olmamakla birlikte, Ankara Devlet Konservatuvarı'nın Tiyatro Bölümü gerçekleştirmiştir. Bu çalışmalar 1947 yılında Muhsin Ertuğrul ile Tatbikat Sahnesi'nden Küçük Tiyatro'ya geçerek düzenli hâle gelmiştir. 31 Ocak 1948'de Mümtaz Taşkın'ın yazdığı, müziklerini Fehmi Ege'nin hazırladığı ve Nüzhet Şenbay'ın sahneye koyduğu "*Altın Bilezik*" adlı oyun ile perdelerini açmıştır. Bu dönem "*Büyük Babanın Pireleri*" ile sürdürülmüştür (Özertem, 1979: 68-105).

Devlet Tiyatrosu'nun 16 Haziran 1949'da kurulmasıyla Devlet Tiyatrosu müdürlüğüne atanan Muhsin Ertuğrul, çocuk tiyatrosuna büyük önem vermiş, çocuk tiyatrosu çalışmalarının düzenli yürütülmesi amacıyla Mümtaz Taşkın'ı görevlendirmiştir. Devlet Tiyatrosu kapsamında ilk çocuk tiyatrosu oyunu 20 Kasım 1949 tarihinde sahnelenmeye başlanan "*Yıldız Ece*" adlı oyundur. 13 Eylül 1954'te "*Çocuk Tiyatrosu Kadro Yönetmeliği*" yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikle çocuk tiyatrosunda çalışacak sanatçılar devlet sanatçısı statüsü kazanmış ve ekonomik yönden de güvenceye kavuşmuştur. Başka bir yenilik de oyun yazarlarına ödenen telif hakkı %10'dan %15'e yükseltilmesidir. Böylece yazarlar çocuk oyunu yazmaya teşvik edilmiştir. Tümüyle çocuklara hitap eden bir çocuk tiyatrosu ortaya çıkarılmak istenmişse de, bu yönetmelik bu konuda tam anlamıyla başarılı olamamıştır. Devlet Tiyatrosu'ndaki çocuk tiyatrosu çalışmaları 1957-58 döneminin sonuna kadar sadece Ankara'da sürdürülmüştür. Bu dönemden başlamak üzere; 1958-59 döneminde İzmir Devlet Tiyatrosu, 1959-60 döneminde Bursa Devlet Tiyatrosu, 1971-72 döneminde İstanbul Devlet Tiyatrosu kapsamında çocuk oyunları sahnelenmeye başlanmıştır. Bu çalışmalar yaygınlaştıkça çocuk tiyatrosu da gelişim kaydetmiştir. İzmir Devlet Tiyatrosu'ndaki çalışmalar 1958 yılında sınavla seçilen genç amatörlerden oluşturulan topluluk tarafından, Saim Alpago yönetimindeki çalışmalardan sonra 6 Şubat 1959'da sahnelenen "*Mektup*" adlı oyundur. 1959-60 döneminde çocuk tiyatrosu çalışmalarına son verilmiş. 1958 yılında oyuncu kadrosu da dağıtılmıştır. 1963-64 döneminin ikinci yarısına kadar çocuk oyunu sahnelenmemiştir. Bu dönemden sonra eski çocuk tiyatrosu kadrosu görevi çağırılarak "*Haylaz Çocuk*" oyunu sahnelenmiştir. İzmir Devlet Tiyatrosu'nda çocuk oyunlarına bazı dönemlerde

yeniden ara verilmiştir. 1972–73 döneminde çalışmalara yeniden başlanmış. Bu dönemden itibaren çalışmalar düzenlilik kazanmıştır (Özertem, 1979: 107-112).

1940 yılından itibaren, özel teşebbüsler ortaya çıkar. Çocuk tiyatroları görülmeye başlanmıştır. İlk özel girişim, 1940 yılında kurulan, Ankara’da faaliyet gösteren ve Karagöz ve Kukla gösterilerine de yer veren *Çocuk Esirgeme Kurumu Tiyatrosu*’dur.

Çocuk tiyatrosundaki özel teşebbüsler “her türlü masrafları bankaların ödenekleriyle karşılanan özel ödenekli çocuk tiyatroları” (Karnal, 1989: 13) ve sadece çocuk oyunları oynamak üzere kurulmuş özel tiyatrolardır. 1961 yılında kurulan *Türk Ticaret Bankası Keloğlan Çocuk Tiyatrosu*, 1972 yılında kurulan *Akbank Çocuk Tiyatrosu* ve 1978 yılında kurulan *İş Bankası Çocuk Tiyatrosu* bankaların oluşturduğu çocuk tiyatrolarıdır. Bu tiyatroların amacı ise geleceğin yetişkinleri, diğer bir deyişle müşterileri olan çocukları kapma telaşı ve yarışidir. Sadece çocuk oyunları oynamak üzere kurulmuş özel ödenekli tiyatrolar ise 1968 yılında *Binbir Gece Çocuk Tiyatrosu*; 1969 yılında *Dünya Çocuk Oyuncuları Topluluğu ile Afacan Çocuk Tiyatrosu*; 1978 yılında *Anadolu Çocuk Oyunları Kolu (AÇOK)*; 1976 yılında *Ankara Çocuk Tiyatrosu* ve *Eskişehir İktisadi Ticari İlimler Akademisi Kültürel Çalışmalar ve Çevre Eğitimi Enstitüsü Çocuk Tiyatrosu (AKÇE)* kurulmuştur. Bunların yanında yetişkin oyunları sergileyen özel tiyatrolar şunlardır: “*Ankara Meydan Sahnesi, Dilligil Tiyatrosu, Nejat Uygur Tiyatrosu, Ali Şengün Tiyatrosu, Ali Basmacı-Kenan Büke Tiyatrosu, LCC Tiyatrosu, Gönül Ülkü-Gazanfer Özcan Tiyatrosu, Tefik Gelenbe Tiyatrosu, Kadıköy İl Tiyatrosu, Sunar Tiyatrosu, Asaf Çiyiltepe’nin yönetiminde kurulan Ankara Sanat Tiyatrosu, Mithatpaşa Tiyatrosu, Küçük Komedi Tiyatrosu, Yenişehir Tiyatrosu ve Çağ Tiyatrosu*” (Özertem, 1979: 143). Ancak ara ara çocuk oyunlarına da yer vermişlerdir.

Bunların yanında Muhsin Ertuğrul ve Haldun Taner’in yönlendirmeleriyle kurulan Anadolu Çocuk Oyunları Kolu sadece çocuk oyunları hazırlamak üzere çalışmalar yapmıştır.

AÇOK, 1960’lı yıllarda Berlin’de kurulan Grips Tiyatrosu’nun çocuk tiyatrosu anlayışından etkilenmiştir. Bu topluluğun amacı geleceğin tiyatro izleyicisini yetiştirmek; sevgi, coşku, umut dolu, çalışkan insan tipini yaratmaktır. Oyunların oluşumu sürecinde, oyun seçiminden, oyunun sahnelenmesine kadar olan

tüm aşamalarda, çocukların fikirlerine, eleştirilerine önem veren, her oyunun sahnelenmesinden sonra çocuklara yeniden danışan bu topluluk olumlu etki yaratmasına rağmen, sonradan dağılmıştır (Kuyumcu, 2000: 202).

25 Eylül 1976'da kurulan "Ankara Çocuk Tiyatrosu" da oyunların hazırlanma sürecinde seyirci görüş ve düşüncelerini de göz önünde tutulmuştur. Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu, Doç. Dr. Neriman Samurçay, ve Ferhunde Karaboncuk gibi eğitimci ve psikologlarla çalışmış ve 3-8, 8-12, 9-15 yaş olmak üzere üç farklı yaş grubuna hitap eden oyunlar hazırlamış, böylece çocuk tiyatrosunu daha bilimsel bir zemine yerleştirmeye çalışmıştır (Özertem, 1979: 159-160).

1985 yılında, Genel Müdür Turgut Özakman'ın yardımıyla açılan "*Devlet Tiyatroları Gençlik ve Çocuk Tiyatrosu Müdürlüğü*" çocuk tiyatrosu alanında ilk resmî ve ciddi adımdır.

Özdemir Nutku'nun İzmir Büyükşehir Belediyesinin yardımıyla gerçekleştirdiği, Kamyon Tiyatro Projesi farklı bir çalışmadır. 1991 yılında faaliyete geçen topluluk 60 turne yapmış daha sonra belediyenin yaşadığı sorunlar nedeniyle proje yarıda kalmıştır. Daha sonraki yıllarda yine Özdemir Nutku'nun planları ile Millî Piyango İdaresi ve Devlet Tiyatroları bünyesinde, İzmir Tansaş tarafından ve Bornova Belediyesinin desteğiyle kamyon tiyatroları kurulmuştur ama bugün etkin değillerdir (Nutku, 1998: 133-140).

1998 yılında Türkiye'de ilk kez çocuk tiyatrosu konusunda üçlü program uygulanmış ve önemli adımlar atılmıştır. Tiyatro... Tiyatro dergisinin öncülüğünde başlayan bu programın ilk bölümü *Çocuk Tiyatrosunda Dramaturgi, Oyun Yazarlığı, Dekor- Sahne Tasarımı ve Oyunculuk* gibi başlıklar altında yapılan altı haftalık bir eğitim programını, Almanya Grips Tiyatrosu'ndan gelen yönetmen, oyun yazarı ve dramaturglar ve İzmir 9 Eylül Üniversitesi'nin bu alanda çalışan akademisyenleri sundular. Bu seminer ve atelye çalışmaları kuşkusuz bu alanda çalışanlara yeni ufuklar açtı ve katılımcılara çocuk tiyatrosu yapmanın hiç de kolay bir şey olmadığını göstermiş oldu. Üçlü programın ikinci bölümünde 1-2-3 Mayıs tarihleri arasında İzmir'in Alaçatı ilçesinde bir "Çocuk Tiyatrosu Kurultayı" toplandı. "Çocuk Tiyatrosu Nasıl Yapılmalı" (Durum Saptaması ve çözüm önerileri), "Çocuk Tiyatrosu Eğitimi", "Ödenekli ve Özel Tiyatrolarda uygulamalar, Örgütlenmeler", "Millî Eğitim Bakanlığı ve Çocuk Tiyatrosu" gibi başlıklar tartışmaya açıldı. Kurultay sonunda yayınlanan sonuç bildirgesinin yanı sıra izleme komiteleri

oluşturarak Çocuk tiyatrosu alanında var olan başıboşluğun önlenmesi yolunda geleceğe yönelik umut veren gelişmeler kaydedilmiştir. Yine aynı programın son halkası olarak 1. Uluslararası İstanbul Çocuk Tiyatroları Festivali yapılmıştır. Bunun yanında Alaçatı Belediyesi ve Bursa Kültür ve Sanat Vakfı da Uluslararası Çocuk Tiyatroları Festivalleri düzenleyerek çocuklarımızı farklı kültürlerden gelen gruplarla tanıştırır (Kuyumcu, 2000: 26-27).

Günümüzde çocuk tiyatrosunun ülke genelindeki yaygınlığına bakılırsa birçok ilimizde çocuk tiyatrosunun olmadığı görülür. Çocuk tiyatrosuna sahip olanlar da nitelik yönünden eksiktir. Devlet Tiyatroları yapılan turnelerle bu açığı kapatmaya çalışmaktadır. Yine de bu turnelerde çocuk oyunlarından çok yetişkin oyunlarına yer verilmektedir. Bunun bir diğer nedeni de sahne eksikliği ya da yetersizliğidir. “Tiyatrolara yapılan devlet yardımıyla çocuk tiyatrolarına yapılan yardımın yaklaşık onda biri kadar olması çocuk tiyatrosuna ve çocuklara verilen değer bir başka kanıtıdır.” (Kuyumcu, 2007: 33).

Kuyumcu'nun da üzerinde durduğu gibi yapılan çalışmaların yeterli olduğu söylenemez; ancak Devlet Tiyatroları ve Şehir Tiyatroları her geçen gün çocuk tiyatrolarına daha fazla önem vermektedir.

Örnek oluşturması açısından Devlet Tiyatroları internet sitesinden alınan bilgilere göre; Devlet Tiyatrolarında 2014 yılında sergilenen çocuk oyunlarına bakıldığında, Ankara Devlet Tiyatrosu'nda Üç Şehzade, Karlar Kraliçesi, Keloğlan Keleşoğlan, Mihavlar Tiyatrosu; İstanbul Devlet Tiyatrosu'nda, Nereye Koşuyorsun Böyle Minik Tay; İzmir Devlet Tiyatrosu'nda, Harikalar Mutfağı, Canlanan Masallar; Bursa Devlet Tiyatrosu'nda, Sırça Köşk; Diyarbakır Devlet Tiyatrosu'nda, Neşesaçan; Antalya Devlet Tiyatrosu'nda, Tıngır Mıngır Ülke; Erzurum Devlet Tiyatrosu'nda Yaşlı Kuklacı; Van Devlet Tiyatrosu'nda Kurşun Askerin Utancı gösterimde olduğunu görürüz (Devlet Tiyatrosu, 2014).

Bunların yanında yine Devlet Tiyatroları internet sitesindeki bilgilere göre; Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğüne 2005 yılından beri her yıl 25-30 Nisan tarihleri arasında Ankara'da “Küçük Hanımlar Küçük Beyler Uluslararası Çocuk Tiyatroları Festivali” düzenlenmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrolarının internet sitesinde de 2013-2014 Tiyatro sezonu çocuk oyunlarına bakılırsa Ali Baba ve Kırk Haramiler, Boncuk, Boya Benek, Çiçek Prenses, Damlaların Dansı, Denizkızı, Edi'nin Annesi

Nerede?, Fareli Köyün Kavalcısı, Karagöz Balıkçı, Karagöz Tatlıcı, Kedi ile Palyaço, Pıtlatan Bal, Pinokyo, Piti, Uğur Böceği, Üç Kardeş ve Muhteşem Kurt ile karşılaşılır.

2.1.1.2. Bursa’da Tiyatronun Gelişimi

Bursa, 19. yüzyılın son çeyreğinde, alabildiğine dindar Osmanlı medrese kültürü ve batıdan etkilenen Osmanlı aydınlarıyla azınlıklar olmak üzere iki çelişik kültür birikiminin bileşkesinde yaşamaktadır. Bu durum tiyatronun kolayca kurulmasını sağlasa da, 1882 yılında Ahmet Vefik Paşa’nın valilikten azli ile, 1957 yılına kadar tiyatro hak ettiği değeri bulamamıştır (Akkılıç, 2002: 1608).

Türkler; Batı Tiyatrosu ile yabancı azınlıklar sayesinde tanışmıştır. Bu konuda öncü olan Ermeniler önce kendi dillerinde temsiller verirken, zamanla seyircilerini arttırmak ve kamu desteği sağlamak için Türkçe oyunlara da yer vermişlerdir (Özkula, 2002: 105).

1868-1878 yılları arasındaki on yıl imtiyaz verilen Gedikpaşa’daki Osmanlı Tiyatrosu, Abdülhamit’in emriyle yuktırılmış, sanatçılar da dağılmıştır. Güllü Agop’la Fasulyeciyan’ın da araları açılınca; Fasulyeciyan tiyatro yapmaya elverişli bir ortam olarak Bursa’yı görmüş ve birkaç arkadaşı ile birlikte Bursa’ya gelerek Melek-zat” bahçesinde temsiller vermeye başlamıştır. And’ın aktardığına göre Paşa’nın Küçük İsmail’e “*Hükümet karşısında bir tiyatro yaparsam burada kalır mısınız?*” teklifini İsmail kabul eder. Hükümet Konağı karşısındaki gazinoyu hastane namına bir tiyatro yaptırdı. Küçük İsmail iki sene Bursa’da kalmış Fasulyeciyan’la arası açılınca Bursa’dan ayrılmıştır. Gedikpaşa’daki Osmanlı Tiyatrosu’nun kapanması, Vefik Paşa’nın çalışmalarını kolaylaştırmıştır. Bursa’da tiyatronun nasıl kurulduğunu öğrenmek için Ahmet Fehim Efendi’nin (1856-1930) anılarına bakalım:

“1294’de idi (1879), Fasulyeciyan, Hiranuş, Koharik, Şirinyan gibi artistlerin zuhurat kabilinden Bursa’ya gitmiş Melekzat bahçesinde oyun veriyorduk. Oyunumuza bir gece Bursa Valisi Ahmet Vefik Paşa geldi; bunun nasıl büyük bir vak’a olduğunu tasdik edersiniz değil mi? Oyunumuzu seyretti ve ertesi günü bizi makamına çağırdı:

-Size bir tiyatro yaptıracağım, dedi, eserler vereceğim, onları oynayacaksınız. Yaptıracağım tiyatroya kira vermeyeceksiniz. Yalnız Guraba Hastanesi menfaatine senede iki oyun vereceksiniz, bu temsillerin bütün hâsılatını hastane alacak. Biz ümitlenmiştik, fakat beklenecek diye de üzüntülü idik: Koca Vefik Paşa kendine has faaliyetle derhal Bursa’da postane karşısındaki kahvehanenin bahçesine otuz altı localı, güzel, zarif bir tiyatro yaptırdı. (Ahmet Fehim anılarında bu binanın Bursa’nın Yunanlılarca işgali sırasında yandığını söylemiştir.) Bize ilk piyesi olarak

Merakî (15 Eylül 1879) adındaki Moliere'in oyununu verdi, oynadık. Tiyatromuz pek büyük bir rağbet görüyordu. Az zamanda İstanbul'da görülmeyen intizam ve sanat içinde bir Türk temaşası tesis eyledi. Vefik Paşa sıra ile tekmil Moliere'leri tercüme etti, biz de sahneye koyduk; piyeslerin provasına gelir, beğenip beğenmediğini yüz ifadelerinden anlardık ve daha ziyade çalışırdık. Tiyatromuz senede dokuz ay açıldı, üç ay tatil yapardık. Paşa vilayet dâhilinde devre çıkarken:

-Ben yokum Çince'ye benzeyen tercümelerini oynayabilirsiniz, derdi.

Tiyatromuzun maddi hayatını da Paşa temin etmişti. Artistlerin maaşı ödenmezse yahut umumi masraflara para yetişmezse farkını Paşa ödetirdi; kendisi tam manasıyla sanat babası idi; nadir yetişir bir muharrir ve mütercimdi Moliere'in eserlerinden ufak hacimde matbu asıllarını bir elinde tutup öteki eliyle bloknotu üzerine tercümesini yazdığını görmek insana hayret ve hürmet duyguları verirdi.

...Bir zaman sonra Bursa'dan ayrıldı... Bu sırada tiyatroyu kapattılar, bizi de Bursa'dan defettiler...

...Ahmet Vefik Paşa yaptırdığı tiyatroda bu suretle tercüme ettiği Moliere'in piyeslerini seyircilere mümkün olduğu kadar cazip göstermek için de o zamanlar yetişen aktör pek çok olmadığına, bizzat uğraşarak öğretilirdi. Çünkü bu suretle memlekete, haklı olarak büyük bir hizmet yaptırdığı kânidi.

...Bu tiyatro bilâhare yanmış ve arsasına şimdi Ziraat Bankası yapılmıştır.” (Güray, 1991: 67-68).

Bu bilgiler bize gösteriyor ki Bursa'nın ilk tiyatrosu, 1879 yılında o dönemin İstanbul'dan sonra ilk modern tiyatrosu olarak Ahmet Vefik Paşa tarafından kuruldu. Ahmet Vefik Paşa'nın kurduğu ilk tiyatro bugünkü Heykel'de Ziraat Bankası merkez şubesi olan binanın yerinde idi. Bursa'da dört yıla yakın bir zaman valilik görevinde bulunan Ahmet Vefik Paşa işte bu evrede Başvekillikten azledilip Hüdavendigâr Vilayeti valiliğine getirilmiştir (Bursa Ansiklopedisi, 2002: 1608).

1882 yılından sonra Bursa'nın tiyatro hayatında sadece İstanbul'dan gelen tiyatrolar vardır. Ancak buna rağmen 1894 yılında Setbaşı Köprüsü'nün hemen yanında Şark Oteli ve Tiyatrosu açıldı. 1895 yılında ise Sernet Kalfa tarafından Beşevler'de bir tiyatro açıldı. Ancak bu iki tiyatro uzun süreli faaliyet gösteremedi. İstanbul'dan gelen tiyatrolar Ahmet Vefik Paşa'nın yaptırdığı tiyatroda oyunlarını sahnelemiştir. Bu tiyatronun bir kış günü çatısı çökmüş, 1918 yılında “geriye kalanlar” sökülmiş ve 1923 yılındaysa arsanın sinema olması planlansa da 1939 yılında satılmıştır. Daha sonra da yerine Ziraat Bankası yapılmıştır (Bursa Devlet Tiyatrosu, 2014).

Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarında Bursa'da tiyatro yaşamı bir durgunluğa girmişti. Ara sıra İstanbul ya da Ankara'dan turneye çıkan tiyatro toplulukları bu durgunluğu gidermeye çalışmışlardır. 1924 yılında ilk Türk kadın oyuncu Afife Jale'nin Bursa'da sahneye çıkması engellenmişti. Daha sonra gerekli izin alınmış ve

Afife Jale 1 Haziran 1924'te Milli Tiyatro'da, "Sekizinci" adlı piyes ile sahneye çıkmıştır. 1930'lu yıllarda açılan halkevleri dönemi Bursa'da gerekli ortamı hazırlamış ve tiyatro yaşamını bir anlamda yeniden canlandırmıştır. 12 Mart 1932'de Bursa Halkevi'nin, Temsil Komitesi çalışmalarına başlamıştır. Bu dönemde yapılan tiyatro çalışmaları hakkında yeterli bilgiye sahip değiliz. Halkevinin sahip olduğu arşiv ve kütüphaneler dağıtılıp ortadan kaldırılınca bu çalışmalar hakkındaki bilgiler de yok olmuştur. 1961'de hükümet Halkevlerinin yeniden açılmasına karar verir. 20 Ağustos 1961'de Bursa Oda Tiyatrosu Aykut Sözeri'nin yönettiği Harp Sahası (E. O'Neill) adlı oyunla perdelerini açmıştır. İkinci döneminde ise oda tiyatrosu perdelerini A.Çehov'un Teklif ve A. Salacru'nun Margarita adlı oyunu ile açmıştır. Oda tiyatrosu sahne çalışmalarını sürdürürken, Yalçın Kaya başkanlığında tiyatro kursları da düzenlenmiştir.1968 yılına kadar Bursa Oda Tiyatrosu Sırça Kümes, Kapılar, Ay Doğarken, Yaşadığımız Devir, Yabancı, İçerdekiler, Bir Delinin Hatıra Defteri, Çürük Elma, Sultan Gelin, Pembe Kadın, Kargalar Okulu adlı oyunlar oynanmıştır (Ahmet Vefik Paşa ve Bursa Osmanlı Tiyatrosu, 2014).

Bursa için büyük önem taşıyan Bursa'nın ilk tiyatro binası, Hisar semtinde, eskiden "Islahhane" (günümüzde Tophane Endüstri Meslek Lisesi'nin önceli) olarak kullanılan yapının karşısında imiş. Ancak bu tiyatro, dönemin valisi Zühtü Paşa tarafından 1886 tarihinde "Islahhane"ye (Hamidiye Sanayi Mektebi) verilmiş(Bursa Ansiklopedisi, 2002: 1609).

Bugün kullanılan tiyatro binası ise 1935 yılında Vali Şefik Soyer tarafından Halkevi binası olarak yaptırılmıştır. Bina, 1950-51'de Dr. Edip Akyürek tarafından genişletilerek bugünkü şeklini aldı. Halkevlerinin 1952'de kapanmasından sonra sinema (Marmara Sineması) olarak kullanıldı. 1957'de İhsan Sabri Çağlayangil'in valiliği sırasında alt ve üst katlardaki sinemalar (Marmara ve Tan sinemaları) boşaltıldı, çeşitli düzenlemeler yapıldı ve 28 Eylül 1957'de Devlet Tiyatrosu olarak perdelerini açtı. Bunu 4 Ekim 1957 Cuma gününün Bursa Hâkimiyet gazetesinden öğreniriz.

Bursalıların tiyatroya alışma ve sevmeye döneminde Ahmet Vefik Paşa'nın çabaları ve emeği yadsınmaz. Valilikten azledilmesi tartışmalı olsa da Ahmet Vefik Paşa adı "Ahmet Vefik Paşa Devlet Tiyatrosu" ile ölümsüzleştirilmiştir. O dönemde iyi şeyler yapıldığını AVP Bursa Devlet Tiyatrosu" isimli belediyenin hazırladığı

kitabta Muhsin ERTUĞRUL zamanın valisi İhsan Sabri ÇAĞLAYANGİL'e yazdığı mektupta da görürüz.

"...

Siz istediğiniz kadar bu eseri kendinize mal etmeyin, fakat eser sizindir ve büyük bir eserdir. Her vali bütün meslek hayatında böyle tek bir kültür hareketine ön ayak olursa bütün ömrü boyunca iftihar edebilir. Çünkü bugün, bilhassa ikinci harpten sonra, harap olan Almanya'nın okullardan ve hastanelerden önce tiyatrolarını açtıklarından beri, tiyatronun bir millet irfanına, okullardan da, üniversiteden de daha fazla hizmet eden bir tesis olduğu dünyaca kabul edilmiştir.

Demek Bursalı ezelden; bahçesindeki allı morlu çiçekler ne ise hayatta güzel sanatların da o olduğunu biliyordu. Bilirsiniz ki güzel sanatları sevdikten sonra insanın gözleri bahçedeki çiçekleri daha güzel görmeye başlar, hele bu sevgi artınca o zaman bu çiçekleri bahçesinde bırakmaya kıyamaz odasına da alır.

Bursalılar; tiyatrolarını işte böyle sevdiler ve benimsediler. O kadar benimsediler ki, bütün Bursalıların görmesine fırsat vermeden acele kaldırdığım için canları sıkıldı. Bu benim için bir ders oldu. İkinci eseri onların emrine bıraktım ve 43 gece bu eser tıklım tıklım doldu taştı."

Ahmet Vefik Paşa'nın hayatı ele alınırsa onun çalışkan ve kendine özgü kişiliği hemen dikkatleri çeker. Paşa 1823'te doğmuştur. Babasının, Paris'e elçilik tercümanı olarak atanması üzerine 1831'de gittiği Fransa'da Fransızca, Latince ve Yunancayı öğrenir. Londra'da elçilik kâtabi olduğu zaman da İngilizceyi öğrenmiştir. Tercüme Odası'nda bir müddet çalıştıktan sonra 1851'de Bilimler Akademisine üye olur. Ardından da Tahran Büyükelçiliği'ne tayin edilir. Orada da Acem dilini öğrenir. 1860 yılında Paris'e elçi olarak atanır. 1861'de Vakıflar Bakanı, 1862'de Sayıştay Başkanı seçilir. Sonrasında Belgrat'a gönderilir. 1863'te Anadolu sağ-kol müfettişliğine atanır. 1864'te yine görevden alınır. Boş kaldığında Moliere çevirilerini bastırmıştır. Sadrazam Mahmut Nedim Paşa'nın döneminde 1871'de Gümrük Bakanı, 1872'de Başbakan Müsteşarı ve Maarif Nazırlığı gibi görevler alır. Bir süre yine boş kaldıktan sonra 1878'de Meclis Başkanı olur ve aynı yıl "Paşalık" unvanı alır. Aynı yıl ikinci kez Maarif Nazırlığı'na atanır. Sonrasında Edirne Valisi ve yine aynı yıl Dâhiliye Nazırı ve Başvekil olur. 4 Şubat 1879'da Bursa Valiliğine getirilir. 30 Ekim 1882'de ikinci kez Başvekilliğe atanan Vefik Paşa'nın görevi üç gün sonra sona erer. 1891'de ölümüne kadar başka da resmi görev almaz (Tekerek, 2010: 208-211).

Padişah Sultan Aziz'e, Sadrazam Fuat Paşa'nın "*O değirmen taşı büyüklüğünde bir purlantadır. Ne yüziğe takılır, ne de sokakta bırakılır, fakat purlantadır.*" şeklinde Paşa'yı tanıtmayı dikkatimizi çeker. Onun nüktedanlığı ve pratik zekâsı sanatçı kimliğini ortaya koymasına rağmen dönemin gelenekçi insanları

bu özelliği “hafiflik” olarak değerlendirir. And’a göre “Gerçi tiyatro eserlerinin hepsi çeviri ve uyarlama olmakla birlikte Moliere uyarlamalarında gösterdiği başarı ile sanki bunları yeniden yazmışçasına özgün olabilmiştir. Paşa’nın Moliere’den yaptığı çeviri ve uyarlamalarının ancak on altısının günümüze ulaştığı söylenir. Bu çeviri ve uyarlamalarını Bursa valiliği sırasında vilayet matbaasında bastırır. Soruşturma nedenlerinden biri olarak da bu konu karşımıza çıkmıştır. Vefik Paşa’nın uyarlama yaparken Moliere’i seçmesinin nedeni onun Fransızcaya hâkim olması, kişiliğinin Moliere komedyalarına benzemesinden ve halkın bu komedyalara anlayabilmesindedir (Tekerek, 2010: 212-218).

Haldun Taner, Sersem Kocanın Kurnaz Karısı oyununda da işlediği Paşa’yı şöyle anlatır. “Bizzat ben kendime deli dedirtinceye kadar az mı uğraştım, dediği rivayet olunur. Çünkü adı deliye çıkmadan bu ülkede cesur işler yapmak hayli zordur. Bursa’da bir tiyatro kurmak da o zamana göre düpedüz delilikti” (Tekerek, 2010: 217-218).

28 Eylül 1957 akşamı perdelerini açan Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu 1 Ekim 1971’de sahnelenen “Küçük Tilkiler” adlı oyunla yeni bir döneme başlamıştır. Bursa’nın yerleşik kadrolu tiyatrosu haline dönüşerek turne programlarının yanında Bursa’ya hizmet etmenin bilinciyle hareket etmiştir (Özkula, 2007).

Devlet Tiyatrosu ile yetinemeyen Bursa; Bursa Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu ile sanat şehri olduğunu kanıtlamıştır. 2006 yılında kurulan Bursa Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosunun temelleri Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Tiyatrosu adıyla atıldı. Kuruluş yıllarında repertuarında yalnızca çocuk oyunlarına yer veren tiyatro, zamanla yetişkin oyunları ile de hizmet vermeye başladı. Kent halkının da ilgi ve desteği ile repertuar tiyatrosuna dönüşerek uzun vadede şehir tiyatrosu oluşumuna yönelik bir yapılanma içine girdi. Alternatif biçimlere açık tiyatro anlayışı ile farklı yönetmenlerle çalışarak Türk tiyatrosunda öncü nitelik taşıyan çok sayıda önemli projeye imza attı. Yine kuruluş yıllarında Bursa Devlet Tiyatrosu kursiyerlerinden oluşan oyuncu kadrosuna ek olarak, zaman içinde kendi oyuncularını yetiştirdi. Kadro içinden üniversite ve konservatuarların tiyatro bölümlerini kazananlar, okullarını bitirerek yuvaya geri döndü. Ayrıca 1998 yılında geleneksel tiyatromuzun unutulmakta olan orta oyunu geleneğini canlandırmak amacıyla bünyesinde bir orta oyunu kolu oluşturdu. 2006 yılına değin 10 sezon boyunca 30 ayrı oyun sahneleyerek, her sezonda yaklaşık 25.000 izleyiciye

ulaşarak büyük bir başarı gösterdi. 2006 yılında Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı Meclisinin 31-12-1997 Tarih, 1997/205 esas no'lu 357 numaralı Bursa Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu kurulması kararı uyarınca; Büyükşehir Belediyesine bağlanarak Bursa Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu adını aldı ve yeni bir yapılanmaya başladı. Çocuk oyunları dışında oynanan oyunlara baktığımızda 2006 yılında; iki yetişkin, iki sokak performansı ile 154 kez sahne alarak yaklaşık 25 bin. 2007 yılında; dört yetişkin, bir gölge oyunu ve bir sokak performansı ile 178 kez sahne alarak yaklaşık 30 bin. 2008 yılında; dört yetişkin, bir gölge oyunu ve bir sokak performansı ile 205 kez sahne alarak yaklaşık 32 bin. 2009 yılında; beş yetişkin, bir gölge oyunu ve bir sokak performansı ile 160 kez sahne alarak yaklaşık 34 bin izleyiciye ulaştı (Hakkımızda, 2014).

En köklü tiyatro topluluklarından biri de Uludağ Üniversitesi Tiyatro Topluluğu'dur. Bilinen ismiyle Uludağ Üniversitesi Oyuncuları, 1982 yılında Prof. Dr. Hasan Anamur öncülüğünde kurulmuştur. Topluluk kurulduğu günden beri, yani otuz bir yıldır, aralıksız olarak faaliyetlerini sürdürmekte, eğitim çalışmaları ve oyun gösterimlerine devam etmektedir. Üniversitenin en eski topluluğudur. Kendi içerisinden çıkardığı yönetmenler, oyuncular, eğitim çalıştırıcıları, ışık-dekor-kostüm-makyaj sorumluları ile tiyatroya dair her alanda kendi üyeleriyle kolektif bir üretim sürdürmüş ve her şeyi öğrencilerin yaptığı bağımsız bir topluluk olarak kalmayı başarmıştır. Şimdiye kadar altmıştan fazla oyun, beş yüzden fazla oyun gösterimi ve sayısız sahne deneyimini geride bırakmış olan topluluk, Türkiye'nin ilk "Kısa Oyun Günleri"ni ve Bursa'nın ilk amatör "Tiyatro Festivali"ni düzenlemiştir. Kısa Oyun Günlerinin en son altıncısını düzenleyen Tiyatro Topluluğu, bu yıl UÜO 7. Tiyatro Festivali'ni düzenlemektedir. Tiyatro Festivali'nde bu sene de çeşitli üniversite ve şehirlerden gelen yirmiden fazla grup, yirmi beş oyun ve dört atölye çalışması ile on gün boyunca tamamen ücretsiz bu etkinlikleriyle hem seyirciyi hem sanatçıyı geliştiren festivalimiz geçen yıl 6000'den fazla izleyiciye ulaşmıştır. Her sene aralıksız oyun çıkarmış olan topluluğumuz, kendi ürünleri olan bu oyunları seyirciyle buluşturmanın yanında her sene kendi içinden çıkardığı eğitim çalıştırıcılarıyla da yeni üyelerine altı ay boyunca haftada en az üç gün "Oyunculuk Merkezli Tiyatro Eğitimi" vermekte ve bu şekilde kampüsteki yüzlerce öğrenciye ulaşmaktadır (Tiyatro Festivali, 2014).

Bunların yanında, Bursa'da öne çıkan fazla özel tiyatro olmasa da adından en çok söz ettiren tiyatro Mavi Balon'dur. 1997 yılında Uludağ Üniversitesi Tiyatro Kulübü'nde (Uludağ Üniversitesi Oyuncuları) yıllarca birlikte tiyatro yapan bir grup arkadaşın okul bittikten sonra da tiyatro yapabilmek amacıyla oluşturduğu bir yapılanmadır. Tiyatroya gerekli finansmanı sağlayabilmek için oyuncular önce animasyon alanını seçerek palyaço olurlar. Sonra gösteri hizmetlerinin her alanında ürün vermeye başlarlar. Sadece çocuklara değil büyüklere de hizmet verirler. Dans ve müzik grupları da oluşturarak Bursa'da gösteri alanındaki her şeye imza atarlar. Böylece tiyatroyu ve kurulan şirketi ayakta tutarken, kurslarla tiyatro eğitimi verirler. Yaratıcı drama ile tanışarak drama eğitimi de alırlar. Bursa'nın en uzun süredir kesintisiz tiyatro ve drama eğitimleri veren kadrosu denilebilir. 2011 yılında da hepsi bir çatı altında toplanarak "Mavi Balon Atölye" adını alırlar. 17 yıldır devam eden bu yapılanma, bugün Mavi Balon Tiyatro, Mavi Balon Organizasyon, Mavi Balon Atölye ve Mavi Balon Sinema olarak yoluna devam etmektedir (Biz Kimiz, 2014).

1989 yılından beri devam eden Bursa Ekim Tiyatrosu da tiyatroya emek veren bir özel tiyatrodur. Bunun dışında Can Tiyatro, Güneş Sanat Evi, Prova Tiyatrosu gibi kendi halinde tiyatro toplulukları da vardır (Bursa'da Tiyatro, 2014).

Bursa'da Büyükşehir, Osmangazi, Yıldırım, Nilüfer Belediyelerine ait olan birçok salon, tiyatro toplulukları, Şehir Tiyatrosu, Devlet Tiyatrosu gibi farklı yapılar vardır. Ancak bu farklı yapılar ve çalışmalar, dar bölgede kendi başına var olmaya çabalayan bir kapalılık içindedir. Devlet Tiyatrosu dışında tiyatro yapılan yerler Osmangazi'de Tayyare Kültür Merkezi, Çocuk Sanat Evi, Eğitim Araçları Salonu; Yıldırım'da Adile Naşit Tiyatrosu, Barış Manço Kültür Merkezi'dir. Nilüfer İlçe Belediyesi'nin Beşevler'de Konak Kültür Merkezi, Ataevler de Uğur Mumcu Kültür Merkezi olmak üzere iki salonu vardır. Bu merkezlerde promosyon usulü çalışılmakta ve daha çok dışarıdan (İstanbul'dan) topluluklar getirilmektedirler. Bunların dışında bir de üniversiteye ait, İlahiyat Fakültesi yerleşkesi içinde Fethiye Kültür Merkezi salonu da vardır (Tekerek, 2010: 236-242). Bunların yanında Merinos'taki Atatürk Kongre Kültür Merkezi de önemli tiyatro mekânlarından.

2.1.1.3. Bursa’da Çocuk Tiyatrosunun Gelişimi

Bursa Devlet Tiyatrosu’nda çocuk tiyatrosu çalışmaları; 1959–1960 sezonunda oynanan Leylek Sultan ve Çelebi Mehmet Ortaokulu sahnesinde yürütülerek, 26 Mayıs 1960’ta oynanan “Pollyanna” adlı uyarılama ile başlamıştır. Bursa Devlet Tiyatrosu, çocuk tiyatrosu çalışmalarını Bursa Devlet Tiyatrosu’na mahsus olarak turneye götürmüştür. 1973-1974 dönemine kadar, çocuk tiyatrosu çalışmalarına fazla yer verilmemiştir. Bu dönemden sonra çalışmalar düzenlilikle yürütülmüştür (AVP Bursa Devlet Tiyatrosu, 2008).

1972 yılında başlatılan Feraizcizade Mehmet Şakir Efendi Gençlik Tiyatro Kursu hizmet vermeye başlamıştır. Bu kurs sayesinde gençlere tiyatro yeteneğini kullanabilme şansı ve eğitim fırsatı verilmiştir. Bu kurs günümüzde de devam etmektedir. Yalın Tolga’nın müdürlüğü sırasında Bursa Tiyatrosu ikinci bir sahneye daha kavuşmuştur. Aynı bina içinde daha önce gençlik kursu çalışmalarında kullanılan bu mekân, yeniden düzenlenerek 1985 yılında Feraizcizade Mehmet Şakir Oda Tiyatrosu olarak Bursalı tiyatro severlerin hizmetine sunulmuştur. Oynanan ilk oyun Nezihe Meriç’in “Sular Aydınlanıyordu” oyununu Macit Flordun sahneye koymuştur (Ahmet Vefik Paşa ve Bursa Osmanlı Tiyatrosu, 2014).

1980 yılında Yalın Tolga, Devlet Tiyatrosu Müdürlüğüne getirilmiştir. Yalın Tolga, Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu’nun o günlerde amacını şöyle açıklıyor; “Tiyatroyu kuruluş kanunu amacı doğrultusunda yönetmek, seyirci sayısını artırıcı çalışmalar yapmak. Ayrıca gençliğe ve çocuklara yönelerek yarının tiyatro kültürünü ve sevgisini kazanmış seyircisini hazırlamak.”

2006 yılında kurulan Bursa Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu’nun çocuk oyunları çalışmaları fazladır. Başlarda çocuk oyunları merkezli kurulan bu tiyatrodaki çalışmalar 2006 yılında; üç, 2007 yılında; dört, 2008 yılında; dört, 2009 yılında; iki olmak üzere 2010 yılına kadar toplam on üç çocuk oyunu oynanmıştır (Bursa Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu, 2014).

1996’da düzenlenmeye başlanan Uluslararası Bursa Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivalinin amacı; tiyatro kenti olan Bursa’nın tiyatro oluşum ve organizasyonlarındaki eksikliklerini yok etmektir. Uluslararası Bursa Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali adına yapılan ilk çalışma aşağıda verilmiştir:

ULUSLARARASI BURSA ÇOCUK VE GENÇLİK TİYATROLARI FESTİVALİ

TARİHİ: Ekim

NİTELİĞİ: Uluslararası

KAÇ YILINDAN BERİ DÜZENLENDİĞİ: 1996

DÜZENLEYEN KURULUŞ: ASSİTEJ (Dünya Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Birliği) Türkiye Merkezi sanatsal danışmanlığında Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı

KATILIMCILAR: Ortalama 5 yabancı, 5 yerli topluluk, ayrıca yerli ve yabancı gözlemciler

ETKİNLİĞİN KONUSU: Çocuk ve Gençlik Tiyatrosu

ETKİNLİĞİN AMACI: Çocuk ve Gençlik tiyatrosu ile ilgili sorunların tartışılmasını sağlamak, sorunların çözümüne katkıda bulunmak, evrensel çocuk tiyatrosu örneklerini buluşturarak karşılıklı sanatsal, bilimsel, estetik ve kültürel alışveriş zemini hazırlamak... Kent halkına farklı Çocuk ve Gençlik Tiyatrosu örneklerini tanıma olanağı sunmak, bu örnekleri Bursa'nın çağdaş kültür potası içinde kaynaştırarak dünyanın Çocuk ve Gençlik Tiyatroları merkezlerinden biri olarak lanse etmek... Çocuk ve Gençlik Tiyatroları örneklerini buluşturmak yoluyla çağdaş normlarda bilimsellik çerçevesinde karşılaştırma olanağı sağlayarak Ulusal Tiyatromuzun gelişimine kaynak sağlamak, ortak noktaların tespiti yoluyla dünya insanlarının birlik ve kardeşliğini evrensel barış ülküsü çerçevesinde ortaya koymak, bu yolla dünya barışına katkıda bulunmak...

GERÇEKLEŞTİRİLEN AKTİVİTELER: Katılımcı topluluklarca oyunlarının sergilenmesi, İç eğitime ve izleyicilere yönelik farklı konularda çalışma grupları oluşturarak seminer ve tartışma programları

KISA TARİHÇE VE UYGULAMA: Türk Tiyatro tarihinin öncü kentleri arasında yer alan Bursa, Türk Gölge oyunu geleneğini başlatmasına ve 1957 yılında Ankara'dan sonra Devlet Tiyatrolarının açılan 2. sahnesine sahip olmasına karşın, ne yazık ki tiyatro oluşum ve organizasyonları yönünden aynı şansa sahip değildir.

Bu eksiklikten yola çıkan Bursa Büyükşehir Belediyesi ilk kez 1996 yılında; öncelikle çocuk ve genç izleyicilere yönelik olarak özgün çalışmalar üreten, ulusal ve uluslararası platformlarda sanatsal düzeylerini belirlemiş tiyatroları bir araya getirebilmek ve bu yolla geleceğin tiyatro izleyicilerini bilinçlendirebilmek amacıyla Bursa Uluslararası Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivalini gerçekleştirdi. Daha ilk yılında yoğun bir ulusal ve uluslararası katılım ile gerçekleşen festival, uluslararası Çocuk ve Gençlik tiyatroları platformunda büyük beğeni ile karşılanarak, haklı bir saygınlık kazandı. Ülkemizin konusunda en gelişmiş organizasyonu olan festival, bu güne değin ulusal ve uluslararası alanda tanınan birçok tiyatro topluluğu ile teorisyeni bir araya getirdi. Festival bünyesinde öncelikle çocuk ve genç izleyicilere yönelik oyunlara yer verilmektedir (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2014).

Bu festivaller günümüzde de devam etmektedir. En sonuncusu, 20-25 Ekim 2014'te düzenlenen 19. Uluslararası Bursa Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali'dir. Dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen topluluklar müzikli ve danslı gösterilerini sergilemişlerdir. Festival klasik yapıdaki çocuk ve gençlik oyunlarının yanı sıra sokak oyunlarından, dans ve müzik ağırlıklı oyunlara kadar geniş bir yelpazeyi kapsamıştır. Bu yıl 20-25 Ekim tarihleri arasında gerçekleştirilen festivale, sekiz Türk ve on bir yabancı topluluk katıldı. Türkiye, Bulgaristan, Arjantin, Fransa, İtalya, Danimarka, İspanya, Norveç, Polonya ve Gürcistan'dan gelen ekipler, Bursa Kent Müzesi Amfi Tiyatro'da coşkulu görüntüler oluşturdu. Bu festivaller sayesinde hem halkların kaynaşması sağlanmakta ve farklı kültürler bir araya gelmekte hem de çocuklar ve gençler tiyatroyla hayatı ve dünyayı eğlenerek öğrenmektedirler (19. Uluslararası Bursa Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali Başladı, 2014).

Tayyare Kültür Merkezi arkasında bulunan "Çocuk Sanat Evi" çocuklar için tiyatro yapan önemli mekânlardandır. Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan proje doğrultusunda sahne-fuaye-galeri olarak düzenlenen ve 19 Aralık 1999'da gerçekleştirilen açılış töreni ile hizmete sunulan Bursa Büyükşehir Belediyesi Çocuk Sanat Evi, yüz izleyici kapasiteli bir tiyatro-konser salonu ve aynı zamanda galeri olarak kullanılan fuayeden oluşmaktadır. Ses ve ışık sisteminin yanı sıra projeksiyon sistemine de sahip olan mekân, çocuklara yönelik etkinliklerin yanı sıra kültürel- sanatsal seminerler ve Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı tiyatrosunun süreli etkinlikleri ile kısa film, dia gösterileri, söyleşi ve dinletilerde kullanılmaktadır (Sanat Merkezleri, 2014).

Bursa'da özel tiyatrolar da çocuk oyunları hazırlamaktadır. "Bursa'da Tiyatronun Gelişimi" bölümünde de bahsedildiği gibi Mavi Balon'un ana amacı tiyatrodur. 1998 yılı Ekim ayında "Ormandaki Sürpriz Konuk" isimli çocuk oyunuyla Mavi Balon Gösteri Hizmetleri'nin tiyatro serüveni resmen başlamıştır. Bu tarihten itibaren oyunlar birbiri ardına sahnelenir. Kendi internet sitelerinde de "Ormandaki Sürpriz Konuk" dâhil on bir oyun bulunmaktadır. 1999 yılı Şubat ayında Türkiye'nin ilk Cafe Tiyatrosu kurulur. Mavi Balon Tiyatro grubunun kurucusu Ertan Ekmekçi Bursa'da Milli Eğitim'e çocuk tiyatrosu yapabilmek için izin başvurusu yapan tiyatroların sayısının 80'i aştığı yılların olduğunu belirtmektedir. Bir rivayete göre 140'ı bulduğu yıllar da olmuştur. (Ekmekçi, 2014)

Bu bilgiye göre Bursa'daki tiyatro grupları, nitelik açısından nasıldır bilinmez ama nicelik yönünden çok zengindir. Bursa'da tiyatroya rağbet ve tiyatro yapmaya büyük bir istek vardır.

2.1.2. Çocuk Tiyatrosu ve Eğitim

“Çocuk Tiyatrosu ve Eğitim” başlığını inceleyebilmek için öncelikle “tiyatro”, “çocuk tiyatrosu”, “eğitim” kavramlarının üzerinde durmak gerekir.

Tiyatro hem görsel hem de işitsel bir özellik taşıdığı için pek çok sanat dalını kapsayan daha özgür bir sanattır. Tiyatro kavramına bakılırsa, tiyatro Yunancada “teatron” görme yeri anlamına gelir. Kısacası dramının gösterildiği binaya verilen addır. Tiyatro genellikle bütün sanatların en eskisi olarak tanımlanmaktadır ve toplum içinde gelişerek toplumla bir bütünlük sağlar. Kırgel'in (2001) de ilettiği gibi tiyatro; ilk insanların yaptıkları avları, tabiattaki birtakım olaylara verdikleri tepkileri, kendilerine özgü yaptıkları törenleri ve bazı önemli ve toplulukların kaderini değiştiren olayları anlatırken geliştirdikleri birtakım gösteriler düzenlemeleri ile başlamıştır. Yani tiyatro insanoğlunun var olduğu dönemden bu yana gelmiştir. Tiyatronun tarihi Bağ bozumu tanrısı Dionysos adına yapılan dinsel törenlere dayanmaktadır. Böyle ortaya çıkan tiyatro zamanla eğlence, eğitim, sanat yönünden farklı görevler üstlenmiştir (Kırgel, 2001).

Tiyatro; başlangıçtan beri bir taklit sanatı olarak nitelenmişse de taklit etmek sözcüğüyle anlatılmak istenen, görünene tıpatıp benzetmek değil, yaşam hakkında genel ve genellikle etik bir anlam çıkarabilecek olanı, görünene benzerliği koruyarak ve akla mantığa uygunluğu kollayarak yansıtmaktır (Şener, 1998: 297).

Namık Kemal'e göre tiyatro “*Öyle ma'rifet veya ahlâk mektebi değil, âdeta bir eğlencedir. Hatta birtakım hazin faci'alar da tiyatroları eğlencelikten çıkaramaz. (...) Tiyatro eğlencedir, fakat fikr-i beşerin icad ettiği eğlencelerin cümlesine müreccah ve cümlesinden faidelidir.*”

Eğitim, çok genel anlamda, insanı kültürel hayata hazırlayan tüm sosyal süreçleri içerir (Guttek, 2006: 5). Aileyle başlayan eğitimin bu genel tanımının yanında, insanı hayata hazırlama, kişilik gelişimi, sosyal gelişim gibi farklı işlevleri de vardır. Kişilik gelişimi açısından Varış'ın eğitim tanımına bakılırsa; “*Kişinin toplumsal yeteneklerini ve optimum kişisel gelişiminin sağlanması için, seçkin ve kontrollü bir çevreyi ve okul etkinliklerini içine alan sosyal bir süreçtir.*” Bu açıdan

bakıldığında bu uzun eğitim süreci, tiyatro sayesinde, hem eğlenceli hem de kalıcı bir süreç haline dönüşür.

Tiyatro da temelinde oyun olan bir sanattır. Oruç'a göre tiyatro, kurumsallaştığı dönemden yani Antik Yunan döneminden bu yana tiyatro sanat dalları içinde insanda en çok merak uyandıran ve keyif veren sanat olarak kabul edilmiştir. Nedeni de başta da belirtildiği gibi içinde oyunu barındırması, insanın içindeki oyun olgusuyla denk düşmesidir.

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun okul tiyatrosu ve uygulama yöntemi ile ilgili çok önemli görüşleri vardır. Okul tiyatrosu, eğitimin amacına da yöntemine de en uygun sanat dalıdır. Diğer sanat dallarından üstün olmasının nedeni hayata en yakın sanat dalı olmasındandır. Baltacıoğlu'nun şu görüşlerinin üzerinde düşünülmesi gerekmektedir:

“Yaşamı böylesine eksiksiz ve doğru olarak taşıyan tiyatronun eğitsel niteliği şöyle belirlenebilir: Tiyatro doğru bir yaşam örneğidir. Eğer eğitimde gerçekleri yaşayarak öğretmek istiyorsak tiyatro sanatından yararlanabiliriz. Tiyatro yoluyla yaşam bilgisi somut olarak örneklendirilebilir.”

Baltacıoğlu'nun eğitim kuramı üç ana ilkede özetlenebilir: Birincisi çocuğa yaşayan toplum değerlerini özümsetmek, ikincisi çocuğun ulusal sorunları, gerçekleri iyi anlamasını sağlamak, üçüncüsü ise çocuğa somut bir meslek kişiliği kazandırmaktır. Eğitimin amacı toplumsal, ulusçu, yapıcı, yaratıcı insana ulaşmaktır. Baltacıoğlu'nun eğitim ilkelerine bakılırsa; kişilik ilkesindeki kuramı, çocuğun kişilik kazanması için çocuk oyunda rol almalıdır. Çevre ilkesi her yerde tiyatro yapılabilir. Çalışma ilkesinde çocuk oyunda çok sık rol almalıdır. Oyunu çocuklar yazmalı ve anlayarak, suflörsüz, doğmaca oynamalıdır. Tiyatroda gerçek ürün verilmelidir. Başlatma ve alıştırma ilkesi ise yaşama ayak uydurabilme alıştırması anlamındadır. Okul tiyatrosu bir gaye değil, bir vasıta. Tiyatronun asıl gayesi, çocukları milli şahsiyeti olan bireyler yapmaktır (Şener, 1993: 220-227).

Baltacıoğlu Öz Tiyatro tezinde ise temsil olgusundaki asal elemanın, olmazsa olmaz elemanın oyuncu olduğunu vurgulamış, oyuncu dışında kalan diğer elemanların, yazarın (oyun metninin), sahnenin, perdenin, dekorun, makyajın, kostümün, rejisörün, suflörün, oyuncunun yaratısını besleyen unsurlar olduğunu belirtmiş, geleneksel tiyatromuzun da aynı temele dayandığını ileri sürmüştür. Öz Tiyatro düşüncesi oyuncu odaklıdır (Erkoç, 2014). Oyunculuk ise üzerinde incelenmesi en zor ve uçucu olan alandır. Eğitim ayağı için düşünülen tiyatronun

oyuncu ve oyunculuk çalışması, üzerinde daha titizlikle durulması gereken bir başka konudur.

Çocuk eğitimi açısından bakıldığında ise oyun ilk ve en önemli paya sahiptir. Oyun ile büyüyen ve gelişen çocuk çok geçmeden kuralları, saygı ve sevgiyi, dostluğu, işbirliğini öğrenir. Hayallerin dünyası ile tanışan çocuk zamanla kendini ve çevresini daha iyi tanır. Karnal'a göre; çocuklar, oyun çevrelerinde hırsız olur, polis olur, kısacası bu değişik rollerle kendi kişiliklerini daha iyi tanırlarken aynı zamanda kendilerinin başkalarından ayrılan özelliklerini de keşfederler (Karnal: 1989:2).

Oyun içinde yer alan çocuk; kimi zaman anne ve babasından kimi zaman da çevresinden gördüklerini, isteklerini, hayallerini, korkularını, beklentilerini oynadığı rollere yansıtır. Böylece birey olma özelliğini küçük yaşta sergileyerek büyür. Tiyatronun hayatın aynası olduğu düşünülürse, çocuklar oyunlarla basit şekilde bir hayatı sergilerler. Aileler, eğitimciler, pedagoglar çocukların vazgeçilmezi olan tiyatrodan çocuklara yaşayan toplum değerlerini benimsetmek, çocuğun ulusal sorunları, gerçekleri iyi anlamasını sağlamak, çocukta bu sorunlara karşı ilgi, ulusuna yurduna, sevgi, bağlılık ve hizmet isteği uyandırmak ve son olarak da çocuğa somut bir meslek kişiliği kazandırmak gibi amaçlarla yararlanırlar. Çocuklara kişiliklerinin gelişmesi, onların yaşama uyum sağlamadaki acemiliklerinin giderilmesi gibi çeşitli eğitsel nitelikler kazandırılır (Şener, 1979: 177).

Bir eserin tiyatro olabilmesi için onun seyirci önünde sergilenmesi gerekmektedir. İletişimin gerçekleşmesi için de ikinci bir kişiye ihtiyaç duyulmaktadır. Karşılıklılık ilkesi bakımından tiyatro, iletişimde ve iletişim becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir işleve sahip olduğu görülmektedir. Yazı dili, konuşma dili arasındaki ayrımın yanında, günlük dil ve edebi dil arasındaki ayrım da ancak tiyatro aracılığı ile öğrenilir. Eğitim ve öğretim hayatında bu ilkedен yeterince yararlanıldığı takdirde, birçok iletişim hatasının giderilmesi mümkün olacaktır (Aytaş, 2014).

Sahnede yaşamdan kesitler izleyen çocuk; olayları iyi-kötü, sevgi-saygı, barış-dostluk gibi boyutlarıyla görür. Böylece bu kavramların doğrudan aktarılması yerine canlandırılarak kavratılması, öğrenmeye farklı bir boyut kazandırır ve öğrenmeyi kalıcı hale getirir.

Çocuk tiyatrosu öğrenci için çok önemlidir. Bu derece önemli bir araç olan tiyatronun eğitim yönünün doğru ve dengeli bir şekilde ayarlanması çocuğun geleceği için büyük önem taşımaktadır.

Bütün bunların yanında, çocuk tiyatrosu yapanlar, kendilerine katı bir eğiticilik görevi yüklemişlerdir. Çocukların sömürü, patron, ağa, emekçi hakları gibi konularda aydınlatılmasına çalışılmaktadır. Sanatın toplum sorunları karşısında ilgisiz kalmaması gerekirken çocuğun mutsuz edilmemesi de amaçlanmalıdır. Çocuklar için en yararlı tiyatro; onlara çocukça sevmesini öğreten, içlerinde biriken enerjiyi istediği gibi kullanmasını sağlayan, onu sevgi ile besleyen içten güçlendiren tiyatrodur. “Çocuklarımız okullarda yeterince güçlü bir eğitim görüyorlar. Tiyatroda sevinirler, yaşamının, sevmenin, dayanışmanın tadına varırlar. Öğreneceklerse yaşamayı ve yaşatmayı, umutlu olmayı ve mutlu etmeyi öğrenirler.” (Şener, 1993: 230-233).

2.1.3. Çocuk Tiyatrosu ve Dil Kullanımı

Kendimizi anlatmak için dilden, sözcüklerden, mimiklerden ve müzikten yararlanırız. Çocuğu, tiyatrodaki izleyici olarak kabul eden yazar, çocukların günlük hayatlarında onlara lazım olacak pratik bilgilere, davranış biçimlerine, toplumsal hayata göndermeler yapar. Yazar bunları kimi zaman doğrudan kimi zaman ise dolaylı olarak yapabilir (Aycan, 2011: 16). Bunların yanında tiyatronun en önemli işlevi eğitmenin yanında eğlendirmektir. Bu yüzden tiyatrolarda ulusal veya evrensel dünya görüşleri çocuklara sunularak hem çocuklar hayata hazırlanır hem de keyifli vakit geçirmek amaçlanır. Bütün bunlar yapılırken de yazar çocuk izleyicileri yetişkin bireyler olarak düşünmelidir.

“Çocuk oyunlarını nitelik ve içerik yönünden büyüklerin oyunlarından ayrı tutamayız. Ancak konuların işlenişi ve anlatımı yönünden çocukların yaş ve kültür düzeyleri göz önünde bulundurularak sunulmalıdır. Seyirci olan çocuklar, bir gözlemleyici olarak tutulmalı, gerektiğinde etkin duruma getirilmelidir. Çocuklara düşünerek emekten yana kararlar verdirtmeli. Bir dünya görüşü sunulmalı.” (Elmas, 1976: 51).

Tiyatro insana kendini yansıtan bir ayna görevi görmektedir. “Tiyatro ile verilecek eğitimlerin genel çerçevesini tiyatro metinleri oluşturur. Tiyatro izleyen bir çocuk metinler yoluyla zihninde canlandırdığı karakteri canlı bir biçimde sahnede

görecektir. Böylece metinlerde okuduğu ve bilinçaltında kurguladığı karakterlerin ete kemiğe bürünmüş şekliyle tanışılır.

İnci Enginün, tiyatro ve dil arasındaki bağı ortaya koyarken, tiyatro sahnesinde ifade edilen kelimelerin seyirci tarafından anlaşılması gerektiğine dikkat çeker (Enginün, 1993: 11-14). Tiyatro, yaşamın bütününün dile dönüşmesidir. En geniş anlamıyla tiyatro dildir ve dilin en etkili aracıdır (Ofazoğlu, 1985: 407-413).

Dil, oyunun amacına uygun olmazsa oyunda bulunan iletiler seyirciye ulaşmayacaktır. Çocuk, sahnedeki karakterleri bütün yönleriyle tanımak ve anlamak ister. Onların davranışlarının, konuşmalarının sebep ve sonuçlarını algılaması, onun tiyatrodan zevk almasına sebep olur. Çocuklar için oyun yazan sanatçılar, oyun yazarları eserlerini kaleme alırken, bu özellikleri ve seyircinin özellikleri göz önünde bulundurularak oluşturulmalıdır. “Hareket oyunculuğun ruhu; sözcükler oyunun gövdesi; çizgi ve renk sahnenin yüreği; tartım dansın temelidir” (Nutku, 2001: 122).

Yazarın çocukların dünyasını çok iyi tanması, onlar gibi konuşup yazabilmesi, onlar gibi düşünebilmesi çok önemlidir. Tiyatroda hareket ve söz birbirini destekler. “Sahne dili, konu ve karakteri de içine almalıdır. Konuya ve karaktere uygun olmayan dil, eseri bozar.” (Enginün, 223).

Çocuklar oyunlarında diyaloglar çok uzun olmamalıdır. Uzun diyaloglar çocukları sıktığı gibi, söylenen sözlerin doğru algılanmasını da engeller. Aşırı yoruma kaçan, didaktik bir öğeye sahip olan tiyatro metinlerinin de başarılı olduğunu ve amaca hizmet ettiğini söyleyemeyiz. “Belki normal zamanda uzun bir masalı dinlemek çocuğun hoşuna gider. Çocuk, hiçbir zaman kısa da olsa sahnede bir masalı dinlemekten hoşlanmaz.” (Aytaş, 2001).

En hareketli dönem olan çocukluk döneminde şarkı, müzik ve dansın olduğu aksiyon tarzı oyunlar daha çok tercih edilir. Eğitimde oyunla, eğlendirerek öğretmek yapılan araştırmalarda gösteriyor ki önemli ve kalıcıdır. Böylece hem ilgilerini çeken hareketli oyunlarla eğlendirmek hem de dolaylı davranış değiştirme oyunları ile öğrenme süreçlerini keyifli hale getirmek onlara yapılacak en güzel armağandır.

Bütün bunlar gösteriyor ki çocuk oyunları metinlerini hazırlamak büyük bir titizlik, donanım, emek ve zaman istiyor. Her dönemde çocuğun beklentileri farklılıklar gösteriyor. Çocukların yaş gruplarına göre beklentilerine bakılırsa, okul öncesi (0-5 yaş grubu) çocuklar kendilerini de oyunun içinde bulmak isterler. Hazırlanacak metinler bu yaş grubu çocuklara fırsat verme temelinde ancak

aşırıktan uzak bir şekilde hazırlanmalıdır. İlkokul dönemi çocukları (6-9 yaş grubu) sadece gözlemci değil; katılımcıdır da. Bu gruba yönelik hazırlanan oyunlar onların soru sormasına fırsat vermeye yönelik olmalıdır. Ayrıca metinler hazırlanırken zaman zaman oyun bölünerek çocuklara düşündürücü sorular sorulabilir. Ortaokul dönemi çocukları (10-14 yaş grubu) çocuk oyunları ile büyük oyunları arasında bir geçiş dönemindedirler. Ergenlik dönemi tutarsızlıkların da yoğun olduğu bir dönem olduğundan bu dönem çocuk oyunları hazırlanırken çok daha titizlikle çalışılmalıdır. Her sözcük ve her konu dikkatle seçilerek onların kafalarını karıştıracak durumlardan kaçınılmalıdır. Yukarıdaki özelliklere dikkat edilerek hazırlanan tiyatro metinlerinin başarısı artacaktır. “Günümüzde tiyatro, bir hayat tarzı haline gelmediği veya aileler tiyatronun önemini yeterince fark edemediği için, çocukların gelişiminde karşılaşılan olumsuzluklar gün geçtikçe artmaktadır. Aileden başlayan ve daha sonra okulda gelişmeye başlayan çocuk ve oyun ilişkisinin, bilimsel ölçüler içinde düzenlenmesi ile birlikte, sağlıklı bir neslin yetişmesinde önemli mesafeler alınacaktır.” (Aytaş, 2001).

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırmaya kaynaklık eden çalışmalar üzerinde durulmuştur.

Osmangazi Belediyesi ve Bursa Devlet Tiyatrosu sanat yönetmeni Mehmet Gökçer'in katkılarıyla (2008), "AVP Bursa Devlet Tiyatrosu" adlı eser hazırlanmıştır. Bursa'da 1879'dan 1957'ye, 1957'den 2007'ye kadar tiyatronun geçirdiği aşamalar, önemli sanatçı ve yazarların da yazılarıyla aktarılmıştır. Cüneyt Gökçer, Turgut Özakman, Prof. Dr. Raik Alnaçık, Prof. Dr. Bozkurt Kuluç, Tamer Levent, Ayşegül Yüksel, Sevda Şener, Prof. Dr. Sevinç Sokullu gibi çok önemli yazarlar ve devlet sanatçıları kitapta dikkat çekmektedir. 1957'den yani devlet tiyatrosunun kuruluşundan 2008'e kadar sahnelenen her oyun fotoğraf ve oyuncuların listesi ile aktarılmıştır. Kitabın sonunda ise devlet tiyatrosu ile ilgili çıkmış haberler ve alınan ödüller verilmiştir.

Niyazi Akı (1963) "XIX. Yüzyıl Türk Tiyatrosu Tarihi" adlı kitabında Müslüman olmadan öncesinden XIX. Yüzyıla kadar genel bir bakış verilmiştir. Bunu komedi, trajedi, dram türleri detaylı bir şekilde takip etmiştir. Son olarak "XIX. Yüzyılın Tiyatro Türü Üzerine Düşünceleri" son inceleme başlığıdır. Bu kitap sadece tiyatroyu hatta yalnız metni olan tiyatroyu inceleyerek sınırlarını daraltmıştır.

Kenan Akyüz (1969), "Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri" adlı kitabında "Giriş", "Tanzimat Devri Edebiyatı", "Servet-i Fünun Devri", "Servet-i Fünun Dışındaki Edebiyat", "Fecr-i Âti Devri" ve "Milli Edebiyat Devri" başlıkları ele alınmıştır. 1839- 1860 yılları arasında Batı ile olan ilişkilerimizde gittikçe kültürel alana kayarak gözlenen hızlı gelişmenin bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

Cevat Çapan (1972), "Değişen Tiyatro" adlı kitabında "Tiyatroda Koşuk ve Düzyazı", "Geçiş Dönemi", "Düzyazı Çağı" "Çağdaş Tiyatroda Oyun Dili" adlı başlıkları incelemiştir. Bu incelemenin amacı koşuktan düzyazıya geçiş sürecinin değişik evrelerle ele alınması, halk tiyatrosuna dil yönünden değinmek ve tiyatronun gerçekleşmesinde oyun dilinin ne kadar önemli olduğunu anlatmaktır.

Metin And (1983). "Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu" adlı kitabında "Cumhuriyet'te Sahne ve Tiyatroculuk" ve "Cumhuriyet'te Dramatik Edebiyat" ismindeki büyük başlık altında incelemiştir. "Yenileyenler – Yineleyenler", "Yazar Aranıyor", "İlk Kıvıltılar", "Olgunluk Yılları", "Yeni Bir Dönemin Eşliğinde" başlıklarıyla da Cumhuriyet Dönemi tiyatrosu başından sonuna kalın hacimli bu kitapta aşama aşama resimlerle zenginleştirilerek anlatılmıştır.

Aziz Çalışlar (1993), “20. Yüzyılda Tiyatro” adlı eserinde “Tiyatro Reformu”, “Yenileşen Tiyatro”, “Siyasal Tiyatro”, “Oyunculuk Tiyatrosu”, “Serbest Tiyatro” incelediği genel konulardır. Kitabın giriş bölümünde “Türkiye’de Tiyatronun Toplumsal Estetik Ana Çizgileri” araştırmamızda da değerlendirilmiştir.

Sevda Şener (1993), “Oyundan Düşünceye” adlı kitabında tiyatroyu çok değişik başlıklarla incelemiştir. Bu kitapta “İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu’nun Okul Tiyatrosu Hakkındaki Görüşleri”, “Nasıl Bir Çocuk Tiyatrosu” ve “Tiyatro Seyircisi Olarak Gençlik başlıkları çalışmamız için de önemli ve incelenen başlıklardandır.

Özdemir Nutku (1995), “Oyunculuk Tarihi” isimli kitabında Antik Yunan, Antik Roma, Hindistan, Eski Çin, Eski Japon gibi çeşitli ülkelerde tiyatronun gelişimini anlatmıştır. Rönesans’ta, on yedinci, on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyılda dünyada tiyatronun geçirdiği aşamalar Türkiye’de dâhil olmak üzere değerlendirilmiştir.

Sevda Şener (1998), “Cumhuriyet’in 75. Yılında Türk Tiyatrosu” adlı kitap Cumhuriyet Dönemi Türk tiyatrosunun gelişimini, yetmiş beş yıllık tiyatro etkinlikleri, tiyatro toplulukları, oyun yazarlığı konularını kapsayacak biçimde göstermek, bunu yaparken toplumsal olayların tiyatro sanatını nasıl etkilediğini göstermek amacıyla yazmıştır. “Cumhuriyet Öncesi Kültür ve Sanat Ortamı”, “Cumhuriyet Türkiye’sinde Tiyatro isminde iki büyük başlık altında incelemiştir. “1923 – 1940 Dönemi: Güven Ortamında Üretim”, “1940 -1960 Dönemi: Umutlu Yıllar”, “1960 – 1980 Dönemi: Tiyatromuz Gelişiyor”, “1980 – 1998 Dönemi: Bol Hareketli, Az Bereketli Yıllar”, “Yirmi Birinci Yüzyılın Eşliğinde Tiyatromuz” başlıklarıyla günümüze kadar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu kitabın ilk bölümlerindeki bilginin ana kaynağı, Türk tiyatro tarihi üzerinde ayrıntılı araştırma yapan Prof. Dr. Metin And’dır. Bu kitapta Sevda Şener’in araştırma ve incelemeleri dâhil Prof. Dr. Özdemir Nutku’nun yapıtı gibi pek çok bilimsel çalışmadan yararlanılmıştır.

Hülya Nutku (1999), “Oyun Yazarlığı” adlı eserinde “Dram Sanatından Tiyatroya”, Oyun Yapısını Oluşturan Temel Kavramlar”, “Tiyatro Yapıtını Ortaya Çıkaran Temel Olgular”, “Oyunun Gelişimi ve Aksiyonun Yönelişi” kitapta dikkat çeken başlıklardır. Oyun yazarken ve incelerken yardımcı olacak teknik terimler ve genel kavramlar üzerinde durulmuştur.

Nihal Kuyumcu (2000), “Çocuk Tiyatrosu” adlı eserinde çocuk ve tiyatro kavramları ile dünyada ve Türkiye’de çocuk tiyatrosunun geçirdiği aşamalara değinilmiştir. Çocuk tiyatrosunun nasıl olması gerektiğine ve çeşitli oyunları değerlendirmiştir.

İnci Enginün (2001), “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı” adlı kitabında şiir, tiyatro, deneme, hikâye ve roman türleri ile ilgili Cumhuriyet Dönemi’ndeki değişimleri incelemiştir. Şiir başlığı “Genel bir bakış”, “1923-1940 dönemi”, “1940-1960 dönemi”, “1960 sonrası”; tiyatro başlığı “Ana çizgileriyle oyunlar”, “Oyun Yazarları”; hikâye ve roman başlığı “Giriş”, “1923- 1945 dönemi”, “1946-1980 dönemi başlıklarıyla, deneme başlığı ise “deneme ve denemecilik” başlığıyla değerlendirilmiştir. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı hemen hemen seksen yıllık bir dönemi içine alan zengin bir edebiyattır.

Alemdar Yalçın ve Gıyasettin Aytaş (2002), “Çocuk Edebiyatı” adlı eserlerinde ülkemizde çocuk edebiyatı alanında uygulamalı ve teorik olarak çocuk, çocuk psikolojisi, çocuk gelişimi, edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramlarının bir araya getirildiği, en son bilimsel gelişmelerin ışığında hazırlanmış bir çalışmadır.

Zeki Gürel, Fahri Temizyürek ve Namık Kemal Şahbaz (2007), “Çocuk Edebiyatı” adlı eserlerinde çocuk ve edebiyat kavramları detaylandırılmaktadır. Çocuğun beden, zihin ve dil gelişimi ile ruhsal ihtiyaçları üzerinde durulmuştur. “Çocuk Yayınları”, “Çocuk Edebiyatı Türleri”, “Çocuk Edebiyatının Tarihi Gelişimi” ve “Çocuk Kitaplarını İnceleme ve Değerlendirme Planı” başlıkları kitapta incelenen diğer bölümlerdir.

Nihal Kuyumcu (2007), “Çocuk Tiyatrosu mu Dediniz?” adlı eserinde çocuk tiyatrosu, eleştiri, çocuk eğitimi gibi konular üzerinde durulmuştur. Kitap; inceleme, izlenim ve eleştiri olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. İnceleme bölümünde; Çocuk Tiyatrosunda Eleştiri, 1 Ekim 1935’ten 1 Ekim 2000’e Çocuk Tiyatromuz, Çocuk Tiyatrosunda Sahne Seyirci İlişkisi gibi başlıklar yer alır. İzlenim bölümünde; Bursa Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali, Alternatif Eğitim Arayışları ya da Eğitimde Tiyatro Çalışmaları, Forum Tiyatroya Giden Bir Atölye Çalışması, 10. Bursa Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali gibi başlıklarla yapılan etkinlikler hakkında izlenimler aktarılmıştır. Son bölüm olan eleştiri bölümünde ise yazarın gittiği çeşitli oyunlarla ilgili eleştirileri yer almaktadır. Bu bölümde İslî Sisli Pis Puslu oyunu dikkat çekmektedir.

Teoman Yazgan (2009), “Örnek Bir Cumhuriyet Kurumu Devlet Tiyatrosu Tatbikat Sahnesi ve Sonraki Yıllar” adlı kitabında Devlet Tiyatrosu’nun kuruluş ve gelişim yıllarındaki aşamalar üzerinde durulmuştur. Devlet Tiyatrosu’nun kuruluşundan sonraki yirmi yıl –Devlet Tiyatrosu’nun en görkemli yılları- ele alınmıştır.

Nurhan Tekerek (2010), “Geçmişten Geleceğe Oyundan Seyirciye” adlı kitabı “En İnsancıl Sanat Tiyatro”, “Geçmişten Geleceğe” ve “Anadolu’da Oyundan Seyirciye” isimli üç büyük başlıkta incelenmiştir. “Bursa’da Tiyatro Tutkunu Bir Devlet Adamı: Ahmet Vefik Paşa” ve “Tanpınar’ın Deyişiyle Güvercin Bakışlı Sessizliğin Sonsuz Devam Vehmiyle Bursa’da Zaman ve Tiyatro Zamanı” adlı iki başlık çalışmamız adına detaylı incelenen başlıklardır.

Sedat Maden (2009), “Türkiye’de Çocuk Tiyatrosu Düşüncesi ve Öz Tiyatro” adlı makalede çocuk tiyatrosu, okul tiyatrosu ve eğitimde tiyatro kavramları ile kültürümüz adına çok önemli dönüm olarak kabul edebileceğimiz İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu’nun eğitimde tiyatro üzerine düşünceleri ve kendi tiyatro anlayışını modelleştirdiği “Öz Tiyatro” tezi tanıtılmaya çalışılmıştır. Öz Tiyatro tezi, ülkemiz eğitiminde tiyatro uygulamaları ve çocuk tiyatrosu geleneği için birçok açıdan önem taşımaktadır.

Dilaver Düzgün’ün (2000), “Osmanlı Döneminde Geleneksel Türk Tiyatrosunun Genel Görünümü” adlı yazısında geleneksel Türk tiyatrosunun başlangıcından günümüze kadar geçirdiği süreç değerlendirilmiştir. Köy seyirlik oyunları, ortaoyunu, kukla, tuluat gibi türlerinin günümüzde de yeni formlarla kullanılması gerektiğinin üzerinde durur.

Ayça Okurlar’ın (2010), “Cumhuriyet Dönemi Türk Çocuk Tiyatrosu (1923-1950)” adlı yüksek lisans tezinde “tiyatro, oyun, çocuk” kavramları ile “Türkiye’de ve Dünyada Çocuk Tiyatrosu” başlıkları incelenmiştir. Bulgular bölümünde ise oyunlar “kişiler, ideoloji, ekonomi, din, teknik özellikler” gibi yönleriyle değerlendirilmiştir.

Ersin Aycan’ın (2011), “Devlet Tiyatrolarında Sahnelenen Yerli Çocuk Oyunları Üzerine Bir İnceleme (2007-2008/ 2008-2009)” adlı yüksek lisans tezinin giriş bölümünde Türkiye’de çocuk tiyatrosunun gelişiminden ve çocuk tiyatrosunun öneminden bahsedilmiş, çocuk tiyatrosunun bir eğitim materyali olarak kullanılması gereğinden özellikle bahsedilmiştir. Devlet Tiyatrolarının 2007-2008 / 2008-2009

sezonlarında sahnelediği 16 yerli çocuk tiyatrosu eseri bu çalışmada farklı boyutlarla değerlendirilmiştir. Eserler, “Öz ve Biçim”, “Dekor”, “Zaman”, “Kahramanlar ve İşlevleri”, “Olay Dizisi”, “Konuşma Örgüsü” ve “İletiler” başlıklarıyla değerlendirmeye alınmıştır.

Ömer Emre Yaramış (2007), “Türk Edebiyatında Çocuk Tiyatrosu (1950-2000)” adlı yüksek lisans tezinde daha çok oyunlardaki genel incelemelere ve konu, mekân, dil ve anlatım gibi başlıklara değinilmiştir. Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Tiyatrosu bölümlerine ise ilgili alan yazın bölümünde incelenmiştir.

Hüsniye Nihan Ölmez (2009), “Bursa ilinde Devlet Tiyatroları ve Özel Tiyatrolar Tarafından 2008-2009 Tiyatro Sezonu İçinde Sahnelenen Çocuk Oyunlarının İncelenmesi” adlı İngilizce yüksek lisans tezinde Bursa ilinde, bir tiyatro sezonu içerisinde devlet tiyatroları ve özel tiyatrolar tarafından sahneye konan çocuk oyunlarının dil, fiziksel, eğitimsel, eğlence ve sosyal karakteristiklerine göre incelenmesidir. Daha belirli bir biçimde, bu çalışma uzmanların belirlediği ilkelere, izleyici olan çocukların, velilerin, öğretmenlerin ve profesyonellerin görüşlerine dayanarak çocuklar için sahneye konan tiyatro oyunlarının uygunluğunu incelemektedir.

Sevda Şener (2000), “Eğitimde Tiyatro ve İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu” konulu söyleşide İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu’nun hayatı, eserleri ve eğitime bakışı üzerinde durmaktadır. İsmayıl Hakkı; kendi öz tiyatro kuramından bahsederken, bütün amatör ve profesyonel tiyatro çalışmaları için üç yanılığa işaret etmektedir. “*Bir kere tiyatro kendi niteliğini yitirmiş. Bugünkü tiyatro, öteki sanatların; resmin, müziğin adeta egemenliğine girmiş. Kendini bulmalı.*” gibi önemli açıklamalarda bulunmaktadır.

Gıyasettin Aytaş, (2014), “İletişim Gerekliliği Açısından Tiyatro” adlı makalesinde “tiyatro, dil becerileri, sanat, güzel sanat, iletişim” gibi kavramlar üzerinde dururken, sosyal hayatın değişik alanlarında iletişim problemi yaşayanlar ve kendini ifade etme konusunda zorlananlara, izlediği veya okuduğu bir tiyatro eseri sayesinde, bu güçlüklerin aşılmasındaki örnek olaylar ve örneklemelerden yararlanarak sorununu rahatlıkla giderebileceği anlatılmaktadır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma materyali, verilerin toplaması ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Nitel araştırmalar sosyal gerçeklerin oluşumuna, araştırmacının çalışmasını biçimlendiren sınırlı durumlara önem verir. (Denzin ve Lincoln, 1996: 8). Başka bir deyişle nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 45).

Nitel araştırma, bireylerin yaşamlarındaki rutin ve problemleri anları ve anlamları tanımlayan çalışmaları ve çeşitli ampirik materyal setini; vaka incelemesi, kişisel deneyim, içebakış, yaşam öyküsü, görüşme gözlemsel, tarihsel ve görsel metinler içermektedir (Kuş, 2003: 77).

Öte yandan nitel araştırma, araştırma deseninin oluşturulmasında ve araştırmanın gerçekleştirilmesinde araştırmacıya önemli esneklikler tanır. Araştırmanın her aşamasında duruma göre yeni yöntem ve yaklaşımlar geliştirme, araştırma deseninde değişiklikler yapma nitel araştırmanın temel özelliğidir. (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 58). Yıldırım ve Şimşek (2013: 47), nitel araştırmaların genel özelliklerini şu şekilde belirtmektedir:

1. Doğal ortama duyarlılık,
2. Araştırmacının katılımcı rolü,
3. Bütüncül yaklaşım,
4. Algıların ortaya konması,
5. Araştırma deseninde esneklik,
6. Tümevarımcı analiz,
7. Nitel veri.

Bu araştırma, nitel araştırma tekniklerinden tarama modeli ile oluşturulmuştur. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Önemli olan, onu uygun bir şekilde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2012: 77).

Araştırmanın verileri, Bursa Devlet Tiyatrosu arşivinden tarama yapılarak elde edilmiş ve ilgili veriler fotokopi yolu ile alınmıştır.

3.2. Çalışma Materyali

Çalışma materyali; Bursa Devlet Tiyatrosu'nda 1957-2000 yılları arasında (2000 yılı dâhil) sahnelenmiş çocuk oyunları metinleri ve gişe hâsılat defterleridir.

İncelenen oyunlar, oynanma sıralanışına göre şunlardır:

- Leylek Sultan (1): 1959-1960 Sezonu.
- II. Pollyanna (2): 1959-1960 Sezonu.
- Define Adası (3): 1973-1974 Sezonu.
- Dans Eden Eşek (4): 1974-1975 Sezonu.
- Barış Gezegeni (5): 1975-1976 Sezonu.
- Ormanın Bekçileri (6): 1978-1979 Sezonu.
- Keloğlan Ses Arıyor (7): 1979-1980 Sezonu.
- Elmadaki Barış (8): 1980-1981 Sezonu.
- Mustafa (9): 1980-1981 Sezonu.
- Oyuncakçı Dede (10): 1982-1983 Sezonu.
- Mavi Pullu Balık (11): 1983-1984 Sezonu.
- Akıllı Tavşan (12): 1985-1986 Sezonu.
- Sayım Suyum Yok (13): 1986-1987 Sezonu.
- Islık Sever Max (14): 1987-1988 Sezonu.
- Keloğlan'la Zülfüsarı (15): 1989-1990 Sezonu.
- İsli Sisli Pis Puslu (16): 1989-1990 Sezonu.
- Şarkılarımız Ölmesin (17): 1991-1992 Sezonu.
- Yağmurla Gelen (18): 1992-1993 Sezonu.
- Gelin Yarışalım (19): 1993-1994 Sezonu.
- Siz Ne Dersiniz? (20): 1994-1995 Sezonu.

Bir Yıldız Seç Kendine (21): 1995-1996 Sezonu.

Tılsım (22): 1995-1996 Sezonu.

Gölgenin Canı (23): 1996-1997 Sezonu.

Yaşasın Barış (24): 1997-1998 Sezonu.

O Benim O Keloğlan (25): 1999-2000 Sezonu.

Topik Nasıl Adam Olur (26): 1999-2000 Sezonu.

3.3. Verilerin Toplanması

Çalışma verilerinin toplanması belgesel tarama ile gerçekleştirilmiştir. Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belgesel tarama denir ve bu belli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Karasar, 2012: 183).

Bu çalışmada, Bursa Devlet Tiyatrosu'nda 1957-2000 yılları arasında (2000 yılı dâhil) sahnelenmiş, yirmi altı çocuk oyunu incelenmiştir. Bursa Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenmiş üç çocuk oyununun metinlerine Bursa Devlet Tiyatrosu arşivinde ulaşılamamış, ulaşılamayan oyun metinleri Ankara Başdramaturgluk biriminden istenmiştir. Bu oyunların ("II. Pollyanna", "Keloğlan'la Zülfüsarı" ve "Gelin Yarışalım") gönderilmesiyle bütün oyunlar incelenebilmiştir.

Metinler, Bursa Devlet Tiyatrosu arşivinden fotokopi çekilmesiyle elde edilmiştir.

Bursa Devlet Tiyatrosu arşivinde bulunan gişe hâsılat defterlerinden seyirci sayıları elde edilmiştir. Sahnelenmiş çocuk oyunlarına ait ekteki görseller, Bursa Devlet Tiyatrosu fuaye bölümündeki afiş ve fotoğraflardan elde edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışma materyallerinden elde edilen bilgiler betimsel olarak analiz edilmiş ve sunulmuştur. Araştırmanın konusunu oluşturan çocuk oyunları metinleri, tiyatro inceleme yöntemleri ışığında değerlendirilmiştir. Oyunlar; "Biçim ve Öz", "Kişiler", "Olay Örgüsü", "Zaman ve Mekân", "Dil ve Üslup" ve varsa "Seyirci Sayısı" bakımından incelenmiştir. Metinlerde, çocuk eğitimi açısından önemli görülen anahtar kelimeler, "Eğitsel Kavramlar" başlığıyla listelenmiştir.

4.BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma problemi çerçevesinde elde edilen bulgular ve bulgularla ilgili yorumlara yer verilmiştir. Buna göre Bursa Devlet Tiyatrosu'nda kuruluşundan 2000 yılına kadar, 2000 yılı dâhil olmak üzere, sahnelenmiş çocuk oyunları, özelliklerine uygun şekilde incelenmiştir. Oyunlardaki seyirci sayıları, oyunlarda öne çıkan eğitsel kavramlar ve oyuncuların cinsiyet dağılımları bulgularına yer verilmiştir.

4.1. Sahneye Konulmuş Çocuk Oyunlarının İncelenmesi

4.1.1 Leylek Sultan

4.1.1.1 Biçim ve Öz

- Bursa Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenmiş ilk çocuk oyunu, 1957'de Haldun MARLALI'nın yazdığı, Leylek Sultan'dır.
- 1926 İstanbul'da doğan Marlalı, 1950 yılında Devlet Tiyatrosu'nda göreve başladı. 1951 yılında sanatçı kadrosu alan Marlalı, 1991'de yaş haddinden emekli oldu (Haldun Marlalı, 2015).
- 1959-1960 sezonu oyunu olan Leylek Sultan, iki perdeden oluşan müzikli-danslı çocuk oyunudur.
- Oyunda epik tiyatro özelliği olan anlatıcı olsa da klasik tiyatro özellikleri ön plandadır. Anlatan, sorular sormadan masal anlatır gibi bize leyleğe dönüştürülen iki kişinin süreç içinde yaşadıklarını anlatır.
- Bu eser, Alman Yazar W. Hauff'un Kervan'ındaki "Leylek Halifenin Öyküsü"nden alınmıştır. Leylek Sultan, Milli Eğitim Bakanlığınca İlkokul öğrencilerine salık verilmiştir. (Tebliğler Dergisi, 23 Temmuz 1962-Sayı:1213)
- Bu eser, 1958-59'da Ankara Devlet Tiyatrosu'nda, 1959-60'da Ankara Devlet Tiyatrosu ile Adana Şehir Tiyatrosu'nda, 1960-61'de Bursa Devlet Tiyatrosu'nda, 1973-74'te İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda, 1975-76'da İzmir Devlet Tiyatrosu'nda oynanmıştır.
- "Büyü, hayvanların konuşması, kırk gün kırk gece düğün yapılması..." gibi masalsi öğelere yer verilmiştir.

- Masallar da olduğu gibi kötüler cezalandırılır, iyiler ödüllendirilir.
- Leylek, baykuş gibi hayvanlara yer verilerek çocuklara hayvanları tanıma şansı verilmiştir. Bu hayvanların nasıl yaşadıkları merak edilse de oyunda asıl üzerinde durulan konu, insan olmanın güzelliğidir.
- Oyunun müzikleri sırasıyla; uvertür, cüce şarkısı, sultanın gelişi, değişme müziği, leyleklerin oyunu, mu hecelerine uygun müzik, baykuşun fon müziği ve çengilerin oyun müziğidir. Kitaplaştırılan oyunun sonunda oyun müziklerinin notaları da vardır.
- Bu oyunun, 2011 yılında Fethiye Kültür Merkezi'nde de oynanması oyunun günümüzde de oynanabileceğini gösterir. Bununla birlikte günümüzde oynanacak oyunun dilinin çocukların anlayabileceği şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

4.1.1.2. Kişiler

Saray Cücesi, Subay, Uzun Boylu Er, Kısa Boylu Er, Şarkıcı Kızlar, Başvezir, İyilik Ülkesi Sultanı, Çerçi, Otacıbaşı, Uzungaga, Laklak Kardeş, Uzunbacak, Taktak Gaga, Bir Leylek, Başka Bir Leylek, Anlatan, Asık Yüzlü Subay, Toybay, Vezir, Güzellik Ülkesi Ecesi, Bir Büyücü, Öbür Büyücü, Çengiler, Tılsımbay olmak üzere yirmi dört kişilik bir oyuncu kadrosu vardır. Bunların yanında karavaşlar, leylekler, kadınlar, erkekler, subaylar, borucular, davulcular da bulunmalıdır.

Geniş oyuncu kitlesi olan oyun iyiler ve kötüler arasında geçmektedir. Oyunun iyi karakterleri; Kral, Başvezir, Baykuş (Güzellik Ülkesi Ecesi); kötü karakterleri ise Toybay ve Tılsımbay'dır.

4.1.1.3. Olay Örgüsü

Kralın soytarısı Cüce, Kral'ın yerine geçer ve çalgı çalıp, şarkı söyleyen kızlar ister. Başvezir onu saklandığı yerden çıkarır ama Cüce, onu da güldürmeyi başarır. Kral kimsesiz çocukları, hasta ve yoksulları dolaşmaktan gelir. Bir Çerçi Kral'a satmak için bir sandık dolusu mal getirmiştir. Kral hepsini alır. Çerçi bir yakarı düşürür. Bir kutu tozla Latince yazılmış bu yakarayı da kral alır. Otacıbaşı'ya okutur. Yakarı bir büyüdür. Yeşil kutudaki tozu burnuna çeken ve üç kez MU-TA-BOR diyen kişi hangi hayvan olmak isterse bunu yüksek sesle söyler ve o hayvan

olur. Yine doğuya dönüp üç kez aynı sözcüğü söylerse insan olabilir. Sultan ve Başvezir ertesi gün ormana gidip leylek olurlar. Kırmızı gaga dans oyununa çalışan leylekleri görünce Kral ve Başvezir çok güler ve sihirli sözleri unuttur.

Bir Anlatıcı iki leyleğin günlerce bu sözleri hatırlayamadığını ve ormanda uzun gagalarıyla yemiş yemeye çalıştıklarını ve sarayın çevresinde gezdiklerini anlatır. İki leylek yeni kralın bu ülkeden atırılan ünlü büyücü Tılsımbay'ın oğlu Toybay Han olduğunu görürler. İkinci bölümde iki leylek kırk gün kırk ülkelik yol uçtuktan sonra yıkık dökük bir saraya gelirler. Ağlama sesi duydukları sarayın kapısını zorla açarlar. İçerde bir baykuş ağlıyordur. Baykuş, bir ay önce kapatıldığını aslında Güzellik Ülkesi'nin Ecesi olduğunu, babasının onu Toybay'a vermemesi üzerine büyüyle buraya kapatıldığını anlatır. Bu çirkinliğini gören biri yine de Baykuş'la evlenmek isterse büyü bozulacaktır. Tılsımbay'ın adamları haftada bir Baykuş'a yiyecek getirir yan tarafta da gevezelik yaparlardır. Onlardan büyü bozan sözlerin MU-TA-BOR olduğunu duyan leylekler büyüü bozarlar. Kral da Baykuş'la evlenir. Baykuş çok güzel bir kız olur. Kral ve Başvezir'ini gören halk ayaklanır. Toybay ve Tılsımbay af diler. Kral Tılsımbay'ı Ece'nin isteğiyle Baykuş, Toybay'ı da leylek yapar ve ikisini de kafese koyar. Kafese "Başkalarına kötülük yaptıkları için bu hale geldiler" yazdırır. Kırk gün kırk gece düğün yaparlar.

Soytarı'nın Kral'ın yerine geçmesi serim; Kral'ın Çerçi'den yakarıyı alması, Sultan ve Başvezir'in leylek olması ve onları normale çeviren sözleri unutmaları, leyleklerin yeni Kral'ın ünlü büyücü Tılsımbay'ın oğlu Toybay Han olduğunu leyleklerin görmeleri oyunun düğüm bölümleridir. Baykuş'a büyüü bozmak için yardım etmeleri ve Kral'ın Tılsımbay'ı baykuş, Toybay'ı da leylek yapmaları oyunun çözüm bölümüdür.

4.1.1.4. Zaman ve Mekân

Masalsı bir anlatım olduğu için genel itibarıyla zaman belirsizdir. Bununla birlikte oyunun ilk bölümünde, ilk gün Çerçi'nin gelişi ve ertesi günü büyüü denemeleri olmak üzere iki günlük bir zaman dilimi vardır.

"Söğütlü Göl" adlı bölümde de iki leyleğin kırk gün kırk ülkelik yol uçtuktan sonra konuştukları Baykuş'tan onun bir ay önce oraya kapatıldığını öğrenirler.

Baykuş'a haftada bir yemeklerin getirilmesi ve oyun bittiğinde de kırk gün kırk gecelik bir düğünden bahsedilmesi diğer oyunun zaman unsurlarıdır.

Söğütlü Göl adlı bölüm toplam iki aya yakın bir sürede geçmiştir.

Sahne bir masal ülkesi imgesel özelliklerine göre düzenlenmiştir. Mekân olarak birinci perdenin ilk bölümünde sarayın içi kullanılmıştır. Sonraki bölüm orman, en son olarak da saray yanı birinci perdenin mekânlarıdır.

İkinci perdede ise ören ve saray içi mekânları kullanılır.

4.1.1.5. Dil ve Üslup

Oyunda kullanılan bazı kelimeler günümüzde çok az kullanılan “*sayrı, çerçi karavaşlar, gömüt, ivenessizlikle, acun, imleşiyorlar, ören, ece, dilmaçbaşı, otacıbaşı, yakarı*” gibi kelimelerdir. Bu kelimeler günümüz çocukları için zor olsa da oyunun görselleri ve içerikle çıkartılabilecek ifadelerdir. Böylece çocukların pasif kelime hazinesi gelişecektir. Oyundaki *yabansı bir adam, eskil yapıtlar* da günümüzde kullanılmayan tamlamalardır. Bunların yanında oyunun anlaşılması kolay ve dili sadedir.

Eserdeki şarkıların kafiyeleri, deyimlerin bolluğu ve dilin akıcı olması dikkati çeker. Oyunda yer alan deyimler: “*Kılığına çeki düzen vermek, kafasına dank etmek, kafa tutmak, vız gelmek, gözleri büyümek, eline yakışmak, iki büklüm olmak, üzerine yürümek, canı istemek, gözlerine inanmamak, usuma gelmemek, öcünü almak, sınırları bozulmak, yanına sokulmak, gözlerine inanmamak, usunu başına almak, buyruğunu yerine getirmek, elinden çok iş gelmek.*”

Oyunda bir tane atasözü yer almaktadır: “*Mühür kimdeyse Süleyman odur.*”

Oyunda uyaklı şarkılarla da sıklıkla karşılaşırız: “*Cücemiz, Sultan olmuş/ Çıkıp tahta kurulmuş /Tahtı yüksek gelmiş de/ Bak suratı burulmuş.*”

Allah kelimesi yerine “Tanrı” kelimesi kullanılan kalıplaşmış ifadelerle de karşılaşırız: “*Tanrı ömrünüzü arttırsın, Tanrı gönlünüze göre versin.*” Daha çok Türkçe kelimelerin kullanılması bize öztürkçeleştirme çabalarının olduğunu gösterir.

4.1.2.II. Pollyanna

4.1.2.1. Biçim ve Öz

- Eleanor Porter'in yazdığı; Haldun Marlalı'nın sahneye koyduğu; üç perdelik müzikli-danslı çocuk oyunudur. Eleanor Emily Hodgman Porter (19 Aralık 1868-21 Mayıs 1920) Amerikan roman yazarıdır. (Eleanor H. Porter, 2015)
- II. Pollyanna oyunu klasik tiyatronun özelliklerini taşır.
- "Yaşadığımız dünyaya baktığımız pencere ne kadar güzel olursa yaşayacaklarımız da güzelleşir." oyundaki en önemli mesajdır. Yani sevgi herkesin ihtiyaç duyduğu ve dünyayı değiştirebilen bir penceredir.
- "İnsan ayaklarının değerini kaybedince daha iyi anlıyor" Pollyanna'nın söylediği bu cümle oyunun mesajlarından biridir.
- Ağlamakla hiçbir şeyin başaramayacağını Pollyanna'nın babası, Pollyanna'ya hediye olarak koltuk değnekleri geldiğinde söylemiştir.
- Dünya çocuklarının seyerek okuduğu bu eser, hepimizin mutlu olmak için içinde bir Pollyanna saklaması gerektiğini gösterir.

4.1.2.2. Kişiler

Nancy, Tom, Miss. Polly, Timothy, Pollyanna, Dr. Warren, Klara, Jimmy, Elizabeth, Betty, Con, Arthur, Kenndy, Dr. Cnilton, Pendleton, Mery ile on yedi kişilik bir oyuncu kadrosuna baleciler eşlik etmektedir.

Pollyanna; yaşadığı her olayda bir güzellik bulmayı ilke edinmiş bir kızdır.

Poli teyze soğuk, az konuşan, zaman zaman da kırıcı olabilen bir karakterdir.

Misis Snow huysuz bir ihtiyardır.

Klara, Cimi, Elizabeth, Beti, Con, Arthur, Kenedi Pollyanna'nın arkadaşlarıdır.

Doktor Çıltın, Poli teyzenin eski sevgilisidir.

Pendiltın, Cimi'yi evlat edinen, eskiden Pollyanna'nın annesine âşık olan ve hayatı boyunca başka bir kadınla görüşmeyen iyi niyetli bir ihtiyardır.

4.1.2.3. Olay Örgüsü

Pollyanna, teyzesinin evine gelir. Her şeyden memnun olmasına şaşırان Hizmetçi Nensi bunun nedenini sorar. O da annesi öldükten sonra ona bakan Kadınlar Birliği'nin gönderdiği hediyelerde, bebek beklerken kol değnekleri geldiğini görünce babasının yardımıyla mutluluk oyunu oynamaya başladığını anlatır. Pollyanna Misis Snow adında huysuz bir kadına yemek götürür. Teyzenin doktoru Vorn, Pollyanna'nın çok iyi bir çocuk olduğunu söyler. Pollyanna arkadaşları Klara, Cimi, Elizabeth, Beti, Con, Arthur, Kenedi'yi teyzesinin evine getirmiştir. Cimi'yi görüp onun dilenci olduğunu söyleyen teyze çocuğu kovar. Doktor Çıltın, teyzesinin eski sevgilisi, Pendiltın hasta olduğu için Pollyanna'yı almak üzere gelir. İkinci sahne ile Pollyanna ve Çıltın'ı bekleyen Pendiltın'ın Cimi'yi evlat edindiğini anlarız. Cimi bahçeye Pollyanna, Pendiltın ve kendisi için üç gül dikmiştir. Pollyanna ve Cimi, Miss Snow'a yiyecek götürürken Pollyanna'ya araba çarpmıştır. Pollyanna ölene dek kötürüm kalacaktır. Bir kere de Doktor Çıltın Pollyanna'yı muayene etmek ister ama Poli teyzenin yıllar önce bu eve onu davet ederse onunla evleneceğini onun dışında asla buraya gelemeyeceğini söylediği için çekinmektedir. Bunları Pendiltın'la konuşurlarken onları dinleyen Cimi ne yapıp edip Poli teyzeyi Doktor Çıltın'ı davet etmeye razı etmiştir. Nensi'nin iletmesi üzerine doktor hemen muayeneye gelmek ister. Kasabanın ona akşam bir konser düzenlediklerini ziyarete gelen bir arkadaşı ağzından kaçırır. Boston'daki doktoru Pollyanna'dan bir ay kadar hiç ayağa kalkmamasını ister. Teyze onu ziyarete gelen Çıltın ve Pendiltın'ın yanına gider. Pollyanna Nensi ile yalnız kalır. Koltuk değneği olmadan yürüme denemesini başarır ve oyun biter.

Pollyanna'nın teyzesinin evine gelmesi oyunun serim bölümünü oluşturur. Cimi'nin kovulması ve Pendiltın tarafından evlat edinilmesi, Pollyanna'ya araba çarpması ve onun kötürüm kalması oyunun düğüm bölümleridir.

Cimi sayesinde teyzenin Dr. Çıltın'ı muayene için evine davet etmesi ve Pollyanna'nın yürümeyi başarması oyunun çözüm bölümünü oluşturur.

4.1.2.4. Zaman ve Mekân

Oyun 1913 yılında Pollyanna'nın teyzesinin yanına ilk geldiği gün başlar. Nensi'ye mutluluk oyununu anlatırken geleli bir ay olmuştur. Bir ay sonra okulların açılacağını söylerler. Cimi'nin Pollyanna ve Pendiltın için diktiği gülleri onlara

gösterdiği gün bir ay önce bu gülleri diktiğini söyler. Pendiltın ile Pili teyze on beş yıl önce birbirlerine küsmüşlerdir. Pollyanna kaza yüzünden yürüyemez ve teyzesiyle konuşurken Boston'dan döneli üç ay geçtiğini öğreniriz.

Tavan arası, Poli teyzenin evi, Pendiltın malikânesi (şömine, yazı masası, kitaplık, koltuk gibi detayları olan bir ev) mekân olarak seçilen yerlerdir.

4.1.2.5. Dil ve Üslup

Eser; sevgi, mutluluk, iyilik gibi evrensel motiflerle güçlü bir biçimde süslenirken eserde çocukların dil becerilerine geliştirmek üzere deyimlere de rastlanılır. Bununla birlikte deyimler gibi atasözü ve ikilemeler de seyrek. Eserde geçen deyimler şu şekildedir: “*Elinde büyümek, ağzınla kuş tutmak, içini dökmek, canını sıkmak, içi içine sığmamak, içi sızlamak, aklını oynatmak, gözden geçirmek, gönlü razı olmamak...*”

Pollyanna'nın şarkı sözleri anlatıma canlılık kazandırmıştır. Şarkılardaki kafiye dikkat çekmektedir:

“Hayatın hevesi var/Tabiatın renginde/Ölmezlik ışığı var/Şarkının ahenginde/Sevinmek dua gibi/Kalbimin her sesinde/Yaşamak bugün gibi/Yüzyıllar ötesinde”

Eserde çocukların anlayamayacağı ifadelerle rastlanmaz. Eser bir çocuk oyunu gibi değerlendirilmezken bunun altında kullandığı dil ve kurgunun yatmakta olduğu düşünülebilir. Oyun dilindeki gerçekçilik bize oyunun bir yetişkin oyunu olarak da izlenebileceğini göstermiştir.

4.1.3. Define Adası

4.1.3.1. Biçim ve Öz

- R. L. Stevenson'ın yazdığı; Yıldız AKINCI'nın sahneye koyduğu; üç perdelik bir çocuk oyunudur. Birinci perde üç sahne, ikinci perde üç sahne, son perde ise tek sahnedir.
- 13 Kasım 1850'de Edinburg'da doğdu. Üniversitede yaz tatillerini Fransa'da, yazar ve ressamlardan kurulu bir sanatçı topluluğunun arasında geçirdi. Yazarlık hayatına aralarında öykülerin, romanların, denemelerin yer aldığı pek çok eser sığdırdı. Aralık 1894'te hayata veda etti (Stevenson, 2015).
- İlk oyun 17 Mart 1974'te oynanmış olup Bursa Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenmiş yabancı yazarlı oyunlardan biridir.
- Oyunda klasik tiyatro özellikleri görülür.
- Az da olsa şarkılar vardır. Oyunda, korsanların söylediği şarkı ve kapanış şarkısı olmak üzere iki şarkı vardır.
- Her sahnede kullanılan dekor, sahne başlarında belirtilerek detaylı olarak açıklanmıştır.
- Oyun dekor ve olay örgüsü açısından bakıldığında gerçekçi bir oyundur. Bıçaklama, öldürme gibi çocukları korkutucu unsurlar olduğu için küçük yaştaki çocukların izlemesine uygun değildir.
- Mrs. Hawkins Bill'in altınlarının hakkı olandan fazlasını almayacağını, dürüst bir insan olduğunu söylemesiyle dürüstlük kavramı ön plana çıkartılmıştır.
- Papaz şarap içer. Dinimizce hoş görülmeyen bu duruma oyunda yer verilmiştir. Bu durum çocuklara örnek oluşturmadığı için uygun değildir. Bununla birlikte oyunun başında içkinin zararları üzerinde durulmuştur.
- “Gemiciler yatakta değil, hamakta uyur.” İlginç bir bilgi olarak oyunda yer alır.
- Oyununda farklı mesajlar vardır. Örneğin; adada yalnız bırakılan Ben adlı karakter “Bir tek insan kafası çalışıyorsa neler yapabilir, görecekler.” demiştir. Korsanların söylediği “Kalem bir kılıçtan daha güçlüdür.” sözü de oyunun mesajlarından biridir.

- Oyundaki kişiler, iyiler ve kötüler olarak iki gruba ayrılır ve iyilerin kazandığını görülür.

4.1.3.2. Kişiler

Kaptan, Jim, Dr. Livesay, Mrs. Hawkins, Karaköpek, Bill, Kör Pew, Morgan, Başkan, Mrs Goo, Trefuddle, Silver, Jones, Smolett, Ben olmak üzere on beş oyuncusu olan bir oyundur.

Jim, Korsan, Başkan, Ben iyiler; Silver, Morgan, Karaköpek ve Ölükemik Jones adındaki korsanlar da oyunun kötü karakterleridir.

4.1.3.3. Olay Örgüsü

Jim ve annesinin hanında oyun başlar. İçki içen ve sızan kaptanı doktor ve Jim içeri götürürler. Doktor içkinin bağımlılık yaptığını ve ölüme sebep olacağını söyler. Jim Kaptan'ın altı altın verdiğini altı aydır burada olduğu için borcunun arttığını söyler. Karaköpek diye biri gelerek Bill diye çok içen ve yüzünde yara izi olan birini arar. Bill gelerek Flint definesini isteyen Karaköpek'e saldırır. Karaköpek kaçar. Bill'in talimatıyla Jim annesinden doktora gitmesini ve bütün kasabanın silahlanarak gelmelerini istemesini söyler. Kör Pew adında biri gelerek Bill'in eline kara leke adında bir zehir bırakır, kaçar. Bill ölür. Jim ve annesi sandıktan haritayı ve altınları alarak kaçar. Korsanlardan Morgan, Karaköpek, Kör Pew kapıyı kırıp hana girerler. Jim ve annesinin haritayı çaldığını anlarlar. Diğer korsan olan Dük tehlike anlamına gelen üç ıslık çalar. Kör Pew dışında hepsi kaçar. Doktor onu etkisiz hale getirir. Belediye Başkanı da gelerek onu hapse atar. Başkan Flint'in İspanya'daki bütün gemilerdeki defineleri toplamış olan bir korsan olduğunu söyler. Jim ve doktoru alıp defineyi aramaya gitmeyi planlar. Papaz kılığında tek bacaklı biri gelmiş ve sızmıştır. Mrs. Hawkins dedikoducu komşularına olanları anlatır. Sızmamış olan papaz her şeyi öğrenir. Başkan eski bir denizci bulunduğunu, tek bacaklı olduğunu ve geminin aşçısı olacağını ve ekibinin de onlara katılacağını söyler. Kalacak yerleri olmadığından birkaç gün Jimlerin hanında kalacaklardır.

İkinci perde gemide Silver yemek yapıyorken başlar. Korsanlar şarkı söyler ve dans eder. Başkan ve kaptan Smolett haritayı incelerken elma ister. Jim fiçinin dibindeki elmalara yetişemez, içine girer. Korsanlar konuşurken Jim duyar, Başkan ve Smolett'e olanları anlatır. Jim cephane odasından silah alıp Smolett'in odasına

saklamayı düşünür. Silver, Morgan, Karaköpek ve Ölükemik Jones; Başkan ve Kaptan'ı kamaraya kapatıp harita ve Jim'i alarak adaya giderler. Jim'in kaçtığını görürler. Ben adında adaya üç sene önce terk edilmiş biri Jim'e Flint'in hazinesini bulduğunu söyler. Flint hazineyi gömerken onun gemisindedir. Arkadaşlarıyla hazineyi bulmak için geldiğinde de arkadaşları onu adaya terk eder. Jim'e yardım edeceğini gemiye yüzüp filikaların iplerini kesmesini söyler. Korsanlar adaya giderken Ben, arkadan giden Jones'u öldürür. Korsanlar Jim'i yakalar. Korsanlar; Doktor'a ve Başkan'a "Bize yardım etmezseniz Jim'i öldürürüz." derler. Korsanlardan Silver pişman olur ve Jim'e yardım etmeye karar verir. Defineyi yerinde bulamayan korsanlar Jim ve grubuna saldıracakken Silver'in yardımıyla Smolett, Morgan'ı, Karaköpek de doktoru yaralar. Smolett Karaköpek'i de öldürür. Defineye ne olduğunu düşünürken Ben gelir. Gerçeği anladıklarında defineyi paylaşıp şarkı söyleyerek oyunu bitirirler.

Jim'in hanında Kaptan ve Doktor'un konuşmaları oyunun serim bölümünü oluşturur. Bill'i bulmaya çalışan Karaköpek'in hana gelmesi ve korkup kaçması, Jim'in annesinin kasabalıdan yardım istemesi, Kör Pew'in Bill'i zehirlemesi, Jim ve annesinin haritayı ve altınları alarak kaçması, korsanların hana gelmesi ve kaçmaları, Jim ve Doktor'un defineyi aramayı planlaması, korsanların gemideki yardımcılar olmak için Başkan'ı kandırmaları, Jim'in korsanlar konuşurken gerçekleri duyması ve Başkan ve Doktor'a anlatması, korsanların Başkan ve Doktor'u kamaraya kapatıp Jim'le kaçmaları, Jim'in kaçarak Ben'le tanışması, korsanların Bill'i öldürmekle Başkan'ı ve Doktor'u tehdit etmesi oyunun düğüm bölümleridir. Korsanların ölmesi ve Ben'in yardımıyla defineyi bulmaları çözüm bölümünü oluşturur.

4.1.3.4. Zaman ve Mekân

Oyunda zaman unsuru genel olarak XVIII. yüzyılın ikinci yarısı okyanusların korsan kaynakıldığı, uzak adaların maceralara sahne olduğu 1783 yılı olarak oyunun başında belirtilmiştir.

Mekân ve zaman olarak birinci perdenin birinci sahnesi Blachill Körfezi'nde bulunan Jim ve annesinin hanında, ikinci sahne iki gün sonra aynı yerde, üçüncü sahne ise iki hafta sonra aynı yerde tamamlanmaktadır. Oyunun ikinci perde birinci sahnesi bir iki hafta sonra gemi güvertesinde, ikinci sahnesi ertesi gün adadaki

ormanda, üçüncü sahnesi ise bir saniye sonra yine ormanda geçmektedir. Son perde ise bir iki gün sonra aynı yerde geçmektedir.

Oyundaki diğer zaman unsurlarına bakılırsa oyunun ilk bölümünde Kaptan'ın altı lira karşılığında altı aydır handa kaldığını ve ilerleyen bölümlerde de Başkan'ın bulunduğu denizci ve arkadaşlarının birkaç gün handa misafir olacaklarını öğrenilir. İkinci perdede adaya üç sene önce terk edilmiş Ben adında biriyle karşılaşırız. Oyunun bütününde bir aylık zaman dilimi işlenmiştir.

Oyunda kullanılan mekânlar, Jim ve annesinin hanında, denizde bir gemi, adadaki ormanlık alandır.

4.1.3.5. Dil ve Üslup

Eserde çocukların anlayamayacağı sözcükler fazla kullanılmamıştır. Denizcilikle ilgili terimlerle karşılaşılrsa da bunlar oyunun gösteriminden çıkartılabilecek kelimelerdir. Oyundaki cümleler de çok uzun değildir.

Oyun macera yüklü olduğundan oldukça sürükleyicidir. Ayrıca eserde çocuklar için anlaşılır bir dil kullanılmıştır.

Oyunda az da olsa geçen deyimler şunlardır: *“Dili tutulmak, ağzı sıkı olmak, suratında meymenet olmamak, yola çıkmak, gözü tutmamak, avucunun içine almak, kuş beyinli olmak, ayak basmak, gözden kaybolmak”*

Korsanların söylediği *“Kalem bir kılıçtan daha güçlüdür.”* sözü *“Kalem kılıçtan keskindir.”* atasözü ile paraleldir.

Olayların hızına, anlatımına ve mesajlarına bakılırsa oyunun dünyaca tanınması ve sevilmesi tesadüf değildir.

4.1.4. Dans Eden Eşek

4.1.4.1. Biçim ve Öz

- Eric VOS'un yazdığı; Ahmet UZ'un sahneye koyduğu Dans Eden Eşek adlı oyun tek perdelik müzikli ve danslı çocuk oyunudur.
- Amsterdam'da yılın en iyi çocuk oyunu seçilerek "Kopiel" ödülünü kazanmıştır.
- Fikir çocuk oyunlarının büyük yazarı "Leon CHANCERAL'in bir perdelik oyunundan alınmıştır.
- Oyunda epik tiyatro özellikleri görülmektedir.
- 9 Şubat 1975'te ilk oyun Bursa Devlet Tiyatrosu'nda oynanmıştır.
- Bu oyunla oyunculara doğaçlama olanağı tanınmıştır.
- Dekor detaylı şekilde tarif edilmiştir.
- Ondan fazla şarkı oyuncular tarafından söylenir.
- Oyunda Göçebe'nin eşiğiyle peynirini kardeş payı diyerek eşit bir şekilde paylaşması ile kardeşlik, eşitlik, adalet gibi değerlerin önemine vurgu yapılmıştır.
- İki kız kardeş sevdiklerinin nereye gittiklerini elbise düğmeleriyle sayısmaca oynayarak bulmaya çalışırlar. Ama her seferinde yine yönleri karıştırırlar. Bu bölümler oyundaki gülmece unsurlarıdır.
- Göçebe, insanların bu kadar güzel bir dünyada yaşadıkları halde hep daha fazlasını isteyerek üzüntülü olmalarına şaşırır.
- Eşeğin Arlecho diye bir ismi vardır. Arlecho gülen, utanan, akıllı bir eşek olması ile çocukların hayvanları sevmesi amaçlanmıştır.
- Yaşlı bir papaz olan Göçebe, iyi niyetli ve saf bir kişidir. Yine de sonunda her şeyi çözer ve hırsızlara dersini verir.
- Kötü karakter olan hırsızların da çeşitli taktiklerle doğru yola yönlendirilebileceğini oyun göstermiştir.
- İki saf ve iyi niyetli kızın hırsızlarla evlenmek istemeleri düşündürücüdür ve çocuklar için doğru örnek oluşturmayabilir.
- Göçebe yemek yerken şarap içmiştir. Bu durum İslam dinine ve Türk kültürüne uygun olmadığından oyunun bu bölümleri değiştirilmelidir.

- Sonuç olarak az kişi ve kolay bir dekorla hazırlanmış iyiliğe yönelten bir oyundur.

4.1.4.2. Kişiler

Göçebe (Yaşlı bir papaz), Arlecho (dans eden eşek), Billy Bud-Ernie Pug (İki hırsız), Amelia-Azelia (iki kız kardeş) olmak üzere altı kişilik bir oyuncu kadrosu vardır.

Göçebe saf ve iyi niyetli bir adamdır. Amelia ve Azelia da saf ve iyi niyetli kızlardır. Ernie ve Billy yalan söyleyebilen ve hırsızlık yapabilen olumsuz karakterli çocuklardır. Oyunun sonunda Ernie ve Billy yaşadıklarından etkilenerek hırsızlık yapmayacağına söz verirler.

4.1.4.3. Olay Örgüsü

Göçebe eşeğinin hünerlerini anlatan bir şarkı söyleyerek gelir. Eşeğin kibar ve tatlı bir anırması vardır. Eşek, arka ve ön ayakları üstünde şaha kalkabilir ve en önemlisi de dans edebilir. Amelia ve Azelia şarkı söylerken eşek dans eder. Bunu gören Billy ve Ernie adındaki iki hırsız eşeği çalmaya karar verirler. Azalie Ernie'ye, Amelia da Billy'yi sevdikleri için yeni elbise diktirmiştir. İki hırsız önce ucunda muz olan bir sopa uzatır, eşek tuzak olduğunu anlar. Billy, boynuna ip takarak eşeğin yerine geçer. Billy on yıl önce hırsız olduğu ve tam asılacakken bir daha hırsızlık yapmayacağına dair söz verdiği için onu eşek yaptıkları, on yıl dolduğu için de yine insana dönüştüğü yalanlarını uydurur. Göçebe inarak para bile verir. Hırsızlar eşeğe dans ettirerek zengin olmayı düşünür ama eşek dans etmez. Onlar da kılık değiştirerek eşeği Göçebe'ye geri satmayı düşünür. Kızlara bir boğanın kaçarak herkese saldırdığını, kızların kırmızı giysilerini çıkarmaları gerektiğini söylerler. Kızların çıkardığı kırmızı elbiseleri giyen erkekler Göçebe'ye bir eşek vermek istediklerini söylerler. Göçebe hırsızlara çevrelerindeki yoksullara iyilik yapmaları karşılığında para verir. Kendi eşeğini görünce eşeğin yine hırsızlık yaptığını düşünür ve onu kabul etmez. Billy ve Ernie'yi kendi kılıklarında gören Göçebe durumu anlar. Önce kızların giysilerini sonra da parayı gizlice alır ve hırsızların ayaklarını bağlar. Eşeği aramak için gideceğini on yıl bile sürse gelip onları cezalandıracağını, kaçarlarsa da onları polise teslim edeceğini söyler. Göçebe sesini değiştirerek arkadan "Ben iyilik perisiyim, hırsızlık yapmayacağınıza söz verirseniz sizi

çözerim.” der. Hırsızlar söz verir. Kurtulduklarında iki kız kardeşi gören hırsızlar onlara evlenme teklif eder, kızlar çok sevinir. Göçebe ve eşek de gelir ve dans ederek oyunu bitirirler.

Amelia ve Azelia ve Göçebe'nin eşeğinin dans etmesi oyunun serim bölümünü oluşturur. Ernie ve Billy'nin, Göçebe'nin eşeğini çalması, Billy'nin eşek yerine geçmesi, Göçebe'nin Billy'e inanması ve onu serbest bırakması, eşeği geri satamamaları oyunun düğüm bölümleridir. Göçebe'nin durumu anlayıp, Ernie ve Billy'den söz alması oyunun çözüm bölümüdür.

4.1.4.4. Zaman ve Mekân

Oyunun başında zaman unsuru olarak güzel bir yaz günü verilmiştir. Göçebe oyun başlarında eşeğiyle on yıldır birlikte dolaştıklarını söyler. Billy on beş dakika sonra bu eşek benim olacak, der. Billy Göçebe'ye eşeğini çalmak için on yıl önce ona büyü yapıldığını ve şimdi on yıl dolduğu için insana dönüştüğü yalanını uydurur.

Genel olarak oyunda geçen süre tahmini bir gündür.

Mekân ise kuş sesleri olan sağ tarafı incirlik, sol tarafı zeytinlik olan kıra benzer bir yerdir.

4.1.4.5. Dil ve Üslup

Eserin genelinde çocukların rahatlıkla anlayabileceği türden bir dil kullanılmıştır. Bununla birlikte oyunda yansıma sözlerle, atasözleriyle ve şarkı sözleriyle karşılaşmayız.

Eser dünya çocukları için önemli değerler olan iyilik, sevgi gibi evrensel motiflerle süslenirken, eserde çocukların dil becerilerini geliştirmek üzere deyimlere de rastlanılır. Eserde geçen deyimler şu şekildedir: “*Ekmek parasını kazanmak, aklına gelmek, kafa dinlemek, kulak kabartmak, kılı kıpırdamamak, karın doyurmak, canı istemek, içinden gelmek, adını ağzına almamak, söz vermek, kusur bağışlamak*”

“Deli olmak işten değildi.” oyunda karşılaşılan kalıplaşmış ifadedir.

Oyunda “Ben ait” diyerek yanlış konuşan Ernie'yi Billy “Bana ait” diyerek düzeltir. Billy Ernie'ye doğru ve düzgün konuşmayı öğütlemiştir.

4.1.4.6.Seyirci Sayısı

Seyirci sayısı verilerine bakıldığında mart ayında seyirci sayısında azalmalar olsa da sezon sürecinde oyunun düzenli olarak izlendiği görülür.

Çizelge 1: Dans Eden Eşek Oyunu 1975 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: DANS EDEN EŞEK (Şubat-Mart-Nisan 1975)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
09.02.1975	Pazar	226
16.02.1975	Pazar	485
23.02.1975	Pazar	485
02.03.1975	Pazar	379
09.03.1975	Pazar	490
16.03.1975	Pazar	179
23.03.1975	Pazar	51
30.03.1975	Pazar	54
02.04.1975	Çarşamba	465
09.04.1975	Çarşamba	490
16.04.1975	Çarşamba	286
23.04.1975	Çarşamba	201
30.04.1975	Çarşamba	361
Toplam Seyirci Adedi		4192

4.1.5. Barış Gezegeni

4.1.5.1. Biçim ve Öz

- Ülker KÖKSAL'ın yazdığı ve Âli Cengiz ÇELENK'in sahneye koyduğu iki bölümlük müzikli-danslı bir çocuk oyunudur. Günümüz oyun yazarlarından olan Köksal, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi, ayrıca Fransa'da Yüksek İdarecilik Okulu'nda okudu. 1990 yılından itibaren Ankara Üniversitesi'nde Tiyatro Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Daha önce Türkiye radyolarında yayımlanmış birkaç oyunu da olan yazarın pek çok oyunu da bulunmaktadır (Ülker Köksal, 2015).
- İlk oyun 28 Aralık 1975'te oynanmıştır.
- Oyunda epik tiyatro ve klasik tiyatro özelliklerine rastlanır.
- Detaylı sahne tasvirleri vardır. Dekorların oluşturulması diğer oyunlara göre daha zahmetlidir.
- Kayıkta çocukların ellerinde fotoğraf makinesi, dürbün gibi cihazları varmış gibi yapmaları hayal ile gerçekliğin karışımını bizlere sunar.
- Yalan söyleyen, çalışmayan, tembel ve para düşkününü gibi olumsuz karakterleri olan Miskin ve Metelik de cezalandırılrsa da daha çocuk oldukları için affetme yoluna gidilir. Buna rağmen Savaşçı affedilmez.
- Oyunda çok detaylı ve öğretici bir anlatım vardır.
- Seyircilerin de çeşitli sesler çıkararak oyuna katılması çocukları aktif hale getireceğinden onların dikkatlerini artırır.
- Masalcı hayalin, Bilgin de bilginin gücünü temsil eder. Bilgin Masalcı'yı uydurma bularak küçümsese de onsuz hareket etmez.
- Çocuklar bu oyunla istedikleri zaman dünyayı değiştirip güzelleştirebileceklerini gördüklerinden daha güçlü olduklarını fark ederler.
- Demokrasi oy veren vermeyen herkesin hakkının savunucusu olan başkanın oy kullanarak seçilmesini sağlamıştır.
- Birlik, beraberlik, iş bölümü, eşitlik ve kardeşlik barışı ve sevgiyi güçlendirir.
- Diğer oyunlara nazaran hayvanlar çok azdır. Sadece güvercinler barışı simgelediği için kullanılmıştır.

- Oyun uzun ve karışık olsa da verilen mesajlara bakılırsa eğitici ve öğretici bir oyundur.
- Oyuna seyircilerden çocukların da katılması onların ilgilerini arttıracaktır.
- Çok kitap okuyan çocuklar okudukları masal karakterlerini kanlı canlı karşılarında gördüklerinde okuma istekleri de artacaktır.
- Oyunun sonunda mahkeme kurulması adaletin nasıl işlediğini çocuklara göstermesi açısından anlamlıdır.

4.1.5.2. Kişiler

Metelik (masalda Fareli Köyün Kavalcısı), Arıcık (Pamuk Prenses), Doğrucu (Keloğlan), Güleç (Külkedisi), Miskin (Pinokyo), Çekirge (Cadı), Barış, Sevgi, Masalcı Nene, Bilgin Dede, Uzay Yolcusu, Savaşçı oyunun kahramanlarıdır.

Karakterler isimlendirilirken, isimler karakterlerine uygun seçilmiştir. Örneğin; Metelik açgözlü, Arıcık çalışkan, Miskin tembeldir. Çocuklardan Metelik ve Miskin olumsuz özellikleri olan çocuklardır.

Oyunda; Metelik Fareli Köyün Kavalcısı, Arıcık Pamuk Prenses, Doğrucu Keloğlan, Güleç Külkedisi, Miskin Pinokyo, Çekirge Cadı kılığında olmalarının kişilik özellikleri ile ilgisinin olacağı düşünülür. Doğrucu başkan olduğunda; sevgi, barış ve iş paylaşımıyla yaşayacaklarını söyler.

Masalcı, Bilgin Dede, Barış ve Sevgi Mavi Ada'da yaşayan iyi ve sevecen karakterlerdir. Savaşçı kötü özellikleri olan bir karakterdir ve oyun sonunda cezalandırılır.

4.1.5.3. Olay Örgüsü

Metelik, Arıcık, Çekirge, Doğrucu, Miskin ve Güleç adında altı çocuk ailelerinin olduğu gemiyi bırakarak kayıkla gezintiye çıkmıştır. Ailelerine haber vereceğini söyleyen Güleç koşarken haber vermeyi unuttur. Aileler onların geminin spor salonunda oynadığını zanneder. Metelik balık yakalar, Miskin yüzme bilmediğinden korkar. İki gemi düdüğü duyunca hızla kürek çekerek gemiye dönmeye çalışırlar. Fırtına çıkar, kayık batar ve Sevgi ve Barış adındaki kişiler, Mavi Ada diye bir adaya çocukları çıkarırlar. Adada Masalcı, Bilgin Dede, Barış ve Sevgi'nin kulübeleri vardır. Miskin günlerdir aç olduğu yalanını söyler. Güleç de onu yalanlar. Metelik tuttuğu balıkları satmaya çalışır. Masalcı da bu adada para

olmadığını ve hiçbir şeyin satılmadığını söyler. Masalcı Nene çocuklara kıyafetler getirir. Sevgi ve Barış yiyecek getirirken bütün çocuklar onlara yardım eder. Miskin hem yardım etmez hem de çok açgözlü bir şekilde yer ve yedikleri boğazına takılır. Sahnenin bir köşesindeki makinelerden ses gelince Bilgin Dede koşarak gelerek uzay sesi ile konuşur. Masalcı Nene önceden Barış Gezegeni'ne gittiğini söyler. Bilgin Masalcı Nene'nin anlattıklarının masal yani uydurma olduğunu söyleyerek onu küçümser. Çocuklar masal kıyafetleriyle gelirler. Metelik Fareli Köyün Kavalcısı, Arıcık Pamuk Prenses, Doğrucu Keloğlan, Güleç Külkedisi, Miskin Pinokyo, Çekirge Cadı kılığındadır. Cadı elmayı Pamuk Prenses'e yedirir. Kavalcı gelip prensesi öper. Peri yani Masalcı, Külkedisi'ni bir prenses yapar. Barış da prens olur. Pinokyo, Kavalcı ve Keloğlan şiirlerini okur ve oyun havasıyla hepsi oynar. Metelik ve Çekirge'nin kavga etmesinin üzerine Bilgin kavga edilirse Barış ve Sevgi hastalanır, der. Bilgin bu adadan bıktıkları için Barış Gezegeni'ne gideceklerini söyler. Masalcı Keloğlan masalını anlatırken Doğrucu taklit yapar. Uzaklara gitmeyi teklif eden Külkedisi'ne hakkını arayamadığı için "akılsızsın" der. O da kendisinin herkese sabrı öğrettiğini söyler. Pamuk Prenses de gelmek ister. Keloğlan onu da saf olmakla suçlar. Prenses de kendisinin çalışkan olduğunu söyler. Kırmızı Başlıklı Kız olan Sevgi, Parmak Çocuk olan Barış, Kavalcı, Cadı ve Pinokyo gelir. Çok gider ve bir yerde dinlenmek için dururlar. Gökyüzünden uçan daire iner. İçinden de Uzay Yolcusu iner. Uzay Yolcusunun başı biraz büyük, el ve ayakları da küçüktür. Üç yüz otuz üç yaşında olsa da genç görünür. Uzay aracı gezegenlerin çekim gücüyle yolculuk yapar, yakıt kullanmaz. Uzay yolcusu elindeki makineyle her dilde konuşabilmektedir. Düşünce okuyabilen uzay yolcusu daha Metelik, Barış Gezegeni'ne gitmek için para teklif etmeyi düşünürken "hayır" diyerek karşı çıkar ve siz ancak savaştan kurtulursanız, der.

Adada sadece çocuklar kalır ve seçim yaparlar. Doğrucu başkan olur. Doğrucu; sevgi, barış ve iş paylaşımıyla yaşayacaklarını söyler. Çekirge ben oy vermedim diyerek karşı çıkar. Başkan ülkede demokrasi olduğunu söyleyerek küsleri barıştırır. Siyah pelerinli ve her tarafı mermilerle dolu biri güvercini yere atar. Savaşçı burada güçlü olanın başkan olduğunu ve onlarla yaşayacağını söyler. Miskin ve Metelik onun yardımcıları olur. Savaşçı, Metelik ve Miskin çöpleri yere atar. Güleç bunun yasak olduğunu söyler. Savaşçı ve Metelik uyur. Çekirge nöbet tutan Miskin'e ilaçlı şerbet içirir. Miskin uyurken seyircilerden seçilen bir grup çocuk

silahların hepsini alır ve saklar. Güleç silahlar burada diyerek Metelik’le Miskin’i kandırır. Arıcık, Doğrucu ve Çekirge kovadaki suyla sahnenin bir bölümünü siler. Savaşçı silinen yere yapışır. Savaşçı’nın altınlarını almak isterken Miskin ve Metelik de yapışır. Uçan dairede Bilgin, Masalcı, Sevgi, Barış ve Uzaylı bir sürü güvercinle birlikte gelir. Suçluları mahkemede yargılamaya karar verirler. Mahkemedeki yargıçlar kurulu Güleç, Arıcık ve Doğrucu’dur. Çekirge savcıdır. Masalcı Miskin’in avukatı, Bilgin Meteliğin avukatıdır. Bilgin Metelik’i affederseniz onu para düşkünlüğünden kurtarırım Masalcı da Miskin’in oburluğunun ve tembelliğinin yok olmasına yardım edeceğine söz verdi. Böylece Metelik ve Miskin Barış ve Sevgi’nin ısrarıyla çocuklara affettirilir. Savaşçı cezalandırılır. Çocuklar anneleriyle konuşturulur ve dans ederek oyunu bitirirler.

Altı çocuğun kayıkla denize açılması, oyunun serim bölümünü oluşturmuştur. Fırtına yüzünden çocukların adaya sığınması, Bilgin’in uzay sesi ile konuşması, Masalcı ile Bilgin’in atışması, çocukların masal karakterlerine dönüşmesi, adakilerin uzaya gitmesi, Savaşçı’nın çocukların başına geçmesi oyunun düğüm bölümleridir. Savaşçı’yı yakalamaları ve kötülerin cezalandırılması ile oyun çözüme kavuşur.

4.1.5.4. Zaman ve Mekân

Zaman olarak yine net bir zamandan bahsedemeyiz. Oyunun genelinde de zaman unsurlarına rastlanmamaktadır.

Tahmini olarak oyunun başından sonuna kadar iki günlük bir zaman dilimi ele alınmıştır. Bunu da Savaşçı’nın uyuduğu ve Metelik ve Miskin’in sırayla nöbet tuttuğu bölümlerden gece olduğunu çıkarabiliriz.

Mekân olarak ise ilk olarak uçsuz bucaksız bir deniz ve küçük bir kayık sonrasında da Masalcı Nene ve Bilgin Dede’nin yan yana kulübelerinin olduğu bir adayla karşılaşırız.

4.1.5.5. Dil ve Üslup

Oyunun dili sade olduğundan çocukların anlayamayacağı kelimelerin kullanılmadığı görülür. Çocukların dil becerilerini geliştirmek isteyen yazar, mecazlı söyleyişlere de yer vermiştir:

“Canımı sıkan olursa temizlerim. Anlaşıldı mı?”

Oyunda çok olmasa da deyimlerle de karşılaşırız: “*Ödü patlamak, karga tulumba bir halde götürmek, acı çekmek, el sıkışmak, namusu ve şerefi üzerine yemin etmek, kulak kabartmak, canını sıkmak, eline geçirmek, uykusu gelmek, hesabını görmek*”.

Şarkılarda uyaklar ve rediflerle sık karşılaşırız. Şarkılarda ses benzerlikleri çocukların olayı anlaması için daha rahat bir zemin hazırlar:

“Koca koca dalgalar/En deli kasırgalar/Ohur bize birer eş/Haydi denize kardaş”

“Dünyada sevgi barış/Hadi bize bir alkış”

“Ey ayna büyülü ayna/En güzel kim söyle bana/Uzat bana dost elini/De güzeller güzelini”

Masalçı Nene çocuklar masal oyununa katılırken tekerlemeler söyler:

“İki yokmuş bir varmış/Masal böyle yazılmış/Bu elmayı yiyecek/Güzel Ece ölecek.”

4.1.5.6. Seyirci Sayısı

1975-1976 sezonunda 15.02.1976 tarihinde seyirci sayısı diğer tarihlere göre daha azdır.

Çizelge 2: Barış Gezegeni Oyunu 1975-1976 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: BARIŞ GEZEĞENİ (Aralık-Ocak-Şubat Mart-Nisan 1975-1976)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
28.12.1975	Pazar	205
04.01.1976	Pazar	448
11.01.1976	Pazar	462
25.01.1976	Pazar	473
01.02.1976	Pazar	360
08.02.1976	Pazar	171
15.02.1976	Pazar	90
22.02.1976	Pazar	419
29.02.1976	Pazar	334
03.03.1976	Çarşamba	412
10.03.1976	Çarşamba	463
07.04.1976	Çarşamba	479
23.04.1976	Cuma	275
28.04.1976	Çarşamba	272
Toplam Seyirci Adedi	4863	

1976-1977ve 1977-1978 oyun sezonu seyirci sayısı verileri, oyunun bu süreçte düzenli olarak izlendiğini gösterir. Bununla birlikte 1977-1978 sezonunun şubat-mart ayında seyirci sayısı verileri bulunmamaktadır. Bununla ilgili net bir bilgi yoktur.

Çizelge 3: Barış Gezegeni Oyunu 1976-1977 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: BARIŞ GEZEĞENİ (Ekim-Kasım-Aralık-Ocak-Mart 1976-1977)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
21.11.1976	Pazar	447
24.11.1976	Çarşamba	481
08.12.1976	Çarşamba	481
15.12.1976	Çarşamba	389
22.12.1976	Çarşamba	312
29.12.1976	Çarşamba	481
05.01.1977	Çarşamba	481
12.01.1977	Çarşamba	299
19.01.1977	Çarşamba	481
09.03.1977	Çarşamba	481
23.03.1977	Çarşamba	454
Toplam Seyirci Adedi		4787

Çizelge 4: Barış Gezegeni Oyunu 1977-1978 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: BARIŞ GEZEĞENİ (Ekim-Kasım-Aralık-Ocak-Nisan 1977-1978)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
26.10.1977	Çarşamba	371
02.11.1977	Çarşamba	481
09.11.1977	Çarşamba	349
16.11.1977	Çarşamba	481
30.11.1977	Çarşamba	481
21.12.1977	Çarşamba	489
28.12.1977	Çarşamba	457
11.01.1978	Çarşamba	492
23.04.1978	Pazar	375
Toplam Seyirci Adedi		3976

4.1.6. Ormanın Bekçileri

4.1.6.1. Biçim ve Öz

- Ülker KÖKSAL'ın yazdığı; Yıldız AKINCI'nın sahneye koyduğu, üç perdelik müzikli çocuk oyunudur.
- Epik tiyatronun insanların süreç içinde değişebilme özelliğiyle karşılaşılsa da genel olarak klasik tiyatro özellikleri ön plandadır.
- Ağaçlara insan özelliği verilerek onların da insanlar gibi konuşması ve düşünmesi, çocukları doğaya yaklaştırır.
- Kalem'in "*Düşünen konuşmalı*", Kâğıt'ın da "*Konuşan da yazmalı*" sözleri ve "*Şarkı söyleyenler ölümsüzdür/ Kâğıt, kalem en güçlüdür*" sözleri olan şarkı oyununun mesajlarından.
- "*Çok çalışıp çok ürün elde etmek sonra onları hakça dağıtmak gerekir. Birlik olalım, yasa yapalım.*" oyundaki kâğıt ve kalemin diğer mesajlarıdır.

4.1.6.2. Kişiler

Çınar Dede, Mavi Çam, Mavi Bekçi, Ak Güvercin, Al Tavşan, Küçük Tavşan, Mavi Sincap, Küçük Sincap, Ayşe, Mehmet, Dede, Nine Sepetçi Bacı, Kaşıkçı, Maviş, Kara Oduncu, Yardımcı, Kalem, Kâğıt oyuncularındır.

Mavi Bekçi sevgi dolu Maviş Kız'ı seven, iyi, zeki, akıllı, çok dil bilen (kuşça, böcekçe, ağaçta tavşanca) biri olarak tarif edilse de özellikle ikinci perdede etkin değildir. Maviş Kız ise Mavi Bekçi'yi seven, sevgi dolu, iyi niyetli bir karakterdir.

Ayşe ile Mehmet'in kişilik özelliklerine bakılırsa çocukların sorunlara örnek çözümler bulması, yazarın çocukların dünyasına güvendiğini gösterir.

Kara Oduncu ve Maşa oyunun kötü karakterleridir. Maşa saf ve ne yaptığını bilmeyen, kullanılmaya müsait bir karakterdir. Adının Maşa olmasının sebebi de karakteri ile ilgilidir. Oyunun sonunda da Maşa, orman için çalışmak üzere cezalandırılır.

Dede ve Nine, Sepetçi Bacı, Kaşıkçı önce iyi insanlar gibi görünse de Mavi Bekçi ve Maviş Kız'a yardım etmemeleri, onların değişken karakterli olduklarını gösterir.

Oyundaki hayvanlar ve ağaçlar olumlu kişilik özellikleri gösterir.

4.1.6.3. Olay Örgüsü

Mavi Bekçi adında bir adam Mavi Çam ve Çınar Dede adında iki ağaçla konuşur. Mavi Bekçi Maviş Kız'ı seviyordur. Onu ormana getirecektir. Ayşe ile Mehmet tek ayak üstünde kalma iddiasında gelirler. Çocuklar, Mavi Bekçi'ye ağaçlarla nasıl konuştuğunu sorar. O da "Sevene söz gerekmez." diyerek karşılık verir. Bekçi, Maviş Gelin'i mavi gelinliğiyle ormana getirir. Düğünde ağaçlar dans eder. Kara Oduncu yardımcısı Kara Maşa ile gelir. Dede ve Nine oduncudan korkup yorulduklarını; Sepetçi Bacı da yemeğinin olmadığını bahane ederek giderler. Kara Oduncu, Maviş Gelin'e karısı olması karşılığında bir kese altın teklif eder. Gelin istemediğini söyler. Düğün biter. Maviş Kız, Ayşe ve Mehmet'i öperek bundan sonra ablaları olacağını söyler. Bunun üzerine Ayşe ve Mehmet de kan kardeş olurlar. Kara Oduncu, Mavi Bekçi'ye Maviş Kız'ı ona vermesi karşılığında iki kese altın teklif eder. Mavi bekçi de sevdiği kızı kimseye bırakmayacağını söyleyerek itiraz eder.

Ertesi gün alacakaranlıkta Kara Oduncu ve Maşa elinde baltayla ormana gelirler. Çınar ve Mavi Çam yalvarsa da Mavi Çam kesilir. Ayşe, Mehmet, Ak Güvercin, Mavi Sincap, Al Tavşan çok üzgündür. Mehmet Oduncu'yla savaşmak istese de, Dede; Oduncu'nun silahlı adamlarının ve sandık dolusu altınlarının olduğunu, söyler.

Maşa, Maviş Kız'ı getirene bir kese altın verileceğini, söyler. Dede ve Nine savaşa katılmayacaklarını, yaşayacak az vakitlerinin olduğunu söylerler. Sepetçi Bacı çocuklarının olduğunu Kaşıkçı da kaşıklarıyla savaşamayacağını söyleyerek savaşta yer almaz. Ayşe ve Mehmet Mavi Bekçi'den taraftır. Nine "Boyunuzdan büyük laf etmeyin, ne bileceksiniz siz, büyüklerimiz her şeyi bilir." der. Ayşe ve Mehmet orman olmazsa hiçbir şeyin olmayacağını, kuşların ötmeyeceğini, yağmurun yağmayacağını söyler. Herkes gider. Ayşe ve Mehmet uyuyakalır. Rüyalarında Düş Ülkesi'ni görür. Kalem ve kâğıdı temsil eden iki çocuk gelir. Kalem'le Oduncu'nun Yardımcısı savaşır. Kalem, Yardımcı'nın yüreğine ucunu değdirir. Kimse yardım etmiyorsa başka köy ve kentlerden yardım edecek insanlar var, yazın. İnsanlar size silah yollar ya da kendileri yardıma gelirler. Kâğıt; renk renk kâğıtları sahnedeki çocuklara dağıtır. Çocuklar "Ormanı kurtaralım, orman bizim yarınımız." gibi sözler yazarlar. Ayşe ile Mehmet bunları yazıp hayvanların elindeki sepetlere koyarlar ve uyanırlar.

Yardımcı Maviş'i kaçırmak için gelir ama Maviş kurtulur. Hayvanlar Oduncu'yu korkutup kaçırlar. Kaşıkçı fakir olduklarını, Maviş'i Oduncu'ya verilerse zengin olabileceklerini söyler. Sepetçi Bacı buna karşı çıkar. "Ormandan bir şey yenmeyecek emri" gelir. Maviş üzülürken Kaşıkçı ile Nine Maviş'i kaçıtır. Oduncu beklerken uyuyakalır. Ayşe ile Mehmet uyuyan Oduncu'yu uyandırır Çocuklar uyuyan oduncunun önüne paraları saçmıştır. Keseyi bala bulayarak ortaya koyar. Uyanan Oduncu ve Yardımcısını arılar sarar. Oduncu Maşa'nın suçlu olduğunu söyler. Seyircilerden seçilen kişilerin (Kâğıt-Kalem sayesinde) yardıma gelmesi ile oduncunun adamları çok korkar. Savaş olur. Kaşıkçı tüm kötülüklerin yoksulluktan geldiğini; sepetçi de kendilerinin yoksul oldukları halde Maviş'i satmadıklarını söyler. Çok çalışıp çok ürün elde etmek sonra onları hakça dağıtmak gerekir. Birlik olalım, yasa yapalım gibi sözlerle konuşmasını bitirir. Hep birlikte şarkı söyleyerek oyunu bitirirler.

Mavi Bekçi ve Maviş Kız'ın düğünü oyunun serim bölümüdür. Kara Oduncu'nun Mavi Bekçi'nin düğününe gelerek Maviş Kız'a karısı olması karşılığında bir kese altın teklif etmesi, Kara Oduncu'nun Mavi Çam'ı kesmesi, Sepetçi, Kaşıkçı, Dede ve Nine'nin savaşa katılmamaları, Kalem'le Oduncu'nun Yardımcısının savaşıması oyunun öne çıkan düğümleridir. Ayşe ile Mehmet'in plan kurarak Kara Oduncu'yu yakalaması oyunun çözümüdür.

4.1.6.4. Zaman ve Mekân

Oyun düğün ile başlar. Sabah olan düğün, akşam son bulur. Oduncu'nun Mavi Bekçi'yi ayağına çağırdığı gün ve ertesi gün Mavi Çam'ı kestikleri sabah saatleri birinci perdenin işlendiği bölümdür. Birinci perde ortalama üç günü ele alır.

İkinci perdede ilk gün, Kara Oduncu'nun yardımcısının Maviş Kız'ı getirene ödül verileceğini duyurduğu gün, gecesinde Ayşe ve Mehmet'in Kağıt ve Kalem'i gördükleri rüya ve Maviş'in Kara Oduncu'dan kaçtığı gün olmak üzere iki günü ele alınır.

Üçüncü perde ise Nine ve Kaşıkçı'nın Maviş Kız'ı kaçırdıkları gün, ormandan bir şey yenmenin yasak olduğu gün ve o günün gecesinde Kara Oduncu'nun uyuması ve çocukların yardımıyla cezalandırıldığı gün olmak üzere iki gündен oluşur.

Oyunun tamamında bir haftalık zaman dilimi ele alınmıştır.

Ağaçlar yerdeki kozalak ve mantarlar ile oyun, masalsı bir ormanda geçmektedir. Mekân konusu oyunda detaylandırılmamakla birlikte Mavi Bekçi'nin kulübesi ve Kara Oduncu'nun evi sahnedeki iki ayrı mekândır.

4.1.6.5. Dil ve Üslup

Oyunun dili sade, anlatımı yalındır. Oyunda deyim ve atasözleriyle karşılaşılmasa da oyuncular söyleyeceklerini bazı yerlerde şiir şeklinde söylemişlerdir.

Dede, gelin ve damada *“Gelinle damat/Otursun rahat/Bardakta ayran/Samanlık seyran”* der.

Eserdeki bu manzum hava eserin hemen her noktasında göze çarpar. Nine ve Sepetçi Bacı'nın, Mavi Bekçi'ye söyledikleri mani, kafiyeli ve anlamlıdır:

“Ormana yağmur/Tekneye hamur/Ekmeğe ateş/Bekçiye bir eş.”

Nine *“Tatlı şerbet/ballı sohbet/Seven mutludur elbet”*

Dede *“Bir söyleyin bin gülün/Şarkısı bin bülbülün/Ömrünüze ses olsun/Mutlu bir nefes olsun.”*

Kaşıkçı'nın söylediği *“Allı güllü kaşıklar/Mutlu olsun âşıklar”* manzum ifadeleriyle akıcı bir şekilde şiirsel bir havada kelimelerin dizildiği görürüz.

Oyunda fazla olmamakla birlikte mecazlı söyleyişlere de yer verilmiştir:

“Kara Oduncu yardımcısına: Maşa varken kendi elimi yakmam hiç”

4.1.6.6. Seyirci Sayısı

“Ormanın Bekçileri” oyununda 26.11.1978 tarihinde en az izleyicinin olduğu görülür. 04.04.1979 tarihinde 800 kişi ile en çok katılım sağlanmıştır.

Çizelge 5: Ormanın Bekçileri Oyunu 1978-1979 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: ORMANIN BEKÇİLERİ (Kasım-Aralık-Ocak-Şubat-Mart-Nisan 1978-1979)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
05.11.1978	Pazar	397
08.11.1978	Çarşamba	518
12.11.1978	Pazar	194
15.11.1978	Çarşamba	660
19.11.1978	Pazar	281
22.11.1978	Çarşamba	800
26.11.1978	Pazar	52
10.12.1978	Pazar	230
13.12.1978	Çarşamba	911
17.12.1978	Pazar	261
20.12.1978	Çarşamba	501
24.12.1978	Pazar	208
03.01.1979	Çarşamba	84
10.01.1979	Çarşamba	205
14.01.1979	Pazar	508
17.01.1979	Çarşamba	467
21.01.1979	Pazar	117
24.01.1979	Çarşamba	607
28.01.1979	Pazar	245
04.02.1979	Pazar	164
11.02.1979	Pazar	146
14.02.1979	Çarşamba	487
18.02.1979	Pazar	193
21.02.1979	Çarşamba	600

25.02.1979	Pazar	103
28.02.1979	Çarşamba	637
04.03.1979	Pazar	91
21.03.1979	Çarşamba	778
28.03.1979	Çarşamba	593
01.04.1979	Pazar	144
04.04.1979	Çarşamba	800
11.04.1979	Çarşamba	249
29.04.1979	Pazar	665
Toplam Seyirci Adedi		12896

1979 yılının mart ve nisan aylarında yakın il ve ilçelere turneler düzenlenmiştir.

Çizelge 6: Ormanın Bekçileri Oyunu 1979 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: ORMANIN BEKÇİLERİ-Turne Programı		
(Mart-Nisan 1979)		
TARİH	YER	SEYİRCİ ADEDİ
25.03.1979	Eskişehir (2 oyun)	1043
07.04.1979	Yenişehir (2 oyun)	1455
08.04.1979	M. Kemal Paşa (2 oyun)	2200
14.04.1979	Bandırma (1 oyun)	775
Toplam Seyirci Adedi		5473

4.1.7. Keloğlan Ses Arıyor

4.1.7.1. Biçim ve Öz

- Ali Habib ÖZGENTÜRK'ün yazdığı, Sevinç AKTANSEL ÇETİNOK'un sahneye koyduğu müzikli çocuk oyunudur.
- 1945 yılında Adana'da doğdu. İstanbul Üniversitesi'nde felsefe ve sosyoloji okudu. Ali Özgentürk İstanbul'da profesyonel tiyatrolarda oyunculuk yaptı. Türkiye'nin ilk sokak tiyatrosunu 1968 yılında kuran Özgentürk 1971 yılına kadar tiyatro yöneticisi ve oyuncusu olarak çalıştı. Sinema ve oyun yazarlığında pek çok çalışması bulunmaktadır (Ali Özgentürk, 2015).
- Oyunda epik tiyatro özellikleri fazladır.
- “Keloğlan Ses Arıyor” oyununda adında anlaşılacağı gibi ses kavramı üzerinde durulur. Oyundan çıkarılacak mesaj da her insanın içinden gelen hedeflerinin sesini dinlemesi sonucunda güzel şeyleri başarabileceğidir.
- Kızlar bir grupta erkekler bir grupta olsun diyen çocuklara Keloğlan kızlarla erkeklerin farkının olmadığını, grupların eşit olacağını söyler.
- Masalcı Dede insana oyun bile olsa eşek olmayı yakıştıramaz.
- Oyunda geçen menekşe oyununa bakılırsa karşılıklı oluşturulmuş iki gruptan biri diğerine “Menekşe mendilin düşe, bizden size kim düşe” diye sorar. Karşı grup da aralarından birinin ismini söyler. Arkadaşları seçilen iki kişiyi kollarından tutar ve karşı gruptan kollarını kenetleyen iki kişiye doğru gönderirler. Eğer kenetlenmiş kolları çözerse o gruptan bir kişiyi kendi grubuna götürür. Çözmezse kendisi o grupta kalır. Oyun gruplarından biri tek kişi kalana kadar oyun devam eder.

4.1.7.2. Kişiler

1. Çocuk, Şişko Ali, Hokkabaz, 3. Esnaf, Demirci Ustası, 2. Çocuk, Şişko Mehmet, Ayakkabıcı Çırağı, Masalcı Dede, Yönetici, Keloğlan, Keloğlan'ın Anası, 2. Esnaf, 3. Çocuk, 4. Çocuk, Ayakkabıcı, Dilenci, Ayakkabı Kalfası, 5. Çocuk, 6. Çocuk, 1. Esnaf, Aksakallı Adam, Müşteri, 1. Adam, 2. Adam, Çığırktan, Ayakkabıcılar Korosu, Kalaycılar Korosu ve diğer çocuklar oyundaki kişilerdir.

Masalcı Dede oyuna zaman zaman müdahale eder. Keloğlan, Keloğlan'ın Anası, Ayakkabıcı, Demirci oyunda öne çıkan isimlerdir.

4.1.7.3. Olay Örgüsü

Sekiz on çocuk Masal Dede'nin etrafını sarıp ondan masal anlatmasını ister. Masal Dede Keloğlan masalı anlatmaya karar verir. Çocuklardan da anlattıkça canlandırmalarının ister. Bir çocuk Keloğlan'a ne düşündüğünü sorunca o da sesi aradığını söyler. Keloğlan'ın Anası böğürtlen toplayıp geçimlerini sağlar. Keloğlan'ın iki günde bir rüyasına giren Aksakallı Adam ondan herkesi şaşırtacak hiç duyulmamış bir ses bulmasını ister. Anası, evi ve bahçeyi temizlemesini istediği hâlde arkadaşları Şişko Ali ve Sıska Mehmet gelerek onu uzuneşek oynamaya çağırır. Masal Dede "Daha güzel şeyler oynayın, kızdırırsanız oyunu durdururum." der. Onlar da kızlar ve erkekler karışık şekilde "Menekşen mendilin yere düşe" oyununu oynarlar. Oyun, birlik halinde olan grubu seçtikleri kişinin bölmeye çalışmasıyla ilerler. Oyunun en heyecanlı yerinde Aksakallı Adam gelerek Keloğlan'a zamanını boşa harcamamasını ve sesi aramasını söyler. Çocuklar Keloğlan mızıkçılık yaptığı gerekçesiyle giderler. Eve gelen Keloğlan, Anasının temizlik yapmadığı için ona kızması üzerine bundan sonra Anasına çalışıp para kazanma sözü verir. Keloğlan, az gider uz gider şehrin anahtarı olduğunu söyleyen bir adam görür ve "Açıl kapım açıl" diyerek adamın üstünden atlayıp şehre girer.

Şehirde bir hokkabaz çevresindeki çocuklara boş şapkasından mendil çıkarır. Kolay yoldan para kazanan Keloğlan külahına birbirine bağladığı mendilleri koyarak herkesi başına toplar. Onun yalancı olduğunu anlayan çocuklar da Keloğlan'ı bir güzel pataklar. Keloğlan bu sefer de bir Ayakkabıcı'dan iş ister. Ayakkabıcı onu hokkabazlık yaparken görür ve yine de Keloğlan'ın yalvarması üzerine işe alır.

Keloğlan gece de dükkânda kalır. Rüyasında yine Aksakallı Adamı görür. Uyanınca kaval çalmaya başlar. Sabah olur bir Müşteri gelir ve ayakkabısının topuğunun kırıldığını söyler. Keloğlan kendi başına ayakkabının topuğunu yapıştırır ve kurumasını hiç beklemeden hemen ayakkabıyı Müşteri'ye verir. Müşteri şikâyete gelince Ustası da onu işten kovar. Keloğlan gece gündüz, rüyasında araması istenen sesi bulmak için kaval çalar. Çevreden esnaflardan biri ona inanarak onu çıraklığa kabul eder. Demirci ustasının yanında işe başlayan Keloğlan hemen işi öğrenir. Ama hep kılıç yaptığı için üzülyordur. Dükkânın önünden geçen elinde kılıç olan bir çocuğu gören Keloğlan ona kılıçla oynadığı için kızar. Dükkândaki bütün kılıçları toplayıp ateşte yakar. Çocuklara güzel demir oyuncaklar yapıp dağıtır. Bir Çığırkan davulla ülkemizdeki felaketlere çare bulursa ona büyük bir ödül verileceğini söyler.

Keloğlan çok çalışır. Yarışma zamanı biri çok güzel bir kılıç, biri çok güzel bir ayakkabı yapmıştır. Keloğlan'ın ne yaptığını anlayamazlar. Keloğlan aletin ucunu üflemeye başlar. İnsanı iyiliğe ve mutluluğa çağıran bir ses yayılır ve herkes çok beğenir. Keloğlan'ın Anası da gelir, oğluna sarılır. şarkıyla oyunu bitirirler.

Masal Dede'nin etrafına çocuklara masal anlatması, onlardan da canlandırmalarını istemesi oyunun serim bölümüdür. Çocukların oyun oynaması, Keloğlan'ın oyunu bırakıp sesi aramak istemesi, annesine çalışma sözü veren Keloğlan'ın şehre gitmesi, hokkabaz, ayakkabıcı ve demirci olması oyunun düğüm bölümleridir. Ülkedeki problemlere çare simgesi aletin yarışmada birinci olması ile oyun çözüme kavuşur.

4.1.7.4. Zaman ve Mekân

Oyun masal olduğu için zaman belirsizdir. Oyunun başında Keloğlan'ın, Anası'na söz verdiği halde temizlik yapmaması ve Anası kızdığı için ertesini günü şehre gitmesi bir tam gün içinde gerçekleşir. şehre giderken de “Az gitmiş, uz gitmiş, altı ay bir göz gitmiş” gibi genel ifadeler kullanıldığından yolda ne kadar zaman geçtiği bilinmemektedir.

İkinci perde de Keloğlan'ın Ayakkabıcı'nın yanında çalışmasından, dükkânda kalması ve ertesini gün kovulmasına kadar yine bir tam gün geçmiştir. Bundan sonraki tek derdi kaval alıp rüyasındaki sesi aramak olan Keloğlan'ın sesi ne kadar süre aradığı belli değildir. Bu sefer de Demirci ırağı olan Keloğlan ülkedeki felaketlere çare bulmak için çalışıp yarışmayı kazanana kadar geçen süre de oyunda “günlerce” olarak belirtilmiştir. Sonuç olarak oyunun tamamı birkaç aylık zaman dilimi olarak düşünülebilir.

Mekân olarak ise Keloğlan ve Anası'nın evi, şehir meydanı, Ayakkabıcı ve Demirci'nin dükkânı seçilmiştir. şehir çarşısında ayakkabıcılar, kalaycılar, demirciler, marangozlar vardır.

4.1.7.5. Dil ve slup

Eserde bütün aksiyonu üstlenen konuşmalar Keloğlan merkezli olarak geliştirilmiştir. Oyun ocukların anlamakta zorlanmayacağı bir dil ile yazılmış olan eserin konuşma örgüsü şiirsel olduğundan çocukların ilgisini çekecek şekildedir.

Ayakkabıcı'nın Keloğlan'a söylediği “*Sen bu ayakkabıları ağzınla diksen daha hızlı dikersin. Çenen çok hızlı çalışıyor.*” ifadesinden oyunda mecazlı söyleyişlerin olduğu çıkarılabilir.

Eserin genelinde zengin deyimler ve tekrar grupları dikkati çeker: *Vur patlasın çal oynasın, göz atmak, kulak vermek, sözünü tutmak, sözünü kesmek, bağrına taş basmak, akli kalmak, karnı zil çalmak, akli başına gelmek, yüzünü kara çıkarmamak, söz vermek, aklına gelmek, sabrı taşmak, aklına bir şey takılmak, gözü arkada kalmak, aklına koymak.*

“*Huyly huyundan vazgeçmez.*” oyundaki tek atasözüdür.

Koronun sözleri ve tekerlemelerinde kafiyeli ifadeler çoktur:

“*Masal masal maliki/Yolda saydım on iki/On ikinin yarısı/Tilki çakal karısı...*” örnek gösterilebilir.

Diğer oyuncuların konuşmalarında da kafiyeli şiirsel bir anlatıma başvurulmuştur: “*Herkese bir iş, bu dünya çok geniş/Çalışmazsan olursun bir hiç/Dik ha dik/Ekmek paran bu senin...*”

4.1.7.6. Seyirci Sayısı

“Keloğlan Ses Arıyor” oyununun bilgilerine göre 23.12.1979 tarihinde en az seyirci sayısı vardır. 28.11.1979’da da 800 kişi ile en çok katılımın olduğu görölür.

Çizelge 7: Keloğlan Ses Arıyor Oyunu 1979 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: KELOĞLAN SES ARİYOR		
(Kasım-Aralık 1979)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
11.11.1979	Pazar	334
14.11.1979	Çarşamba	515
18.11.1979	Pazar	354
21.11.1979	Çarşamba	595
25.11.1979	Pazar	481
28.11.1979	Çarşamba	800
02.12.1979	Pazar	484
05.12.1979	Çarşamba	600
09.12.1979	Pazar	470
12.12.1979	Çarşamba	585
16.12.1979	Pazar	479
19.12.1979	Çarşamba	704
23.12.1979	Pazar	314
26.12.1979	Çarşamba	388
Toplam Seyirci Adedi		7103

4.1.8. Elmadaki Barış

4.1.8.1. Biçim ve Öz

- İsmail KILINÇ ve Önder PAKER'in yazdığı, Feyha ÇELENK'in sahneye koyduğu, birinci bölüm altı, ikinci bölüm de altı sahne olmak üzere iki bölümden oluşan müzikli çocuk oyunudur. İsmail Kılınç, 1971 yılında Anamur'da doğdu. 1991'de Anamur İHL'den mezun oldu (İsmail Kılınç, 2015). Önder Paker (27 Mayıs 1960, Alanya), Türk tiyatro yönetmeni ve oyun yazarıdır (Önder Paker, 2015).
- İlk oyun 29 Mart 1981'de oynanmıştır.
- Oyunda epik tiyatro özellikleri dikkat çeker.
- Oyunda bilmece, tekerleme, masal gibi Türk halk kültürüne ait öğelere yer verilmiştir.
- Kavga etmenin doğru olmadığı, anne sözü dinlemenin önemi, akıllı olmak gibi konular üzerinde durulmuştur.
- Cintop adında kulübe de yaşayan cin fikirli bir adam sayesinde iki ülke sorunlarını çözer. Sihirli elma da oyundaki masal unsurlarındandır.
- Oyunda barışın ne kadar önemli olduğu verilmeye çalışılırken çok zayıflığın ve çok şişmanlığın da güzel şeyler olmadığı anlatılır. Bunlar iki ülke üzerinden anlatıldığından ülkelerin yönetimi, kral, bakanlar, komutanlar da çocukların karşılaştığı karakterlerdir. Bu ülkeler de bakanların, komutanların yanında âlim, kâhin, kimyacı, simyacı, yerbilimci, gökbilimci gibi bilginlerle karşılaşılır. Her ne kadar bu kişiler önemli kişiler olarak gösterilse de asıl başkahraman ve cin fikirli olarak övülen Cintop karakteridir.
- Oyun da dekor olarak neyin nasıl kullanılacağı ayrıntılı açıklanmıştır. Örneğin savaş sahnesindeki malzemeler kartondan yapılabilir. Savaş sahnesinde çocuklara kötü örnek olmamak için özellikle yumuşak ve ritmik hareketler kullanılır.
- Oyunda konuyla alakalı altı birinci bölüm, altı ikinci bölüm olmak üzere oyuncuların söylediği on iki şarkıyla karşılaşırız.
- Oyunda “Kardeş kardeşle kavga etmemeli.” mesajı verilir.

4.1.8.2. Kişiler

Cintop, Tekin, Tosun, Kral 8. Gösgöbek (Şişkolar Ülkesi Kralı), Kral 8. Keskemik (Sıskalar Ülkesi Kralı), Tostombul (Şişkolar Ülkesi Zayıflatma Bakanı), Çokkemik (Sıskalar Ülkesi şişmanlatma Bakanı), Mareşal Toparlık (Şişkolar Ülkesi Ordu Komutanı), Mareşel Tamtakırtabak (Sıskalar Ülkesi Ordu Komutanı), Hayalgöbek (Sıskalar Ülkesi Kahini), Âlim, Kahin, Kimyacı, Simyacı, Yerbilimci, Gökbilimci, Aşçıbaşı, Tatlıcıbaşı, Pastacıbaşı, Zayıf Asker, Şişman Asker, 1. Şişko, 2. Şişko, 3. Şişko, 4.Şişko, 1. Sıska, 2. Sıska, 3. Sıska olmak üzere yirmi sekiz kişilik bir oyuncu kadrosu vardır.

Oyunda başkarakterler olan Tosun ve Tekin adında iki kardeşin Cintop'un da yardımıyla Şişkolar ve Sıskalar Ülkesi'nde yaşayanlara yardım etmeleri ele alınır.

4.1.8.3. Olay Örgüsü

Cintop adında biri izleyicilerle konuşur, onlara bilmeceler sorar ve tekerlemelerle masal anlatmaya başlar. Masalda iki geçimsiz kardeş vardır. Kavganın yanlış olduğunu söyler. (*Kardeş kardeşle kavga etmemeli, değil mi?*) Tombul olanın adı Tosun, sıska olanın adı da Tekin'dir. Tosun, resim çizmek için elinde elma tutan Tekin'in elindeki elmayı yemek ister ve kavga ederler. Tekin'le Tosun kendilerini bir kulübenin önünde bulurlar. Kulübeden Cintop çıkar, kendini tanıtır. (*Ben Cintop, kimi zaman masal olur çocukların düşlerine girerim, kimi zaman iki kardeşi kavga ettikleri için cezalandırırım.*) Cintop, karnının aç olduğunu söyleyen Tosun'a yemek getirmek için kulübeye gider. Tekin “*Annemler her zaman demez mi, başkasından bir şey istenmez diye.*”der. İki Asker gelir ve Şişko Asker, Tekin'i götürür. Şişkolar Ülkesi Kralı Tostombul kırk gündür bir şey yemedikleri hâlde zayıflayamadıklarından dertlenir. Tekin'i Göbelyurt'un sınırında casus zannedip yakalar ve getirirler. Kral Tekin'i sorgularken Tekin, kardeşi Tosun'un da çok yediğini söyler. Yemek sözünden nefret eden Kral, Tekin'i zindana attırır. Sıskalar Ülkesi'ndeki Tosun da casus zannedilir. Keşke ben de zayıflasam, diyen Tosun'u Kral zindana attırır. Tosun'dan en çok elmayı sevdiğini öğrenir. Büyücü Hayalgöbek'in dedesi de sihirli bir elmadan bahsetmiştir; ancak bu ülkede hiç elma yoktur. Şişkolar, Sıskaların tüm elmalarını çalar ve şişkolar da onların bu elmalar sayesinde zayıfladığı ve eğer sıskalara savaş açarlarsa onların da zayıflayacağı sonucuna varırlar. İki taraf savaşır ve bir süre sonra geri çekilir.

İkinci bölümde Şişkolar Ülkesi'nde biri savaşta bulduğu bir elmayı yemiş ve zayıflayamamıştır. Bunun da çare olmadığını anlayan Kral son çare olarak Tekin'e bir gün içinde onları zayıflatmanın yolunu bulması için izin verir. Elma konusunu Hayalgöbek çıkardığı için ona ceza vermek isterler. O da suçu Tosun'a atar. Tosun'a da bu soruna çare bulması için süre verilir. Tekin ile Tosun çare ararken Cintop bilmecelerine doğru cevap verirlerse onlara yardım edeceğini söyler. Doğru cevap verirler. Cintop "*Şekerden tatlı çikletten çıkmaz./ Herkes onu pek sever, eşe dosta pek över.*" Eğer şişkolar ya da sıskalar bu sorunun yanıtını bilirlerse onlara verecekleri sihirli elmayla şişmanlar zayıflayacak, zayıflar da şişmanlayacaktır. Tekin ile Tosun durumu ülkelere açıklar. Birlikte düşünmeye karar verirler. Düşünürken Cintop gelir. Bilmecenin cevabını buldunuz, der. Dostluktur. Cintop iki ülkenin eski dostlar gibi bilmeceyi çözmeye çalışması bir dostluk örneği olduğunu söyler. Elmayı verir, kazanda kaynatıp suyunu herkesin içmesini ister. Tekin ve Tosun uykudan uyanır ikisi de aynı rüyayı görmüştür. Bundan sonra kardeşçe ve dostça yaşayacaklarına söz verirler.

Tekin ve Tosun'un kavga ederken kendilerini bir kulübenin önünde bulmaları serimdir. İki askerden şişko askerin Tekin'i götürmesi, Göbelyurt'un Tekin'i zindana atması, Sıskalar Ülkesi Kralı da Tosun'u zindana attırması, Tosun'un en çok elmayı sevdiğini duyunca elmanın onları zayıflatacağını düşünerek elmaları çalmaları, iki ülkenin savaşması ve elmanın da soruna çare olmaması, Tekin ve Tosun'a bu sorunlarına çare bulmaları için süre vermeleri, Cintop'un bilmecelerini bilmeleri karşılığında onlara istediklerine kavuşturacak sihirli elmayı vermeyi teklif etmesi, Sıskalar ve Şişkolar birlikte düşünmesiyle bilmecenin cevabını bulmaları oyunun düğüm bölümleridir. Elmayı kazanda kaynatıp suyunu herkesin içmesiyle normale dönmeleri ve Tekin ile Tosun'un uykudan uyanmaları oyunun çözüm bölümüdür.

4.1.8.4. Zaman ve Mekân

Masal şeklinde hatta bir rüyanın oyunlaştırılmasıyla anlatıldığı için zaman belirsizdir. Tekin ve Tosun'un günümüzdeki hallerinden rüya âlemine geçiş vardır. Bununla birlikte Şişkolar Ülkesi Kralı'nın Tekin'e bir gün içinde onları zayıflatmanın yolunu bulması için verdiği süreyle zaman unsuru olarak karşılaşırız.

Mekân olarak bütün oyun Cintop'un kulübesinin önünde geçmektedir. Şişkolar Ülkesi ve Sıskalar Ülkesi diye iki bölüm oluşturulmuştur.

4.1.8.5. Dil ve Üslup

Oyunda günümüz çocuklarının anlamayacağı kelime yoktur. Oyunun dili sadedir. Dil becerilerini geliştirmek üzere kullanılabilir deyim, tekerleme, bilmece gibi malzemelerin fazla olması dikkati çeker. Konuşma örgüsünde bu noktaya özellikle değindiği düşünülen yazar, çocukların kelime hazinesini geliştirmeyi de amaçlamıştır.

“Gösgöbek, keskemik, tostombul, çokkemik, tamtakırtabak, hayalgöbek” gibi kişilere çocukların ilgisini çekebilecek isimler uydurulmuştur. Cintop, ara ara anlatımlar yapar ve izleyicilere bilmece sorar, onlarla sohbet eder. Bu da çocukları oyuna katma açısından önemlidir.

Söz oyunları ile güldürmek amaçlanır: “*Ama benim için fark etmez/ Bu araba buraya park etmez.*”

Oyunda “*can boğazdan gelmek, mideye indirmek, ağzı sulanmak, canı sıkılmak, göbek bağlamak, dersini vermek, başına dert etmek, akli karışmak, aklına gelmek, karnı acıkmak*” gibi deyimlerle karşılaşırız.

Bilmece örnekleri vardır: “*Dumanı tüter./İsterse gider./Balık değildir./Denizde yüzer.*”

Tekerlemelerle karşılaşırız: “*Bir varmış bir yokmuş/Dünyanın deli kulları çokmuş/Çok demesi pek ayıpmış/Azdan çoktan/Hoppala haptan/Sana bir mintan...*”

Şarkılar da uyaklı bir şekilde hazırlanmıştır:

“*Şişkolar ülkesiyiz./Şişkoluktur derdimiz/Kurtulmazsak bu dertten/Bigün patlayıp gideceğiz.*”

4.1.8.6. Seyirci Sayısı

“Elmadaki Barış” oyununun mart ve nisan ayı dışında seyirci sayısı bilgisi yoktur. Oyunun nisan ayında daha çok izlendiğini görülür.

Çizelge 8: Elmadaki Barış Oyunu 1981 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: ELMADAKİ BARIŞ (Mart-Nisan 1981)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
19.03.1981	Pazar	448
26.03.1981	Pazar	462
05.04.1981	Pazar	449
08.04.1981	Çarşamba	339
12.04.1981	Pazar	367
15.04.1981	Çarşamba	809
19.04.1981	Pazar	472
Toplam Seyirci Adedi		2436

4.1.9. Mustafa

4.1.9.1. Biçim ve Öz

- Orhan Asena'nın yazdığı; Yalın TOLGA'nın sahneye koyduğu beş tablolu bir çocuk ve gençlik oyunudur. Orhan Asena, (1922-2001) Diyarbakır'da doğdu. İstanbul Tıp Fakültesi'ni bitirdi. Çeşitli sağlık kuruluşlarında çocuk hastalıkları uzmanlığı yaptı. Yazın dünyasına şiir ve öykü yazarak girdi. Daha sonra oyun yazmaya başladı (Orhan Asena, 2015).
- Oyunda, klasik tiyatro özellikleri dikkat çeker.
- Dekor tablo başlarında ayrıntılı olarak belirtilmiştir.
- Hayatta örnek alınacak özel insanlardan biri olan Mustafa Kemal Atatürk'ü canlı bir şekilde görmek çocuklar için önemlidir.
- Mustafa'nın arkadaşlarında ve Kaymak Hoca'da gördüğü yanlışları çekinmeden dile getirmesi, cesareti, azmi ve gururu örnek oluşturmaktadır.
- Elimdeki metinde "Tanrı" kelimesi çizilerek "Allah" kelimesiyle değiştirilmiştir. Dini kaygılarla kavram değişikliği yapılmış olabilir.
- Her tablo başında koro şarkı söyler.
- Oyunda "Yiğit, dayak, kavga, ateş" gibi kavramlar dikkat çeker.

4.1.9.2. Kişiler

Zübeyde Hanım, Komşu Kadın, Hüseyin Dayı, Mustafa, Makbule, 1. 2. Ve 3. Çocuklar, Ahmet, Ahmet'in Taraftarları, Ev Sahibi Karı-Koca, Kaymak Hafız, Kavgacı Çocuk, Hatice Hala, Bekir Enişte.

Mustafa'nın başından geçenlere Zübeyde Hanım, Hüseyin Dayı, Makbule gibi yan karakterler yön vermektedir.

4.1.9.3. Olay Örgüsü

Zübeyde Hanım ve Komşusu, yetim kalan Mustafa'daki değişimi konuşurlar. Zübeyde Hanım, Komşusu'na kocasıyla Mustafa'nın mektebe mi Şemsi Efendi Okulu'na mı gideceği konusunda tartıştıklarını, Zübeyde Hanım'ın Annesi de mektebe gitmesini isteyince Mustafa köy mektebine gitmiştir. Sonra bir şey öğrenemediğini söyleyerek bırakır. Mustafa, Hüseyin Dayı'yı evlerinin ipotekli olduğunu söylerken duyar. Dayısı onları "Langoza" adında küçük bir köyde olan evlerine götüreceğini söyler. Dayı ile Zübeyde Hanım konuşurken Dayı, Ali Rıza

Bey'i, onlara borç bırakarak öldüğü için suçlar. Bunları duyan Mustafa sinirlenir ve çıkar.

Mustafa Kırklar Tepesi diye bir yerde başka çocuklarla askercilik oynar. Mustafa buranın adıyla ilgili babasından duyduğu bir hikâye anlatır. Lider ruhlu olan Mustafa, Tanrı'ya ve kendine inanmalarını arkadaşlarına tembihler. Mustafa padişah askeri olduğunu iddia eden Ahmet ile savaştan sonra kimin kazandığı konusunda tartışırlar. Ahmet'in askeri ortaokul üniforması olması ve babasının kolağası olmasından etkilenen çocuklar, Mustafa'yı yalnız bırakır. Mustafa her şeyin kendine güvenle olacağını söyleyerek uykuya dalar. Rüyasında satılan evlerinin bahçesinde erik ağacını az önceki çocukların yağmaladığını görür. Yeni ev sahipleri de bu duruma güler. Makbule, Mustafa'yı uyandırınca Mustafa; vatanın aslında ev, bahçe, erik ağacı olduğunu söyler.

İkinci perde koro şarkısı ile başlar. Makbule ile Mustafa, Hüseyin Dayı'nın buğdaylarını kargalardan korur. Mustafa insanları ısıtıp en büyük olmak için güneş olmak ister. Mustafa'nın farklı fikirlerinin olduğunu Hüseyin Dayı da fark eder ve onun okuması için elinden geleni yapacağını söyler. Mustafa'yı, Mustafa'nın Halası Hatice'ye okuması için, gönderir. Okulda kavgacı bir çocuğun sataşması yüzünden Kaymak Hafız, Kavgacı Çocuk'u da Mustafa'yı da falakaya yatırmak isteyince Mustafa, bir daha o okula gelmeyeceğini söyleyerek çıkar.

Mustafa'yı görmeye gelen dayı ve Zübeyde Hanım'a Hatice hala ve Bekir enişte onun üç gündür eve gelmediğini söyler. Bu duruma Zübeyde Hanım çok üzülürken Mustafa askerî ortaokul üniformasıyla gelerek üç gündür bir arkadaşında kaldığını ve askerî ortaokul sınavlarına hazırlandığını ve sınavları kazandığını bundan sonra Zübeyde Hanım'ın onunla hep gurur duyacağını, söyler.

Eşi ölen Zübeyde Hanım'ın evlerinin ipotekli olduğunu öğrenmesi ve Hüseyin Dayı'nın yanına taşınması oyunun serim bölümüdür. Mustafa'nın Ahmet'le çatışması, rüyasında erik ağacını çocukların yağmalaması, Hüseyin Dayı'nın Mustafa'yı Hatice Hala'ya göndermesi, okulda Kaymak Hafız ile tartışma, Dayı ve Zübeyde Hanım'ın Mustafa'yı görmeye gelmesi oyunun düğüm bölümleridir. Mustafa'nın üç gündür arkadaşında kaldığını ve askerî okul sınavlarını kazandığını söylemesi oyunun çözüm bölümüdür.

4.1.9.4. Zaman ve Mekân

Oyunun başında Komşu Kadın ve Dayı sohbet eder. Dayı birkaç gün sonra onları kendi evine götüreceğini söyler. İkinci tablo da çocuklarla oynayan Mustafa görülür; ancak arada geçen zaman belli değildir. Diğer bir tabloda başka bir gün karga kovalayan Makbule ve Mustafa vardır. Sonraki tabloda Selanik Rüştüyesi birinci sınıftaki Mustafa, Kaymak Hoca ile tartışmalarından üç gün sonra Mustafa askerî okulu kazanmış olarak Halası'nın evine gelmesiyle oyun biter. Oyunun tahmini süresi, Ali Rıza Bey'in 1888'de öldüğü Mustafa'nın da 1893'te askerî okula gittiği bilindiğine göre, oyun beş yıllık bir zaman dilimini işlemiştir.

İlk gün, Zübeyde Hanım'ın evi, Kırklar Tepesi, hayalî olarak Zübeyde Hanım'ın evinin bahçesi, Langaza şehrinde bağlar ve bahçeler, Selanik Rüştüyesi, Hatice Hala'nın evi oyundaki mekânlardır.

4.1.9.5. Dil ve Üslup

Eserde sade bir dil kullanılmıştır. Çocukların anlayamayacağı her türlü kelimeden kaçınan yazar; çocukların dil becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Eserde çocukların dil becerilerini geliştirmek üzere deyimler, atasözleri ve ikilemeler bolca kullanılmıştır:

“Kıt kanaat yaşamak, boyun eğmek, gözü arkada kalmak, ayaküstü uğramak, karşı koymak, elini tutmak, ele avuca sığmamak, ne olur ne olmaz, dikkat kesilmek, umudu kırılmak, ayak uydurmak, başkaldırmak, gözleri patlamak, soluk soluğa kalmak, göze almak, yüreğine işlemek, dili tutulmak, taş kesilmek, hakkından gelmek, başı sıkışmak, göz kulak olmak, yüreğine inmek, ağızından kaçırmak” oyunun deyimleridir.

“Gürül gürül, marş marş, hey hey, karış karış, yaprak yaprak, çakmak çakmak, çalılımlı çalılımlı, alev alev, alıştıra alıştıra, cayır cayır, vur vur, kolay kolay, nice nice” oyundaki ikilemelerdir.

“Ölmüş de ağlayanı yok.” ve *“Korkunun ecele faydası yok.”* oyundaki atasözleridir.

Oyunda *“Tanrı kalanlara ömür versin, nur içinde yatsın, Tanrı yardım etsin, kendine gel, Tanrı'nın kime ne vereceği önceden bilinmez, Tanrı bilir”* kalıplaşmış ifadelerle karşılaşırız.

"Anlayacağın bir hayli dalaşacağız şu akbabalarla." cümlesinde ve birçok cümle de mecazlı ifadeler vardır. Bu durum oyunun büyük yaş grubu çocuklarına daha uygun olduğunu gösterir.

Çeşme için Mustafa *"sütü çekilmiş anne gibi "* benzetmesini yapar. Mustafa diğer bir cümlede *"Gözümün ışığı gibi baktım."* diyerek yine bir benzetme yapmıştır.

Çocukların söylediği marşlar da uyaklıdır:

"Ordumuz etti yemin/Titreysin Ruyi zemin" (ruyi zemin:yeryüzü)

Oyunda geçen *"korkak, budala, yalancı, salak"* gibi olumsuz ifadeler dikkat çeker.

4.1.10. Oyuncakçı Dede

4.1.10.1. Biçim ve Öz

- Mümtaz Zeki Taşkın'ın yazdığı; Feyha ÇELENK'in sahneye koyduğu iki bölüm ve altı tablodan oluşan müzikli çocuk oyunudur. Mümtaz Zeki Taşkın, 1915'te Bayramiç'te doğdu. İstanbul'da İstiklâl Lisesi'ni bitirdi (1936) ve Ankara Hukuk Fakültesi'ne devam etti. Çocuklar için oyun ve roman dalında eserleri basıldı (Mümtaz Zeki Taşkın, 2015).
- Oyuncakçı Dede oyunu bir klasik tiyatro örneğidir.
- Geleneksel Türk tiyatrosu karakterlerinden Yahudi'ye Mişon karakteriyle yer verilir.
- Hareketli, maceralı, eğlenceli bir oyun olduğundan özellikle büyük yaş grubu çocukların ilgiyle izleyeceği bir oyundur.
- Türk gibi kuvvetli sözünden de anlaşılacağı gibi Türk gelenek ve görenekleri ve güreş sporu çocuklara sevdirmeye çalışılmıştır.
- Kitap okumak, olayları dikkatle araştırmak özendirilen davranışlardır.

4.1.10.2. Kişiler

Çetin, Gül, Kondüktör, Küçük, Polis, Golflü Yolcu, Anne, Baba, Emniyet Amiri, Şoför, Aşçı, Yaman Dede Lale, Kalfa Kadın, Pilot, Çamur Ahmet (Mişon), I. Yolcu, Rejisör, Arap Bacı, Pamuk, Hiddetli Bey (Hokkabaz), Avcı, Sıtmacı, Kına Nine, Dürdane, Hemşire, Bahçıvan, Kâhya Kadın, İbrahim, I. Hostes, II. Hostes, III. Hostes, IV. Hostes, maymun oyundaki karakterlerdir.

Çetin ve Dede oyunun ana karakterleridir. Kalabalık bir oyuncu kadrosu olsa da oyun, Çetin ve Dede'nin etrafında geçmektedir.

4.1.10.3. Olay Örgüsü

Üzerinde "Çocuk Ekspresi" yazan bir tren durur, içinden elinde valiziyle Çetin Başkan iner ve onu selamlayan polisleri teftiş eder. Çetin, Komiser Gül'le konuşurken bir çocuk yolculardan birinin valizini kapıp kaçıyor. Polisler kısa sürede küçüğü yakalarlar. Aslında o hırsız değil Polis Ertan'dır. Amacı Çetin'e oyun oynamaktır. Yolculardan biri; değerli malları olduğunu, bakmak isteyip istemediklerini sorar. Gül ve Çetin bu adamdan kuşkulananarak incelediklerinde onun

dünyaca ünlü bir kaçakçı olduğunu anlarlar. Onu yakalayıp karakola götürürler. Çetin'in ailesi, Çetin geç kaldığı için gelir. Çetin, Dede'nin iyi olduğunu, ona yardım ettiğini ve çiftlikteki ufak tefek hırsızları yakaladığını söyler. O sırada emniyet amiri Çetin'e, Sahtekâr Pozopofu yakaladığı için, onu Başmüdürlük'ten çağırdıklarını söyler. Şarkı ile birinci tablo biter.

İkinci tabloda hem Dede'nin evi hem de Çetin'in odasından oluşan iki dekor vardır. Işık geçişleriyle Çetin okuduğu kitabın etkisinde kalarak aşçıya suçlu gibi silah doğrultmuştur. Diğer tarafta konuşan bebek yapmak için çalışan Dede, ev halkının evden gelen "Bebek, şeker, düdük isterim." seslerinden korkmasıyla Çetin'i arar. Olayı anlayan Aşçı ve ev halkı, Dede'nin Çetin'i arayıp bu sorunu çözmesini istemesiyle birinci perde son bulur.

Bir yolcu uçağı dekorunda hostesler şarkı söyler. Yeni göreve başlayan 3. ve 4. Hostes'e 1. ve 2. Hostes hava boşluklarının çok heyecanlı olduğunu söyler. Yahudi Mişon adında biri uçak biletlerinin çok pahalı olduğunu hostes olarak yolculuk yapmalarına ve elindeki saatleri de satmasına izin vermelerini Kaptan'dan ister. Kaptan izin vermez. O sırada Amerikalı bir yapımcıya Mişon saat satmaya çalışır. Tam satacakken Çetin onu Gül'e teslim eder. Rejisör gelen Arap Kadın ve çocuğunun fotoğrafını çeker. Hiddetli Bay adında bir sihirbaz ve çırağı maymun da gelmek ister ama Pilot maymunun gelmesine izin vermez. Yolcular yerleşir. İkinci perde birinci tablo biter.

Sivrisinekleri yok etmeye çalışan Sıtmacı, Avcı ve Dede konuşurlarken Çetin, Rejisör ve Pilot gelir. Dede onlar için bir karşılama düzenlemiştir. Güreş eden çocukları ve büyükleri gören Rejisör hemen onları kayda alır. Kına Nine adında bir nine torunu sinemacı olmak istediği için Rejisör'le konuşmak ister. Sonrasında Avcı Rejisör ve Pilot'u gezmeye çıkarır. Çetin, dedesiyle konuşarak köşkteki peri olayını çözmeye çalışır. Rejisör yarın sinemada bir çocuk filmi gösterecektir.

Çetin bir haftadan fazla geçtiği halde çiftlikteki sorunu çözemeyerek Gül ve polis ekibini çağırır. Çocuklar sinema izledikten sonra Çetin soruşturma yapar. Gül bir şeyler bulduğunu söyleyip çıkarken Dede gülerek bu işi zor çözeceğini söyler. Çetin; Aşçı'yı, Hemşire'yi, Kâhya Kadın'ı, Bahçıvan'ı sorgular. Yahudi Mişon da satış yapmak için gelir. Çiftlikten sesler gelince Gül ile Çetin, her şeyi Dede'nin yaptığını, seslerin de bebeklerden geldiğini anlar. Dede; onlara oyun oynadığını, bu buluşun yararlı olacağını, sönmeye yüz tutan Eyüp oyuncakçılığını yeniden

canlandıracağını söyler. Merak eden Anne ve Baba'ya Dede, suçluyu yakaladığını birlikte oyuncak üretimi için döneceklerini söyler. Müzik ile oyun biter.

Çetin'in trenden inmesi ve ailesinin onu karşılamaları oyunun serim bölümüdür. Dünyaca ünlü kaçakçıyı yakalamaları, Çetin'in Başmüdürlük'ten çağrılması, Dede'nin Çetin'den yardım istemesi, uçakta olanlar, çocuk filmi izlendikten sonra Çetin'in soruşturma yapması oyunun düğüm bölümleridir. Seslerin oyuncaklardan geldiğini ve her şeyi Dede'nin planladığını bulmaları oyunun çözüm bölümünü oluşturur.

4.1.10.4. Zaman ve Mekân

Tren istasyonunda geçen hareketli saatlerde Kondüktör'ün "*O halde beni bir saattir ne üzüyorsun.*" diye Golflü Yolcu'ya çıkışmasından bir saat geçtiği, Çetin'in Anne ve Babası geldikten sonra söyledikleri "*Tren geleli yarım saat oldu.*" cümlesinden bu olayların yarım saat içinde olduğu anlaşılır. İkinci tabloda Çetin sabahtan akşama kadar kitap okumuştur.

Mekân olarak ise tren istasyonu, Çetin'in odası, Dede'nin evi, uçak kullanılmıştır.

4.1.10.5. Dil ve Üslup

Eserin geneli dikkate alındığında aksiyonu çoktur. Bununla birlikte oyunda deyim, atasözü, söz sanatları ve kalıplaşmış ifadeler de sıklıkla rastlanır.

Bu oyunda "*martaval, mütereddid, bezirgân, peşrev, kampana, minval*" gibi günümüzde az kullanılan ve anlaşılması zor kelimeler fazla olduğu için oyun büyük yaş grubu çocuklar için daha uygundur. Böylelikle çocukların kelime hazinesi de gelişmiş olur.

Oyunda mecazlı ifadeler vardır: "*Bilmeceyi çözüyoruz.*" cümlesi olayı açıklığa kavuşturuyoruz anlamındadır. Yine "*Cesaretimizi ölçüyorlar.*" ve "*Bir masal uyduracak*" oyundaki mecazlı ifadelerdir.

Söz sanatlarından abartma "*Bunların bazılarının değeri bir saray hazinesine bedeldir.*" cümlesinde vardır.

Ağız özellikleri ile karşılaşırız: "*Yazıklar olsun kumiser hanım*"

Mişon: Vakit yeliyor mu? Aman yozunu seveyim Kaptan Bey"

Şarkılarda da uyaklar fazladır: “*Bundan sonra her yerde/Bebekler konuşacak/Çetin’le Yaman Dede/Kıt’aları aşacak*” Ayrıca oyuncularını tanıtan şarkılarla da karşılaşırız: “*En dolaşık, en sakar/En çapraşık, en çetin/İşin içinden çıkar.*”

Oyunda “*Üstüme iyilik sağlık, Allah müstehakını versin, Allah kolaylık versin, Allahısmarladık*” gibi kalıplaşmış ifadeler vardır.

“*Deli olmak, suçüstünde yakalamak, kısıvrak yakalamak, ciddiyetten uzak olmak, gözünü sevmek, çil yavrusu gibi dağılmak, ekmek parasını kazanmak, üzerine yürümek, işler sarpa sarmak, çenesini tutmak, her kılığa girmek, ayağının tozu ile gelmek, göreceği gelmek, lafa dalmak, ballandıra ballandıra anlatmak, sözünü kesmek, el sıkışmak, yüreğine inmek, dili tutulmak, canını sıkamak, kökünü kazımak, hakkından gelmek, gözden kaçırmamak, canını sevmek, sinirleri bozulmak, yüz tutmak, deli olmak, af buyurmak*” oyunda geçen deyimlerdir.

“*Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.*” oyunda geçen tek atasözüdür.

4.1.11. Mavi Pullu Balık

4.1.11.1. Biçim ve Öz

- Haluk IŞIK'ın yazdığı; Sevinç AKTANSEL ÇETİNOK'un sahneye koyduğu üç bölümden oluşan müzikli danslı çocuk oyunudur. Haluk Işık, 1960 Edremit doğumludur. DEÜGSF Sahne Sanatları / Tiyatro Dramatik Yazarlık Bölümünü lisans, yüksek lisans ve doktora yeterlik düzeyinde bitirdi. Konuk öğretim görevlisi olarak, bitirdiği okulda “dramatik yazarlık” dersleri verdi. 1983 yılında Devlet Tiyatroları'na girdi, halen İzmir Devlet Tiyatrosu dramaturgu olarak çalışmaktadır (Haluk Işık, 2015).
- 11 Mart 1984'te ilk oyun oynanmıştır.
- “Mavi Pullu Balık” oyunu epik tiyatro özelliklerinin ön planda olduğu bir oyundur.
- Masal tadında hazırlanmış, iyilik, güzellik ve barışı dünyaya yaymayı amaçlayan müzikli bir tiyatro oyunudur.
- Oyunculardan dört balıkçı hem anlatan hem de ara ara masalı bölerek seyircilerden yorumlar alıp oyunu kontrol etmektedir. Bu da epik tiyatro özelliklerinden biridir.
- Mavi Pullu Balık Alican'ın ağına düşünce Birinci Balıkçı seyircilere “İzlediğiniz masalı beğenmezseniz, yazar bizim isteğimize göre değiştirsin.” der. “Her şeyin en doğrusunu oyunların en güzelini biz düşünür, biz çocuklar oynarız, değil mi?” forum tiyatrosuna bir adım olarak düşünülebilir.
- “Adı hiç padişah olan yok ama Ali, Can ya da Alican olan çok var. Siz de padişahı değil de Alican'ı örnek alın.” mesajı verilmiştir. Çocukların oyun karakterlerinden kimi örnek alacakları, onlara gösterilmiştir.

4.1.11.2. Kişiler

1. Balıkçı, 2. Balıkçı, 3. Balıkçı, 4. Balıkçı, Padişah, Soyтары, Mavi Pullu Balık, Gülsultan, Alican, Hekimbaşı oyunun kişileridir.

Alican, Padişah, Soyтары ve Mavi Pullu Balık olan Gülsultan oyundaki öne çıkan isimlerdir.

4.1.11.3. Olay Örgüsü

Balıkçıların çocuklara masal anlatacaklarını söylemeleriyle oyun başlar. Kötü bir padişahın hastalanması ve hiç kimsenin onu iyi edememesi en büyük sorundur. Padişahın çevresinde Hekimbaşı, Soytarı, eşi Gülsultan, oğlu Alican vardır. Soytarı Hekimbaşı'ya rahat vermese de o, bu hastalığın ilacının yedi suyun ötesinde büyük denizin en derin yerinde yaşayan Mavi Pullu Balık'ın pulları olduğunu söyler. Balıkçılar masaldan çıkararak o balığı kimsenin görmediğini, denizler şahının güzel kızı olduğunu anlatır. Masala döndüğünde Soytarı Padişah'ın çok ah aldığını söylemesiyle Soytarı af dilemek için o balığı bulmaya gideceğini, karşılığında da özgür olmak istediğini söyler. Yalnız Hekimbaşı, bu balığı avlayacak kişinin Padişah'ın bir yakını olması gerektiğini söyler. Alican gideceğini söyler. Padişah bütün balıkçıları Alican'la gitmesi için huzuruna çağırır. Padişah vaktiyle balıkçılara çok eziyet ettiği için balıkçılar önce gelmek istemez; ama Alican için teklifi kabul ederler. Padişah, pulları getiremeseler bile vergileri kaldıracağını; ama Alican'ı pulları getiremezse ülkeden kovacağını söyler ve ara verilir.

Alican ve balıkçılar denizdedir. Alican önceleri ümitsizliğe kapılsa da tatlı bir ses duymasıyla balık gelir, Alican'ın ağına takılır. Balık "Bir canlının ölümü bir canlıyı iyi etmez. İnsanlar denizleri kirlettiği için balıklar aç kaldı. Ben onlara yeni yurtlar bulmaları için bu sulardayım. Ben Balıklar ülkesi Balıkistan şahının kızıyım. Babam iyiliği de kötülüğü de yanına bırakmaz." der. Birinci Balıkçı yine masalı durdurarak bundan sonra neler olacağı hakkında seyircilerden yorum alır. Masal devam ederken Alican balığa kıyamaz onu bırakır. Bunu balıkçılar görmez. Alican; siz balığı avlamak istediğiniz için size görünmedi, onu yalnız iyi insanlar görebilir, der. Saraya gelip olanları Padişah'a anlatırlar. Padişah vergileri kaldırırsa da Alican'ı kovar. Soytarı da Padişah'ı kızdırarak kendini kovdurur ve birlikte giderler. Alican Mavi Pullu Balık'ın ona rüyasında onu sevdiğini söylediğini görür. Mavi Pullu Balık gelip Alican'a, onu sevdiğini söyler ve babası için pullarını verir. Alican kıza evlenme teklifi eder. O da kabul eder. Balığın getirdiği uçan halıya binerek saraya gelirler. Hekimbaşı pullardan ilaç yapar. Padişah iyileşir. Alican babasının bundan sonra iyi ve adil bir padişah olmasını; Mavi Pullu Balık da ondan denizleri gemileriyle kirletmemesini ister. Kırk gün kırk gece düğün yaparlar. Balıkçı masalı bitirir. "Her zaman Mavi Pullu Balık olmaz ki o bir masal. İnsan kendi yaratmalı Mavi Pullu Balık'ı ve barışı." diyerek ve birlikte şarkı söyleyerek oyunu bitirirler.

Balıkçıların çocuklara masal anlatacaklarını söylemesi masaldaki kötü padişahın hastalanması ve kimsenin onu iyi edememesi oyunun serim bölümüdür. Hekimbaşı'nın hastalığın şifasının Mavi Pullu Balık'ın pulları olduğunu söylemesi, Alican ve Soyтары'nın balığı avlamak için yedi suyun ötesindeki büyük suyun en derinine gitmeleri, balıkçıların Alican'la gelmeyi kabul etmesi, Alican'ın balığa kıyamayarak onu serbest bırakması, Alican ve Soyтары'nın saraydan kovulması, balığın Alican'a "Seni seviyorum." demesi oyunun düğüm bölümleridir. Mavi Pullu Balık'ın pullarını vermesi, saraya gelmeleri ve düğün yapmaları oyunun çözüm bölümüdür.

4.1.11.4. Zaman ve Mekân

Masal olduğu için oyunun zamanı belirsizdir. Oyunun başında Padişah'ın hasta olduğu zaman "bir gün" olarak ifade edilmiştir. Padişah'ın balıkçıları huzuruna çağırması, Soyтары'nın onlarla konuşması zaman unsuru verilmeden ışık oyunları ile gösterilmiştir. Alican'ın Mavi Pullu Balık'ı yakalayamaması, Soyтары'yla saraydan kovulması ve gece olup uyumaları belirsiz zaman unsurudur. Yine oyunun sonunda masal unsuru olarak kırk gün kırk gecelik bir düğünden bahsedilir.

Mekân olarak saray, balıkçıların olduğu deniz, Mavi Pullu Balık'ın yakalandığı deniz, denize yakın bir yükseklik (Alican ve Soyтары'nın uyuyakaldığı) gibi yerler ışık oyunları ile gösterilmiştir.

4.1.11.5. Dil ve Üslup

Eserde çocukların dil becerilerini geliştirmeye yönelik olarak deyim, tekrar grupları ve ünlemlere yer verilmiştir.

Oyunda; *kulak tırmalamak, canı istemek, gözünün önünde olmak, umut kesmek, sıkı durmak, gününü göstermek, sözünü tutmak, inadı tutmak, yüreğini parçalamak, cana kıymak, boyun eğmek, eli varmamak, tepesi atmak, dalga geçmek, boynunu vurmak, gözü görmemek, ayaklarına kara sular inmek, ağzından yel almak, elinden kaçırmak, yüreği fırlamak, gözü açılmak* deyimleri kullanılmıştır.

Oyunda geçen "İyilik yap denize at, Malik bilmezse balık bilir." ve "Alma mazlumun ahını çıkar aheste aheste." atasözleri mesaj olarak verilmiştir.

Masaldan önce Birinci Balıkçı uzun bir tekerleme söyler.

Eserin, masalla benzerlik göstermesi şarkılarla da kendini gösterir. Bu şarkıların kafiye zenginliği de dikkati çekicidir:

“Açmış kollarını deniz/Ufacık tekemiz/Çekelim ağlarımızı/Bol olsun balığımız.”

Oyunda mecazlı anlatımlarla karşılaşırız. Bu da oyunu büyük çocuklar için daha uygun hale getirir. Örneğin Padişah’tan bahsederken; *“Çaldığı yalnızca dalkavukların düdüğüymiş.”* ifadesi kullanılır.

Oyunda abartma ifadelerle de karşılaşırız. *“Sen daha bakkala gidip bir ekmek bile alamazsın.”*

“Ahh, off, aman, hımm, cık cık cık, eyvah, off, uh, öhhö...” gibi ünlemlerle karşılaşırız.

4.1.11.6. Seyirci Sayısı

1984 yılı nisan ayında pazar günleri düzenli katılım sağlanmıştır. Aşağıda verilen diğer aylarda da sayılarda artma ve azalmalar olsa da oyunun düzenli olarak izlendiğini çıkarabiliriz.

Çizelge 9: Mavi Pullu Balık Oyunu 1984 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: MAVİ PULLU BALIK		
(Nisan 1984)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
01.04.1984	Pazar (Saat: 11.00/15.00)	298/225
08.04.1984	Pazar (Saat: 11.00/15.00)	333/267
15.04.1984	Pazar (Saat: 11.00/15.00)	177/253
29.04.1984	Pazar (Saat: 11.00/15.00)	350/153
Toplam Seyirci Adedi		2056

Çizelge 10: Mavi Pullu Balık Oyunu 1984-1985 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: MAVİ PULLU BALIK		
(Ekim-Kasım-Aralık-Ocak-Şubat-Mart 1984-1985)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
28.10.1984	Pazar (2 oyun)	214/131
04.11.1984	Pazar (2 oyun)	312/474
11.11.1984	Pazar (2 oyun)	231/250
18.11.1984	Pazar (2 oyun)	87/245
25.11.1984	Pazar (2 oyun)	180/330
02.12.1984	Pazar (2 oyun)	138/468
09.12.1984	Pazar (2 oyun)	155/95
16.12.1984	Pazar (2 oyun)	63/256
30.12.1984	Pazar (2 oyun)	492/492
06.01.1985	Pazar	438
13.01.1985	Pazar	419
20.01.1985	Pazar	137
27.01.1985	Pazar	362
03.02.1985	Pazar	452
10.02.1985	Pazar	367
17.02.1985	Pazar	492
24.02.1985	Pazar	95
03.03.1985	Pazar	138
10.03.1985	Pazar	196
Toplam Seyirci Adedi		7762

4.1.12. Akıllı Tavşan Ve Güçlü Aslan

4.1.12.1. Biçim ve Öz

- Nezihe ARAZ'ın yazdığı; Tayfun ORHON'un sahneye koyduğu iki perdeden oluşan müzikli danslı çocuk oyunudur. Nezihe Araz, 1922 yılında Konya'da doğdu. Ankara eski milletvekili Rıfat Araz'ın kızıdır. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. 1950'de gazeteciliğe başladı. Meydan-Larousse, Larousse-Gençlik ve Kaynak Kitaplar Yayınevi'nin hazırladığı Türkiye Ansiklopedisi'yle diğer yayınların yapımcı ve yayıncılığını yaptı (Nezihe Araz, 2015).
- Küçük yaş grubu çocukların izlemesine uygun bir oyundur.
- Koro konuşma aralarına girerek oyuncu hayvanların söylediğine benzer, konuyla alakalı şarkılar söyler.
- Oyunda epik tiyatro özelliklerine rastlarız. Buna örnek olarak çocukları korkutmamak için bunun bir oyun olduğu ve oyuncuların da gerçek hayvan değil, insan olduğu ara ara maskeleri çıkartılarak vurgulanmıştır. Örneğin; kendini tanıtan Tilki'ye Maymun *“Ona inanmayın, o iyi bir tiyatro oyuncusudur.”* der.
- Saygı, sevgi hoşgörü gibi kavramların yanında tiyatro seyircisinin nasıl olması gerektiği üzerinde de durulmuştur.
- *“Ağlamakla hiçbir şey çözülemez.”* diyen Tavşan çocukların bu yola başvurmaması gerektiğini söyler.
- Devekuşu *“Hemen herkesin bir huyu bir kusuru vardır; ama herkes birbirine saygı göstermelidir.”* der.
- Ayı herkesin teker teker konuşması gerektiğini vurgulayarak konuşma kurallarından bahseder. Hep bir ağızdan konuşmanın yanlış olduğu vurgulanır.

4.1.12.2. Kişiler

Anlatıcı, Arı, Aslan, Ayı, Ayı Yavru, Ceylan, Devekuşu, Kelebek, Kurbağa, Kurt, Maymun, Tavşan, Tavuskuşu ve Tilki oyunun kahramanlarıdır.

Başkarakterler olan Akıllı Tavşan'ın Güçlü Aslan'ı yendiği oyuna yan karakterler olarak diğer hayvanlar yön verir.

4.1.12.3. Olay Örgüsü

Ayı ve Yavrusu diğer hayvanların yanına gelerek seyirciye bu oyunda, maske takarak hayvan kılığına girmiş insanların olduğunu ve herkes susmadan oyunun başlamayacağını söyler. Tiyatronun seyirciden beklediği sevgi, saygı ve hoşgörü olduğu vurgulanır. Anlatıcı akıllı tavşan ve güçlü aslan hikâyesini oynayacaklarından bahseder. Bu hikâyeyi Mevlana yazmıştır. Hep beraber konuşan hayvanlara Ayı “Seyirciler konuşma kurallarını bilmediğimizi zannedecek.” der. Ayı önce Kaplumbağa ve Tavşan’ın, aralarındaki yarışı Tavşan uyuyakalınca Kaplumbağa’nın kazandığı, o çok bilinen öyküsünü anlatır. Kurt sinirlenerek gelir. Aslan’ın yemeği olacak hayvan kurayla belirleniyordur. Kurt o gün sıranın kendisinde olduğunu sanır. Tavşan da bugün Yaban Domuzu, Aslan’ın yemeği idi, der. Beraber Tilki bir hikâye anlatırlar. Vaktiyle tilki aslanın başdanışmanı, çakal da yardımcısıdır. Birlikte dana, keçi ve maral avlarlar. Aslan çakala “Bunları nasıl paylaşalım?” diye sorar. O da “Dana sizin, keçi tilkinin, maral da benim olsun.” der. Aslan: “Sen kim oluyorsun da benim avımı yiyorsun?” diyerek çakalı yer. Aynı soruyu tilkiye sorunca tilki, sabah maralı, öğlen keçiyi, akşam da danayı yiyin.” der ve böylelikle canını kurtarır.

Tavşan içine düştükleri sorunun başka bir çözümünün de olabileceğini düşünür. Onun fikri yarın Aslan’a yemek olarak kendisinin gitmesidir. Ona bir plan hazırlamıştır. Sabah diğer hayvanlara saklanmalarını söyleyen Tavşan gitmemiş, Aslan sinirlenerek Tavşan’ın ayağına gelmiştir. Tavşan ben isteyerek geç kalmadım, size gelirken yolda başka bir aslan gördüm. Kendisi kuyuda, der. Kuyuya eğilen Aslan suda kendi yansımasını görür. Aslan çok sinirlenerek kuyuya atlar ve Güçlü Aslan’ı yenen Tavşan’ı herkes kutlar. Anlatıcı gelir. Akıllı kullanan Tavşan’ın, Güçlü Aslan’ı yendiğini söyler. Akıl ve güç birleşirse tüm canlıların mutlu olacağını söyler. Şarkı söyleyecekken yine her kafadan bir ses çıkar ve Maymun bir yönetici seçmeleri gerektiğini söyler. Aslan kuyudan çıkarak başkan olmak istediğini söyler. Hayvanlar da deneyeceklerini söyler ve şarkıyla oyun biter.

Anlatıcı’nın Akıllı Tavşan ile Güçlü Aslan’ın hikâyesini canlandıracaklarını söylemesi oyunun serim bölümüdür. Kurt’un Aslan’a yem olma sırasının kendisinde olduğunu sanması, tilki, çakal ve aslanın öyküsünü anlatmaları, Tavşan’ın Aslan’a yem olma sorununu çözeceğini söyleyerek ertesi günü kendinin yem olmak istemesi, Tavşan’ın Aslan’ın yanına gitmemesi ve Aslan’ın gelmesi oyunun düğüm bölümleridir. Oyunun çözüm bölümü ise Tavşan’ın kuyuda başka bir aslan olduğunu

iddia etmesi, Aslan'ın kuyuya atılması ve hayvanların yönetici seçimi yapmaya karar vermeleridir.

4.1.12.4. Zaman ve Mekân

“Akıllı Tavşan ve Güçlü Aslan” oyununda zaman unsurlarına bakacak olursak oyunun masaldan uyarılma bir oyun olması nedeniyle net bir zamandan bahsedemeyiz. Hayvanları oynayan oyuncular gelerek kendilerini tanıtır. Oyuncular Mevlana'nın öyküsünü anlatarak oynarlar. Tavşan, Tavşan ile Kaplumbağa'nın bin yıldır anlatılan öyküsünü dinlediklerini söyler.

Oyun iki günlük bir zaman dilimini ele alır. İlk gün Yaban Domuzu, Aslan'ın yemeğidir. Oyunun ikinci gün ise Tavşan'ın Aslan'a oynadığı oyunla geçer.

Mekân olarak da orman ele alınmıştır.

4.1.12.5. Dil ve Üslup

Oyunun dili sade ve çocukların anlayamayacağı kelimelerin olmadığı bir oyundur.

Oyunda deyimlere de başvurulmuştur. “*Canı yanmak, kulak vermek, ödü kopmak, nefes nefese kalmak, iki gözü iki çeşme olmak, canını almak, tadını çıkarmak, karnı zil çalmak, bükemeyeceği eli öpmek, kendini dev aynasında görmek, aklını kullanmak, aklını bozmak*” oyunda kullanılan deyimlerdendir.

Akıl akıldan üstündür.”, “*Bir günlük beylik, beyliktir.*” atasözleri kullanılmıştır.

Oyunda ikilemelerden yararlanılmıştır: “*Pırıl pırıl, vız vız, inim inim, tir tir, hapur hupur, penbecik penbecik, teker teker, cıvıl cıvıl*”

Şarkılarda uyaklar vardır: “*Yaşanacak gün bugündür/Sağlık en büyük düğündür./Kulak verin sözlerime/Akıl akıldan üstündür*”

Genel olarak bakıldığında “Akıllı Tavşan ve Güçlü Aslan” oyununda çocukların anlayamayacağı kelimelerden kaçınılmıştır.

4.1.12.6. Seyirci Sayısı

Akıllı Tavşan ve Güçlü Aslan oyununun sadece mart ve nisan ayı verilerine ulaşılmıştır. Bu tarihlerde oyunun seyirci sayısında artma ve azalma olsa da oyun sıklıkla oynanmıştır.

Çizelge 11: Akıllı Tavşan ve Güçlü Aslan Oyunu 1986 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: AKILLI TAVŞAN VE GÜÇLÜ ASLAN (Mart-Nisan 1986)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
09.03.1986	Pazar	478
12.03.1986	Çarşamba	382
16.03.1986	Pazar	478
19.03.1986	Çarşamba	549
23.03.1986	Pazar	478
26.03.1986	Çarşamba	613
30.03.1986	Pazar	478
02.04.1986	Çarşamba	545
06.04.1986	Pazar	331
09.04.1986	Çarşamba	700
13.04.1986	Pazar	176
16.04.1986	Çarşamba	482
20.04.1986	Pazar	118
23.04.1986	Çarşamba	Ücretsiz, sayı alınmamıştır
24.04.1986	Perşembe (2 oyun)	478/478
25.04.1986	Cuma (2 oyun)	478/478
26.04.1986	Cumartesi	478
27.04.1986	Pazar	478
Toplam Seyirci Adedi		8676

4.1.13. Sayım Suyum Yok-Hıncır Suyum Var

4.1.13.1. Biçim ve Öz

- Ahmet ÖNEL'in yazdığı; Mahir GÜNŞIRAY'ın sahneye koyduğu müzikli çocuk oyunudur. Ahmet Önel, 1975 yılında, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. Aynı yıl kurulan AÇT'de (Ankara Çocuk Tiyatrosu) kurucu ve sanatçı olarak görev aldı. 1980-1987 yılları arasında profesyonel reklam metin yazarlığı yaptı (Ahmet Önel, 2015).
- 25 Ocak 1987'de ilk oyun oynanmıştır.
- Oyunda epik tiyatro özellikleri ön plandadır.
- Birlik ve beraberliğin ve çalışmanın önemini anlatan bir oyundur.
- Köylüler oyun açılış şarkısını söyler.
- Dekor perde başlarında detayı olarak belirtilmiştir. Bununla birlikte tek dekor yeterlidir.
- Öykücü adlı oyuncu oyunu tanıtır. Bu da epik tiyatro özelliğine dikkat çeker.

4.1.13.2. Kişiler

Öykücü, Ana Kadın, Mahir Ağa, Kahveci Ali, Nuri, Osman, Hıncır İhsan Efendi, Feleksiz Kadir, 1. Köylü, 2. Köylü, 1. Kadın, 2. Kadın.

Oyunda başkarakter net bir şekilde yoktur. Hıncır İhsan Efendi ve Feleksiz Kadir'in köylüleri kandırması işlenir. Ana Kadın, Kahveci, Mahir Ağa oyunun öne çıkan karakterleridir.

4.1.13.3. Olay Örgüsü

Öykücü mutluluğun anahtarının çalışmakla olduğunu vurgular. Ana Kadın gelir ve Öykücü'ye "Geveze" ismiyle hitap edip çok konuştuğu için kümesine bir tilkinin dadandığı şakasını yapar. Mahir Ağa'nın tarlalarını basan selde üç yüz adet koyunu telef olmuş ve bütün ekini sular altında kalmıştır. Gelen Kahveci de Mahir Ağa'ya yüklü para borcunu haftaya kadar ödemesi için dertlidir. Ana Kadın da insanın çalışırken aklına kötü şeyler getirmeyeceğinden Kahveci'ye çalışmasını önerir. Anlatıcı gelerek Osman ve Nuri'yi de tanıtır. Osman ve Nuri yapacakları ödevleri düşünürken üzülen iki öğrencidir. Hıncır İhsan Efendi ve Feleksiz dertli

olanlara derdini unutturan “hınzır suyu” satmak için köye gelirler. Kahveci’ye suyu şişesi on kuruşa satarlar. Mahir Ağa’yı gören Kahveci borcunu hatırlamayınca dertlenen Mahir Ağa da bir şişe su alır. Hınzır Efendi Ana Kadın’a da su satmak ister. Ana Kadın ise yaptığının doğru olmadığını ve çalışmalarını gerektiğini söyler. Tarladan gelen kadınlarsa Hınzır Efendi ve suyundan bahseder. Önce dertsiz olduklarını sonraysa aradıklarında aslında ufak tefek sıkıntılarının olduğunu konuşurlar. Osman da çalışmaktan sıkılır. Nuri Osman’a “Sorunum yok olsa da sorunumun çaresine bakmayı yeğledim.” der. Köylülerin suyu içip çalışmadıklarını gören Ana Kadın ve Nuri bu işe çare ararlar. Köylüler hınzır suyuyla şarkı söylerler.

Mahir Ağa’ya geçen yıl üç yüz koyun satan Şevki Ağa borcunu istediğini ve üç gün daha ödemezse evini elinden alacağını yazan mektup göndermiştir. Hınzır Efendi suyun fiyatını yirmi kuruşa çıkarmıştır. Herkes evini ineğini yok pahasına satar. Osman okuldan atılmıştır. Hınzır Feleksiz’e bahçeli bir ev sözü vermiştir. Hınzır Efendi’nin aslında onu kandırdığını Osman ve Nuri duyar. Osman ve Nuri Kahveci’nin yanında gönüllü olarak işe başlar. Mahir Ağa evine karşılık iki şişe Hınzır Suyu alır. Biten suyun formülünü hatırlayamaz. Kahvede formülü denerken su ister. Osman ve Nuri yakalamaca oynarken su bardağıyla hınzır suyu bardağını değiştirir. Hınzır Efendi asıl hınzır suyunu su zannederek içer ve formülü unuttur. Ana Kadın önderliğinde köylüler Hınzır Efendi’yi kovalar. Hınzır Feleksiz’i kandırarak kıyafetlerini değiştirir. Köylü Feleksiz’i yakalar. Nuri aslında Feleksiz’in iyi bir insan olduğunu ama kandırıldığını söyler. Her şeyi hatırlayan Mahir Ağa, Kahveci’ye borcunu ödeme sözü verir. Köylüler çalışmaya gider ve uyanık olmaları gerektiğini söyler.

Oyunda Anlatıcı ve Ana Kadın’ın köyü tanıtmaları serim bölümüdür. Mahir Ağa’nın, Kahveci’nin, Osman ve Nuri’nin dertleri, Feleksiz ve Hınzır Efendi’nin gelerek köylüye hınzır suyu satması, Ana Kadın ve Nuri’nin bu soruna çare aramaları, köylünün yok pahasına her şeyini satmaları, kahvede Hınzır Efendi’ye Osman ve Nuri’nin oyun oynaması ve Hınzır Efendi’nin hınzır suyunun formülünü hatırlayamaması oyunun düğümleridir. Ana Kadın ve köylülerin İhsan Efendi’yi kovalaması, Feleksiz’i köylünün affetmesi ve gerçeği anlamaları oyunun çözüm bölümüdür.

4.1.13.4. Zaman ve Mekân

Mahir Ağa'nın geçen hafta tarlalarını basan selde ekinleri sular altında kalmıştır. Kahveci'nin de Mahir Ağa'ya bir hafta içinde ödemesi gereken bir borcu vardır. Akşama Mehmet Ağa'nın düğünü vardır. Osman ve Nuri'nin okullarının tatile girmesinden yaz mevsiminde oyunun geçtiği çıkarılabilir.

Oyunun ne kadarlık zamanı ele aldığı tam olarak bilinmese de tahmini bir haftalık zaman ele alınmıştır.

Mekân olarak Mahir Ağa'nın evinin bir bölümü, iki katlı köy evinin girişi, Kahveci Ali'nin kahvesi ve köy meydanı seçilmiştir.

4.1.13.5. Dil ve Üslup

Oyunun dili sade anlaşılması kolay bir oyundur. Oyunda geçen deyim, atasözü ve ikilemelerle oyuna akıcılık kazandırılmış, anlatım renklendirilmiştir.

“Sözünü esirgememek, aklından çıkarmamak, cana geleceğine mala gelmek, canı sıkılmak, işine gelmemek, kulak misafiri olmak, duymazlıktan gelmek, yanına yaklaşılmamak, akli karışmak, keyif sürmek, akli ermemek, aklına gelmek, işine burnunu sokmak, aklına gelmek, eline geçirmek” deyimleri oyunda geçmektedir.

Oyunda *“Derdini söylemeyen derman bulamaz.”* atasözü kullanılmıştır.

“Cıvıl cıvıl, şıkır şıkır, oh oh...” ikilemeleri oyunda bulunmaktadır.

Oyunun şarkılarında da uyaklı söyleyişlerle karşılaşıyoruz: *“Gün doğdu haydi dostlar/Tarla bahçe bizi bekler./Bir verip beş alalım./Boşa gitmesin emekler.”*

4.1.14. Işık Sever Max

4.1.14.1. Biçim ve Öz

- Carsten KRÜGER ve Volker LUDWIG isimli yazarların yazdığı; Özer TUNCA'nın sahneye koyduğu müzikli çocuk oyunudur.
- Oyunda epik tiyatro özellikleri vardır.
- Amca ve Teyze'yi aynı oyuncu oynayacaktır.
- Uykudan önce yemekten sonra diş temizliğine dikkat et
- *"Tahtan noksan, kaşarlanmış ahlaksız"* çocuklar için uygun sözler değildir. *"Aptal, arsız, budala..."* gibi hoş olmayan sözler de vardır.
- Şarkıların notaları da verilmiştir.
- Peter Amca'nın *"Dünyada pek çok haksızlık insanların bunlara hemen boyun eğmesi yüzünden oluyor."* sözü oyunun mesajlarından.
- Max'ın kızıl deri tuzağı kurması ve *"Büyük Monitu yalnız kalınca kafa derini alacağım."* demesi çocuklara farklı bir kültüre ait bir oyun göstermesi açısından önemlidir.
- Bitiş şarkısında geçen *"Yalnız oyun oynayanlardır, dünyayı doğru görebilenler."* mesajı verilmiştir.
- Dişçi Max'ın dişlerinin muhteşem olduğunu söyler. Dişi doldurursa eski dişin yerine yenisinin çıkmayacağını söyler. Çocuklara böylece bilgiler verilir.
- *"Para yaşamın yarısıdır", "Uykudan önce yemekten sonra diş temizliğini unutma.", "Işık çalmak çene adalelerini güçlendirir. Bu nedenle sağlığa yararlıdır.", "Başkalarına da saygı göstermeli. Küçükler beklemeye mecburdur."* oyundaki diğer mesajlardır.
- *"Görgü kurallarını size öğreteceğim. Benimle bağırarak konuşamazsınız."* sözleri oyunda görgü kurallarına dikkat çekildiğini gösterir.
- Oyunda hoş örnek oluşturmayan ifadelerle karşılaşırız:
"Ludmilla'nın giydiğine benziyor. Zaten onun gibi geniş poposu olan birisine olacak bir şey de değil."
Max kazağını izinsiz giyen ablasına *"Komik memelerin büyük görünsün diye giydin"* der. Amca kızlar hep böyle güzel olmak ister diyerek ikisini barıştırır.

4.1.14.2. Kişiler

Baba, Anne, Bruni (kızları), Maximillian, Amca, Teyze (Amca'yı oynayacak oyuncu tarafından oynanır.), Bay Brühler (Ev Sahibi)

Oyun başkarakter Max'ın başından geçenlere Max'ın ailesinin ve Ev Sahibi'nin yön vermesiyle şekillenir.

4.1.14.3. Olay Örgüsü

Sahneye ön oyun olarak altı oyuncu gelir ve son gelen kişi bir oyun oynayacaklarını söyler. Baba, Anne, Abla, Diş Doktoru (Amca), Ev Sahibi, Teyze ve Max adında bir çocuk olarak rolleri paylaşırlar. Max, anne ve babasına, onunla oynamaları konusunda ısrar eder. Kimse Max'la oynamayınca, o da oyuncaklarının çalındığından şikâyet eder. Aile, Max'a başından gitmeleri ile ilgili şarkı söyler.

Diş ağrıyan Max'ın, babası dişini çeker. ıslık çalmayı seven Max böylece daha güçlü ıslık çalabilmektedir. Max "ıslık Şarkısı"nı söyler. Ev Sahibi Max'a, avluda neden top oynadığı için kızarak onları evden atmakla tehdit edince Max topu vermek zorunda kalır.

Max'ın doğum günü vardır. Pastayı üfleyen Max'ın üflerken ıslık çıkarmasıyla aile sinirlenir. Dişçi olan Peter Amca gelir ve bunun bir diş boşluğu olduğunu söyler.

Max, herkesi ıslık çalarak tehdit edip, herkese zorla Kızılderili oyunu oynatır. Ev Sahibi'nin topunu çaldığını söyleyip durur, Baba inanmaz. Teyze çimlere basan Max'a uzun nasihatler verir. Max sıkılınca ıslık çalar. Max seyirciler yardımıyla kutuda topunu ve başka çocukların oyuncaklarını bulur. Ev Sahibi bunları birine söylerse onları evden atacağını söyler. Evde tuvalet sırası bekleyen Max'a bir türlü sıra gelmez. O da herkesi ıslık çalmakla tehdit ederek "ıslık şarkısı"nı söyler.

Ev Sahibi kendi anahtarıyla içeri girerek onları evden atacağını, kaloriferleri de kapatacağını söyler. Max kaloriferleri açmazsa çalınan oyuncakları söyleyeceğini ve ıslık çalacağını söyler. Taşınmak için hazırlanan Anne, Max'a neden erken geldiğini sorar. Max; başka bir öğrencinin öğretmenin koltuğuna raptiye koyduğunu, öğretmenin de Max'ın yaptığını sanarak onu dövmeye kalktığını, ıslık çaldığını söyler. Teyze her şeyi ayarladığını ve bundan sonra kendisinde kalmalarını istediğini söyler. Peter Amca evi boş, Ev Sahibi'nin de evde olduğunu görünce onu oyuncak çalmakla suçlar ve polise gideceklerini söyler. Max'ın Ev Sahibi için kurduğu tuzağa

Teyze düşer. Ev Sahibi'ne ıslık çalarak bundan sonra yaptığı yanlışları düzeltereğini ve onların evinde kalmalarını istediğini söyletirler. Ev Sahibi küçükken hiç oyun oynamadığı için çocukların oyuncaklarını çaldığını söyler. Bütün oyuncular ıslık şarkısını söyleyerek oyunu bitirirler. Oyunun sonunda Max'ın dişi çıktığı için Max, ıslık çalamaz. Çünkü dişi çıkmıştır ve istediği her şeyi elde etmiştir. "Çocuklara ıslık yoksa ne yapabiliriz?" sorusuyla onların bağırma, ses çıkarma gibi cevaplar vermeleri beklenir ve veda edilir.

Ön oyun olarak altı oyuncunun bir oyun oynayacaklarını anlatmaları ile Max'ın ailesiyle oyun oynamak istemesi oyunun serim bölümünü oluşturur. Max'ın oyuncaklarının çalınmasından yakınması, babasının Max'ın dişini çekmesi, Ev Sahibi'nin avluda top oynadığı için Max'ın topunu alması, Amca'nın Max'a diş boşluğundan bahsetmesi, Max'ın ıslık çalarak herkese dediğini yaptırması, Max'ın Ev Sahibi'nin oyuncak hırsız olduğunu anlaması, Ev Sahibi'nin evden taşınmalarını istemesi ve ıslık çalarak Ev Sahibi'ne istediklerini söyletmeleri oyunun düğüm bölümleridir. Max'ın dişi çıktığı için ıslık çalamaması ve istediği her şeyi elde etmesi oyunun çözüm bölümüdür.

4.1.14.4 Zaman ve Mekân

Oyunun başlarında ilk akşam ev, ertesi sabah avlu, başka bir gün Maxların evde doğum günü kutlaması, başka bir bölümde Anne, Baba ve çocuklar parkta geçinirler. Diğer bölümde Max avluda Ev Sahibi'nin sakladığı oyuncakları bulur. Başka bir gün evde bir sabah Ev Sahibi'nin evden çıkartacağını söyler. Diğer bir tabloda Max okuldan eve gelir. Bir diğer bölümde Ev Sahibi eve gizlice girer ve Peter Amca'ya yakalanır. Oyun sonunda Max'ın dişinin çıktığı düşünülürse birkaç aylık zaman ele alınmıştır.

Maxların evi, avlu ve park oyunun mekânlarıdır.

4.1.14.5 Dil ve Üslup

Oyunun dili sade ve anlatımı çocukların anlayabileceği şekildedir.

“Kapa çeneni, gününü görmek, deli etmek, söz dinlemek, canını yakmak, Allah'ın cezası, rol yapmak, sesini kesmek, sözünü kesmek çekirdekten yetişmek, göz koymak, akli bir karış havada olmak, yazık olmak, renk vermek, burnundan getirmek, dır dır etmek, çok olmak, vız gelmek, gözü üzerinde olmak, göz yummamak, eline geçirmek, deli olmak, boyun eğmemek, burnunun doğrultusunda gitmek” oyunda geçen deyimlerdir.

“Vız gelir bana vız, vız gelir bana vız”, “Acıyın! Acıyın! Acıyın!” tekrarlı ifadeler oyunda yer alır.

“Cıyak cıyak, pis pis, sus sus, işte işte, acı acı” oyunda geçen ikilemelerdir.

“Pis bir para çuvalı, aptalın teki, tahtan noksan, budala, arsız, aptal, yaşlı inek, boynuzlu öküz, kaba adam, yüreksiz adam, iğrenç adam, katil, pis gangster, sefil hırsız, pis herif, nankörlük, kaşarlanmış ahlaksız” oyunda kullanılan olumsuz ifadelerdir.

4.1.15.Keloğlan'la Zülfüsarı

4.1.15.1. Biçim ve Öz

- Y. Kenan IŞIK'ın yazdığı; Cihan BÜYÜKİŞİK'in sahneye koyduğu Keloğlan'la Zülfüsarı iki bölümden oluşan çocuk oyunudur. Yusuf Kenan Işık, (d. 1947, Yeşilyurt, Malatya) Türk tiyatro, dizi ve sinema oyuncusu, sunucu, eski gazeteci ve eski ana haber sunucusudur. 1972 yılında Devlet Tiyatrosu sanatçısı olmuştur. Işık ayrıca, Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmenliği yapmıştır (Kenan Işık Biyografisi, 2015).
- İlk oyun 26 Şubat 1989'da oynanmıştır.
- Oyunda epik tiyatro özellikleri ön plandadır.
- 7-15 yaş grubu çocukları için uygundur. Az sayıdaki müziksiz oyunlardan biridir. Dekor da yok denecek kadar azdır.
- Sese'nin silahlarını gören Zülfüsarı; biz yerimizde sayarken Sese gibi zorbalarmın bilimde ve teknikte ilerlediğini söyler.
- Zülfüsarı bir kısım yöneticilerin bilime ve sanata boşvermesini, geri kalmalarının sorumlusu olarak göstermiştir. Zülfüsarı oyunun sonlarına doğru yöneticilerle konuştuğunu, Sese'nin milli egemenliğimize son vermek niyetinde olduğunu hala kavrayamadıklarını söyler. "Yöneticiler gaflet içinde hiçbir şey yapamıyor, iş bize halka düşüyor." da örnek eleştiri cümlelerindedir.
- Zülfüsarı bilgisayarın eğer iyi şeyler adına kullanılırsa insanlık için çok yararlı bir makine olduğu üzerinde durulmuştur.
- Keloğlan da özgür olmanın, kendi kendinin efendisi olmanın en büyük nimet olduğu mesajını verir.
- Zülfüsarı Hoca'nın söylediği "Lebbeyk, taş ol." sözleriyle gerçekte taş olunamayacağını ve bunun bir düşünce olduğunu söyler.
- Keloğlan askere "Masal kişileri evrenseldir. Herkesin malıdır. Onları yok edemezsin. Masalsız bir dünya olur mu?" gibi sözler söyleyerek masalın önemini anlatır. Oyundaki kişilerin adları da özgündür. Sese adının nereden geldiği açıklanmıştır. "Sayın Savaşçı"nın baş harflerinden oluşturulmuştur.
- Seyircilerin de oyuna katıldığı çoğu zaman Keloğlan'ın sözlerini onayladığı bir oyundur.

4.1.15.2. Kişiler

Keloğlan, Zülfüarı, Asker, Hoca Efendi, Sese, Öğretmen, çocuklar, seyirciler oyunda yer alan kişilerdir. Oyun adından da anlaşılacağı gibi Keloğlan ve Zülfüarı'ya yan karakterlerin yön vermesiyle şekillenir.

4.1.15.3. Olay Örgüsü

Keloğlan kendi kendine seyircileri güldüremez. Zülfüarı seyirciler arasından gelerek Keloğlan'ın onun akılsız olduğunu söyler. Keloğlan'da eski masallarda yaptığı kahramanlıkları anlatır. Asker adında bir robot ve onu kontrol eden Sese gelir. Keloğlan önce kaçar. Sonra vurmalarından korktuğu için yanlarına gelir. Sese askerin daha önce Keloğlan masalları okumasına kızar. Sese işgal ettikleri ülkelerde kendi yasalarının geçerli olduğunu söyler. Her şeye el koyacaklarını dolayısıyla masallara da el koyacaklarını söylerler. Sese, Asker'den Zülfüarı'yı tutuklamasını ister. Asker çok yorulduğu için kımıldayamaz. Keloğlan'la Zülfüarı kaçmaya çalışırken Sese üniformasının üzerindeki tuşlara basarak Keloğlan ve Zülfüarı'yı iki ışık hücrenin içine hapseder. Keloğlan düş görmeye başlar. Rüyasında önce çocukları falakaya yatıran ve Arap harflerini öğreten bir Hoca Efendi görür. Sonra Hoca'nın falakasını kıran onu bakışlarıyla durduran bir Öğretmen görür. Çocuklar başta ne kadar mutsuzlarsa Öğretmen'le birlikte mutlu olmuşlardır. Hoca Efendi'nin "Lebbeyk taş ol." demesiyle Keloğlan ve Zülfüarı dışında bütün öğrenciler ve Hoca Efendi taş olmuştur. Uyanıp her şeyi ağlayarak Zülfüarı'ya anlatır. Hapsoldükleri ışık söner. Asker'deki enerji üreticisi bittiği için Zülfüarı kaçar. Asker Keloğlan'ı son anda fark eder, ışığını da güçlendirir ve Zülfüarı kaçar. Keloğlan da Asker'e masal karakteri ve zararsız biri olduğu için birlikte kaçmayı teklif eder. Zülfüarı seyircilerin de fikrini alarak yardım bulacağını söyler. Her yerden Keloğlan'ı ve yurtlarını kurtaracaklarını söyleyen sesler gelir. Sese çok sinirlenir, Asker enerji üreticisi bittiği için bir şey yapamaz. Sese onu sorumsuzlukla suçlar. Keloğlan kurtulur ve Sese'nin üzerine gider. Seyircilerin de yardımıyla Sese ve Asker'i bağlarlar. Onlara ceza olarak bağlarını çözmeden ülkelerine dönme cezası verirler. Öğretmen gelerek çocuklara ve Hoca Efendi'ye modern okul giysileri getirir. Keloğlan masal karakteri olduğu için ona giysi vermez. Son olarak arkadaki kuruyan ağaçtan ince bir su akar ve Keloğlan ağaçlarının kurtulduğunu söyler. Oyun biter.

Keloğlan'ın kimseyi güldürememesi ve Zülfüsarı'nın da bu durumla dalga geçmesi oyunun serim bölümüdür. Sese ve Asker'in gelmesi ve her şeye el koyacaklarını söylemesi, Sese'nin Keloğlan ve Zülfüsarı'yı ışık hücrelerine hapsetmesi, Keloğlan'ın Hoca ve Öğretmen'in çatıştığı bir rüya görmesi, Asker'in enerji üreticisi bittiği için Zülfüsarı'nın ve Keloğlan'ın kaçması, Sese ve Asker'i bağlamaları oyunun düğüm bölümleridir. Sese ve Asker'e bağlarını çözmeden yurtlarına dönme cezası vermeleri ve Öğretmen'in çocuklara okul giysileri getirmesi oyunun çözüm bölümünü oluşturur.

4.1.15.4. Zaman ve Mekân

Bu oyunda hiçbir zaman unsuruna rastlanmamıştır. Yeni Türk alfabesini sevdirmeye gibi konulardan oyunun günümüz için kurgulanmış olduğunu söyleyebiliriz. Ulu bir ağacın kurumaya yüz tutmuş kalın gövdesi ve birkaç kırık dökük dal oyunun dekoru için yeterli görülmüştür.

4.1.15.5. Dil ve Üslup

"Canı sıkılmak, canı yanmak, göz göze gelmek, sıkıntıdan patlamak, beyni pişmek, dünya varmış, akli başına gelmek, içine sinmemek, yan gelip yatmak, baş başa kalmak, dili tutulmak, el koymak, elinden bir şey gelmemek, tepesi atmak, dili dönmek, ağzı sulanmak, kanının son damlasına kadar savaşmak, taş kesilmek, kılı kıpırdamamak, midesi guruldamak, burun buruna gelmek" oyunda geçen deyimlerdir.

"Misafir umduğunu değil bulduğunu yer.", "Akılsız başın cezasını ayaklar çeker.", "Dokuz ölç, bir biç." atasözleri oyunda geçmektedir. *"Ayağını yorganına göre uzat."* atasözü *"Aklını yorganına göre uzat."* olarak değiştirilmiştir. *"Akıl akıldan üstündür."* atasözü de *"Benim aklım senin aklından üstündür."* olarak değiştirilmiştir. *"Başa gelen çekilir."* atasözü *"Başa gelen saç çekilir."* olarak değiştirilmiştir.

Keloğlan'ın rüyasındaki Arap harflerinin söyleniş biçimlerini ifade eden tekerleme *"Elif üstün enni/Be esir binni/Be ötür bünnü/Elif esir İbni/Elif ötür ünnü..."* şeklindedir. Arap harflerinin okunuşunu öğretmeye yönelik çok anlamlı olmayan bir tekerlemedir.

Keloğlan'ın yanlış anlamaları da oyunu komik hale getirir.

Hoca Ef.: Otur yerine zındık/ Keloğlan: Otur yerine fındık.

4.1.15.6. Seyirci Sayısı

Oyun verilen bilgilere göre 05.04.1989 ile 01.11.1989 tarihleri dışında günlük 400 seyircinin altına düşmemiştir.

Çizelge 12: Keloğlan'la Zülfüsarı Oyunu 1989 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: KELOĞLAN'LA ZÜLFÜSARI (Şubat-Mart-Nisan 1989)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
26.02.1989	Pazar	478
05.03.1989	Pazar	478
12.03.1989	Pazar	478
19.03.1989	Pazar	478
05.04.1989	Çarşamba	351
12.04.1989	Çarşamba	555
26.04.1989	Çarşamba	544
Toplam Seyirci Adedi		3840

Çizelge 13: Keloğlan'la Zülfüsarı Oyunu 1989-1990 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: KELOĞLAN'LA ZÜLFÜSARI (Kasım-Aralık-Mart-Nisan 1989-1990)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
01.11.1989	Çarşamba	329
08.11.1989	Çarşamba	501
15.11.1989	Çarşamba	507
22.11.1989	Çarşamba	485
29.11.1989	Çarşamba	466
13.12.1989	Çarşamba	468
20.12.1989	Çarşamba	480
27.12.1989	Çarşamba	420
14.03.1990	Çarşamba	463
21.03.1990	Çarşamba	485
28.03.1990	Çarşamba	477
11.04.1990	Çarşamba	454
18.04.1990	Çarşamba	410
Toplam Seyirci Adedi		5945

4.1.16. İslî Sisli Pis Puslu

4.1.16.1. Biçim ve Öz

- Volker Ludwig ve Reiner Lücker isimli yazarların yazdığı; Emin GÜMÜŞKAYA'nın sahneye koyduğu danslı müzikli çocuk oyunudur.
- Çevre sağlığı üzerine yazılan oyun ilk kez 23 Nisan 1982 tarihinde Berlin-Grips Tiyatrosu'nda oynanmıştır. Bursa Devlet Tiyatrosu'nda ise ilk oyun 28 Ocak 1990'da oynanmıştır.
- Oyunda epik tiyatro özellikleriyle karşılaşırız.
- Oyunda çocuk rolleri yetişkin oyuncular tarafından oynanacaktır. Anne-Hanım Teyze, Baba-Kapıcı, Cango-Beyefendi rolleri aynı kişiler tarafından da oynanabilir.
- Anlaşılması zor olan kelimeler yoktur. Oyun tüm çocuklar, ana- babalar ve yetişkinler için düşünülmüştür.
- Cango çocuklara, açık bırakılan spor arabaya binmeleri için ısrar ederken “Siz süt çocuğusunuz.” der.
- Baba “Eşek herifin biri arabamın önüne park etmiş.”, “Sen pusulayı şaşırdın.” gibi kaba ifadeler kullanır. Baba kişilik olarak başlarda umursamaz bir tavır çizse de oyunun sonlarında ilgili ve duyarlı birine dönüşür.
- Elli üç sayfalık uzun ve hareketli bir oyundur. Çocukların beyin fırtınası yapmaları ve hayal güçlerini geliştirmesi açısından başarılı bir oyundur.

4.1.16.1. Kişiler

Üzüm, Gözüm, Anne, Baba, Yazar Amca, Cango, Kapıcı, Hanım Teyze, Beyefendi olmak üzere dokuz kişilik bir oyundur.

Üzüm, Gözüm ve Yazar Amca'nın başkarakterler olarak kararlı ve örnek kişilik özellikleriyle karşılaşırız.

4.1.16.2 Olay Örgüsü

Başında miğfer takılı Yazar Amca, Üzüm ve Gözüm'le tanışır. Kendisinin yeni kiracı olduğunu ve çocuklar için masallar yazdığını söyler. Çocuklar Yazar'ın ilginç eşyalarını karıştırırken Anne “Sis arttı, hemen eve girin.” der. Yazar Anne'ye

de kendini kitap yazarı olarak tanıtır. Yazar'ı, patronu arayarak ondan çevre sağlığı konulu bir kitap yazmasını ister. Yazar çocuklara olacak kötü şeyleri anlatmak istemez. Üzüm ve Gözüm çocukların da bunları bilmeye hakkı olduğunu, bir şeyler yapabileceklerini söyler. Cango patenleriyle gelir. Üzüm üst kattaki Beyefendi'nin yukarı çıktığını, spor arabasını da çalışır şekilde bıraktığını görür. Cango arabaya binme konusunda çocuklara ısrar eder ama çocuklar onu reddeder. Bu arada Hanım Teyze köpeğini arar. Köpeğin garajda yarım saat açık bırakılan arabanın gazından zehirlenerek öldüğünü anlarlar. Yazar bu kirli havanın nedeninin de otomobiller ve bacalardan çıkan dumanlar olduğunu söyler. Beyefendi'ye araba, garaj onun olsa da havanın onun olmadığını söyleyip, kızarlar.

Baba eve yemeğe gelir, trafikten şikâyet eder. Çocuklar sis olduğu için onun toplu taşıma aracı kullanması gerektiğini, insanlar böyle yapmadıkları için de çocukların dışarı çıkamadığını, söyler. Baba "Sadece benimle her şey düzelmez; asıl suçlu fabrikalar, kaloriferler, bacalar..." dediği için tartışırlar. Anne yediğimiz şeylerin de temiz ve sağlıklı olmadığını söyler. Üzüm tabağını dökmek ister, baba kızınca çocuklar küser ve gider. Kapıcı yazarın bisikletinin tekerleklerini indiren ve Beyefendi'nin de her dediğini para karşılığı yapan biridir. Kapıcı, Beyefendi'nin talimatıyla bahçedeki "Yamuk" adını verdikleri ağacı kesmek ister. Üzüm ise testereyle kaçar. Yazar ağacı keserse polisi arayacağını söyler. Kapıcı da vazgeçer. Yazar çocukların ısrarıyla kitap yazmaya karar verir. Yaşananları, Yamuk'un nasıl kurtulduğunu yazacaktır. Kitap için insanların neden doğayı kirlettiğini araştırırlar. Üzüm ve Gözüm çok fazla paketin çöpe atıldığını, bunların israf olduğunu söyler. Yazar da kitabına "Çöp Bidonundaki Hazine" diye bir bölüm daha yazar. Üzüm ve Gözüm, Beyefendi'ye oyun oynamak için iplerle çöp bidonlarını bağlamışlardır. Bir kola kutusunun hayatını da yazmak isteyen yazar, silindir biçiminde bir kola giymiştir. Çocukların yazardan akıl aldığından böyle olduğunu düşündükleri için, Kapıcı ve Beyefendi, Yazar'ı yuvarlar ve oyuna ara verir..

Aradan sonra oyun, Üzüm'ün gördüğü rüya ile devam eder. Yirmi yıl sonrasında önlem alınmadığı için dünya yaşanmaz hale gelmiştir. Teknoloji gelişmiş ama bitkiler yok olmuştur. Hayvanat bahçesi yerine yüksekte inşa edilen hayvanat binası vardır. İnsanlar konserve kutularındaki temiz havalar ve oksijen tüpü ile nefes alır. Anne Baba da bu duruma umursamaz yaklaşır.

Üzüm'ün rüyası Anne'yi etkiler. Baba'nın çocuklarla konuşmasını ister. Baba "Pikniğe gidelim." der. Üzüm'le Gözüm hiçbir şey yapmadığı için Baba'yı suçlar. Baba da çalıştıkları fabrikanın yakıtı olarak birinci derece alarında kullanılan kaliteli yakıt kullandığı için onu işten çıkardıklarını söyler. Üzülürler, polisin toplu taşıma araçları dışında özel araçlara binmenin yasak olduğu ve birinci derece alarm olduğu anonsunu duyarlar.

Yazar köye gitmiştir ama köylerin durumu da kötüdür. Üzüm'le Gözüm babalarının işten çıktığını Yazar'a anlatır. Üç silahşörlük olarak çare bulmaya çalışırlar. Hanım Teyze eczaneye gidecekken hava kirliliği yüzünden bayılır. Yaşlı ve hastaların dışarı çıkmaması gerektiği ve birinci alarında oldukları söylenir. Üzüm, Hanım Teyze'nin ilacını alır. Bu sırada Kapıcı, Beyefendi'nin TV tamirine gidebilmek için yazardan bisikletini ister. O da beş yüz lira karşılığında vereceğini söyler. Kapıcı, Beyefendi'nin ona verdiği bin liranın yarısını yazara vermek zorunda kalır. Cango'yu, Hanım Teyze'yi, Anne'yi ve Baba'yı da Macera Çetesi'ne alırlar.

Apartmanın bahçesine yeni ağaçlar dikerler ve orayı saksı çiçekleriyle süslerler. Hanım Teyze süpermarkette güğümle süt almak ister ve çöpünü almak istemez. Diğer müşteriler de onu destekler. Teyze, her gün böyle yaparak firmaların paketleme savurganlığını önlemeyi amaçlar. Geri dönüşüm çöpleri bahçeye koyulur. Yirmi dokuz kiracının ağaçlara ve çöplere onay verdiğini görünce Kapıcı da onların tarafına geçer. Beyefendi'nin kiraladığı garajı tavuk, keçi ve tavşan getirmek için Macera Çetesi alır. Şarkı ile oyun biter.

Oyunda Yazar'ın apartmana taşınması oyunun serim bölümüdür. Birinci bölümde Anne'nin çocukları eve sokmak istemesi, köpeğin ölmesi, Baba'nın toplu taşıma araçlarını kullanmaması, Yamuk'un kurtulması ve Yazar'ın bunları kitaplaştırması düğümlerdir. Üzüm'ün rüyası, birinci alarm, Macera Çetesi'nin oluşturulması, Hanım Teyze'nin markettekilere ders vermesi, oyunun ikinci perdede öne çıkan düğümleridir. Oyun, apartman bahçesinin düzenlenmesi ve Macera Çetesi'nin garajı kiralarak tavuk, keçi, tavşan beslemeleri ile çözüme kavuşur.

4.1.16.5. Zaman ve Mekân

Oyun, genel olarak incelendiğinde günümüzde geçmektedir. Oyunun başında Yazar Amca'nın blok apartmana taşınması vardır. Sahne değişimlerinde zaman aralıkları net olarak belirtilmemiştir. Tahmini olarak birkaç aylık zaman dilimi

işlenmiştir. Baba'nın çocukları pikniğe götürmek istemesinden ve sis olmasından oyunun baharda geçtiği tahmin edilir.

Köpeğin garajda yarım saat açık bırakılan arabanın gazından zehirlenerek ölmesi ve Üzüm'ün yirmi yıl sonrasını rüyasında görmesi oyunun diğer zaman unsurlarıdır.

Mekân olarak; Betonkent'te blok apartmanların avlusu, Üzüm ve Gözüm'ün evinin içi ve balkonu, apartmanın garajı, apartmanın dışında çöp kutuları ve cılız bir ağaç da bulunmaktadır.

4.1.16.5. Dil ve Üslup

“Aklına gelmek, akıl vermek, numara yapmak, hava bozmak, kafadan uydurmak, aklının bir köşesine yazmak, haklı çıkmak, elden bir şey gelmemek, sabrı taşmak, pusulayı şaşırmaq, burun buruna gelmek, başı dönmek, canı istemek, vız gelir tırıs gider, işe yaramak, ağzına sağlık, dünya vermiş, başını belaya sokmak, gözünü dikmek “ gibi deyimler oyunda kullanılmaktadır.

“Şaşkın şaşkın, minik minik, pırl pırl, anlamlı anlamlı, minik minik, kibar kibar, bravo bravo, evet evet, şeker meker, paldır küldür, ıvır zıvır, vıcık vıcık” gibi ikilemelerle karşılaşırız.

Yazar Amca kendini tanıtırken “düşkuran” ismini kullanır. Çocuklar bunu “dişkiran” anlar. Yanlış anlamalarla gülmece oluşturulmak istenmiştir. Zehirkent, betonkent, çatara-patara, düşkuran gibi oyunun çevre kirliliğine dikkat çektiğini kullanılan isimlerle de görürüz.

“Dat daradat tat-dattat, hop hop, eee, öhöm, şey, ugh, cık, ın-ını-nun” gibi çocukların dikkatini çekecek sesler oyunda kullanılmıştır.

“Bu dediğine kargalar bile güler.” kalıplaşmış ifadesi ve “Akılsız başın cezasını ayaklar çeker.” atasözü kullanılmıştır.

İsli Sisli Pis Puslu şarkısında da uyaklarla karşılaşırız:

“Alarm var, hava çok kirli

Bu yüzden herkes sinirli

Sakın derin soluk alma

Hava dumanlı, zehirli.”

4.1.16.6. Seyirci Sayısı

Oyunun 478 izleyiciye ulaştığı günler çoğunluktadır.

Çizelge 14: İslî Sisli Pis Puslu Oyunu 1990 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: İSLİ SİSLİ PİS PUSLU		
(Ocak-Şubat-Mart-Nisan 1990)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
28.01.1990	Pazar	478
04.02.1990	Pazar	478
11.02.1990	Pazar	478
18.02.1990	Pazar	478
25.02.1990	Pazar	478
04.03.1990	Pazar	478
11.03.1990	Pazar	382
25.03.1990	Pazar	478
01.04.1990	Pazar	478
08.04.1990	Pazar	130
15.04.1990	Pazar	80
22.04.1990	Pazar	80
29.04.1990	Pazar	59
Toplam Seyirci Adedi		4555

Çizelge 15: İslî Sisli Pis Puslu Oyunu 1990-1991 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: İSLİ SİSLİ PİS PUSLU		
(Ekim-Kasım-Aralık-Ocak-Şubat-Mart-Nisan 1990-1991)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
24.10.1990	Çarşamba	470
31.10.1990	Çarşamba	400
07.11.1990	Çarşamba	377
14.11.1990	Çarşamba	467
21.11.1990	Çarşamba	368
28.11.1990	Çarşamba	537
05.12.1990	Çarşamba	420
12.12.1990	Çarşamba	400
19.12.1990	Çarşamba	402
26.12.1990	Çarşamba	363
02.01.1991	Çarşamba	100
09.01.1991	Çarşamba	508
16.01.1991	Çarşamba	340
27.02.1991	Çarşamba	448
20.03.1991	Çarşamba	549
27.03.1991	Çarşamba	478 (Dünya Tiyatrolar Günü-Ücretsiz)
03.04.1991	Çarşamba	217
23.04.1991	Salı	842 (23 Nisan Bayramı- Ücretsiz)
Toplam Seyirci Adedi		7208

4.1.17. Şarkılarımız Ölmesin

4.1.17.1. Biçim ve Öz

- Yılmaz ONAY'ın yazdığı; Burteçin ZOGA'nın sahneye koyduğu iki bölümden oluşan müzikli çocuk oyunudur. 1937'de doğan Yılmaz Onay, Türk yazar, yönetmen, çevirmenidir (Yılmaz Onay, 2015).
- 17 Kasım 1991'de ilk oyun oynanmıştır.
- Oyunda epik tiyatro özellikleri dikkat çeker.
- Olumsuz ve korku veren figürlerin çocuklara özel bir sıcaklıkla seslenmesini sağlayarak korku yok edilmeye çalışılmıştır.
- Bu oyunda “*enayi, aptal, tembel, geri zekalı...*” gibi sözler bütün oyuncular tarafından çok kullanılmıştır. Çocukların bu sözleri normal olarak algılamaları, onların gelişimi üzerinde olumsuz sonuçlara neden olabilir.
- Oyun; “*birlik, beraberlik, dayanışma, kardeşlik...*” gibi önemli kavramları vurgulamaktadır. Okul, şarkı ve müzik iyi karakterler için önemli olan, onların anladıkları dildir. Zamanla kötü karakterlerin de şarkı ve müzikle iyi karakterlere dönüştürülebileceği görülür.
- Seyircilerin yerlerinde oturarak da olsa aktif olarak katıldıkları bir oyundur. Seyirciler düşüncelerini söyleyebilmenin yanında şarkıları da öğrenir ve oyunculara eşlik ederler.
- Oyuncuların zaman zaman kavgacı ve hareketli olduklarını görürüz; ama hepsi merhametli ve iyi insanlara dönüşürler.
- Tekir ve Çomar'ın başlarda çok kavga ettikleri görülür. Ama sonrasında birbirlerine “*sevgilim, canım...*” gibi sözler söylemeleri çocukların kafalarını karıştırabilecek ifadelerdir. Bunlar yerine “*arkadaşım, dostum...*” demeleri daha uygun olurdu.
- Oyunculardan Çomar'a Artist, Tekir'e Solist, Göbekli'ye Cılız, Tasmalı'ya Fino ve Topaç gibi lakaplar verilmiştir.
- Oyuncuların her hareketi parantezli şekilde detaylandırılarak belirtilmiştir.
- Oyunda dikkat çeken kavramlar “barış, arkadaşlık, müzik şarkı okul”dur.

4.1.17.2. Kişiler

Cingöz, Camgöz, Çomar, Tekir, Göbekli, Tasmalı adında altı kişiden oluşur.

Oyun, Camgöz ve Cingöz adında iki çocuğun sokakta ve evde yaşadıklarına yan karakterlerin yön vermesiyle gelişir.

4.1.17.3. Olay Örgüsü

Okul çıkışı Camgöz ve Cingöz adında iki çocuk arkadaşlarıyla şakalaşarak eve gelir. Cingöz ders çalışmak ister. Camgöz uyumaya çalışır. Camgöz, Cingöz 'e yarına şarkı ezberleme ödevini yapmadın, der. Camgöz saklanarak seyircilere şarkı öğretmeye çalışır. Camgöz, Cingöz'ün ayağını elindeki sopayla gıdıklar. Cingöz şarkıyı hatırlar ve sopanın büyümlü olabileceğini düşünür. Sonra ikisi de okula yetişemeyeceklerini düşünerek, uyurlar. Çomar adında bir köpek ile Tekir adında bir kedi şarkı söyler. Çomar ve Tekir'in kavgasıyla çocuklar uyanır. Seyircinin de desteğiyle rüya gördüklerini düşünerek tekrar uyurlar. Çomar'la Tekir yine şarkı söyler, çocuklar yine uyanır.

Çocuklar her şeyi kedi ile köpeğin yaptığını görünce terlikle onları kovalayıp çöp kutusuna sokarlar. Çocuklar da birbirlerine vurarak yine yatağa gider. Tekir ağlayınca Çomar ona elini uzatır. Birbirlerine sarılıp barışırlar ve birlikte çocukların söylediği şarkının devamını seyircilere öğretirler. Çocuklar uyandığında çöp bidonuna tekme atarlar bir havlama sesi duyulur. Göbekli ile Tasmalı gelir. Camgöz ona "pis köpek" der. Göbekli köpeği Cingöz'le Camgöz'ün okul yoluna bağlar. Çocuklar Çomar'dan onunla konuşması için yardım isterler. Çomar onun dilinden anlamadığını, kendi dillerinin "okul, şarkı, müzik" olduğunu söyler. Çocuklar "O burada oldukça siz de şarkı söyleyemezsiniz" diyerek Çomar ve Tekir'i yardım konusunda ikna ederler. Düşünmeleri için ara verilir.

Göbekli tasmayı çözer, sopayla Tasmalı'yı hırçınlaştırır. Dörtlü, seyirciye de öğrettikleri şarkıyı söyleyerek Tasmalı'nın Göbekli'ye saldırmasını sağlar. Göbekli sopayla Tasmalı'yı döverek bidona kapatır. Tasmalı'nın, Göbekli'ye hizmet etmek dışında bir şey bilmediğini ve intihar edeceğini söylemesine dördü de acır. Tasma ve zincirlerini çözerek onu aralarına alırlar ve Tasmalı yavaş yavaş onların dilinden anlamaya ve güzel şarkı söylemeye başlar. Tasmalı, Topaç adını alır. Göbekli gelir, Topaç seyirciye de şarkı söyleterek Göbekli'ye saldırır. Göbekli'nin göbeğindeki balonlar patlayınca kendi de sesi de incilir.

Topaç ona Cılız adını verir. Cılız kendini bidona kapatıp ağlar. Şarkı söyleyen çocukların "Ellerimiz barış için/Şarkılarımız ölmesin." sözlerini Cılız'ın da

söylediğini görürler. Cılız “Ben kötü değilim, bana kötülük yaptıran göbeğimdi.” der ve ağlayarak “Gözyaşı iz bırakır/Çocukların yüzünde” şarkı bölümünü söyler. Herkes ona sarılır. Birlikte şarkı söyleyerek oyunu bitirirler.

Camgöz, Cingöz ve arkadaşlarının okul çıkışı eve gelmeleri oyunun serim bölümünü oluşturur. Camgöz’ün ve Cingöz’ün öğretmeninin ödev verdiği şarkıya çalışmaları, Çomar ve Tekir’in kavgasıyla çocukların uyanması, çocukların kovalamasıyla Çomar ve Tekir’in çöp kutusuna girmesi ve sonrasında barışmaları, Göbekli’inin Tasmalı’yı çocukların okul yoluna bağlamaları, çocukların Çomar ve Tekir’den yardım istemesi, Tasmalı’yı Göbekli’nin döverek çöpe kapatması, Çocukların Göbekli’ye acıyarak onu da aralarına almaları oyunun düğüm bölümleridir.

Tasmalı’nın Topaç adını alarak Göbekli’ye saldırması sonucu Göbekli’nin göbeğindeki balonların patlaması, Göbekli’nin Cılız adını alması ve çocukların Cılız’ı da aralarına almasıyla oyun çözüme kavuşur.

4.1.17.4. Zaman ve Mekân

Okulun bitiş zamanı oyundaki ilk zaman unsurudur. Ertesi gün sabah geç de olsa okula gittikleri düşünülürse bütün oyun bir tam günde geçmektedir.

Mekân olarak; okul, sokağın köşesi ve ev seçilmiştir.

4.1.17.5. Dil ve Üslup

Oyunda “*gözden kaçmak, kafası karışmak, numara yapmak, damarına basmak, dilinden anlamak, kafası çalışmak, onuruna dokunmak, gözleri yaşarmak, kulak kesilmek, birlik olmak*” gibi fazla olmasa da deyimler kullanılmıştır.

Oyunda çocuklar için hoş olmayan sözlere de rastlarız. “*pis uykucu, terbiyesiz, tembel, aptal, enayi, sersem, şapşal, pis kavgacılar, pis köpek, odun amca, beyinsiz saldırgan, köpoğlusu, aptal...*”

Oyunda “*gül gül, durun durun, horul horul, mışıl mışıl, cık cık, yok yok...*” gibi ikilemeler de kullanılmıştır.

Küçük yaş grubu çocukların hoşlanabileceği “*hah ha hoh hoh, şşş, yaaa, ayyy, pat, keh, oufff, vayy, oşt, tuu*” gibi ikilemeler de oyunda vardır.

“*Bahar dalında çiçek/ Umutlarda gelecek*” şarkı bölümü oyunda kullanılan uyaklı şarkı örneklerindedir.

4.1.17.6. Seyirci Sayısı

Çizelge 16: Şarkılarımız Ölmesin Oyunu 1991-1992 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: ŞARKILARIMIZ ÖLMESİN		
(Kasım-Aralık-Ocak-Şubat-Mart-Nisan 1991-1992)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
17.11.1991	Pazar	200
24.11.1991	Pazar	272
01.12.1991	Pazar	238
08.12.1991	Pazar	188
15.12.1991	Pazar	285
29.12.1991	Pazar	96
05.01.1992	Pazar	94
12.01.1992	Pazar	Elektrik kesintisi-İptal
19.01.1992	Pazar	150
26.01.1992	Pazar	123
26.02.1992	Çarşamba	408
18.03.1992	Çarşamba	496
25.03.1992	Çarşamba	512
08.04.1992	Çarşamba	468
15.04.1992	Çarşamba	400
22.04.1992	Çarşamba	400
23.04.1992	Perşembe	720 (23 Nisan Bayramı- Ücretsiz)
29.04.1992	Çarşamba	420
Toplam Seyirci Adedi		7026

4.1.18. Yağmurla Gelen

4.1.18.1. Biçim ve Öz

- Meral BABACAN'ın yazdığı, Zeki ERCAN'ın sahneye koyduğu çocuk oyunudur. 1959, İskenderun doğumludur. 1980 yılında Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulundan mezun oldu. 1985 yılından itibaren TRT'de yapımcı ve yönetmen olarak çalıştı (Meral Babacan, 2015).
- 27 Aralık 1992'de ilk oyun oynanmıştır.
- Yağmurla Gelen oyununda klasik tiyatro özellikleri dikkat çekmektedir.
- Kendini sağlıklı hissetmek çok büyük bir mutluluktur, mesajı verilmiştir.
- Çocuklar için eğitici ve öğretici bir oyundur. Doğa ve teknolojinin ikisinin de önemli olduğunu, dünyanın tükenmez bir kaynak olmadığını anlatan müzikli bir çocuk oyunudur.
- Çocuklara, haklarını aramalarının önemini, adaleti, barışı ve sevgiyi anlatır.
- Oyun, dünyada insandan daha değerli ve önemli hiçbir şeyin olmadığını, insanın yol açtığı sorunların çözümünü de yine insanın bulacağını gösterir.

4.1.18.2. Kişiler

Elma, Selvi, Çınar, Ihlamur, Ceviz, Gürgen, Bulutlar, Taksi, Başkan, Kamyon, Fabrikalar, Sprey Çocuk, insan.

Oyunda öne çıkan bir karakter yoktur. Ağaçlar, arabalar ve fabrikalar üç ayrı grubu oluşturur.

4.1.18.3. Olay Örgüsü

Yağmurdan sonra bütün ağaçlar kaşınmaya başlar. En çok kaşınan Elma bütün ağaçların yapraklarında sarı lekeler olduğunu söyler. Söğüt de kaşınıncı Doktor Selvi'yi çağırırlar. Ihlamur kaşıntı için bir kaşınma makinesi geliştirmiştir. Selvi gözleri görmez, hatırlayamaz şekilde konuşur. Ihlamur bir vasiyet yazma makinesi geliştirmeye kalkar. Selvi yağmurdan sonra kaşınma başladığı için şifalı otları damıtıp suyunu içmelerini söyler ve içerek, iyileşirler. Çınar hastalanmalarının nedenine Bilgin Gürgen'e sormaya gider. Gürgen bitkilerin yapraklarının daha dayanıklı olmasını sağlayan bir formül üzerine çalışmaktadır. Ihlamur, zararlı yağmur suyundan korunma makinesi geliştirmiştir. İğde o makinenin küçük

olduğunu ve herkese yetmeyeceğini söyler. Hafıye Ceviz olayı soruşturmaya başlar. Buna bulutların neden olduğunu düşünerek bulutları çağırırlar. Bulutlar nasıl yağmur yağdığını anlatır. Sizi, arabalar ve fabrikalardan çıkan zararlı gazların yağmurla inmesi hasta etmiştir, derler. Ağaçlar, arabalar ve fabrikalar ülkesiyle konuşmaya karar verirler. Şarkı söyleyerek ara verirler.

Arabalar Ülkesi'nde ağaçlara kaldırılma çikmaları söylenir. Ihlamur bir kaldırım makinesi yapmayı düşünür. Bir Taksici taksisine binmeleri için ısrar eder. Ağaçlar Taksici'ye durumu anlatırlar. Taksici onları Başkan Kamyon'a gönderir. Başkan Kamyon yakıt kullanmazsak yaşayamayız, insanlar bizden memnun, benim yapacağım bir şey yok, der. Ağaçlar bu sefer de Fabrikalar Ülkesi'ne gitmek isteyince Başkan onları oraya götürür. Giderken bir ağlama sesi duyulur. Ağlayan Sprey Çocuk anne ve babasının dünyaya zarar verdikleri için dünyadan çok uzaklara gittiklerini söyler. İçlerindeki gaz olan kloro floro karbon gazı ozon tabakasını deliyormuş, der. Ağaçlar Sprey'in boş olduğunu duyunca kendilerine katılmalarını isterler. Birlikte Fabrikalar Ülkesi'ne gelirler. Ceviz Fabrika'yı konuşmak için dürtmek isterken bir hareketin devamını yapar. Çınar da aynı şeyi yapar. Kamyon, Fabrika'nın düdüğü çalınca çalışma arası olduğundan Fabrika'yla selamlaşır. Ağaçlar derdini anlattıkça Fabrika sinirlenir. Tam kavga edeceklerken bir İnsan gelir. İnsan ağaçlar yok olursa yağmur yağmaz ve kuraklık olur, fabrikalar yok olursa üşürüm, ulaşım araçlarını, makineleri kullanamam, der. İnsan "O zaman bilim sayesinde doğa ile teknoloji arasında çare bulmalıyız." diye düşünür. İnsan, fabrikalar için arıtma tesisleri kuracaklarına, bacalara filtre takacaklarına, atıkları ham madde olarak kullanacaklarına, kamyon ve araçlar için daha kaliteli yakıtlar üreteceklerine, kloro floro karbon gazı olmadan spreyler üreteceklerine söz verir. Hepsi "Her şey insan için, doğa da teknoloji de" diyerek şarkı söylerler ve oyun biter.

Yağmurdan sonra bütün ağaçların kaşınması ve üzerlerinde sarı lekelerin belirmesi oyunun serim bölümüdür. Ağaçların, Doktor Çınar ve Bilgin Gürgen'in bu hastalığa çözüm aramaları, Hafıye Ceviz'in sorumlu olarak bulutları göstermesi, bulutların arabalar ve fabrikaların bu duruma neden olduğunu söylemesi, arabaların yakıtsız yaşayamayacaklarını, fabrikaların da işlerine devam edeceklerini söylemesiyle savaşın çıkması oyunun düğüm bölümleridir. İnsanın gelerek bilim sayesinde doğa ile teknoloji arasında çare bulacağını söylemesi oyunun çözüm bölümüdür.

4.1.18.4. Zaman ve Mekân

Ağaçlar baharın geldiğini kutlamasından mevsimin bahar olduğunu anlarız. Bilgin Gürgen'e gitme, bulutlarla konuşma, Fabrikalar ve Arabalar Ülkesine gitme farklı zamanları kapsar. Bunlarla birlikte oyunda zamanla ilgili elimizde çok az şey vardır. Bilinmeyen bir zaman diyebiliriz.

Orman, Bilgin Gürgen'in laboratuvarı, Arabalar Ülkesi, Fabrikalar Ülkesi oyunun geçtiği mekânlardır. Bu mekânların hepsi gerçek dışıdır.

4.1.18.5. Dil ve Üslup

Oyunun şarkıları kafiyelidir. (Ne güzel bahar geldi/Yağmuru da getirdi/Toprak bereketlendi/Ağaçlar neşelendi)

“Tadına varmak, lafı üstüne gelmek, ödü kopmak, kulaklarına inanmamak, ağızından yel almak...” gibi az sayıda olsa da deyimlerle de oyunda karşılaşırız.

“Şakır şakır, pırıl pırıl, yok yok, aşağı aşağı, yukarı yukarı, sağ sağ, sol sol, kolay kolay, sarı sarı, baka baka, teker teker, kaşım kaşım (kaşınmak)...” gibi çok sayıda ikileme vardır.

4.1.18.6. Seyirci Sayısı

Çizelge 17: Yağmurla Gelen Oyunu 1993 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: YAĞMURLA GELEN (Ocak-Şubat-Mart 1993)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
03.01.1993	Pazar	222
10.01.1993	Pazar	352
17.01.1993	Pazar	478
24.01.1993	Pazar	478
31.01.1993	Pazar	478
07.02.1993	Pazar	442
14.02.1993	Pazar	242
21.02.1993	Pazar	379
28.02.1993	Pazar	395
07.03.1993	Pazar	301
14.03.1993	Pazar	167
21.03.1993	Pazar	469
28.03.1993	Pazar	406

4.1.19. Gelin Yarışalım

4.1.19.1. Biçim ve Öz

- Osman ÖZKAN'ın yazdığı; Zeki ERCAN'ın sahneye koyduğu iki bölümden oluşan çocuk oyunudur. Osman Özkan'ın yazdığı diğer oyunlar “Kül Kedisi”, “Masal Kadınlar”dır.
- Oyunda mızıkçılığın güzel bir şey olmadığı, akıllı olana hiçbir şeyin zor gelmeyeceği vurgulanır.
- “Gelin Yarışalım” oyununda epik tiyatro özellikleri ön plana çıkmaktadır.
- Çevre temizliği ve bilginin gücü oyunda üzerinde durulan konulardır.
- Savaşın kötü yanları vurgulanarak zorunlu olmadıkça savaşılması gerektiği anlatılır.
- Alın teri dökülerek emek verilerek yapılan işler insanı mutlu eder.
- Kızdan asker olmaz diyen Ali'nin düşüncesi Meltem'in uyuyakalmasıyla haklılık kazanır. Bu da oyunun eleştiriye açık yönüdür.
- Seyircilerin de aktif olarak katıldığı bir oyundur.

4.1.19.2. Kişiler

Mehmet, Meltem, Ayşe, Şeref, Ayşegül, Müge oyunculardır.

Mehmet ve arkadaşları olumlu özellikleri olan, Şeref ve arkadaşları da olumsuz özellikleri olan iki farklı gruptur.

4.1.19.3. Olay Örgüsü

Sayısmacaya seyircileri de katarak körebe oynarlar. Meltem ebe seçilir. Ama Meltem yerdeki çöpler yüzünden oynayamaz. Oyunu bırakıp temizliğe başlarlar. Mehmet yerden aldığı gazetede, şehirlerinde temizlik kampanyası başladığını okur. Birlikte bu kampanyaya katılmaya karar verirler. Mızıkçılığıyla ünlenen Ali, ailelerinin kâğıtları ayırmak için onları eve getirmelerine izin vermeyeceklerini söyler. Ali topladıklarını bu arsada saklamayı teklif eder. Topladıklarını birileri çalmasın diye de Mehmet evlerinin bahçesindeki eski kulübeyi arsaya getirmeyi teklif eder. Herkes kabul eder ve giderler. Şeref ve arkadaşları gelerek onların topladıkları kâğıtları alır. Ertesi günü Mehmet ve arkadaşları, topladıkları kâğıtların Şeref ve arkadaşları tarafından çalındığını anlarlar. Bundan sonra kulübenin önünde

bir nöbetçi bırakmaya karar verir. İlk nöbeti Meltem tutarken, seyircilere de final şarkısını öğretir. Sonra da uyuyakalır. Şeref ve arkadaşları yine gazeteleri çalarlar kapıya da bir dahaki sefere topladığınız gazeteleri bağlayın yazarlar. Mehmet ve arkadaşları çalınan kâğıtları geri almaya giderler. Ara verilir. Şeref ve arkadaşları çadırları gazeteyle dolduğu için Mehmetlerin kulübesini çalmaya karar verirler. Şeref seyircilerden bazılarını yardım için toplar. Gelen çocuklar yarışmada okulları temsil eden çocuklardır. Sahneden çıkınca Mehmet ve arkadaşları gelerek çalınan kâğıtlarını geri alırlar ve kaçarlar. Şeref ve arkadaşları Mehmetlerin kulübesine gelerek yaptıklarının savaş başlangıcı olduğunu söyler. Mehmet savaşmak yerine bilgi ve beceri yarışması yapmayı teklif eder. Şeref bilgi yarışmasına karşı çıkınca bilgi yarışmasıyla birlikte yumurta yarışı, yoğurt yeme yarışı, halat çekme yarışı, çuvalla koşma yarışı yapmaya karar verirler. İlk yapılan yumurta yarışı Mehmet ve arkadaşları kaybeder. Şeref'in sorduğu, cevabı "ozon tabakası" olan soruyu Mehmet bilir. Mehmet'in sorduğu cevabı "orman" olan soruyu sorar ama Şeref bilemez. Şeref'in grubundan Ayşegül'ün sorduğu, cevabı "güney kutbu" olan soruyu. Mehmet bilir. Mehmet'in sorduğu ve cevabı "çevre bakanlığı" olan soruyu Şeref bilir. Halat çekme yarışmasını Mehmet ve arkadaşları kazanır. Şeref Harf Devrimi'nin ne zaman olduğunu sorar. Mehmet de 3 Kasım 1928'de olduğunu söyleyerek bunu da bilir. Şeref yenileceğini anlayınca son bir çuval yarışı yapalım, yenen kazanmış olsun, der ve istemezlerse de savaşacaklarını söylerler. Mehmet ve arkadaşları bu teklifi savaş olmasın diye kabul eder. Yarışmayı Mehmet ve arkadaşlarının grubu kazanır. Hep birlikte barış içinde yaşamaya ve birlikte kâğıt toplamaya karar verirler. Hediye kitapları almak için topladıkları kâğıtları belediyeye teslim ederken final şarkısını söylerler. Oyun bitiminde Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından hazırlanan sorularla bilgi yarışması yapılır. Kazananlara da kitap hediye edilir.

Çocukların körebe oynamaya çalışırken çöpler yüzünden oynayamamaları, temizliğe başlamaları ve şehirde bir temizlik kampanyası başlatıldığını öğrenmeleri oyunun serim bölümüdür. Grubun temizlik kampanyasına katılması, boş arsaya gazeteler için kulübe getirmeleri, Şeref ve arkadaşlarının Mehmetlerin gazetelerini çalmaları, Meltem nöbet tutarken yine gazetelerin çalınması, Mehmetlerin gazeteleri geri almaları, Şeref ve grubunun Mehmetlere savaş açması ve Mehmet'in bilgi yarışması yapmayı önermesi oyunun düğüm bölümleridir. Bilgi yarışması ve diğer

yarışmaları Mehmet ve grubunun kazanması ve birlikte kâğıt toplamaya karar vermeleri oyunun çözüm bölümünü oluşturur.

4.1.19.4. Zaman ve Mekân

Oyunun başından Şereflerin, Mehmetlerin gazetelerini çaldığı ve gazeteleri geri almaya geldikleri zamana kadar iki gün geçmiştir. Üç gün sonra Temizlik Kampanyası Başkanlığı'nın kâğıtları alacaklarını söylemesi oyundaki diğer zaman unsurlarıdır.

Üzerinde birkaç akasya ağacı bulunan boş bir arsa ve bu arsaya bir de tahta kulübe eklenmesiyle oyun mekânı oluşturulur. Şeref ve arkadaşlarının yeri olarak da birkaç akasya ve bir kişilik çadırın olduğu boş bir arsa vardır.

4.1.19.5. Dil ve Üslup

Oyunun başında sayışmaca şeklinde uyaklı tekerlemeler söylenerek ebe seçilir. (*Ebe ebe gel bize/Uzaktan vur elimize/Vuramazsan elimize/Ebesin sen, ebe*)

Çocuklar kâğıtları nerede ayıracaklarını düşünürken konuyla ilgili şarkı söyler. Bu şarkılarda oyunun mesajı da verilir. (*N'apalım? N'apalım? N'apalım?/Bir çözüm arayalım/Toplanan kâğıtları nerede saklayalım*), (*Temiz bir şehir için/El ele vermek gerek/Silelim süpürelim/Kâğıt kalmasın yerde*)

Şeref ve arkadaşları da şarkı ile kendilerini tanıtır. (*Biz ahtapotlarız/Çok kollu canlılarız/Başkaları toplar/Biz alır gideriz.*)

İkinci perdede (*Koşmadan yorulmadan/Sıcakta çalışmadan/Aldık kâğıtlarını/Rakibimiz kuşların*) gibi yer yer oyuncular düşüncelerini şarkılarla ifade etmiştir. Şeref ve arkadaşlarının çadırları kendilerine yetmeyince "*Dar geliyor çadırımız/Yetmiyor artık bize/Ne yapalım, ne edelim/Yeni bir yer gerek bize*" sözleri olan şarkıyı söylerler.

Savaş şarkısı "*Savaş şarkımızı söyleyelim/Savaş, savaş, savaş, savaş edelim./El ele verelim onları yenelim./Savaş, savaş, savaş, savaş edelim.*

Son olarak söyledikleri final şarkısı da "*Birlikten kuvvet doğar./Birleşelim çocuklar/Temiz bir çevre için/Birleşelim çocuklar.*"

"*Aklına gelmemek, dilinin ucunda olmak, akıl etmek, uyku bastırmak, dünya varmış...*" deyimleri kullanılmıştır.

"Birlikten kuvvet doğar" ve "İş olacağına varır." oyunda geçen atasözleridir.

4.1.19.6. Seyirci Sayısı

Çizelge 18: Gelin Yarışalım Oyunu 1993-1994 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: GELİN YARIŞALIM (Ekim-Kasım-Aralık-Nisan 1993-1994)			
TARİH	GÜN	YER	SEYİRCİ ADEDİ
26.10.1993	Salı	Kütahya	355
27.10.1993	Çarşamba	Kütahya	400
28.10.1993	Perşembe	Kütahya	271
03.11.1993	Çarşamba	Bolu	300
04.11.1993	Perşembe	Bolu	400
05.11.1993	Cuma	Bolu	153
08.12.1993	Çarşamba	İzmit	110
09.12.1993	Perşembe	İzmit	400
10.12.1993	Cuma	İzmit	494
19.04.1994	Salı (2 oyun)	Eskişehir	351/350
20.04.1994	Çarşamba (2 oyun)	Eskişehir	350/352
21.04.1994	Perşembe (2 oyun)	Eskişehir	394/393
Toplam Seyirci Adedi			5073

Çizelge 19: Gelin Yarışalım Oyunu 1994 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: GELİN YARIŞALIM (Şubat-Mart-Nisan 1994)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
06.02.1994	Pazar	478
20.02.1994	Pazar	478
27.02.1994	Pazar	449
06.03.1994	Pazar	301
20.03.1994	Pazar	419
03.04.1994	Pazar	72
10.04.1994	Pazar	144
17.04.1994	Pazar	56
23.04.1994	Cumartesi (2 oyun)	478/478 (23 Nisan Bayramı-Ücretsiz)
24.04.1994	Pazar (2 oyun)	478/478 (23 Nisan Bayramı-Ücretsiz)
Toplam Seyirci Adedi		4309

4.1.20. Siz Ne Dersiniz?

4.1.20.1. Biçim ve Öz

- Faik ERTENER'in yazdığı ve yine kendisinin sahneye koyduğu iki bölümlük müzikli çocuk oyunudur. 1952 yılında Van'da doğdu..1976 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı'nı bitirdikten sonra Reji eğitimi için Darmstad'a gitti.1980 yılında İstanbul Devlet Tiyatrosu'na girdi.Günümüze kadar elliye aşkın oyun yöneten Faik Ertener yurtdışında da yönettiği oyunlarla ödüller kazandı (Faik Ertener, 2015).
- İlk oyun 20 Kasım 1994'te oynanmıştır.
- “Siz Ne Dersiniz?” oyununda epik tiyatro özellikleri ön plandadır.
- Dekor ve kostüm çocukların hayal gücüne bırakılması için son derece sade yapılmıştır. Oyun küpleri dekor için yeterli görülmüştür.
- Oyun öncesi seçilen seyirciler yardımcı roller de değerlendirilir.
- Oyuncular on şarkı söyler.
- Çalışmak ve toprakla uğraşmanın önemi anlatılır.
- Öğretici yanı fazla olmasa da oyunda belli mesajlar verilir. “*Bir yazar amcanın bir sözü vardır: Her çocuk elinde olmadan büyür, ister istemez.*” Mesajlardan bir diğeri: “*Soytarı annesinin sözlerini hatırlar: Oğlum soytarı olma, mühendis ol, doktor ol. Ne güzel birinci aşamayı da geçmiştim.*” Bu bölümde sınav sistemine de gönderme yapılmıştır.
- Oyunun gerçek olmadığı, oyuncuların da tiyatro oyuncusu olduğu her fırsatta tekrarlanır. Bu da bu oyunu diğer oyunlardan ayıran en önemli özelliktir. Seyirciler kendilerini oyunun bir parçası olarak kabul eder.
- Hareketli, eğlenceli ve bol müzikli olduğu için çocukların seyerek izleyeceği bir oyundur.
- Mutlu olmayı bilmeyen ve hep daha fazlasını isteyen kişileri eleştiren bir oyundur. İnsanın yeryüzündeki bütün canlılardan daha güçlü olduğu mesajı verilmiştir.

4.1.20.2. Kişiler

1. Oyuncu, 2. Oyuncu, 3. Oyuncu, 4. Oyuncu, 5. Oyuncu, Ustabaşı,1. İşçi, Soytarı, Kral, Aslan, Vezir, Muhafız, Maymun, Kartal, Siyah Kartal, Kız, Halk, 1.

Avcı, 2. Avcı, Güneş, Bulut, Ay, Dağ, saraylılar, köylüler, şarkıcılar, muhafızlar, bulutlar, yıldızlar oyunun kişileridir. Bunların yanında seyirciler de ara ara oyunda görev aldıkları için kalabalık kadrosu olan bir oyundur.

Oyunculardan biri ana karakterdir ve İşçi, Aslan, Kartal, Güneş, Bulut gibi roller alır. Kral, Soyтары, Kartal gibi yan karakterler de oyuna yön verir.

4.1.20.3. Olay Örgüsü

Beş oyuncu seyircilere cevabı insan olan bilmeceler sorar. (Balıktan güçlü, kartaldan kuvvetli, dağdan yüce ne olabilir?) Cevap olarak seyircilerden birini getirirler. Çocuklara her şeyden güçlü ne olabilir diye sorarlar. Aslan, at, goril, uçak, tren gibi yanıtlar gelir ve oyun başlar. Şarkı ve dağ dekoru gelir. Oyun oynayacak dört kişi seçilir. Çalışmak, toprakla uğraşmanın önemi anlatılır. Kral gelirken çalışan işçilerden biri rolünü beğenmez ve Aslan olmak ister. Ustabaşı kızar ve oyun tekrar Kral'ın gelişinden başlatılır. Mızıkçı İşçi Aslan'la yer değiştirir. (Kostümler değişir.) Diğer işçiler kralın sarayını kurarlar. Aslan, vergiler çok diye isyan eden işçileri Kral'ın emriyle korkutur. Aslan muhafızlar eşliğinde ormana getirilir. Hayvanların ve kendinin zincirlenmiş olduğunu fark eder. Aslan insanların onu zincirlemiş olmasına kızmaz ve hayvanlar ona sopa çekmeye kalkar. Aslan olmanın zor olduğunu anlayan İşçi, Kral'ın kızarak zindana attığı Soyтары'yla konuşur. Soyтары ona kartal kanatları getireceğini söyler ve ara oldu diye bağırır.

İkinci perde de Soyтары, kartal kanadı yerine kanarya kanatları getirir. Başka bir Kartal ona avlanması gerektiğini söyler. Kartal ise acıkınca meyve yerim, der. Diğer Kartal “Kartallar yüksekte uçarlar, meyve de yemezler.” der. Bizim Kartal “Beni tiyatroya yeni aldılar.” diyerek geçirir. İnsanlar onu avlamaya çalışır, o da kaçar ve çok sıcak olduğunu fark edince en güçlünün Güneş olduğunu düşünür ve Güneş'in yerine geçer. Soyтары çalışan işçilerin işini engeller. Kral da onu İşçi yaparak cezalandırır. Çok kızdıran Güneş'i bulutlar uyarır. Ay ve yıldız gelir. İşçi bu sefer de bulutun giysisini çalarak bulut olur. Kargaşa olur. Yukarıdan bir ses “Arkadaşlar oyunun bitmesine az bir zaman kaldı, lütfen herkes görevine, der. Bulut oyuncuların önüne geçer, rüzgâr gelip üfler. İşçi bu sefer de Dağ yüksek ve güçlü olduğu için Dağ olur. Soyтарыsız kalan Kral sıkılır. Soyтары saraya dönmek istemez. İşçiler kazmayla Dağ'ı yıkmayı kalkınca İşçi Dağ olmaktan da vazgeçer. Bütün oyuncular Birinci İşçi'ye “Güçlü olmak isteyip insanı beğenmedin. Aslan olup

zincire vuruldun. Kartal olup kanadından oldun. Güneş olup Bulut'a bozuldun. Dağ olup kazmaya yenildin.” derler. Son olarak çocuklara “Siz ne dersiniz? Yeryüzünde en güçlü olan nedir?” diye sorarak oyunu bitirirler. Cevap İnsan’dır.

Oyuna başlamadan beş oyuncunun seyircilere bilmece sorması oyunun serim bölümüdür. Bir oyuncunun rolünü beğenmeyip Çiftçi olmak istememesi ve Aslan, Kartal, Bulut, Dağ gibi rolleri oynaması ve hepsinden sıkılması oyunun düğüm bölümleridir. Diğer oyuncuların yeryüzünün en güçlüsünün İnsan olduğunu söylemeleri oyunun çözüm bölümüdür.

4.1.20.4. Zaman ve Mekân

Her fırsatta tiyatro oyununda sadece birer oyuncu olduklarını vurgulayan oyuncular zaman anlamında da günümüzdedirler. Ancak oynamak istedikleri oyunun zamanı masalsı bir anlatım olduğundan belirsizdir.

1. İşçi'nin rolünü beğenmediği ilk bölüme bakılırsa tarlada çalıştıkları için gündüz olduğu çıkartılır. İkinci bölüme doğru Ay ve yıldızların da geldiğini hesaba katarsak oyunun iki günde gerçekleştiğini düşünülür.

Mekân konusunda sadece küplerle mekân havası verilmeye çalışılmış; tarla, saray, orman, gökyüzü gibi değişik mekânlar ufak değişikliklerle verilmiştir.

4.1.20.5. Dil ve Üslup

Anlaşılması kolay ve yabancı kelimelerin bulunmadığı bir oyundur. Oyun aralarında söylenen şarkıların sözleri kafiyeli ve oyunun ilerleyişini anlatan sözlerdir. (*Şöyle etti böyle etti/Aslan oldu taş işçisi/Böbürlene böbürlene/Düştü kralın önüne.*)

Soytarının söylediği “*Oynarım zıplarım/Taklamı atarım/Sarayın kahkahası/Kralın soytarısı*” sözleri de kafiyeli söylenmiş sözlere örnektir.

Asıl oyun başlamadan önce masal unsurlarından tekerlemeye yer verilmiştir. Tekerlemeler çok uzun ve eğlencelidir.

Kral'ın Kızı'nın Soyтары'ya söylediği “Haydi Soyтары sen de kes artık” demesi üzerine Soyтары'nın makas arayıp Kral'ı kesmeye kalkması da mecaz ve gerçek anlam çatışmasından doğan komik ifadeleri ortaya çıkarmıştır.

“*Çeneni tutmak, ayağının altına almak, büyük sözü dinlemek, canı sıkılmak, canı cehenneme, beynine işlemek, akli başına gelmek, ayak uydurmak, pılnı pırtını toplamak*” gibi pek çok deyim kullanılmıştır.

4.1.21. Bir Yıldız Seç Kendine

4.1.21.1. Biçim ve Öz

- Zerrin Akdenizli ÇELENK'in yazdığı; Ahmet SOMERS'in sahneye koyduğu iki bölümden oluşan müzikli çocuk oyunudur. Zerrin Akdenizli'nin Yel değirmeni oyunu da İzmir Çocuk Tiyatrosu'nda sahnelenmiştir. (Semih Çelenk Kimdir, 2015)
- İlk oyun 24 Mart 1996'da oynanmıştır.
- Oyunda klasik tiyatro özellikleri ön plandadır.
- Sevgi, dostluk, mutluluk gibi elle tutulamayan şeylerin de çok kıymetli olduğu vurgulanmaktadır.
- Hata yapıldığında özür dilemenin bir erdem olduğu vurgulanmıştır.
- Yazarı Türk olsa da oyuncuların isimleri oyunun yabancı olduğu izlenimini vermektedir.

4.1.21.2. Kişiler

Değirmenci, Cici (Değirmenci'nin Kızı), Sisi (Değirmenci'nin Kızı), Terzi, Mali (Terzi'nin Oğlu), Meli (Terzi'nin Oğlu).

Cici, Sisi, Mali, Meli oyunda öne çıkan ve olumlu özellikleri olan karakterlerdir.

4.1.21.3. Olay Örgüsü

Cici temizlikten sıkılmış Sisi'nin hiçbir şey yapmamasından dertlenmektedir. Cici'nin değirmene "Haksız mıyım?" diye sorması üzerine "Evet, çok haklısın." diye bir ses gelir. Bu sesin üzerine oturduğu un çuvalından geldiğini anlayan Cici hemen kaçar. Un çuvalından Sisi çıkarak Cici'nin çok saf olduğunu söyler. Cici olanları Sisi'ye anlatır. Sisi onu hasta olduğuna inandırır. Cici çıkarken süpürgesini unuttur. Elinde süpürgeyle Sisi'yi gören Baba ona değirmeni temizlediğini söyleyen Sisi'ye inanır. Babası gidince elindeki süpürge ile konuşur. Süpürge ona yalan söylediği için kızar. Sisi de mükemmel olmadığını ama çok iyi yemek yaptığını söyler ve çıkar.

Babasının isteği üzerine un çuvallarını taşıyan Cici, Sisi'nin yardım etmemesine kızar. Sisi Cici'ye "Erkek Ayşe" der ve kavga ederler. Mali eve gelerek kendini tanıtır. Mali annesinin terzi olduğunu ve kralın çocukları için elbise diktğini

söyler. Üzerindeki elbise aslında kralın çocuklarıdır. Değirmenin merak ettiği için oraya geldiğini söyler. Cici ve Sisi Mali'ye buğdayın nasıl öğütüldüğünü şarkıyla anlatırlar. Mali un çuvallarını taşımak zorunda olduklarını duyan kız kardeşlere yardım eder. Babalarının çok acımasız olduğu yalanına da inanır. Mali'nin kıyafetlerini giyen Sisi'yi babası görür. Cici de Mali'nin onun arkadaşı olduğu yalanını uydurur. Mali un çuvallarıyla ve Sisi'nin kıyafetleriyle eve girince Cici babasına, Sisi'nin sesi kısıldığını onun için garip davrandığını söyler. Sisi ortalarda görünmeyince bu oyuna akşama kadar devam etmeye karar verirler. Sisi dolaşırken Meli onu görür ve abisi zanneder. Durumu anlayınca annesinin kralın çocukları için diktiği giysileri soracağını düşünerek ona Mali'nin taklidini yapması için zorlar. Mali ve Cici evde Sisi gelmediği için endişelenirken dışarıdan sesler duyulur. Mali karanlık olduğundan farkında olmadan kardeşi Meli ile boğuşur. Durumu anladıklarında kralın çocuklarının kıyafetleri yırtılmıştır. Cici onları dikmeyi teklif eder. Sonra da çok geç olduğunu düşünerek evlere dağılırlar.

Meli ve Mali'nin annesi dikiş dikerken kapı çalınır. Bir adam gelerek kralın oğlu için diktirdiği kıyafetleri hiç beğenmediğini söyler. Mali ve Meli suçlarını itiraf ederler. Anne de oğullarından, gerçeği krala anlatmalarını ister.

Cici, Sisi'nin günlüğünü okumuştur. Sisi Meli'den hoşlandığını günlüğüne yazmıştır. Sisi çok kızar, çamaşırların önünde konuşurlarken Mali ve Meli çamaşırların arasında saklanarak kızları korkutur. Birbirlerine çarpıp düşünce de gerçek anlaşılır. Mali ve Meli onlardan hoşlandıklarını duymuştur. Onlara, krala her şeyi anlattıklarını, kralın da onları affettiğini söylerler. Mali ve Meli kızlara sarayda dans yarışmasına katılmayı teklif eder. Annesi terzi olduğu için kızlara elbise diker. Dans gecesinde Cici ve Mali güzel dans etse de Meli'nin heyecanı yüzünden Sisi ve Meli kötü dans eder. Evlere ayrılırken Mali, Cici'ye gökyüzünden bir yıldız hediye eder. Meli de Sisi'ye hediye etmek istese de o, elle tutamadığı şeyin hediye edilmesini saçma bulur. Meli de sevgi, dostluk, mutluluk da elle tutulamıyor ama dünyanın en güzel armağanları, der. Yarışmayı kazanamadıklarını öğrenen çocuklar çok üzülürler. Sonra birbirlerinin ne kadar üzüldüğünü görünce gülmeye başlarlar. Sisi Meli'ye gökyüzünden ona armağan olması için bir yıldız seçtiğini söyler. Terzi ve Değirmen şaşırır. Final şarkısıyla oyun biter.

Sisi ve Cici'nin evlerinde küçük atışmalarla oyunun serim bölümü verilir. Sisi'nin un çuvallarını taşıdığını söyleyerek babasını kandırması, Cici ve Sisi'nin

kavgaları, Mali'nin değirmene gelerek kızlara kendini tanıtmayı, kızlara yardım ederken babasına yakalanması, Sisi'nin kaybolması, Mali ve Meli boğuşurken kralın kıyafetlerinin yırtılması, Mali ve Meli'nin krala suçlarını anlatmaları, Sisi'nin Meli'den, Cici'nin de Mali'den hoşlanması ve Mali ve Meli'nin onları çamaşırlarla korkutması, saraydaki dans yarışmasına katılarak kötü dans etmeleri oyunun düğüm bölümleridir. Mali'nin Cici'ye, Meli'nin de Sisi'ye gökyüzünden bir yıldız hediye etmeleri ve yarışmayı kazanamamaları oyunun çözüm bölümlerini oluşturur.

4.1.21.4. Zaman ve Mekân

Sisi'nin Mali'nin kıyafetlerini giyerek evden kaçtığı Meli ile eve geri döndüklerinde geç olduğunu düşünerek evlere dağılmalarından birinci perdenin sabahtan akşama kadar sürdüğünü anlarız. İkinci perde ise Terzi'nin kıyafetleri geçen sabah dikip kaldırdığını söylemesinden de birkaç gün geçtiğini çıkarabiliriz. İkinci perdenin ikinci sahnesinde Mali ve Meli kızların evine gelerek dört gün sonra Kral'ın düzenlediği dans yarışmasına katılacaklarını söyler. Oyun dans yarışmasının neticesinden sonra bittiğine bakılırsa; bütün oyunun ortalama bir haftada geçtiği sonucuna ulaşılır.

Mekân olarak; Cici ve Sisi'nin evleri ve bu evin yel değirmeni olan bahçesi, Mali ve Meli'nin evleri ile dans salonu seçilmiştir.

4.1.21.5. Dil ve Üslup

Çocuklar için anlaşılması kolay ve sade bir oyundur.

Bu oyunun şarkılarında yansıma sözlerden sıklıkla yararlanılmıştır.

(Çıkrır çıkrır çıkır/Döner çarklar/Değirmenin altında/Gıcır gıcır gıcır/Bitiyor yolculuk/Fıkır fıkır fıkır/Şıkır şıkır şıkır/Tıkır tıkır tıkır)

(Bir çuval buğday/Şıkır şıkır şıkır/Başlar yolculuk /Değirmenin yolunda)

“Gözünden kaçmamak, gözüne çarpmak, canı istemek, söz vermek, eline sağlık, eline para geçmek, dalga geçmek, buz kesilmek, gözleri fal taşı gibi açılmak, göz kırpmak, iki gözü iki çeşme olmak, göz kırpmak” gibi pek çok deyim kullanılmıştır.

4.1.22. Tılsım

4.1.22.1. Biçim ve Öz

- Tayfun ORHON'un yazdığı ve sahneye koyduğu iki bölümden oluşan çocuk müzikalidir. Tayfun Orhon, emekli Bursa Devlet Tiyatrosu sanatçısı Hikmet Orhon ve Coşkun Orhon'un oğludur.
- Tayfun Orhon, F. L. Baum'un "Öz Öyküsü"nde kullanılan Teneke Adam, Aslan, Korkuluk, Cadı gibi bugün evrenselleşmiş olan masal tiplerini alarak, konu ve tema ilintisi olmadan "Tılsım" adlı özgün bir oyun yazmıştır.
- İlk oyun 8 Ekim 1995'te oynanmıştır.
- "Tılsım" oyununda klasik tiyatro unsurları ön plandadır.
- Bulutlar Kralı " *Onu ben de duyuyorum aptal.* " der.
- Oyunda karakterler kendilerini tek tek farklı zamanlarda söylediği şarkılarla dile getirirler.
- Oyunda öne çıkan kavramlar "dostluk, mutluluk, oyun, barış"tır.
- "İyilik karşılık beklemeden yapılmalı." oyundaki mesajlardandır.
- Kitap okuyan çocukların bilmeceleri hemen bileceği söylenerek okumanın önemi üzerinde durulmuştur.

4.1.22.2. Kişiler

Tılsım, Boncuk, Korkuluk, Teneke Adam, Cadı, Aslan, 1.Yıldızlı, 2. Yıldızlı, 3. Yıldızlı, Yıldız Kral, Bulut Kral, Yıldırım, Şimşek, Yağmur Damlaları, Bulutlar Korosu.

Tılsım ve arkadaşları olumlu özellikleri olan bir grup, bulutlar ise olumsuz özellikleri olan karşıt başka bir gruptur. Bulutlar Kralı; tembel, sakar, şişman ve beceriksiz bir kraldır.

4.1.22.2. Olay Örgüsü

Tılsım ile Boncuk, Korkuluk'un dibinde yıldızlara bakarak düş kurarlar. Takip ışığı ile önce oynarlar, sonra ışık kaybolur. Sonra yıldızlarla süslü elbise giymiş isimleri Muya, Buya ve Suya olan uzun sakallı üç cüce bir zamanlar bulutların oyunlarını bozduğunu, hep birlikte değişik bir oyun oynayarak onlara ders vermek istediklerini söyler. Cüceler saklambaç oynamak ister. Boncuk ve Tılsım

onları bulamaz. Korkuluk cücelerin uçtuğunu söyler. Korkuluk'un sırtındaki sıığı Tılsım'ın yardımıyla çıkarırlar. Tılsım'a bu yardımına karşılık bir iyilikte bulunmak isterler. Tılsım o da kafasının saman dolu olduğunu söyleyerek akıl ister ve Tılsım iyiliğin karşılık beklemeden yapılması gerektiğini belirtir. Tılsım, Korkuluk ile yıldızlar için plan yapar. Yağmur yağar.

Dışarıdan verilen ses, bulutlardan yıldızların önünü kapatmasını ister. On tane damla kostümlü oyuncu sahneye gelerek Şimşek ve Yıldırım'dan kaçmak için seyircilerin arasına saklanır. Şimşek ve Yıldırım; damlaları sahnede ararken Yıldırım, "aptal korkuluk" der. Korkuluk "sensin aptal" diye cevap verir. Çocuklardan damlaların yerini çikolata, şekerleme karşılığında öğrenmeye çalışırlar. Korkuluk onlara yanlış yön gösterir, giderler. Boncuk ve Tılsım gelir. Seyircilerden korkan yağmur damlalarını ellerinden tutup sahneye getirmelerini isterler. Damlalar şarkı söyleyerek gider. Süpürgesi bozulan Cadı sahneye gelir. Tılsım'a görevinin gökyüzünü temizlemek olduğunu söyler. Cadı şarkı söylerken teneke sesleri eşliğinde Teneke Adam gelir. Aslında demir bir şövalye olduğunu ama yağmur yüzünden paslandığını söyler. Ağzı paslandığı için konuşamayan Teneke Adam'a Cadı yağdanlığından yağ sıkır. Aslan gelerek onları korkutmaya çalışır. Tılsım ona vurup gücünü faydalı yerde kullandığı zaman güçlü olacağını söyler. Yıldızlar gelir. Kral Yıldız bulutlar yüzünden zor durumda olduklarını söyler ve Tılsım ve arkadaşlarından yardım ister. Yardım etmeleri karşılığında kayan bir yıldız gördüklerinde dilek tutarlarsa dileklerini yerine getireceklerini söylerler. Cadı yine uçmayı, Teneke Adam kalbi olan bir şövalye olmayı, Korkuluk akıllı olmayı, Boncuk saklambaç oynamayı ister. Tılsım ise iyiliğin karşılık beklemeden yapılması gerektiğini ve bir şey istemediğini söyler. Kral da bu sözlere karşılık Tılsım'a onu sıkıntılarından kurtaracak bir kitap hediye eder ve yıldızlar gider.

Cadı'nın çalışmayan süpürgesi çalışır. Hepsi şarkı söyler ve ara verilir. Bulutlar Ülkesi'nde on nöbetçi kendilerini tanıtır. Bulutlar Kralı yıldızlarla savaş halinde olduklarını söyler. Kral, nöbetçiler, Yıldırım ve Şimşek şarkı söyler. Cadı, süpürgesiyle Tılsım ve arkadaşlarını getirir. Bulutlarla savaşırlar. Tılsım ve arkadaşları seyircilerin arasına saklanır. Kral; seyircilere onları sakladığı için ay, güneş ve yıldız göstermemekle ve arkadaşları gelmediği takdirde Boncuk'u öldürmekle tehdit eder. Önce Tılsım, sonra Korkuluk, Teneke Adam, Cadı ve Aslan gelir. Bulutların da desteğiyle birlik ve beraberlikle ilgili şarkı söylerler. Tılsım;

bulutlar sayıca fazla olduğu için ve adil savaşmak için Kral'a üç bilmece sorup bilen kazanacağı bir yarış önerir. Kral kabul eder. Cevabı "yıldızlar" olan bilmeceyi Kral bilemez. Seyirciler cevabı bilir. (Kitap okudukları için bildiler, der Tılsım) Tılsım merdiven cevaplı bilmeceyi hemen bilir. Kral "merdiven" cevaplı soruyu da bilemez. Tılsım ise cevabı "limon" olan bilmeceyi hemen bilir. "Bizi yaşatan üç şey nedir?" sorusunu Kral bilemez. Seyirciler güneş, hava ve su olduğunu söyler. Mızıkçılık yapan Kral'ı yenmek için Tılsım kitaba bakarak rüzgâr gibi üflemleri gerektiğini söyler. Kral pes eder ve Yıldızlar Ülkesi ile barışmayı kabul eder. Yıldızlar gelir. Bir yıldız kayar ve herkesin dileği gerçek olur. Birlikte barış şarkısı söyleyerek oyunu bitirirler.

Yıldız ve Boncuk'un düş kurarken üç yıldızın gelerek oyunlarını bozan yıldızlara ders vermek istediğini söylemesi oyunun serim bölümüdür. Korkuluk'a yardım etmeleri karşılığında Korkuluk'un da yıldızlara yardım etmeye karar vermesi, Şimşek ve Yıldırım'ın damlaları kovalaması, Teneke Adam'a Cadı'nın yardımı, Cadı, Teneke Adam, Korkuluk ve Boncuk'un yıldızlardan yardım karşılığında çeşitli isteklerinin olması, bulutların yıldızlara savaş açması, Bulutlar Kralı'nın, Tılsım ve arkadaşları saklandığında onları, Boncuk'u öldürmekle tehdit etmesi, Tılsım ve arkadaşları bulutların sayısı fazla olduğu için bilmeceyle kazanmayı bulmayı teklif etmeleri oyunun düğüm bölümleridir. Bilmece yarışmasını Tılsım ve arkadaşlarının kazanması, küslerin barışmaları ve herkesin dileğinin kabul olması oyunun çözüm bölümüdür.

4.1.22.3. Zaman ve Mekân

Bir hikâye anlatacaklarını söyleyen Tılsım ve Boncuk oyuna başlar. Oyun bir yaz akşamı geçmektedir. Oyunda başka bir zaman unsuruna rastlanmaz.

Mekân olarak; arkada şirin bir çiftlik evi, buğday tarlası ve ağaçların olduğu bir yer seçilmiştir. Bulutlar Ülkesi adında bulutların ve ortada bir tahtın olduğu bir dekor vardır.

4.1.22.4. Dil ve Üslup

"*Lütfen bize yardım et*" sözüne "*Hani nerde et*" ile cevap verilmiştir. Buradan eşsesli kelimelerle güldürü amaçlanmıştır.

"*Yağmur başlayınca yıldızlar ağlıyor.*" sözüyle kişileştirme yapılmıştır.

Oyunda "*İnanılacak gibi değil, kendini iyi hissetmek, kendine iyi bak, hay aksi şeytan*" gibi kalıplaşmış ifadeler vardır.

"*Ne güzel, ne güzel, hayır hayır, yoksa yoksa, dikkat dikkat, pat pat, deh deh, güle güle, peki peki, öhö öhö*" oyunda geçen ikilemelerdir.

"*Yer yarılıp içine girmek, dünya varmış, akıl vermek, korktuğu başına gelmek, işe yaramak, başı belada olmak, yol göstermek, söze girmek, yol göstermek, kulak vermek, elinden kaçırmak, hiçe saymak, söz vermek, gözleri aramak, aklına gelmek, sözünde durmak...*" oyunda geçen deyimlerdir.

Replikler arasında uyaklar vardır: "*Düşler neden olmasın gerçek. –Bizleri bekliyor mutlu gelecek.*"

Şarkılar da uyaklıdır: "*Şimdi bulutlar yolumuz/Savaş olacak oyunumuz/Sevgiyle umutla doluyuz/Bulutlara bulutlara yolcuyuz*"

Oyunda "*aptal, saman kafa, karpuz kafa...*" gibi olumsuz ifadeler de vardır.

4.1.22.6. Seyirci Sayısı

Çizelge 20: Tılsım Oyunu 1995-1996 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: TILSIM		
(Ekim-Kasım-Aralık-Ocak-Şubat 1995-1996)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
08.10.1995	Pazar	136
15.10.1995	Pazar	272
22.10.1995	Pazar	198
29.10.1995	Pazar	101
05.11.1995	Pazar	239
12.11.1995	Pazar	268
19.11.1995	Pazar	251
26.11.1995	Pazar	293
06.12.1995	Çarşamba	364
13.12.1995	Çarşamba	485
20.12.1995	Çarşamba	505
27.12.1995	Çarşamba	318
03.01.1996	Çarşamba	441
10.01.1996	Çarşamba	283
14.01.1996	Pazar	54
21.01.1996	Pazar	153
28.01.1996	Pazar	254
04.02.1996	Pazar	145
14.02.1996	Çarşamba	Oyun iptal
25.02.1996	Pazar	112
Toplam Seyirci Adedi		4941

4.1.23. Gölgenin Canı

4.1.23.1. Biçim ve Öz

- Fikret TERZİ'nin yazdığı, iki bölümden oluşan müzikli-danslı güldürüdür. Fikret Terzi, 1947 yılında, Ankara'da doğdu. Oyun Yazarı-Kuramcıdır. “Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri” ve “Gazi Üniversitesi Gazetecilik” bölümlerinde eğitim gördü. Ankara’daki, Dünya Çocuk Oyuncuları Kültür Merkezi’nin kurucusudur. Yirmiyi aşkın çocuk oyunu kaleme aldı (Yazar Fikret Terzi: Hakkında, 2014).
- Bursa’da oynanan ilk oyun; 23 Mart 1997’de oynanmıştır.
- “Gölgenin Canı” oyunu içerdiği unsurlarla epik tiyatronun özelliklerini yansıtır.
- Oyunda “yalancılık, hırsızlık, mızıkçılık, çevreyi kirletmek” yasaklanır.
- Türk geleneksel gölge tiyatrosunun çocuk düzeyinde ve biçem-içerik açısından çağdaş bir yaklaşımla, olgunun “Gölge Oyunu”nu yaşatma ve gölge kahramanları yeni kuşaklara tanıtır, sevdirecek geleceğe aktarılmasıyla birlikte, aynı zamanda gölgelerin Karagöz’le Hacivat’ın aynı zamanda sahne oyunu olarak küçük tiyatroseverlere sunulması özelliğidir.
- Oyun kahramanlarının izleyicilerle kurduğu bağ, seyircilerin yoğun katılımı, sahne-salon diyalogu ve çocukların kahraman ve davranışlara karşı geliştirdikleri yüksek tepkiyle özellikle güldürü düzeyinin sınır tanımazlığı oyunun bir diğer özelliği olarak karşımıza çıkar.
- Olaylar dizgesi içinde izleyicilerin doğru ve güzelden yana kendini ortaya koyma, kanıtlama ve yaşadığı, tanık olduğu evreni değiştirme çabasına olanak tanınması da oyunun bir diğer özelliğidir.
- Oyuncuların hareketleri sık sık konuşma aralarında büyük harflerle verilmiştir.

4.1.23.2. Kişiler

Küşteri Usta, Yardak Memiş (Komik), Karagöz, Hacivat, Bekçi Haso, Artist Ceylan, Binbirkılık oyunun canlı karakterlerdir.

Karagöz’ün Karısı, Karagöz ve Hacivat perdenin arkasındaki gölge tasvirlerdir.

Karagöz, Hacivat, Haso ve Binbirkılık öne çıkan karakterlerdir. Binbirkılık adından da anlaşılacağı gibi artist rolünün yanında farklı roller de canlandırır.

4.1.23.3. Olay Örgüsü

Memiş, Küşteri Usta'nın Karagöz oyununun başladığını söyler. Oyunculardan Haso ve Hüso kahraman bekçi kendilerini tanıtır. Memiş herkesi oyuna çağırır ama kimse bilet almamış, diyerek işten çıkar. Usta, Memiş'in işten kaçtığını duyunca seyircilerden çırak olmak üzere iki çocuk seçer ve onlara Karagöz ve Hacivat tasvirlerinin takılı olduğu sopaları verir. Usta, perde arkasından, önce Karagöz ve Hacivat'ı tanıtır, çocukların kulaklarına söylemeleri gereken sözleri ve yapmaları gereken tasvirleri anlatır. Bir sabah Hacivat, karşılaştığı insanlara güzel sözlerle selam verir. Sonra Karagöz gelerek Hacivat'ın sözlerini yanlış anlar ve ona zaman zaman vurur. Usta, teşekkür ederek, çocukları yerine oturtur.

Binbirkılık, ilginç şarkı ve dansını sunar. Sonra çocuklardan çaldığını söylediği balonları severken patlatır. Bu sırada köpekten korkan Memiş, ustasına sığınır ve işe geri döner. Memiş hareke çalar, tekerleme söyler ve oyun başlar. Memiş oyuna çağırmak için Karagöz'ün evini taşlar. Karagöz uyduğunu söyler ve gelmez. Memiş, Karagöz'ün tef sesine dayanamayıp oynadığını bildiği için tef çalarak onu oynatır. Karagöz'ün Memiş'i dövmesiyle giderler.

Bekçi Haso, dans ederek ve şarkı söyleyerek gelir. Haso, Hırsız Binbirkılık'ı yakalayıp başbekçi olmak ister. Yerde çöp gören Bekçi, "Bu mahallede yalancılık, hırsızlık, mızıkçılık, çevreyi kirletmek yasak." der. Haso, kaçmaya çalışan Memiş'i Binbirkılık zannederek yakalar. Haso kedi kılığına giren Binbirkılık'a ciğer alması için para verir. Hem parayı hem cüzdanı alan Binbirkılık kaçır. Gerçeği anlayan Bekçi de peşinden koşar. Usta, Memiş'e işine bakmasını söyleyerek, kızar.

Karagöz'ün Karısı bebeğinin uyanmaması için Karagöz'e ses yapmamasını söyler. Bebek, Hacivat'ın türkü söylemesiyle uyanır. Karagöz'ün Karısı "Gölgeniz çıksın/Canlanın e mi/ Bedduam tutsun/ Canlanın e mi" der. İkisi de canlanarak sahneye gelir. Canlandıklarını anlayıp şarkı söylerler ve birinci perde biter.

Karagöz ve Hacivat, gölge olmaktan çıkıp insan oldukları için çok acıdır. Karagöz, dilenci olmayı düşünürken Hacivat iş bakmak için sahneden çıkar. Haso, dilenci taklidi yapan Karagöz'ü görür. Haso; kör, sağır, dilsiz ve kötürüm olduğunu söyleyerek dilenip bir milyon isteyen Karagöz'e inanmaz ve yerdeki kâğıdı verir.

Karagöz kızarak Haso'ya tokat atar. Haso, Karagöz'ü de Binbirkılık zannederek bu saçmalıklara gülmeye başlar ve Karagöz gıdıklamasıyla daha da çok güler. Karagöz kaçır. Öbür taraftan Binbirkılık gelerek aşırıldığı yiyecekleri seyircilere gösterir.

Karagöz elinde kamerayla sahneye girer. Hacivat bunun film kamerası olduğunu söyler. Binbirkılık artist kılığında gelerek Karagöz ve Hacivat'ı yönetmen ve kameraman olarak kabul eder. Bu sırada gelen Bekçi Haso, Karagöz ve Hacivat'ı yakalayacakken, Haso'nun bu filmde jön olduğunu söylerler. Filmdeymiş gibi Haso Binbirkılık'a aşkını ilan eder. O da kabul etmez. Haso silahıyla onu vurur. Binbirkılık film icabı yerine gerçekten ölmüş gibi numara yapar. Karagöz ve Hacivat önce para ister. Gerçekten öldüğünü zannedince ikisi de kaçır. Haso hapse gider kısa zamanda gerçeği anlar ve Binbirkılık'ı aramaya başlar. Binbirkılık sakat numarası yapar ve Haso'yu atlatır. Karınları iyice acıkan Karagöz ve Hacivat'a Binbirkılık silah satma işi teklif edip çıkar. Onlar düşünürken Haso onları yakalar. Kendilerinin Binbirkılık olmadıklarını söyleseler de Haso inanmaz. "Gölge olsanız kurtulamazsınız." sözü ve iki kere daha gölge demesi üzerine Karagöz'ün Karısı'nın bedduası bozulur ve tekrar ışık oyunları ile çıkarlar ve gölge olurlar. Haso bu duruma çok üzülünce Binbirkılık'ı yakalaması için Karagöz ve Hacivat ona yardım etmeye karar verirler ve Memiş'ten Binbirkılık geldiğinde Haso'ya seslenmesini isterler. Binbirkılık ve ardından Haso gelir. Binbirkılık hemen bir dede kılığına girerek kaçır. Son olarak Palyaço kılığına giren Binbirkılık'ı seyirciler yardımıyla yakalarlar. Seyircilerden oluşan bir mahkeme kururlar ve Binbirkılık'ı "iyi insan" olmaya mahkûm ederler. Tüm oyuncu kadrosu ile final şarkısını söyleyerek oyunu bitirirler.

Memiş'in Küşteri Usta'nın Karagöz oyununu başlatması oyunun serim bölümüdür. Usta'nın çocuklar yardımıyla Karagöz Hacivat tasvirlerini oynatması, Karagöz'le Memiş'in kavgası, Binbirkılık'ın Haso'yu kandırması, Karagöz ve Hacivat'ın gürültü yapmasıyla Karagöz'ün Karısı'nın canlanmaları hakkında beddua etmesi, Karagöz ve Hacivat'ın iş ararken Haso ile yaşadıkları, kameraman ve film yapımcısı olduğunu söyleyen Karagöz ve Hacivat'ın, Haso'yu kandırması, Haso'nun onları yakalamaları ve gölge denmesiyle tekrar gölge olmaları oyunun düğüm bölümleridir. Haso'nun Binbirkılık'ı seyirciler yardımıyla yakalaması ve onun iyi insan olmaya mahkûm edilmesi oyunun çözüm bölümleridir.

4.1.23.4. Zaman ve Mekân

Geçmişten bir gün ve günümüz zaman unsuru olarak oyunun başında belirtilmiştir.

Mekân olarak da Cumhuriyet öncesinden bir sokak ve aynı sokağın göstermeliği yine oyunun başında verilmiştir.

4.1.23.5. Dil ve Üslup

Oyunun dili sade ve çocukların anlamayacağı kelimelerin bulunmadığı bir oyundur.

“Kahkahalara boğulmak, küçük dilini yutmak, hisse almak, başına gelmek, dalga geçmek, ters anlamak, gülmekten çatlama, elinden kaçmak, karnı zil çalmak, ayakları tutmamak, sopayı yemek, canına okumak, aklına gelen başına gelmek” oyundaki deyimlerdir.

“Şimdi çevireceğim filmle Altın Ayva ödülünü kazanırım mutlaka...” cümlesinden Altın Portakal ödüllerine bir gönderme yapılmıştır.

Oyunun başından sonuna kadar kafiyelerle süslenmiş şiirsel anlatımlar göze çarpar: *“Mini mini hanımlara/Küçümencik beylere/Karagöz oyunu geldi/Memişle ustası geldi.”*

Oyuncular kendilerini yine şiirlerle tanıtır. *“Ben kahraman bekçi haso/Korku bana fasa fiso/Binbirkılık arsız gelse/Atsam onu hemen hapse” “Binbir kılık benim adım/Yalan dolan satarım/Kılıktan kılığa girer./Herkes kazık atarım.”*

Oyunda yanlış anlaşmalarla sıkça karşılaşırız: *“Memiş: Yaşasın başladı başladı, Karagöz: Bana bakın kim benim evimi taşıladı...”*

Oyunda *“Hi hi, dap dibi dap dibi dap, oh oh, yo yo, burnum burnum, vay vay, uydur uydur, ingaa ingaa, bıy bıy, kaç kaç, yok yok, dan dan, tabi tabi”* gibi çok sayıda ikileme kullanılmıştır.

“Ay, aman of, ah, oh, vay vay...” gibi nidalar sıklıkla bulunur.

“Karagözüm, karagözüm.../Ne var benim iki gözüm.”, “Yemiş misin, Memiş misin?”, “Karagöz düğüm oldu/Tef çaldık düğün oldu.” gibi kafiyeli ifadeler çok kullanılmıştır.

4.1.23.6. Seyirci Sayısı

Çizelge 21: Gölgenin Canı Oyunu 1997 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: GÖLGENİN CANI (Mart-Nisan 1997)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
23.03.1997	Pazar	98
11.04.1997	Pazar	76
23.04.1997	Çarşamba	628 (23 Nisan Bayramı-Ücretsiz)
25.04.1997	Cuma	628 (23 Nisan Bayramı-Ücretsiz)
27.04.1997	Pazar	88
Toplam Seyirci Adedi		1518

Çizelge 22: Gölgenin Canı Oyunu 1997-1998 Sezonu Seyirci Sayısı

OYUN ADI: GÖLGENİN CANI		
(Kasım-Aralık-Ocak 1997-1998)		
TARİH	GÜN	SEYİRCİ ADEDİ
19.11.1997	Çarşamba	456
23.11.1997	Pazar	329
26.11.1997	Çarşamba	473
14.12.1997	Pazar	218
17.12.1997	Çarşamba	424
21.12.1997	Pazar	107
24.12.1997	Çarşamba	290
28.12.1997	Pazar	191
04.01.1998	Pazar	94
07.01.1998	Çarşamba	50
11.01.1998	Pazar	132
14.01.1998	Çarşamba	222
18.01.1998	Pazar (2 oyun)	85/72
Toplam Seyirci Adedi		3143

4.1.24. Yaşasın Barış

4.1.24.1. Biçim ve Öz

- Hasan ERKEK'in yazdığı; Kemal OKUR'un sahneye koyduğu iki bölümden oluşan çocuk oyunudur.
- Hasan Erkek (d. 1 Mayıs 1970) Türk oyun yazarı ve yazarıdır. Bugüne kadar yazdığı yirmi kitabı bulunmaktadır. Yazdığı kitaplar on bir farklı yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Erkek, hem ulusal hem de uluslararası alanlarda toplam on üç ödül almıştır (Hasan Erkek, 2015).
- 12 Aralık 1997'de ilk oyun oynanmıştır.
- 1991 Çankaya Belediyesi Çocuk Oyunu Ödülünü almış iki bölümden oluşan çocuk oyunudur.
- Oyuncular seyirciyle konuşur.

4.1.24.2. Kişiler

Barış Prens (Küçük Prens): Koyun Ülkesi Kralının oğlu, 17 yaşlarında.

Kral: Koyun Ülkesi Kralı, 55-60 yaşlarında.

Kraliçe: Koyun Ülkesi Kraliçesi, 45-50 yaşlarında.

Sevgi Prenses: Koyun Ülkesi Kralının Kızı, 13 yaşlarında.

Vezir: Koyun Ülkesi Veziri, 40 yaşlarında.

Muhafızbaşı: Koyun Ülkesi Sarayının Muhafızbaşısı.

I. Muhafız, II. Muhafız, III. Muhafız, IV. Muhafız, V. Muhafız: Koyun Ülkesi Muhafızlarından.

Soytarı: Koyun Ülkesi Kralının Soytarısı, 25 yaşlarında.

Dost Prens: Buğday Ülkesi Kralının Oğlu, 16 yaşlarında.

I. Elçi, II. Elçi: Buğday Ülkesi Kralının Elçisi.

Barış Prens, Dost Prens, kral ve vezir oyunun ana karakterleridir.

4.1.24.3. Olay Örgüsü

Koyun Ülkesi Soytarısı mutlu yaşarken savaş olduğunu söyler ve saklanır. Sarayın önünde iki muhafız nöbet tutmaya başlar. Buğday Ülkesi Prensi mızıkça olarak gelir, muhafızlar da onu yakalayıp vezire verirler. Dost Prens savaşı durdurmak için geldiğini söyler. Vezir hemen onu zindana attırır. Ben kral olana

kadar savaş bitmeyecek, der. Vezir, Kral'ın savaşı sevmesi için Muhafızbaşı'ya bir savaş korusu hazırlatır. Kendi kral olduğunda onu da vezir yapacağını söyler. Savaş yüzünden üzülen Kral'ı güldürmek için savaş korusu dans eşliğinde şarkı söyler. Kral sinirlenerek duruma son verir. Vezir, Buğday Ülkesi askerleri Çobandağı'na saldırdığı için savaş çıktığını, cepheye daha fazla asker gönderirlerse savaşın biteceğini söyler. Dostluktan söz edecek biri yok mu, diye soran Kral'a Soyтары zindanda mızıkla çalan Dost Prens'ten bahseder. Dost Prens; Kral'a, eşine ve oğluna mızıkla çalar. Kral çok beğenerek buraya neden geldiğini sorar. Dost Prens savaşın iki tarafa da zarar verdiğini ve babasıyla anlaşarak savaşı bitirmeleri gerektiğini söyler. Kral, Dost Prens'i altından yapılmış bir kafese kapatıp oğlu Küçük Prens'e mızıkla çalma cezası vermiştir. Koyun Ülkesi'ne Buğday Ülkesi'nden bir elçi barış ve dostluk mesajı getirmiştir. Ancak Vezir onu da kimseye söylemeden zindana attırıştır. Her şeyi kenardan izleyen Soyтары kırlara giderek çiçekler toplamıştır. Sevgi Prenses'e adlarının ne olduğunu sorar. O da bilmediğini kabul ederse onlara “Barış Çiçekleri” diyebileceklerini söyler. Soyтары da bir an önce barışı sağlayıp herkese bu çiçeklerden dağıtmak istediğini söyler ve birinci bölüm biter.

Soyтары “Birlik olursak barışı sağlayabiliriz.” diyerek saklanır. Vezir, Dost Prens'i altın kafese kapatarak anahtarı da Küçük Prens'e verir. Küçük Prens üzülse de ondan şarkı söylemesini ister. O da dost şarkısını ve biraz da barış şarkısını çalar. Buna özenen Küçük Prens'e, Dost Prens barış şarkısını trampetle çalmayı öğretir. Küçük Prens Buğday Ülkesi askerlerinin Çobandağı'na saldırmasıyla savaşın başladığını söyler. Dost Prens ise bunun doğru olmadığını, onların Başakovası'na saldırdıklarını söyler. Sonuç olarak Koyun Ülkesi'nde Çobandağı, Başak Ülkesi'nde de Başakovası kalırsa barış olacağını anlarlar. Bunları duyan Soyтары da prenlere katılarak barış için onlara yardım edeceğini söyler. Vezir barış için gönderilen İkinci Elçi'yi de zindana attırır. Soyтары muhafızlardan da barış istedikleri için yardım etme sözü alır.

Dost Prens, Vezir'in kötü planlarını ve yollanan barış elçilerini zindana attırmasını krala anlatır. Kral, Vezir ve Muhafızbaşı'ya birer süpürge ve faraş vererek onları sarayın temizliği ile görevlendirir. Kral, Başak Ülkesi'ne barış için mektup yazılması talimatını verir. Soyтары'ya, Dost Prens'e ve Küçük Prens'e teşekkür eder. Sevgi Prenses'i çiçekleri çocuklara dağıtır. Küçük Prens barış için harcadığı çabadan

dolayı Barış Prens ismini alır. Barış Prens yeni kral; Soyтары da vezir olur. Hep birlikte barış şarkısını söyleyerek oyunu bitirirler.

Koyun Ülkesi'nde savaş olduğunu soytarının söylemesi ve Dost Prens'in mızıkla çalarak gelmesi oyunun serim bölümüdür. Vezir'in Kral'ı savaşa teşvik etmesi, Dost Prens'in Kral'dan savaşa son vermesini istemesi, Kral'ın Prens'i altından yapılmış bir kafese kapatıp oğlu Küçük Prens'e mızıkla çalma cezası vermesi, Koyun Ülkesi'ne Buğday Ülkesi'nden bir barış elçi gönderilmesi, Koyun Ülkesi'nde Çobandağı, Başak Ülkesi'nde de Başakovası kalırsa barış olacağını anlamaları, Dost Prens'in, Vezir'in yaptıklarını krala anlatması oyunun düğüm bölümüdür. Kral'ın vezir ve Muhafızbaşı'nı sarayın temizliği ile görevlendirmesi ve Başak Ülkesi'ne mektup yazılması talimatı vermesi, oyunun çözüm bölümüdür.

4.1.24.4. Zaman ve Mekân

Dost Prens'in Koyun Ülkesi'ne geldiği gün ve gece Kral'la görüşmesi, İkinci perde ertesi günle başlar. Oyunun tam olarak kaç günü ele aldığı bilinmese de tahminen üç günlük bir zaman dilimi işlenmiştir.

Koyun Ülkesi, Buğday Ülkesi, savaştıkları Çobandağı ve Başakovası, zindan gibi mekânlarda oyun geçmiştir.

4.1.24.5. Dil ve Üslup

Oyunda deyim ve atasözleri ile fazla karşılaşmayız. Dili sade anlatımı açık olan bir oyundur.

“Başı dertte olmak, gözünün yaşına bakmamak, göz dikmek, canı sıkılmak, akıl vermek, elinden geleni yapmak, aklına gelmek, göz kulak olmak” oyundaki deyimlerdir.

“Off, heey, ah ah, vay, oh be, şey...” gibi ünlemlere oyunda bulunmaktadır.

Oyundaki şarkılar uyaklıdır: *“Çok toprak kazanalım/Çok altın kazanalım hey/Durmayın savaşalım/Saldıralım düşmana hey...”*, *“Biz artık barışçıyız/Barışçı kalacağız oy/Bu güzel dünyamızda/Barışı kuracağız oy...”*

“Mee mee, cır cır, gıd gıd gıdak, üüü ürü üüü” gibi oyunda hayvanların çıkardığı seslerle karşılaşırız.

Oyunda benzetmeler vardır: *“İçinde bülbül gibi ötüp duracak.”*

“Su uyur, düşman uyumaz.” oyunda dikkat çeken tek atasözüdür.

4.1.25. O Benim O Keloğlan

4.1.25.1. Biçim ve Öz

- Fikret TERZİ'nin yazdığı; Özer TUNCA'nın sahneye koyduğu iki bölümden oluşan danslı, müzikli çocuk oyunudur. Oyunun bölümleri ve sahneler ayrıca belirtilmemiştir
- İlk oyun 27 Şubat 2000'de oynamıştır.
- Oyunda klasik tiyatro özellikleri görülür.
- Yazar Fikret TERZİ' ye göre "Çocuk tiyatroya izlemeye değil, oynamaya gelir."
- Oyunun ilk sayfasında şu önemli yazı dikkat çeker. "*Çağdaş bir bakışla ele alınan bu özgün oyunda Keloğlan komik ama asla keline şaplatılan aptal değildir. Her çocuk kadar dalgacı, oyunu seven, hatalarını yaşayarak öğrenip giden ve kesinlikle her çocuk kadar akıllıdır.*" Günümüzde Keloğlan'ın köyünde başlayan oyun, uzayda ileri bir çağda başka bir ülkede (düş ülkesi) sonlanır.
- Keloğlan'ın adaletli olduğunu; sütçünün yanından süte su kattığı için, bakkalın yanından eksik tarttığı için, kasabın yanından köpek eti sattığı için, oduncunun yanından odunları ıslattığı için, terzinin yanından kumaş çaldığı için, kunduracının yanından çürük yamaladığı için kaçtığından anlayabiliriz. Neden okumadığı sorusuna ise Keloğlan'ın cevabı kafasının almadığıdır.
- Robota "Haklı olman sana bütün insanları öldürme hakkı vermez." diyen Keloğlan'ın bu sözü ile haklı olanların bile doğru davranmaları gerektiği vurgulanmıştır.
- Çalışmanın önemi, dürüstlük, tembelliğin sonuçları, büyüklere saygı gibi konular işlenmiştir. "Adam olmak" kavramı üzerinde durulmuştur. Adam olmak, doğru insan olmak, topluma yararlı olmak olarak görülür.
- Keloğlan her çocuğun akıllı olabileceğini çocuklara gösterilir.
- Oyunda sık sık mesajlar verilmiştir: "*Yöneticiler, sürücüler, çobanlar uyanık olmalılar, sorumluluk taşımalılar.*" ile "*Savaş kötüyse neden öldürmek için insanlar durmadan silah yapar, savaşır.*"
- Oyunla ilgili şarkılarla sıkça karşılaşırız. Dekorla ilgili notlarla karşılaşmıyoruz.

- Keloğlan'ın oyunun başından sonuna kadar seyircilerle iletişim halinde olması, izleyicinin sıkılmamasını sağlar.
- Hayvanların konuřuyor olması, dűřünebilmesi çocukların hayvan dűnyasını sevmelerine yardımcı olur. Oyundaki Kurt'un bile hayvanların arkadařı olması, kűtű hayvan yoktur sonucuna ulařmamızı sađlar.
- Miskinistan űlkesi adının alıřkanlar űlkesi olarak deđiřtirilmesi tembellik yerine alıřkanlıđın yűceltildiđini gűsterir. Kelođlan, Miskinistan Bařkanının demokrasiyle seçilmesini űnermesi bu kavramı çocuklarla tanıřtırır: “Demokrasilerde herkes bir aday gűsterir ve bu adayları seçenler oy verir. En çok oyu alan da bařkan seçilir.”
- Bu oyunda annelik, anne řefkati de űnemlidir. Kelanası ne olursa olsun ođlunun yanındadır.

4.1.25.2. Kişiler

Kelođlan, Kelanası, Duran Dayı, Bűyűk 1, Bűyűk 2, Kűylűler, omar, İnek, Keçi, Koyun, Kara Kurt, Miskinistan halkı, Yařlı, Gűzel Kız, Robot, Mıstık, Memoř, Dűř kızları olmak űzere on sekiz kiři ve korodan oluřan bir oyundur.

Keloğlan, iyi niyetli ama zaman zaman tembel bir karakterdir.

4.1.25.3. Olay rgűsű

Oyun, koro ve Kelođlan'ın dans ve řarkılarla Kelođlan'ı tanıtmasıyla bařlar. Kelođlan kendini bir masalın içinde bulur. Bir adam gelerek seyircilerle konuřan Kelođlan'ı tersler ve burada kimse yok, der. Çocuklar hiçbir iře yaramaz diyerek Kelođlan'a elindeki řiřeyi ileri gűtűrmesini emreder. Bunu gűren bařka bir adam “Kűűksűn, beceremezsin.” diyerek elindeki řiřeyi alır ama tařırken kırır. Seyirciyle konuřan Kelođlan, onlardan hata ya da dođru yaptıđı řeylerde onu uyarmalarını ister. Memoř ile Mıstık adında iki çocuk gelir. Kelođlan onlarla kumarcılık oynar. Cevizleri vurmaca oyunu oynarlar. Kelođlan yener ama bir řey kazanamaz. Kelanası gelir yine neden iřten çıktıđını sorar. O da ustayı řikűyet eder. Anası ormandan odun toplamasını ister. O da bir kűřede uyur. Ana bađırır, Kelođlan da hızlıca odunları toplar. Ana odun karřılıđında ona sıcak bir çorba verir, memnun olmayan Kelođlan'a anası “bűyűk adam” olmasını sűyler. Karřılıklı ađlařırlar. Duran Dayı onları duyar ve onu oban yapar. Hayvanlar onun bu iři bařaramayacađından yakınır. Hayvanlar

ondan kurtulmak için uyuyan Keloğlan'a Kurt taklidi yapar. Kızan Keloğlan sürüyü Kurt geliyor diye korkutur ve yine uyur. Kurt'la diğer hayvanlar dosttur. Gerçekten gelen Kurt'u görünce Keloğlan kaçar. Köy halkı sürüye sahip çıkamadığı için onu döver. Keloğlan kendini dereye atacakken seyirciler bu yaptığının "yanlış" olduğunu söyler. Keçi, sürünün kurtulduğunu söyler. Köylülerin sürüyü Keloğlan'ın değil de Çomar'ın kurtardığını görmeleriyle Keloğlan yine kovulur. Keloğlan Miskinistan Köyü'ne giderler, oradakilere iş aradığını söyler. İhtiyar ona bu ülkenin başkanı olmayı teklif eder. Keloğlan başkan olur. Önce ziyafet ister, sonra çocuklar için okul, bahçe ve oyuncak ister. Sonra anasını ayağına getirmelerini ister. Anası kızar ve "Sen başkan olmuşsun ama adam olamamışsın" der. Bunun üzerine istifa etmek ister ama halk ülkenin en güzel kızını ona vermeyi teklif eder. Bu ülkenin sorunu, vaktiyle ülkelerindeki her işi yapan Robot'un kızmısıyla, çıkardığı zararlı gazla, herkesi öldürecek olmasıdır. Bunun nedeni halkın Robot'u çok çalıştırması, tatil izni vermemesi ve Robot'un sağlığıyla ilgilenmemeleridir. Keloğlan, haklı olman sana bütün insanları öldürme hakkı vermez, der. Robot, "Öldürmek kötüyse insanlar neden durmadan silah yapıp savaşıyor." diye sorar. Robot, bana adam olduğunu kanıtla ben de gideyim, der ve birbirlerine sorular sorarlar. Robot'un ilk sorusu olan "Sen mi önden yürürsün, gölgen mi?" sorusuna Keloğlan "Güneşe göre değişir." Yanıtını vererek bilir. Keloğlan'ın sorusu "Sen kız mısın yoksa erkek mi?"dir. Robot bilemez ve gider. Herkes Keloğlan'ı kutlar. Kelanası her şeyi öğrenip gelir. "Ben sana bir işe yaramaz derken, hatasını anlattın koca Miskinistan'a." der, şarkı ve dansla oyun bitirilir.

Oyunda Keloğlan'ın kendini tanıtmaması ve masalın başlaması oyunun serim bölümüdür. Keloğlan'ın Memoş ve Mıstık ile kumarcılık oynaması, Kelanası'nın ondan büyük adam olmasını istemesi, Duran Dayı'nın Keloğlan'ı çoban yapması, Kurt'tan korkan Keloğlan'ın sürüyü bırakması ve köylülerin onu kovması, Keloğlan'ın Miskinistan Köyü'nün başkanı olması, köydeki Robot'un zararlı gazlarla herkesi öldürmek istemesi, Keloğlan ve Robot'un birbirlerine sorular sorması oyundaki düğüm bölümleridir. Keloğlan'ın Robot'u yenmesi ve Robot'un gitmesi oyunun çözüm bölümüdür.

4.1.25.4. Zaman ve Mekân

Zaman masal olduğu için belirsizdir. Oyunun başında Keloğlan'ın sürüyü kaybetmesi ve köylülerin onu kovması aynı gün içinde gerçekleşir. Sonrasında Keloğlan'ın ne kadar yol gittiği bilinmez. Miskinistan Köyü'nde karnının doyması, okulların yaptırılması, Kelanasının ayağına çağırılması ve Robot'la anlaşması gibi olaylara bakarsak birkaç aylık bir zaman dilimi işlenmiş olabilir.

Keloğlan'ın anasıyla yaşadığı ev, orman ve Miskinistan ülkesi oyundaki mekânlardandır.

4.1.25.5. Dil ve Üslup

Hareketli, eğlenceli ve şiirsel anlatımın yoğun olduğu bir oyun olduğu için küçük yaş grubu çocuklara da uygundur. Dili sade ve anlaşılırdır.

Yanlış anlamalardan oluşan söz oyunları ile bu oyunda da karşılaşırız:

“Topluma yararlı insan./ Ne yararlı insan mı?”

“Kelsin melsin”

Oyunun başında Keloğlan kendini tanıtırken *“Ben O'yum/O benim/Benim O/O'yum ben”* ifadeleri bizi oyunun adına götürür.

Keloğlan'ın ve anasının çoğu sözü müzikli ve uyaklıdır.

Kelanası: Ah benim kara yazgım ah/Tutunacak dalım yok/Oğlumdan da hayır yok./Kimden fayda umayım Keloğlan: Ah benim kel başım ah,/Anama da hayrım yok/Kendime de hayrım yok/Başımı nereye vurayım.

Oyuncuların sözleri de uyaklı ve ahenklidir: *“Çobana bak çobana/Kaçıyor yana yana.*

“Dalga geçmek, kazık kadar adam olmak, bir baltaya sap olamamak, tutunacak dalı olmamak, kafa kafaya vermek, kafası almamak, ağzına layık olmak, başının çaresine bakmak, yan gelip yatmak, gözüm görmesin, başının çaresine bakmak, ortada kalmak, kurda kuşa yem olmak, göz kulak olmak, akli başına gelmek” oyundaki deyimlerdir.

Oyunda *“hey, eee, hah, dıt, yahu, eyvah, anam, oyy, off, ooo”* gibi ifadelere sıkça karşılaşırız.

“Aç tavuk kendini buğday ambarında düşlermiş.” oyunda geçen tek atasözüdür.

4.1.26. Topik Nasıl Adam Olur?

4.1.26.1. Biçim ve Öz

- Enis FOSFOROĞLU'nun yazdığı; Elif NUTKU'nun sahneye koyduğu iki perdelik müzikli bir çocuk oyunudur. Enis Fosforoğlu (d. 1948, İstanbul), tiyatro, sinema ve dizi oyuncusudur. Sanat kökenli bir aileden gelmektedir. 1970-1976 yılları arasında Devlet Tiyatrosu'nda görev yaptı. Tiyatro üzerine dersler vermektedir (Enis Fosforoğlu, 2015).
- 9 Nisan 2000'de ilk oyun oynanmıştır.
- Oyunda epik tiyatro özellikleri görülür.
- Epik tiyatro da görülen oyunu kesme özelliğiyle karşılaşırız. 1. ve 2. Oyuncu zaman zaman oyunu keserek davranışları değerlendirir.
- Topik'in paralarının çalındığını fark ettiği bölümde oyuncudan, oyunu Moliere'in Cimri oyunundaki Harpagon tarzında canlandırması istenmiştir.
- Dekor oyunun başında verilmiştir.
- Yağmurun yağdığı, oyuncunun oyunu ile verilirken önce bir iki damla, sonra sağanak haline dönüşen yağmur sesi sonrasında fırtınaya karışır.
- Topik'in kötü bir örnek olduğu, onu iyi biri yapamazlarsa toplumun da bozulacağı vurgulanır.

4.1.26.2. Kişiler

Topik, 1. Oyuncu, 2. Oyuncu, 3. Oyuncu, Anne, Baba, Dede, Bekçi.

Olumsuz özellikler gösteren ana karakter Topik'e; Anne, Baba, Dede gibi yan karakterlerin yardımıyla ders verilmesiyle oyun gelişir.

4.1.26.3. Olay Örgüsü

Üç oyuncu ve Topik tiyatrosunun ne demek olduğunu konuşur ama Topik çoğu sözü yanlış anlar. Yanlış ve kötü huylar edinmiş bir çocuğun bu davranışlarını izleyecekleri söylenir. Baloncu Topik'in hep balon aldığını, Helvacı okul idaresi açık tezgâhtan bir şey alma dediği halde helva aldığını ve Şekerci de çok şeker ve çikolata yediğini şarkı ile söyler. Topik'le annesi giderken Topik ağlayarak annesine iki balon aldırır, ikisini de patlatır. Topik bu sefer de yere yatıp gelinerek annesinden helva ve şeker ister. Anne çaresiz helva ve şeker de alır ve çıkarlar. 1. ve 2. Oyuncu gelerek

her istediğinin olmasını isteyen Topik'i eleştirirler. Bu sefer Topik annesinin "paltonu giy" ısrarlarını dinlemeyerek dışarı çıkar ve soğuktan titrer, ıslanır.

Doktor evde Topik'i muayene eder boğazının şiştiğini ve ateşi olduğunu söyler. Abartılmış büyüklükte bir iğne ile Topik, Anne ve Doktor arasında bir kovalamaca yaşanır. Koşarak çıkarlar. 1. ve 2. Oyuncu tekrar gelerek bunun bir şaka olduğunu, normal boyutta iğnenin aslında korkulacak bir şey olmadığını söyler. Babasından iki katı para alan Topik, annesinin de elini öperek babasının para vermediğini annesinden istemesi gerektiğini söyler. Annesi de para verir. Dedesini gören Topik bu sefer de dedesinden para ister. Çıkardığı paraların çoğunu alır. Topik paraları bahçedeki tümseğe 1.Oyuncu izlerken gömer.

Paraları aldığı Bekçi'yi gören 1. Oyuncu kaçarken Baba ile karşılaşır. Baba 1. Oyuncu'dan sandığı alıp Topik'e bir ders vereceğini söyler. Evde Dede, Anne ve Baba Topik'e ayrı ayrı harçlık verdiklerini anlayınca Anne, hepsinden para alarak Topik'e haftalık verir ve paraları da sandığa koyacakken sandığın olmadığını fark eder. Topik, onu takip eden Baba, Anne ve Dede'ye onlardan alıp sakladığı paralarının kaybolduğunu söyler. Paraları için ağlar. Anne, Baba ve Dede de sinirlenerek sahnedan çıkarlar. Anne okula kitap ve deftersiz gittiğini, Baba da sandıktaki paraları vadeli olarak hesabına yatırdığını söyler. Baba megafonla Topik'i tümseğe çağırır. 1. Oyuncu arkadan gelerek tümseğin başında Topik'ten bütün suçlarından arınıp uslu bir çocuk olacağına söz vermesini ister. Tümseğe giden Topik paraların defter ve kitaplara dönüştüğünü görür.

1. ve 2. Oyuncu Topik'in kötü bir örnek olduğunu, onu iyi biri yapamazlarsa toplumun da bozulacağını söylerler. Topik'in geldiğini görerek oyun oynuyormuş numarası yaparlar. Topik de onların oyununu bozar. Ayakkabılarının markalı olduğunu, topunun da en kalitelisi olduğunu onlarla oyun oynamayacağını söyler. Topik, evde filinin olduğu, uzaylı bir arkadaşının olduğu gibi yalanlar söyler. 1. ve 2. Oyuncu bunların etkisinde kalarak korkarlar. Dede'yle gezen Bekçi çocukları görünce bunların yalan olduğunu söyler. 1. Oyuncu Topik'e ders vermek için bütün bu yalanlarını gerçek haline getirme fikrini sunar. Dede okulda el işi derslerinde öğrendiği fil kafasını yapacağını söyler. Topik'in penceresinden bir mektup atılır. Gece yarısı meydanlıkta buluşmak üzere çok yakın bir arkadaşı göndermiştir. İnanmasa da gelir. 1. Oyuncu uzaylı kılığında gelir. Arkadaşlarına beni anlattığımı duyup için dayanamayıp geldiğini söyler. Onu perili köşke götürmesini ister. Eski bir

kulübeye gelirler. Bekçi ve 2. Oyuncu peri kılığında beklemektedir. 1. Oyuncu uzay gemisini gönderme bahanesiyle Topik'i yalnız bırakır. Cin, peri ve dilden korkan Topik'i anne ve babası merak edip aramaya çıkmıştır. Oyuncular, bekçi ve dede oynadıkları oyunu anlatırlar. Baba Topik'i planlarla adam etmeye çalışmaktan bıktığını ve onunla ilgisini keseceğini söyler. Diğerleri de Baba'yı onaylar. Topik herkesten çok utandığını, bundan sonra hatalarını düzelteceğini söyler. Final şarkısıyla oyun biter.

Üç oyuncu ve Topik'in tiyatro hakkında konuşmaları oyunun serim bölümüdür. Topik'in annesine her istediğini yaptırması, Doktor'la yaşadıkları, Anne, Baba ve Dede'den para alması, Topik'in paraları bir yerde toplaması oyunun düğümleridir. Anne, Baba, Dede ve çocukların Topik'e ders vermesiyle oyunun çözüm bölümü oluşur.

4.1.26.4. Zaman ve Mekân

Öncelikle oyuncular oyunu ve karakterleri tanıtır. İlk gün Topik annesinden her şey ister. Ertesi sabah okula gider. Ertesi sabah da hasta olmuştur. Sonraki sahnede Topik anne, baba ve dedesinden harçlık ister. Paraları sakladığı yerde bulamaz. Ağlayarak uyur. Baba Topik'i "Paralarımı bulduk" diyerek uyandırdığında gecedir. Bu durumda birinci perdenin sonuna kadar tahmini beş günlük bir zaman dilimi ele alınır. İkinci perdede Topik 1. ve 2. Oyuncuyla on dakika sohbet ederek akşam uzaylı arkadaşının geleceği gibi çeşitli yalanlar uydurur. Gece de herkesin Topik'e dersini vermesiyle oyun son bulur. Gündüz saatlerinden geceye kadarlık bir zaman dilimi ele alınmıştır.

Mekân olarak oyun yerleri olan bir arsa, Topik'in evi, bahçesi ve metruk bir kulübe seçilmiştir.

4.1.26.5. Dil ve Üslup

Ses tekrarlarının fazla olduğu hareketli bir oyun olduğu için küçük yaş grubu çocuklara uygundur. Çocuklara sık sık sorular sorulur. "*Çocuklar nedir tiyatro?*" "*Tiyatro insana ne verir?*" "*Bencil olmayan birine ne derler?*"

Oyunda çocuklara bilgi vermek amacıyla tanımlamalardan yararlanılmıştır: "*İnsanı insana insanca anlatmaya denir tiyatro.*"

Oyunda mecazlı ifadelerle karşılaşırız: "*Size tiyatro sanatının eşsiz dili ile anlatacağız.*"

Oyunculardan bazıları kendilerini şiirlerle tanıtır. "*Şekerci: Her sabah bu köşeyi tutarım/Topiğin yolunu bekler dururum/Ne görürse ister bilirim/Sırf ona satsam balonları bitiririm.*" "*Bekçi: Dediğim dedik. Çaldığım düdüğ/Ben bu mahallenin bekçisiyim/Hırsıza kötüye arsız/Varsa mahallede bir arıza/Ben çıkarım karşısına*"

"*Evet evet, pat pat, yürü yürü, şeker şeker, pırt pırt, para para, ay ay, çat çat, yok yok, cık cık, tıh tıh, tır tır, zırt zırt, zart zarf, bip bip, kışt kışt, vaah vaah, güle güle*" gibi çocukların ilgisini çeken ikilemeler ve sesler oyunda yer alır.

"*Ne halin varsa gör, akli fikri bir şeyde olmak, dediğim dedik çaldığım düdüğ, para sızdırmak, yol göstermek, yerinde yeller esmek, diline dolanmak, hoşuna gitmek, canı sıkılmak, akli karışmak, adam etmek, numara yapmak, ilgiyi kesmek, üstüne gelmek*" çok sık olmasa da oyundaki deyimlerdir.

4.2. Çocuk Oyunları İle İlgili İstatistikî Bilgiler

4.2.1. Oyunlardaki Seyirci Sayısı Bilgisi

Aşağıdaki çizelgede oyunların zamana bağlı seyirci sayıları gösterilmiştir. Gişe hâsılat defterlerindeki bilgilere göre 1959 ve 1998 yılları arasında oynanan oyunlar ele alınmıştır.

Çizelge 23: Bütün Oyunların Tarih ve Seyirci Sayısı

OYUNUN ADI	ZAMAN ARALIĞI	SEYİRCİ SAYISI
POLLYANNA	59-60 Sezonu (4 Oyun)	997
POLLYANNA	60-61 Sezonu (28 Oyun)	11882
LEYLEK SULTAN	60-61 Sezonu (23 Oyun)	7253
DEFİNE ADASI	73-74 Sezonu (7 Oyun)	2655
DANS EDEN EŞEK	(Şubat-Mart-Nisan 1975)	4212
DANS EDEN EŞEK (Turne)	74-75 Sezonu (8 Oyun)	6294
BARIŞ GEZEGENİ	(Aralık-Ocak-Şubat Mart-Nisan 1975-1976)	4863
BARIŞ GEZEGENİ (Adana Turne)	75-76 Sezonu (3 Oyun)	1489
BARIŞ GEZEGENİ	(Ekim-Kasım-Aralık-Ocak-Mart 1976-1977)	4787
BARIŞ GEZEGENİ	(Ekim-Kasım-Aralık-Ocak-Nisan 1977-1978)	3976
ORMANIN BEKÇİLERİ	(Kasım-Aralık-Ocak-Şubat-Mart-Nisan 1978-1979)	12896
ORMANIN BEKÇİLERİ-Turne Programı	(Mart-Nisan 1979)	5473
KELOĞLAN SES ARIYOR	(Kasım-Aralık 1979)	7103
ELMADAKİ BARIŞ	(Mart-Nisan 1981)	2436

MAVİ PULLU BALIK	(Nisan 1984)	7762
AKILLI TAVŞAN VE GÜÇLÜ ASLAN	(Mart-Nisan 1986)	8676
KELOĞLAN'LA ZÜLFÜSARI	(Şubat-Mart-Nisan 1989)	3840
KELOĞLAN'LA ZÜLFÜSARI	(Kasım-Aralık-Mart-Nisan 1989-1990)	5945
İSLİ SİSLİ PİS PUSLU	(Ocak-Şubat-Mart-Nisan 1990)	4555
İSLİ SİSLİ PİS PUSLU	(Ekim-Kasım-Aralık-Ocak-Şubat-Mart-Nisan 1990-1991)	7208
ŞARKILARIMIZ ÖLMESİN	(Kasım-Aralık-Ocak-Şubat-Mart-Nisan 1991-1992)	7026
YAĞMURLA GELEN	(Ocak-Şubat-Mart 1993)	4809
GELİN YARIŞALIM	(Ekim-Kasım-Aralık-Nisan 1993-1994)	5073
GELİN YARIŞALIM	(Şubat-Mart-Nisan 1994)	4309
TILSIM	(Ekim-Kasım-Aralık-Ocak-Şubat 1995-1996)	4941
GÖLGENİN CANI	(Mart-Nisan 1997)	1518
GÖLGENİN CANI	(Kasım-Aralık-Ocak 1997-1998)	3143
	TOPLAM	145121

4.2.2. Oyuncuların Cinsiyet Dağılımları

Bütün incelenen oyunlardaki kadın ve erkek sayısı ile toplam oyuncu sayısı verilmiştir.

Çizelge 24: Oyuncuların Cinsiyet Dağılımları

	OYUNUN ADI	KADIN SAYISI	ERKEK SAYISI
1.	LEYLEK SULTAN	9	14
2.	II. POLYANNA	7	9
3.	DEFİNE ADASI	3	11
4.	DANS EDEN EŞEK	2	4
5.	BARIŞ GEZEGENİ	5	7
6.	ORMANIN BEKÇİLERİ	10	9
7.	KELOĞLAN SES ARIYOR	1	11
8.	ELMADAKİ BARIŞ	1	16
9.	MUSTAFA	4	10
10.	OYUNCAKÇI DEDE	13	18
11.	MAVİ PULLU BALIK	2	8
12.	AKILLI TAVŞAN	6	9
13.	SAYIM SUYUM YOK	5	9
14.	ISLIK SEVER MAX	3	3

15.	KELOĞLAN'LA ZÜLFÜSARI	3	4
16.	İSLİ SİSLİ PİS PUSLU	6	6
17.	ŞARKILARIMIZ ÖLMESİN	2	4
18.	YAĞMURLA GELEN	6	5
19.	GELİN YARIŞALIM	4	2
20.	SİZ NE DERSİNİZ?	6	6
21.	BİR YILDIZ SEÇ KENDİNE	3	4
22.	TILSIM	6	7
23.	GÖLGENİN CANI	1	6
24.	YAŞASIN BARIŞ	4	8
25.	O BENİM O KELOĞLAN	3	6
26.	TOPIK NASIL ADAM OLUR	4	7
	TOPLAM	119	203
	BÜTÜN OYUNCULAR TOPLAM	322	

4.2.3. Oyunlarda Öne Çıkan Eğitsel Kavramlar

Oyun metinlerinde dikkat çeken bütün eğitsel kavramlar aşağıdaki çizelgede oyun numaralarına göre verilmiştir. Bu bölümde bütün oyunlardaki çocuk eğitimi ile ilgili anahtar kelimeler tablolaştırılmıştır. Her sözcüğü bir anahtar olarak düşünürsek çocuk iyi ile kötüyü güzel ile çirkini belli kavramlarla ifade eder. Doğa, sevgi, ahlak, duygu, aile, toplum, teknoloji gibi konularla ilgili kavramlar incelenmiştir. Aşağıda verilen oyun numaraları inceleme sırasına göre oyunların karşısındadır:

- Leylek Sultan (1),
- II.Pollyanna (2),
- Define Adası (3),
- Dans Eden Eşek (4),
- Barış Gezegeni (5),
- Ormanın Bekçileri (6),
- Keloğlan Ses Arıyor (7),
- Elmadaki Barış (8),
- Mustafa (9),
- Oyuncakçı Dede (10),
- Mavi Pullu Balık (11),
- Akıllı Tavşan (12),
- Sayım Suyum Yok (13),
- Islık Sever Max (14),
- Keloğlan'la Zülfüsarı (15),
- İsli Sisli Pis Puslu (16),
- Şarkılarımız Ölmesin (17),
- Yağmurla Gelen (18),
- Gelin Yarışalım (19),
- Siz Ne Dersiniz? (20),
- Bir Yıldız Seç Kendine (21),
- Tılsım (22),
- Gölgenin Camı (23),
- Yaşasın Barış (24),
- O Benim O Keloğlan (25),
- Topik Nasıl Adam Olur (26),

Çizelge 25: Oyunlara Göre Öne Çıkan Eğitsel Kavramlar

	Kavram	Kavramın Geçtiği Oyunların Numaraları
1.	Acı	1,2,5,6,9,14,
2.	açıkgöz	7,
3.	adam	23,26
4.	affetmek	5,7,8,16,22
5.	akıllı	3,4,6,7,8,10,11,12,13,14,15,21,22,23,24,25
6.	alay	2,7,8,12,
7.	Allah	21,
8.	anne (ana)	3,5,7,8,9,10,11,13,14,17,18,15,16,21,20,23,25
9.	apartman	16,
10.	aptal	1,3,4,6,7,10,11,14,17,15,16,20,22
11.	araba	23
12.	arkadaş	1,2,3,4,5,7,8,9,10,11,13,17,19,15,21,20,22,23,25,26
13.	armağan	6,16,21,22
14.	asker	19,15,
15.	ayıp	11,16,21,20,23,26
16.	baba	8,9,10,11,14,18,16,21,20,24,26
17.	bacaksız	1,13,20,

18.	balık	5,11,13,20,
19.	barış	5,8,11,19,21,22
20.	başarı	10,19,
21.	bencil	23
22.	bilgin	5,13,18,19,15,
23.	bilgisayar	15,
24.	bilim	15,
25.	bilmece	8,
26.	budala	15,
27.	büyü	1,5,8,17,15,
28.	büyük	9,10,11,14,17,15,21,20,22,24,25
29.	cadı	15,
30.	cahil	23,26
31.	canım	5,6,7,8,10,11,12,13,14,17,18,19,16,21,20,22,23,24,25,26
32.	cennet	23,25
33.	cesaret	22,24,25
34.	cesur	7,8,10,19,23
35.	ceza	5,6,9,11,13,14,17,15,16,21,22,24,25,26
36.	Cici	4,

37.	çoşku	6,12,17,24
38.	çalmak	4,7,8,14,19,16,22
39.	çalışmak	7,12,13,14,19,22,25
40.	çare	8,9,10,13,18,15,16,21,25
41.	çevre	19,16,23
42.	çiçek	5,12,13,17,18,15,21,24
43.	çirkin	1,2,12,18,
44.	çocuk	2,3,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,17,18,19,15,16,21,20,22,23,24,25, 26
45.	dalga	20,23,25
46.	dans	4,5,6,10,12,13,18,19,21,22,23,24,25
47.	demokratik	25
48.	deniz	3,5,9,10,11,18,19,15,22
49.	define	3,
50.	dert	4,6,8,9,13,18,15,16,21,20,25
51.	doğru	1,4,5,6,7,9,11,12,13,18,19,15,20,22,25,26
52.	dost	3,4,6,8,11,12,13,19,15,21,22,23,24,25,26
53.	dua etmek	4,9,11,15
54.	dünya	23,26

55.	dürüst	3,4,5,7,9,13,25,26
56.	Düş	4,5,6,7,8,9,15,16,22,24,25
57.	düşman	4,5,6,9,11,17,15,16,23,24
58.	Ebe	19,
59.	edepsiz	15,
60.	eğlenmek	1,6,7,8,11,12,13,15,16,20,23,24,25
61.	elma	18,21,22
62.	emek	19,
63.	enayi	17,
64.	eski	1,3,7,12,13,15,16,21,20,22,23,24,25
65.	fakir	23
66.	fayda	8,15,25
67.	fena	21,22,25
68.	fikir	4,
69.	genç	5,6,7,18,15,
70.	gerçek	2,4,5,6,7,9,10,14,17,15,16,21,24,25
71.	geveze	13,14,23,26
72.	gölge	23
73.	gönül	1,2,7,13

74.	görgüsüz	1
75.	görkemli	1
76.	gurur	12
77.	Güç	1,3,4,5,8,11,14,18,19,25
78.	güçlü	6,9,11,12,14,15,16,21,20,22
79.	gülmek	1,23,
80.	gülünç	1
81.	günah	15
82.	gürültü	6,11,12,14,17,18,16,20,24,25
83.	güvenmek	3,5,7,9,10,12,17,24,25
84.	güzel	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,17,18,19,15,16,21,20,22,23,24,25
85.	güzellik	1,12,13,24
86.	haksızlık	9,12,14,19,15,16,21,25
87.	harçlık	26
88.	hasta	2,3,5,10,11,14,18,16,21,26
89.	hayırlı	15
90.	hediye	26
91.	hırsız	4,6,8,10,13,14,19,16,21,23,26
92.	hızlı	24

93.	hoşlanmak	2,3,15,19,21
94.	Huy	2,7,23,26
95.	İçki	3
96.	ilginç	3,
97.	İlaç	11,13,18,19,
98.	inanmak	3,
99.	insan	23,26
100.	İyi	1,2,3,4,6,9,10,11,12,13,14,18,16,21,20,22,23,24,26
101.	iyilik	1,2,3,4,5,7,11,14,22
102.	iyimser	1
103.	kahkaha	23
104.	kahraman	3,15,22,23,25
105.	kalp	2,4,10,18,15,24
106.	kanun	14
107.	kardeş	4,6,8,10,11,14,17,16,20,21,22,24
108.	katil	14,23
109.	kavga	2,5,8,9,14,17,18,19,20,25
110.	kayıp	23

111.	kibar	23
112.	kirli	16
113.	kitap	19,16,20,22
114.	kolay	7,9,13,14,18,15,20,24,25
115.	komik	23
116.	konuşkan	3,
117.	korkmak	1,3,5,6,7,8,9,10,12,14,17,18,19,15,16,20,21,23,24,25,26
118.	kötü	1,3,4,5,6,7,8,11,13,14,17,15,16,21,22,23,24,25
119.	kurnaz	3,6,12,15,
120.	kuvvetli	2,10,12,19,20,25
121.	küçük	2,3,4,5,6,8,9,10,12,13,14,18,19,16,20,21,24,25
122.	mahkeme	5,13,16,
123.	makine	15,
124.	masal	5,7,8,10,11,12,15,19,20,21,25
125.	melek	2,
126.	memnun olmak	2,
127.	merhametli	2,
128.	mızıkçı	19,22
129.	muhtaç	2,

130.	mutlu	1,2,4,5,6,7,8,10,12,13,19,20,21,24
131.	münakaşa	2,
132.	namus	5,10,13,
133.	nankör	6,15,
134.	nefret	6,8,9,15,24
135.	ninni	5,
136.	okul	15,19,16,22,23,25
137.	onur	6,10,
138.	orman	6,12,18,19,16,20,22,25,26
139.	oyun	2,7,8,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24
140.	ödül	6,
141.	öfke	1,3,5,6,9,12,14,15,16,24,25
142.	öğrenci	19,
143.	öğretmen	17,26
144.	ölüm	3,6,10,11,15,16,25
145.	önemli	3,5,9,20,23,24
146.	özgürlük	8,9,14,16,22,24
147.	özür dilemek	3,4,14,19,16,21,22,23

148.	para	5,6,7,9,10,11,12,13,14,16,23,25,26
149.	paylaşmak	12,
150.	peri	5,8,10,15,16,26
151.	Pis	4,5,7,10,14,17,16
152.	pişman olmak	3,6,
155.	prens	5,15,16,24
156.	rica etmek	2,17,18
157.	robot	25
158.	rüya	17,22,24
159.	sabır	12
160.	saçma	3,8,10,11,14,15,16,20,21,25
161.	sağlık	16,21
162.	salak	9,15
163.	savaş	5,6,8,9,11,19,15,16,22,24
164.	saygılı	8,10,12,14,18,24
165.	saygısız	1,12,
166.	seçim	5,12,
167.	Ses	7,14,15,16,20,21,22,23,24,25

168.	sevimli	4,5,10,14,20,22,24
169.	sevinç	1,3,6,7,8,9,10,11,12,13,19,15,20,
170.	sevgi	1,4,5,6,7,9,11,13,17,18,19,20,21,22,23,24,26
171.	sevmek	2,6,9,12,
172.	sıska	8,
173.	sihir	4,5,7,8,12,15,25
174.	silah	5,15,16,20,23,24
175.	sorumluluk	12,18,21,25
176.	Suç	3,6,7,8,9,10,11,12,14,16,20,22,26
177.	süslü	1,
178.	şaka	12,13,14,18,16,20,21,23,24,25,26
179.	şans	3,11,19,20,
180.	şarkı	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13,14,17,18,19,16,20,21,22,23,24,25,26
181.	şeker	4,8,10,11,13,15,22,23,25,26
182.	şeref	3,5,9,19
183.	şımarık	12
184.	şikayet	21
185.	şirin	5,22,25
186.	şişko	8,10,17

187.	tahammül	2
188.	tatlı	5,6,8,10,11,12,17,20,22
189.	teknoloji	18
190.	tembel	1,2,4,7,13,17,19,21,23,25,26
191.	temiz	1,4,7,14,18,19,16,21,22,24,25,26
192.	terbiyeli	14,23
193.	terbiyesiz	8,14,17,16,20,23
194.	teşekkür etmek	16,20,22,23,24
195.	tiyatro	17,15,20,26
196.	tombul	8
197.	Top	17
198.	tuzak	12,14
199.	tüfek	26
200.	uçak	26
201.	umut	1,8,9,10,16
202.	unutkan	9,13
203.	utangaç	6,9
204.	utanmaz	1,4,6,14
205.	uyuz	4

206.	uzay	5,15,16,26
207.	ümit	2,3,10
208.	üzülmek	2,12,13,16,21,22
209.	üzüntü	1,2,14,15,22
210.	vatan	9,16
211.	vefasız	2
212.	vicdan	5
213.	yağmur	20
214.	yalan	4,7,9,10,12,14,16,21,26
215.	yalancı	6,9,11,14,15,21,23,25
216.	yanıt	19
217.	yanlış	7,19,22,23,25,26
218.	yaramaz	4,7,13,14,15,16,20,24
219.	yarar	1,7,10,11,14,19,15,16,24,26
220.	yardım	6,7,8,10,11,12,13,14,17,18,19,16,20,21,22,23,24,25,26
221.	yarışma	7,19,21,22
222.	yasa	6,19,15,
223.	yasak	10,14,17,18,15,16,20,23
224.	yaşlı	2,3,6,14,25

225.	yavru	2,3,9,10,12,18,16,21
226.	yeni	1,4,7,10,12,13,14,15,16,26
227.	yıldız	21,22,24
228.	yoksul	6,7,11,13,14,25
229.	yürek	1,2,6,7,9,10,11,12,16,
230.	zalim	2
231.	zarar	2,11,18,16
232.	zavallı	2,4,5,7,9,10,12,13,14,15,16,20,22,23
233.	zayıf	8,17
234.	zehir	16,25
235.	zeki	2,23
236.	zengin	23,26
237.	zevkli	23
238.	zor	12,18,19,
239.	zorba	15

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın konusunu oluşturan, Bursa Devlet Tiyatrosu'nun kuruluşundan 2000 yılına kadar oynanan çocuk oyunlarına genel olarak bakılırsa, geniş bir zaman diliminin incelendiği söylenebilir. İncelenen yaklaşık elli yıllık bu zaman dilimi bize çocuk tiyatrolarının genel özellikleri hakkında doğru bilgiler vereceği düşünülür.

Araştırmamızın konusunu oluşturan Bursa Devlet Tiyatrosu'ndaki çocuk oyunlarına bakılırsa, çocuk oyunlarının sayısı her geçen yıl artmıştır. Oynanan ilk çocuk oyunu, Bursa Devlet Tiyatrosu'nun kuruluşundan iki yıl sonra 1959-1960 sezonunda oynanan "Leylek Sultan" oyunudur. Yine aynı yıl oynanan ikinci çocuk oyunu ise "II. Pollyanna"dır. Sonrasında on üç yıl çocuk oyunu oynanmamıştır. Çocuk oyunları 1973-1974 sezonundan sonra daha düzenli hale gelmiştir. Oynanmayan on üç yıl ve sonrasındaki 1977-1978, 1981-1982, 1984-1985, 1988-1989, 1990-1991, 1998-1999 sezonlarında yani altı sezon boyunca da Bursa Devlet Tiyatrosu'nda hiç çocuk oyunu oynanmamıştır. Sonuç olarak Bursa Devlet Tiyatrosu'nda incelenen kırk üç yıllık sürecin neredeyse her iki yılında bir oyundan fazla çocuk oyunu oynanmıştır.

Bursa Devlet Tiyatrosu'nda oynanan yirmi altı çocuk oyunu; çocukların konuşma, dinleme, yazma gibi dil becerilerini geliştirmeleri açısından önem taşımaktadır. Ülkemizde yakın zamana kadar önemi fark edilmeyen çocuk tiyatrosunu, eğitim yolu olarak kullanma girişimleri gittikçe artmaktadır. Profesyonel ve nitelikli oyunlarla çocuklara hitap eden Devlet Tiyatroları, geleceğin donanımlı ve çağdaş çocuklarını yetiştirmede büyük önem taşımaktadır. Devlet Tiyatroları'nın çocuklar için verdiği bu çocuk tiyatrosu hizmetiyle, çocuklara okul dışında da eğitim faaliyetlerine devam etme olanağı sağlamaktadır.

Beş farklı bölümde ayrı ayrı incelenen eserlerin ortak özellikleri dikkat çeker. Oyunların konularına bakıldığında, sadece oyun isimleri bile bize belli sonuçlar verir. "Barış Gezegeni", "Elmadaki Barış" ve "Yaşasın Barış" oyunları, "barış" konulu oyunlar olarak, hemen göze çarpmaktadır. Bunların yanında "Leylek Sultan", "Ormanın Bekçileri", "Keloğlan Ses Arıyor", "Akıllı Tavşan ve Güçlü Aslan" ve "Tılsım" barış konulu diğer oyunlardır. "İsli Sisli Pis Puslu", "Şarkılarımız Ölmesin" ve "Gelin Yarışalım" da barış konusuna dolaylı olarak değinen oyunlardır. Bursa Devlet Tiyatrosu oyunlarından on bir tanesinde doğrudan ya da dolaylı olarak barış

konusu ele alınmıştır. Bu da bütün olayların neredeyse yarısının barış konusuna değindiğini gösterir.

Oyunlarda öne çıkan bir diğer nokta da “iyilerin ödüllendirilmesi ve kötülerin cezalandırılması”dır. Bazı oyunlarda iyilerin ödüllendirilmesi ve kötülerin cezalandırılmasının yanında –hatta oyunların çoğunda- kötülerin de iyi olabileceği pişman olarak iyi bir insana dönüşebileceği mesajı verilmiştir. Bu da çocukların hayata ve insanlara umutla bakmasını sağlar. “Hırsızlık, mızıkçılık, kavgacı olmak, yalan söylemek gibi olumsuz özelliklere sahip kişilerin de çeşitli şekillerde bu kötü davranışlarından kurtulması sağlanmıştır. Bu oyunlardan kötülerin cezalandırıldığı oyunlar “Leylek Sultan”, “Define Adası”, “Yaşasın Barış”, “Keloğlan’la Zülfüsarı”, “Tılsım” ancak kötü olarak kaldıkları oyunlardır. “Barış Gezegeni”, “Gölgenin Canı”, “Sayım Suyum Yok” kötülerin cezalarla iyi olduğu oyunlardır. “Dans Eden Eşek”, “Ormanın Bekçileri”, “İsli Sisli Pis Puslu”, “Pollyanna”, “Mavi Pullu Balık”, “İslik Sever Max”, “Şarkılarımız Ölmesin”, “Gelin Yarışalım”, “Topik Nasıl Adam Olur?” oyunları kötülerin oyun sonunda pişman olarak iyi olduğu oyunlardır. Bu oyunlarda ceza yoktur. Sonuç olarak Bursa Devlet Tiyatrosu’nda oynanan yirmi altı çocuk oyunundan on yedi tanesinde iyiler ve kötüler karşı karşıyadır. Bunlardan beş tanesinde kötüler cezalandırılmış, üç tanesinde kötüler cezalarla iyi olmuş ve dokuz tanesinde de kötüler pişman olarak cezalandırılmadan iyi olmuşlardır.

Oyunda öne çıkan bir diğer konu “çevre temizliği”dir. “Yağmurla Gelen”, “İsli Sisli Pis Puslu”, “Gelin Yarışalım” ve “Mavi Pullu Balık” oyunları ile çocukların da bu önemli konunun farkına varması amaçlanmıştır. Bu oyunlarda ağaçlara ve bitkilere roller verilmiş; çocukların, onların da yaşadığı ve duygularının olduğunu düşünmeleri sağlanmıştır. Bunlarla birlikte insanın teknolojiyi kullanırken doğaya zarar vermemesi gerektiği, çocukların da doğa ve çevre için yapabileceği şeyler olduğu iletileri verilir. Oyunlarda teknoloji konusu üzerinde durulurken insan hayatını kolaylaştırması açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır. Teknoloji üzerinde durulan oyunlar “Yağmurla Gelen”, “Barış Gezegeni”, “Oyuncakçı Dede”, “Keloğlan’la Zülfüsarı”dır.

Çevre ve doğa sevgisinin yanında “hayvan sevgisi” de sağlıklı bireyler yetiştirmek açısından önemli bir konudur. Sadece oyun isimlerine bakıldığında bile dört oyunun adında hayvanlar geçmektedir. Bunlar “Leylek Sultan”, “Dans Eden

Eşek”, “Mavi Pullu Balık” ve “Akıllı Tavşan ve Güçlü Aslan” oyunlarıdır. “Leylek Sultan” oyununda leylek, baykuş gibi hayvanlara yer verilerek çocuklara hayvanları tanıma şansı verilmiştir. “Ormanın Bekçileri”, “İsli Sisli Pis Puslu”, “Oyuncakçı Dede”, “Şarkılarımız Ölmesin”, “Siz Ne Dersiniz?”, “Tılsım”, “O Benim O Keloğlan” hayvanlara yer verilen diğer oyunlardır. Bu hayvanların nasıl yaşadıkları merak edilse de insan olmanın güzelliği “Bir tek insan kafası çalışıyorsa neler yapabilir, görecekler.” mesajıyla vurgulanmıştır. İnsan olmanın değeri ve öneminin üzerinde durulduğu diğer oyunlar “Siz Ne Dersiniz?”, “Yağmurla Gelen”, “II. Pollyanna”, “Leylek Sultan”, “Barış Gezegeni”dir.

“Dürüstlük, eşitlik, adalet” gibi değerlere de oyunlarda rastlanır. “Dans Eden Eşek”, “Define Adası”, “Barış Gezegeni”, “Ormanın Bekçileri”, “Keloğlan Ses Arıyor”, “Mustafa”, “Mavi Pullu Balık” bu konuların üzerinde durulduğu oyunlardır. Yine oyunların sonlarında da “mahkeme kurmak” ve “başkan seçmek” özendirilmektedir. Mahkeme oluşturulan ya da başkan seçilen oyunlar “Barış Gezegeni”, “Ormanın Bekçileri”, “Akıllı Tavşan” ve “Gölgenin Canı” oyunlarıdır. “Barış Gezegeni” ile “demokrasi”nin oy veren vermeyen herkesin hakkının savunucusu olan “başkan”ın oy kullanarak seçilmesi ile sağlanacağı fikri üzerinde durulmuştur. “Ormanın Bekçileri” oyununda da “Birlik olup, yasa yapalım.” şeklindeki kararlar oyun bitirilmiştir.

“Define Adası” oyununda geçen “Kalem bir kılıçtan daha güçlüdür.” sözünden de çıkarabileceğimiz gibi okulun ve eğitimin çok önemli olduğu mesajı oyunlarda sık sık vurgulanır. “Ormanın Bekçileri”, “Şarkılarımız Ölmesin”, “Gelin Yarışalım”, “Keloğlan’la Zülfüsarı”, “Siz Ne Dersiniz?”, “Tılsım”, “Yağmurla Gelen” ve “İsli Sisli Pis Puslu” oyunları okulun ve eğitimin önemli olduğu üzerinde durulan oyunlardır.

Oyun kişileri nicelik açısından incelendiğinde otuz dört kişiyle “Oyuncakçı Dede” oyununun en kalabalık oyun olduğu sonucuna varılır. Oyuncu sayısının fazla olması izleyici açısından güzel bir durum olsa da böyle oyunlar, hazırlanması zor ve turne programları için elverişsiz oyunlardır. Az kişiden oluşan oyunlar olarak “Dans Eden Eşek” (6), “Şarkılarımız Ölmesin” (6), “Gelin Yarışalım” (6), “Bir Yıldız Seç Kendine” (6), sayılabilir. Bütün oyunlardaki oyuncu sayısı ortalaması ise on iki on üç kişidir.

İncelenen eserlerdeki kahramanlar ve işlevleri çocuklara örnek olabilecek nitelikte görülmüştür. Çocukların hayal dünyasındaki kahramanları, gerçeğe dönüştürerek çocuklara gösteren bu oyunlarla çocukların hayal güçleri önemli oranda gelişecektir.

Bursa Devlet Tiyatrosu oyunlarında “kişinin akıllı ve uyanık olması” özendirilmektedir. Akıllı ve uyanık olmak üzerinde duran oyunlar “Akıllı Tavşan”, “Sayım Suyum Yok”, “Gelin Yarışalım”, “Yağmurla Gelen”, “İsli Sisli Pis Puslu” ve “Oyuncakçı Dede”dir. Özendirilen bir diğer özellik ise “çalışkan olmak”tır. “Sayım Suyum Yok”, “Siz Ne Dersiniz?”, “Şarkılarımız Ölmesin” çalışkan olmak üzerinde duran oyunlardır. Bunların yanında düzene başkaldıran kişilerin örnek gösterildiği oyunlar da vardır. “Mustafa”, “Islık Sever Max”, “İsli Sisli Pis Puslu” ve “Ormanın Bekçileri” oyunlarında kişiler gördükleri yanlışları yüksek sesle söyler. İyi niyetli ve saf karakterlerin de örnek olduğu oyunlar vardır. “Dans Eden Eşek” oyunundaki “Göçebe” ve “Ormanın Bekçileri” oyunundaki “Mavi Bekçi” saf ve iyi niyetli karakterlerdir. Oyunlardaki karakterlerin bu durumu bize zaman içerisinde bireylerden istenen davranış özelliklerine de ışık tutar. Yetmişli yıllarda saf ve iyi niyetli kişiler kazanırken, seksenli yıllarda akıllı ve uyanık kişiler daha çok örnek gösterilmektedir. Doksanlı yıllara doğru çalışkan olan ve haksızlığa uğradığında başkaldırabilen karakterler özendirilmiştir.

Oyun başkarakterleri genellikle çocuklardan seçilmektedir. Bursa Devlet Tiyatrosu çocuk oyunlarından “Leylek Sultan”, “Mavi Pullu Balık”, “Oyuncakçı Dede”, “Akıllı Tavşan ve Güçlü Aslan”, “Yağmurla Gelen”, “Siz Ne Dersiniz?” ve “Gölgenin Canı” oyunları dışındaki bütün oyunlarda başkarakterler çocuklardan seçilmiştir. Bu da izleyici konumundaki çocuğun karakterle özdeşim kurmasını kolaylaştırmaktadır. Pollyanna, Jim, Ayşe ve Mehmet, Tekin ve Tosun, Mustafa, Alican, Max, Keloğlan, Üzüm ve Gözüm, Cingöz ve Camgöz, Mehmet ve grubu ile Şeref ve grubu, Cici ve Sisi, Topik, Barış Gezegeni’ndeki altı çocuk gibi başkarakterler çocuklardan seçilen başkarakterlerdir.

Oyunlardaki zaman unsuru genel açıdan değerlendirilirse incelenen oyunların yarısı olağanüstü öğeler barındırdığından masal şeklinin tiyatroya dönüştürülmesiyle oluşturulmuştur. Bursa Devlet Tiyatrosu’nda sahnelenen yirmi altı oyundan on üç tanesinde masallarda olduğu gibi zaman detaylandırılmamıştır. Bu oyunlar; “Leylek Sultan”, “Keloğlan Ses Arıyor”, “Elmadaki Barış”, “Mavi Pullu Balık”, “Akıllı

Tavşan”, “Keloğlan’la Zülfüsarı”, “İsli Sisli Pis Puslu”, “Yağmurla Gelen”, “Siz Ne Dersiniz?”, “Tılsım”, “Gölgenin Canı”, “Yaşasın Barış”, “O Benim O Keloğlan”dır.

Bunların yanında oynanan dokuz oyun olan “Barış Gezegeni”, “Ormanın Bekçileri”, “Oyuncakçı Dede”, “Sayım Suyum Yok”, “İslik Sever Max”, “Şarkılarımız Ölmesin”, “Gelin Yarışalım”, “Bir Yıldız Seç Kendine”, “Topik Nasıl Adam Olur?”da zaman günümüz olsa da tarih anlamında net bir tarihten bahsedemeyiz. “Barış Gezegeni” oyununda da çocuklar bir bölümde masal karakterinin yerine geçmiştir. Yine “Leylek Sultan”, “Elmadaki Barış” ve “Dans Eden Eşek” oyunlarında büyü ve çeşitli olağanüstülükler de bulunmaktadır.

İncelenen oyunlardan üç tanesi olan “II. Pollyanna”, “Define Adası” ve “Mustafa”da ise zaman net bir şekilde belirtilmiştir. II. Pollyanna’da zaman 1913, Define Adası’nda 1783, Mustafa’da ise 1888-1893 yılları oyunun başında verilmiştir. Zamanın net bir şekilde verilmesi oyunlara gerçekçilik katmıştır.

Sahnelenen oyunların zaman aralıklarına bakılırsa nerdeyse oyunların yarısının kısa zamanlı oyunlar olarak seçildiği görülür. Bunun nedeni dekorun, kostümlerin ve oyuncuların değişimlerinin sahneye aktarımının zorluğu olabilir. “Mustafa” oyunu en geniş zaman dilimini inceleyen oyundur. Bunun yanında “Leylek Sultan” iki ay, “II. Pollyanna” üç ay, “Define Adası” bir ay, “Keloğlan Ses Arıyor” birkaç ay, “Oyuncakçı Dede” birkaç hafta, “O Benim O Keloğlan” birkaç aylık bir zaman dilimini ele aldığından işlenen zamana göre uzun sayılabilecek oyunlardır.

Oynanan diğer on dört oyun da kısa zamanlı oyunlardır. “Dans Eden Eşek” bir gün, “Barış Gezegeni” iki gün, “Ormanın Bekçileri” bir hafta, “Elmadaki Barış” bir gün, “Akıllı Tavşan” iki gün, “Sayım Suyum Yok” bir hafta, “Şarkılarımız Ölmesin” bir gün, “Yağmurla Gelen” bir gün, “Gelin Yarışalım” bir hafta, “Siz Ne Dersiniz?” iki gün, “Bir Yıldız Seç Kendine” bir hafta, “Tılsım” bir akşam, “Yaşasın Barış” üç gün, “Topik Nasıl Adam Olur?” beş günlük zamanlarda geçer.

Oyunların mekân konusu incelenirse; “II. Pollyanna”, “Define Adası” ve “Mustafa” oyunlarının tam olarak nerede olduğu belirtilmiştir. Yine oyunların geneline bakıldığında ondan fazla oyunun dolaylı da olsa ormanda geçtiği görülür. Bunun nedeni de çocuklar için en temiz ve en güzel özgürlük alanının orman olmasıdır. “Ormanın Bekçileri” oyun adını da mekânından almıştır. Yine özgürlüğü simgeleyen bir diğer yer de denizdir. “Define Adası”, “Barış Gezegeni” ve “Mavi Pullu Balık” denizde geçmektedir.

“Keloğlan Ses Arıyor” oyunu ile dönemin de etkisiyle şehir hayatı, iş aramak, ortaya bir ürün çıkarmak gibi önemli görevleri de çocukla buluşturmaktadır. Dolayısıyla oyun mekânı artık doğa olmaktan çıkmıştır. “Oyuncakçı Dede”, “Islık Sever Max”, “Yağmurla Gelen”, “Gelin Yarışalım”, “Topik Nasıl Adam Olur?” oyunlarında mekân olarak şehirde ve genellikle de apartmanda yaşayan insan işlenmiştir.

Özellikle küçük yaş grubu çocukların hayal dünyasına seslenmek için masallar olmazsa olmazdır. Masalların olmazsa olmaz mekânı da “saray”dır. Beş oyunda saraydan bahsedilir. Bu oyunlar “Leylek Sultan”, “Mavi Pullu Balık”, “Yaşasın Barış”, “Siz Ne Dersiniz?” ve “Bir Yıldız Seç Kendine”dir.

İncelenen yirmi altı oyunda on klasik tarzda yazılmış oyun bulunurken, on dört epik tiyatro ile karşılaşırız. Bunlar dışında iki oyunda iki tarzın da özellikleri vardır. “Leylek Sultan”, “II. Pollyanna”, “Define Adası”, “Mustafa”, “Oyuncakçı Dede”, “Yağmurla Gelen”, “Bir Yıldız Seç Kendine”, “Tılsım”, “Yaşasın Barış” klasik oyunlardır. “O Benim O Keloğlan”, “Dans Eden Eşek”, “Keloğlan Ses Arıyor”, “Elmadaki Barış”, “Mavi Pullu Balık”, “Akıllı Tavşan ve Güçlü Aslan”, “Sayım Suyum Yok- Hınzır Suyum Var”, “Islık Sever Max”, “Keloğlan’la Zülfüsarı”, “İsli Sisli Pis Puslu”, “Şarkılarımız Ölmesin”, “Gelin Yarışalım”, “Siz Ne Dersiniz?”, “Gölgenin Canı”, “Topik Nasıl Adam Olur?”, incelenen epik tiyatrolardır. “Barış Gezegeni” ve “Ormanın Bekçileri” hem klasik tiyatronun hem de epik tiyatronun özelliklerine sahiptir. Zamana dayalı olarak bakılırsa seksenli ve doksanlı yıllarda özellikle epik tiyatro tarzında oyunlar sahnelenmiştir. Çocuğun sadece mesajı almasından çok; öğrenen, düşünen, araştıran, soran, sorgulayan, aktif yeni nesillerin yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Bunda öğretmen merkezli eğitimin yerini öğrenci merkezli eğitimin almasının da önemi büyüktür. Çocukların düşünce dünyasını ortak paydalarda şekillendirmek ve çocuklarda davranış değişikliği oluşturmak, çocuk tiyatrosu yazarlarının önemli amaçlarındandır.

Epik tiyatronun özelliklerinden biri olan anlatıcıya başvurulma özelliği “Leylek Sultan”, “Keloğlan Ses Arıyor”, “Elmadaki Barış”, “Mavi Pullu Balık”, “Akıllı Tavşan ve Güçlü Aslan”, “Sayım Suyum Yok” ve “Topik Nasıl Adam Olur?” oyunlarında da vardır.

Hikâye, oyun ya da kitaptan tiyatroya dönüştürülen eserler; “Leylek Sultan”, “II. Pollyanna”, “Define Adası” olarak sayılabilir. “Dans Eden Eşek” oyununun

başında belirtildiği gibi oyun, fikir çocuk oyunlarının büyük yazarı “Leon CHANCERAL’in bir perdelik başka bir oyunundan alınmıştır. Bunların yanında “II. Pollyanna”, “Define Adası”, “Dans Eden Eşek”, “Islık Sever Max”, “İsli Sisli Pis Puslu” oyunları yabancı yazarlı, gerçekçi oyunlardır.

“Pollyanna” ve “Define Adası” dünya çocuklarının elinden düşmeyen çocuk kitaplarının oyunlaştırılmasından oluşmuştur. Evde kitap okuyan, masal dinleyen çocuğun tiyatroya geldiğinde hayallerindeki kahramanları kanlı canlı karşılarında görmek çocuğun tiyatroya olan ilgisini arttıracaktır. Ayrıca evrensel motiflerle yediden yetmişe herkesin bildiği bu oyunlar yetişkinlerin ve gençlerin de sıkılmadan izlemesine olanak sağlamaktadır.

Türk dünyası ile evrenselleşen diğer isimlerse; Keloğlan, Karagöz ve Hacivat, Mustafa Kemal Atatürk’tür. Özellikle Atatürk, “Mustafa” oyununda daha çocukken farklı bir çocuk olduğundan ve haksızlıklar karşısında güçlü bir şekilde durabildiğinden çocuklar için önemli bir rol modelidir.

İncelenen oyunların dili genellikle sade ve her çocuğun anlayabileceği şekildedir. Bununla birlikte sadece “Leylek Sultan” oyununu bazı eski kelimeler nedeniyle günümüz çocuklarının anlaması zordur. Yine de bu oyunla çocuk, oyunu izlerken kelimelerin anlamlarını çıkartabilir ve pasif kelime dağarcığını geliştirebilir.

“II. Pollyanna” ve “Define Adası” çeviri eserlerinde deyim ve atasözlerinin daha az olduğuna, atasözü ve ikilemelere çok az rastlandığına bakılacak olursa, bu oyunlar evrensel oyunlar olduğundan dilimize özel deyim ve atasözlerinin olmaması doğaldır. Oyunlarda üzücü olaylar gerçekçi bir şekilde verildiği için bu oyunlar büyük yaş grubu çocuklara daha uygundur. Ayrıca küçük yaş grubu çocuklar ses tekrarlarından, yansıma sözlerden hoşlandığından; böyle oyunları izlerken dikkatleri dağılacaktır.

Genel anlamda bakıldığında ise hemen hemen her oyunda deyimler yoğun şekilde bulunmaktadır. Az da olsa bazı oyunlarda atasözleriyle de karşılaşırız. Oyunlarda deyim ve atasözlerinin fazla olması çocukların dil gelişimini arttıracığından ve onların kendilerini daha güzel ifade etmelerine yardım edeceğinden tiyatro en önemli işlevini yerine getirmiş olacaktır.

Özellikle incelenen oyunların *müzikli-danslı* çocuk oyunları olması çocuk dünyasında müziğin bir anahtar olduğunu göstermesi adına önemlidir. Şarkılardaki uyaklı söyleyişlere sıklıkla rastlarız. Bazı oyunlarda ise oyuncular kendilerini

müziklerle, şarkılarla tanıtır. Davranış değişikliği oluşturmak ya da oyunun iletilerinin akılda kalmasını sağlamak için neredeyse bütün oyunlarda şarkılardan yararlanılmıştır. Böylece özellikle küçük yaş grubu çocukların ilgilerini arttırmak amaçlanmıştır. Şarkılardan yararlanan oyunlar “Şarkılarımız Ölmesin”, “Yağmurla Gelen”, Define Adası”, “Dans Eden Eşek”, “Barış Gezegeni”, “İsli Sisli Pis Puslu”, “Keloğlan Ses Arıyor”, “Ormanın Bekçileri”, “Elmadaki Barış”, “Mustafa”, “Oyuncakçı Dede”, “Mavi Pullu Balık”, “Akıllı Tavşan”, “Sayım Suyum Yok”, “Islık Sever Max”, “Topik Nasıl Adam Olur?”, “Gölgenin Canı”, “O Benim O Keloğlan”, “Gelin Yarışalım”, “Siz Ne Dersiniz?”, “Bir Yıldız Seç Kendine” ve “Tılsım” oyunlarında şarkıların sözleri oyun metinlerinde verilmiştir. Bunların dışında “II. Pollyanna” oyunu şarkı sözleri olmasa da müzikli çocuk oyunu olarak geçmektedir. “Leylek Sultan” oyununun sonunda oyun müzikleri sözsüz olarak verilmiştir. Keloğlan’la Zülfüarı oyunu ise şarkıların olmadığı tek oyundur. Bu oyunda da tekerlemelerle hareket sağlanmıştır.

İncelenen oyunlarda yüz on dokuz kadın oyuncu, iki yüz üç de erkek oyuncu olmak üzere toplam üç yüz yirmi iki farklı rol canlandırılmıştır. Bazı farklı oyunlardaki rolleri de aynı oyuncular canlandırmıştır. Bu oyuncular, Bursa Devlet Tiyatrosu bünyesindeki oyunculardır. Devlet Tiyatrosu sanatçılarının gerek aldıkları eğitimle gerek hayal dünyalarıyla rollerini canlandırmaları, çocukların profesyonel ve nitelikli oyunlarla buluşmaları açısından önemlidir.

Bursa Devlet Tiyatrosu’ndaki yirmi altı çocuk oyunundan on yedi tanesinin seyirci sayılarına ulaşılır. Gişe hâsılat defterlerinden elde edilen bilgilere göre en çok izlenen oyun, 1978-1979 sezonunda (Kasım-Aralık-Ocak-Şubat-Mart-Nisan) sahnelenen “Ormanın Bekçileri” oyunudur. Bu oyun turne programları da dâhil olmak üzere 18.369 kişi tarafından izlenmiştir. Ancak üç sezon boyunca oynayarak en uzun süre devam eden oyun “Barış Gezegeni”dir. Toplam seyirci sayısı 15.115 kişidir. Bursa Devlet Tiyatrosu’nda en az izlenen oyun 1981 sezonunda (Mart-Nisan) sahnelenen “Elmadaki Barış” oyunudur. Seyirci sayısı ise 2.436 kişidir.

Çocuk oyunlarında geçen eğitsel kavramlar hem çocuğun oyundaki iletileri almasını sağlar hem de dil gelişimini artırır. Anahtar kelimelerin oyunların konularına giden ipuçları olduğu düşünülürse bu kelimelerle en hızlı yoldan oyunlar hakkında fikir sahibi olunabilir. İncelenen oyunlarda en çok geçen eğitsel kavramlar şunlardır: *akıllı, anne, arkadaş, aptal, canım, ceza, çocuk, dans, doğru, eski, gerçek,*

güzel, iyi, korkmak, küçük, oyun, sevgi, şarkı, yardım. Bu kavramlara bakıldığında olumsuz ifade olarak yalnızca “ceza” kavramı ile karşılaşılır. Bütün eğitsel kavramlar 239 tanedir. Bunlar doğa, sevgi, ahlak, duygu, aile, toplum, teknoloji gibi konularla ilgili kavramlardır.

Tiyatro izlemek belli bir birikim ve kültür gerektirir. Bu birikim ve kültür ise küçük yaşlarda oluşur ve şekillenir. İncelenen oyunlardan “Akıllı Tavşan ve Güçlü Aslan”, “Topik Nasıl Adam Olur?” ve “Siz Ne Dersiniz?” oyunları tiyatronun nasıl izlenmesi gerektiğini çocuklara anlatmaktadır. Tiyatro, çocukların ileriki dönemlerde sağlıklı bir birey olması amacını gütmektedir. Bu amaca yönelik olarak tiyatroyu desteklemenin bir devlet politikası haline getirilmesi beklenen bir durumdur.

Çocuk tiyatrosunun tek başına bir alan olduğunun ve bu alanda çok yönlü bir çalışma yapma gerekliliğinin bilincine varılmalıdır. Bu konuda üniversitelerde, konservatuvarlarda yapılan eğitimin daha kaliteli hale gelmesi sağlanmalıdır. Günümüzde de devam eden Alaçatı, Bursa ve İstanbul Uluslararası Çocuk Tiyatroları Festivalleri, Eskişehir Sanat Festivali çerçevesinde yapılan çocuk etkinlikleri farklı kültürlerin ve farklı anlayışların sergilendiği dışarıya açılmanın sağlandığı güzel fırsatlardır. Ayrıca Tiyatro... Tiyatro... dergisi çocuk tiyatromuz açısından önemli bir adım atarak Çocuk Tiyatrosu Eğitim Semineri, 1. Çocuk Tiyatrosu Kurultayı düzenlemiştir. Özellikle kurultay ve İstanbul'daki seminer Çocuk Tiyatrosunun özel bir uzmanlık alanı olduğunu göstermiştir.” (Kuyumcu, 2007: 33)

Çocuk tiyatrosu yapmak için çocuk üzerine iyi bir eğitim almak ve çocuk tiyatrosu oyunculuğunu iyi bilmek gereklidir. *“Günümüzde yapılan çocuk tiyatrosunda ise durum şöyle, bir tüccar yanında birkaç yamağıyla ellerine bavulunu alır ve yola koyulurlar. Daha önceden anlaşma sağladığı kurumlara giderek çanta tiyatrosunun sunumunu yaparlar. Hemen arkasından ‘kısa günün karı’ olan paralarını alır oracıkta paylaşır, kir pas içindeki kıyafetleri, saç sakalı birbirine karışmıştır kokan halleriyle çocukların hemen yan tarafında yorgunlukla sigarasını tütürürler.”* (Çocuk Tiyatrosu Üzerine, 2014)

Geçmişin otoriter, didaktik çocuk tiyatrosu anlayışına karşın günümüz çocuk tiyatrosu uygulaması bir tepki niteliğindedir. *“Geçmişin Eğitim kalıpları kırılmakta değer yargıları irdelenmektedir. Fakat eğitiminin yönteminde bir değişiklik olmamıştır. Çocuk yine ne anladığı, ne ölçüde özümlediği, nasıl etkilendiği dikkate*

alınmadan tiyatro yolu ile eğitime çalışılmıştır. Eğitimin konusu yine büyüklerin beğendiğidir.”(Nasıl Bir Çocuk Tiyatrosu, 2014).

Aşağıda, incelemeye konu olan çocuk oyunları metinleri, yapılaştırma-kurgulama, zaman, mekân, kahramanlar ve asıl iletiler başlıkları altında genel özellikleri ile değerlendirilmiş ve tablo hâlinde sunulmuştur.

Çizelge 26: Oyunlar Hakkında Kısa Bilgilendirme

Oyun (Yazar Adı)	Yapılaştırma/ Kurgulama	Zaman	Mekân	Kahramanlar	Asıl İletiler
Leylek Sultan (Haldun Marlah)	Klasik Tiyatro	Unutulmuş zaman birinde başlayan eser, atlama tekni kullanılarak tahmini iki aylık olarak kurgulanmıştır.	Sarayın içi, orman, saray yanı, ören ve saray içi oyunun mekânlarıdır.	Kral ve Başvezir'in başından geçen olaylara Güzellik Ülkesi Ecesi ve Toybay yön verir	Masallar da olduğu gibi kötüler cezalandırılır, iyiler ödüllendirilir. Hayvanların nasıl yaşadıklarını merak etmek de insan olmanın güzelliği verilmiştir.
II. Polyanna (Eleanor Porter)	Klasik Tiyatro	Zamanda atlama tekniği kullanılmıştır. Pollyanna'nın teyzesinin evine ilk geldiği günden oyunun sonuna kadar üç aylık bir zaman dilimi ele alınmıştır.	Tavan arası, Poli teyzenin evi, Pendiltn malikânesi (şömine, yazı masası, kitaplık, koltuk gibi detayları olan bir ev) mekân olarak seçilen yerlerdir.	Pollyannave teyze ana karakterlerdir. Doktor Çıltın, Pendiltn, MissSnow, Cimi ise yan karakterlerdir.	Sevgi herkesin ihtiyaç duyduğu ve dünyayı değiştirebilen en önemli şeydir. İnsan ayaklarının değerini kaybedince daha iyi anlıyor.
Define Adası (R. L. Stevenson)	Klasik Tiyatro	XVIII. yüzyılın ikinci yarısı 1783 yılında oyun geçmektedir. Oyun tahmini bir aylık bir zaman diliminde geçmektedir.	Okyanusların korsan kaynadığı, uzak adaların maceralara sahne olduğu Blachill Körfezi'nde bulunan Jim ve annesinin hanındagemi güvertesinde ve Define Adası'nda oyun geçmektedir.	Jim, Başkan, Kaptan Smolett Karaköpek ve diğer korsanlar oyunun kahramanlarıdır.	İyiler ve kötüler olarak ikiye ayırırsak iyilerin kazandığını görürüz. Bir tek insanın bile kafası çalışıyorsa çok şey yapabileceğine vurgu yapılmıştır.
Dans Eden Eşek (Eric Vos)	Epik Tiyatro	Unutulmuş zamanın birinde başlayan eser, aynı gün içinde sona erdiğinden eser kısa zamanlıdır.	Mekân kuş sesleri olan sağ tarafı incirlik, sol tarafı zeytinlik olan kıra benzer bir yerdir.	Göçebe, Arlecho, Billy ve Ernie iki adında iki hırsız Amelia-Azelia adında iki kız kardeş oyunun bütün kahramanlarıdır.	Kardeşlik, eşitlik, adalet gibi değerlerin önemine vurgu yapmıştır. Kötü karakter olan hırsızların da çeşitli taktiklerle doğru yola yönlendirilebileceğini oyun göstermiştir.

Barış Gezegeni (Ülker Köksal)	Klasik Tiyatro-Epik Tiyatro	Eserde kesin bir zaman dilimine rastlanmaz. Tahmini olarak oyunun başından sonuna kadar iki günlük bir zaman dilimi ele alınmıştır.	Mekân olarak ise ilk olarak uçsuz bucaksız bir deniz ve küçük bir kayık sonrasında da Masalcı Nene ve Bilgin Dede'nin yan yana kulübelерinin olduğu bir adayla karşılaşırız.	Metelik, Arıcık, Doğrucu, Güleç, Miskin, Çekirge, Barış, Sevgi, Masalcı, Nene, Bilgin Dede, Uzay Yolcusu, Savaşçı oyunun kahramanlarıdır.	Çocuklar bu oyunla istedikleri zaman dünyayı değiştirip güzelleştirebileceklerini gördüklerinden daha güçlü olduklarını fark ederler. Demokrasiyi veren vermeyen herkesin hakkının savunucusu olan başkanın oy kullanarak seçilmesini sağlamıştır.
Ormanın Bekçileri (Ülker Köksal)	Klasik Tiyatro-Epik Tiyatro	Oyunun tamamında bir haftalık zaman dilimi ele alınmıştır.	Ağaçlar yerdeki kozalak ve mantarlar ile masalsi bir ormanda oyun geçmektedir.	Çınar Dede, Mavi Bekçi, Ayşe, Memet, Dede, Nine Sepetçi Bacı, Kaşıkçı, Maviş, Kara Oduncu, Yardımcı dikkat çeken kahramanlardır.	Ağaçlara insan özelliği verilerek onların da insanlar gibi konuşması ve düşünmesi, çocukları doğaya yaklaştırır.
Keloğlan Ses Arıyor (Ali Habib Özgentürk)	Epik Tiyatro	Unutulmuş zamanın birinde başlayan eser, tahmini olarak birkaç aylık zaman diliminde geçmektedir.	Keloğlan ve anasının evi, şehir meydanı, ayakkabıcı ve demircinin dükkânı oyun mekânlarındandır.	Keloğlan'ın başından geçen olaylara ayakkabıcı, demirci ve Keloğlan'ın anası yön verir.	Azım ve istekle çok çalışmak insanı zafere ulaştırır.
Elmadaki Barış (İsmail Kılınç-Önder Pakler)	Epik Tiyatro	Bir rüyanın oyunlaştırılmasıyla anlatıldığı için zaman belirsizdir ancak aynı gün içinde sona erdiğinden eser kısa zamanlıdır.	Mekân olarak bütün oyun Cıntop'un kulübesinin önünde geçmektedir. Sahne temsili olarak Şişkolar Ülkesi ve Sıskalar Ülkesi olarak iki bölüme ayrılmıştır.	Cıntop, Tekin, Tosun'un yaşadıklarına Hayalgöbek ve Tostombul gibi yan karakterlerin yön verir.	Oyun barışın ne kadar önemli olduğunu vermeye çalışırken çok zayıflığın ve çok şişmanlığın da güzel şeyler olmadığı ve kardeşin kardeşiyle kavga etmemesi gerektiği üzerinde durur.
Mustafa (Orhan Asena)	Klasik Tiyatro	Oyunun tahmini zaman aralığı Ali Rıza Bey'in 1888'de öldüğü Mustafa'nın da 1893'te Askerî okula gittiği beş yıldır.	Zübeyde Hanım'ın evi, Langaza şehrinde bağlar ve bahçeler, Selanik Rüştiyesi, Hatice halanın evi oyundaki mekânlardır.	Mustafa'nın başından geçenlere Zübeyde Hanım, Hüseyin dayı, Makbule, Hatice hala gibi karakterler yön verir.	Çalışarak kazanmanın önemi, kararlı bir şekilde hedeflere ulaşırken onur ve gurur gibi kavramların vazgeçilemez olduğu belirtilmiştir.
Oyuncakçı Dede (Mümtaz Zeki Taşkın)	Klasik Tiyatro	Eserde net zaman unsurları olmasa da atlama tekniğiyle tahmini birkaç haftalık bir	Tren İstasyonu, Çetin'in odası, dedenin evi, uçak oyundaki mekânlardır.	Çetin ve dedenin başından geçenlere, Mişon'un, anne	Sönmeye yüz tutan bir sanatı canlandırmak, merak ve araştırmayla karşımadaki problemleri çözebilecek

		zaman işlenmiştir.		ve babanın, Gül'ün yön vermesiyle oyun devam eder.	gibi konulara değinilmiştir.
Mavi Pullu Balık (Haluk Işık)	Epik Tiyatro	Bilinmeyen bir zamanda, bilinmeyen bir günde başlayan eserin net olarak ne kadarlık bir zamanı ele aldığı belli değildir.	Saray, balıkçıların olduğu deniz ve Mavi Pullu Balığın yakalandığı deniz oyunun mekânlarıdır.	Alican ve Soytarının sözü edilen Mavi Pullu Balıkla karşılaşması ile devam eder.	Masal tadında hazırlanmış, iyilik, güzellik ve barışı dünyaya yaymayı amaçlayan bir oyundur.
Akıllı Tavşan ve Güçlü Aslan (Nezihe Araz)	Epik Tiyatro	Oyun iki günlük bir zaman dilimini ele alır. İlk gün yaban domuzu aslanın yemeğidir. İkinci gün ise tavşanın aslana oynadığı oyunla geçer.	Mekân olarak orman ele alınmıştır.	Tavşan, Aslan gibi ana karakterlerin yanında Ayı, Kurt gibi hayvanların yön vermesiyle oyun devam eder.	Saygı, sevgi hoşgörü gibi kavramların yanında tiyatro seyircisinin nasıl olması gerektiği üzerinde de durulmuştur.
Sayım Suyum Yok (Ahmet Önel)	Epik Tiyatro	Oyunun ne kadar zamanı ele aldığı net olarak bilemesek de tahmini bir haftalık zaman ele alınmıştır.	Mekân olarak Mahir Ağa'nın evinin bir bölümü, iki katlı köy evinin girişi, Kahveci Ali'nin kahvesi ve köy meydanı seçilmiştir.	Mahir Ağa, Kahveci, Hınzır Efendi, Nuri, Osman gibi karakterlere köylüler yön verir.	Birlik ve beraberliğin ve çalışmanın önemini anlatan bir oyundur.
İşık Sever Max (C. Krüger ve V. Ludwig)	Epik Tiyatro	Zamanda atlama tekniğini kullanan yazar, zaman aralıkları net olmayan bölümler şeklinde eseri kurgulamıştır.	Oyun, Max ve ailesinin evinde geçmektedir.	Max adlı çocuğun; ailesi ve ev sahibi ile yaşadıkları anlatılmıştır.	Bu oyunda görgü kuralları ve saygı kavramı üzerinde durulmuştur. Dünyada pek çok haksızlık insanların bunlara hemen boyun eğmesi yüzünden oluyor.
Keloğlan'la Zülfüsarı (Y. Kenan Işık)	Epik Tiyatro	Bu oyunda hiçbir zaman unsuruna rastlanmamıştır. Çeşitli unsurları yorumlayarak oyunun günümüz için kurgulandığı çıkarılabiliriz.	Ulu bir ağacın kurumaya yüz tutmuş kalın gövdesi ve birkaç kırık dökük dal ile mekân düzenlenmiştir.	Keloğlan, Zülfüsarı gibi ana karakterler ve asker, Sese, çocuklar gibi yan karakterler oyunun kahramanlarıdır.	Bu oyunda özgür olmanın, kendi kendinin efendisi olmanın en büyük nimet olduğu mesajını verir. Bir kısım yöneticilerin bilime ve sanata boşverdiği vurgulanarak, onlar geri kalma sorumlusu olarak gösterilmiştir.
İsli Sisli Pis Puslu (V. Ludwig-R. Lücker)	Epik Tiyatro	Oyun, genel olarak incelendiğinde günümüzde geçmektedir. Sahne değişimlerinde zaman aralıkları net olarak belirtilmemiştir.	Mekân olarak; Betonkent'te blok apartmanların avlusu, Üzüm ve Gözüm'ün evinin içi ve balkonu, apartmanın garajı, apartmanın dışında çöp kutuları ve cılız bir ağaç da	Üzüm, Gözüm, Yazar Amca bir grup; anne ve baba, Kapıcı, Hanım Teyze, Beyefendi de karşı bir grup olarak düşünülebilir.	Çevre sağlığı ve çevre bilincine dikkat çekmek için yazılmış bir oyundur.

			bulunmaktadır.		
Şarkularım ız Ölmesin(Yı lmaz Onay)	Epik Tiyatro	Eserde kısa bir zaman söz konusudur.Bütün oyun bir tam günde geçmektedir.	Mekân olarak okul, sokağın köşesi ve ev seçilmiştir.	Cingöz, Camgöz gibi ana karakterlerin yanında Çomar, Tekir, Göbekli, Tasmalı gibi yan karakterler oyuna yön verir.	Oyun; birlik, beraberlik, dayanışma, kardeşlik gibi önemli kavramları vurgulamaktadır. Zamanla kötü karakterlerin de şarkı ve müzikle iyi karakterlere dönüştürülebileceğini görürüz.
Yağmurla Gelen (Meral Babacan)	Klasik Tiyatro	Baharda geçen bir günü anlatan eser kısa zamanlıdır.	Oyun mekânları orman ve fabrikadır	Çevre kirliliğinden etkilenen İhlamur, Çınar, Elma ve Söğüt gibi ağaçlara ve bunlara zarar veren Araba, Kamyon ve İnsan oyunun ana kahramanlarıdır.	Kendini sağlıklı hissetmek çok büyük bir mutluluktur, mesajı verilmiştir. Doğa ve teknolojinin ikisinin de önemli olduğunu, dünyanın tükenmez bir kaynak olmadığını anlatan bir oyundur.
Gelin Yarışalım	Epik Tiyatro	Oyun tahmini bir haftalık bir sürede geçmiştir.	Üzerinde birkaç akasya ağacı bulunan boş bir arsa, sonrasında bu arsaya bir de tahta kulübe eklenir. Şeref ve arkadaşlarının yeri olarak da başka boş bir arsa vardır.	Mehmet, Meltem, Ayşe, Şeref, Ayşegül, Müge gibi karakterler vardır.	Mızıkçılığın güzel bir şey olmadığı, akıllı olana hiçbir şeyin zor gelmeyeceği vurgulanır. Savaşın kötü yanları vurgulanarak zorunlu olmadıkça savaşılması gerektiği anlatılır.
Siz Ne Dersiniz? (Faik Ertener)	Epik Tiyatro	Oyuncuların oynamak istedikleri oyunun zamanı masalsi bir anlatım olduğundan belirsizdir. Bununla birlikte oyunun iki günde gerçekleştiğini çıkarabiliriz.	Mekân konusunda sadece küplerle mekân havası verilmeye çalışılmış; tarla, saray, orman, gökyüzü gibi mekânlar ufak değişikliklerle verilmiştir.	Beş oyuncudan birinin çeşitli rollerle baş rolde olduğu zaman zaman diğer oyuncuların ve seyircilerin de katıldığı bir oyundur.	Öğretici yanı fazla olmasa da oyunda belli mesajlar verilir. “Bir yazar amcanın bir sözü: Her çocuk elinde olmadan büyür, ister istemez.” Mesajlardan bir diğeri“Oğlum soyтары olma, mühendis ol, doktor ol.”
Bir Yıldız Seç Kendine (Zerrin Akdenizli Çelenk)	Klasik Tiyatro	Oyunun tam olarak ne zaman geçtiği belli olmasa da bütün oyunun ortalama bir haftada geçtiği sonucuna ulaşırız.	Mekân olarak; Cici ve Sisi'nin evleri ve bu evin yel değirmeni olan bahçesi, Mali ve Meli'nin evleri ile dans salonu sayılabilir.	Oyundaki ana karakterler Cici ve Sisi ile Mali ve Meli'dir.	Yalan söylemenin yanlış olduğu, dostluk, iş paylaşımı ve hayal gücünün vurgulandığı bir oyundur.
Tılsım (Tayfun Orhon)	Klasik Tiyatro	Kısa zamanlı eser bir yaz akşamı geçmektedir..	Mekân olarak; arkada şirin bir çiftlik evi, buğday tarlası ve ağaçların olduğu bir yer seçilmiştir. Bulutlar Ülkesi	Tılsım, Boncuk, Korkuluk gibi karakterlerin başından geçenler anlatılmıştır.	Oyunda öne çıkan kavramlar “dostluk, mutluluk, oyun, barış”tır. “İyilik karşılık beklemeden yapılmalı.” oyundaki

			adında bulutların ve ortada bir tahtın olduğu bir dekor vardır.		mesajlardandır.
Gölgenin Camı (Fikret Terzi)	Epik Tiyatro	Geçmişten bir gün ve günümüz zaman unsuru olarak oyunun başında belirtilmiştir.	Mekân olarak da Cumhuriyet öncesinden bir sokak ve aynı sokağın göstermeliği yine oyunun başında verilmiştir.	Karagöz ve Hacivat'ın etkin olduğu oyuna Haso, Binbirkılık, Memiş, Usta gibi oyuncular yön verir.	Olaylar dizgesi içinde izleyicilerin doğru ve güzelden yana kendini ortaya koyma, kanıtlama ve yaşadığı, tanık olduğu evreni değiştirme çabasına olanak tanıyan bir oyundur.
Yaşasın Barış (Hasan Erkek)	Klasik Tiyatro	Unutulmuş zamanın birinde başlayan masal tadındaki eser, tahminen üç günlük bir zaman dilimi işlenmiştir.	Koyun Ülkesi, Buğday Ülkesi, savaştıkları Çobandağive Başakovası, zindan gibi mekânlarda oyun geçmiştir.	Dost Prens, Küçük Prens, Vezir, Kral, Soyтары öne çıkan kahramanlardır.	Barışın, dostluğun ve sevginin güzelliğini vurgulayan bir oyundur.
O Benim O Keloğlan (Fikret Terzi)	Klasik Tiyatro	Zaman masal olduğu için belirsizdir ancak tahminen birkaç aylık bir zaman dilimi işlenmiştir.	Keloğlan'ın anasıyla yaşadığı ev, orman ve Miskinistan Ülkesi oyundaki mekânlardandır.	Keloğlan'ın yaşadıklarına Keloğlan'ın annesi, Duran Dayı gibi yan karakterler yön verir.	Çalışmanın önemi, dürüstlük, tembelliğin sonuçları, büyüklere saygı gibi konular işlenmiştir. Adam olmak kavramı üzerinde durulmuştur. Adam olmak doğru insan olmak, topluma yararlı olmak olarak görülür.
Topik Nasıl Adam Olur? (Enes Fosforoğlu)	Epik Tiyatro	Oyun günümüzde geçmekte olup birinci perdenin sonuna kadar tahmini beş günlük bir zaman dilimi ele alınır. İkinci perdede ise gündüz saatlerinden geceye kadarlık bir zaman dilimi ele alınmıştır.	Mekân olarak oyun yerleri olan bir arsa, Topik'in evi, bahçesi ve metruk bir kulübe seçilmiştir.	Topik'in başından geçenlere anne, baba, dede, bekçi yön verir.	Topik'in kötü bir örnek olduğu, onu iyi biri yapamazlarsa toplumun da bozulacağı konusu üzerinde durulur. Yalan söylemenin yanlış olduğu Topik'e oynanan oyunla gösterilir.

6. KAYNAKÇA

6.1. İNCELENEN ESERLERİN KAYNAKÇASI¹

- Akdenizli Çelenk, Zerrin. (TY), *Bir Yıldız Seç Kendine*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Araz, Nezihe. (TY), *Akıllı Tavşan ve Güçlü Aslan*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Asena, Orhan. (1963), *Mustafa*. Ankara: Öğretmenler Bankası Yayınları.
- Babacan, Meral. (1993), *Yağmurla Gelen*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Erkek, Hasan. (1995), *Yaşasın Barış*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ertener, Faik. (TY), *Siz Ne Dersiniz*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Fosforoğlu, Enis. (TY), *Topik Nasıl Adam Olur*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Işık, Haluk. (TY), *Mavi Pullu Balık*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Işık, Y. Kenan. (1986), *Keloğlan'la Zülfüsarı*. Ankara: Tbbm Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yay.
- Kılınç, İsmail ve PAKER, Önder. (TY), *Elmadaki Barış*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Köksal, Ülker. (2008), *Sırça Köşk - Barış Gezegeni - Mavi Gezegeni Kim Kurtarsın?*. İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.
- Köksal, Ülker. (2000), *Çocuk Tiyatrosu Orman Bekçileri - Yarını Akıl Yapar - Gökten Kaydı Üç Yıldız - Gül Emri*. İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.
- Krüger, Carsten ve LUDWIG, Volker. Çev. Meriç Gök. (1993), *Işık Sever Max*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ludwig, B. ve Lücker, R. Çev. Yücel Erten. (1985), *İsli Sisli Pis Puslu*. Ankara: Devlet Tiyatrosu Yayınları.
- Marlalı, Haldun. (1962). *Leylek Sultan*. Ankara: MEB Yayınları.
- Onay, Yılmaz. (2005), *Şarkılarımız Ölmesin*. İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.
- Orhon, Tayfun. (TY), *Tılsım*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Önel, Ahmet. (TY), *Sayım Suyum Yok*. Bursa: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Özgentürk, A. H. (TY), *Keloğlan Ses Arıyor*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.

¹Bu araştırmada incelenen eserler Bursa Devlet Tiyatrosu arşivlerinden edinilip; eserlerin asılları Ankara Devlet Tiyatrosu Dramaturgi Bürosunda bulunmaktadır.

- Özkan, Osman. (TY), *Gelin Yarışalım*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Porter, Eleanor. Çev. Kemal Sönmez. (TY), *II. Polyanna*. Bursa: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Stevenson, R. L. Çev. Can Gürzap. (TY), *Define Adası*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Taşkın, Z. T. (1956), *Oyuncakçı Dede*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Terzi, Fikret. (TY), *O Benim O Keloğlan*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.
- Terzi, Fikret. (2007), *Gölgenin Canı*. İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.
- Vos, Eric. Çev. Can Gürzap. (TY), *Dans Eden Eşek*. Ankara: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü.

6.2. YARARLANILAN ESERLERİN KAYNAKÇASI

- Ahmet Önel,2015, <http://www.ahmetonel.com/?sayfa=2> (05.05.2015).
- Ahmet Vefik Paşa Bursa Devlet Tiyatrosu Tarihi, 2014,
<http://www.bursadt.gov.tr/page/show/12-hakkimizda> (22.12.2014).
- Ahmet Vefik Paşa, 1946, İnönü Ansiklopedisi. Ankara.
- Ahmet Vefik Paşa, 2002, Bursa Ansiklopedisi (1. Baskı).ed.: Yılmaz Akkılıç, C: 1.
- Ahmet Vefik Paşa ve Bursa Osmanlı Tiyatrosu, 2014,
<http://www.devtiyatro.gov.tr/programlar-bursa-dt-hakkinda.html> (26.12.2014).
- Akı, Niyazi. (1963). *XIX. Yüzyıl Türk Tiyatrosu Tarihi*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Akyüz, Kenan. (1995). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Ali Habib Özgentürk, 2015, <http://www.biyografi.info/kisi/ali-ozgenturk> (05.05.2015).
- Alpöge, Gülçin. (2006). *Okul Öncesi İçin Çocuk ve Müzik*. İstanbul: Bu Yayınevi, 19.
- And, Metin. (1978). *İlk Öğretimde Tiyatro*, Tiyatro Araştırmaları Dergisi Tiyatro Öğretimi ve Eğitimi Özel Sayısı. Sayı: 7. Ankara: Ankara Üniversitesi. 141-142.
- And, Metin. (1983). *Atatürk ve Tiyatro*. Ankara: Devlet Tiyatroları Yayınları.
- And, Metin. (1983). *Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Aycan, Ersin (2011). *Devlet Tiyatrolarında Sahnelenen Yerli Çocuk Oyunları Üzerine Bir inceleme (2007- 2008/ 2008- 2009)*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Ayral, Necdet Mahfi.(1946). Çocuk Tiyatrosu. *Türk Tiyatrosu*. 15 Ekim, Yıl: 19, No: 193.
- Aytaş, Gıyasettin. (2001). Çocuk ve Tiyatro. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Eğitim Dergisi*. C: 9, S: 1, Mart.
- Aytaş, Gıyasettin. (2014). İletişim Gerekliliği Açısından Tiyatro. *International Periodical For the Languages,Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/3 Winter 2014, p. 239-246, Ankara-Turkey.

- Baltacıoğlu, İ. H. (2006). Tiyatro, Yay Haz.: Atila Alpöge ve diğerleri. İstanbul: Mitos-Boyut Yay.
- Biz Kimiz*, 2014, <http://mavibalon.com.tr/V2/hakkimizda> (24.12.2014)
- Bursa Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu*, 2014, <http://www.bursasehirtiyatrosu.gov.tr/hakkimizda> (22.12.2014).
- Bursa'da Tiyatro*, 2014, <http://www.bursadakultur.org/tiyatro.htm> (24.12.2014)
- Çalışlar, Aziz. (1993). *20. Yüzyılda Tiyatro*. İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.
- Çalışlar, Aziz. (1995). Tiyatro Ansiklopedisi. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Çamurdan, Esen. (1995). Çocuk Tiyatrosu mu Dediniz. *Tiyatro Dergisi*, Nisan, S: 48.
- Çapan, Cevat. (1992). *Değişen Tiyatro*. (3. Basım) İstanbul: Metis Yayınları.
- Çocuk Tiyatrosu Üzerine*, 2014, <http://www.yeniguney.net/yazi/cocuk-tiyatrosu-uzerine>(06.02. 2014).
- Denzin, Norman K. ve Lincoln, Yvonna S. (1996). Introduction: Entering the field of qualitative research, Strategies of qualitative inquiry, London: Sage Publications.
- Devlet Tiyatrosu Yarın Halka Açılıyor. (28 Eylül 1957). Bursa Hâkimiyet.
- Düzgün, Dilaver. (2000). Osmanlı Döneminde Geleneksel Türk Tiyatrosunun Genel Görünümü.*Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. Sayı: 14,69.
- Eleanor H. Porter, 2014, http://www.turkcebilgi.com/eleanor_h_porter (05.05.2015).
- Elmas, Y. (1976). Çocuk Eğitiminde Tiyatro, *Yeni Toplum*,12. 51-54.
- Enginün, İnci. *Araştırmalar ve Belgeler*. Dergâh Yayınları, s.223.
- Enginün, İnci. (1993). "Tiyatroda Dil", *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. C. I, S: 493, s. 11-14, Ocak.
- Enginün, İnci, (2001). "*Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*". İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Enis Fosforoğlu, 2015, https://tr.wikipedia.org/wiki/Enis_Fosforo%C4%9Flu (05.05.2015).
- "Erkoç, Gülay. (2014). *Tiyatroda Bir Arayışın Mimarı: İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu*. <http://oyuncusirin.blogcu.com/ismayil-hakki-baltacioglu/636621> (01.03.2015).

- Faik Ertener, 2015, <http://www.faikertener.com/> (05.05.2015).
- Gönen, Mübeccel ve Dalkılıç, N. Uyar. (2003). *Çocuk Eğitiminde Drama, Yöntem ve Uygulamalar*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Guttek, Gerald. (2006), *Eğitimde Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*. Ankara: Ütopya Yayınevi. 3. Basım.
- Gürel, Zeki; Temizyürek, Fahri ve Şahbaz, N. Kemal (2007). “Çocuk Edebiyatı”. Ankara: Öncü Basımevi.
- Haldun Marlalı, 2015, <http://www.sinematurk.com/kisi/96036-haldun-marlali/> (05.05.2015).
- Haluk Işık, 2015, <http://www.onkajans.com/artists/view/isik-haluk/109> (05.05.2015).
- Hasan Erkek, 2015, https://tr.wikipedia.org/wiki/Hasan_Erkek (05.05.2015).
- İsmail Kılınç, 2015, http://www.turkcebilgi.com/%C3%B6nder_paker (05.05.2015)
- Karasar, Niyazi (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karnal, Kemal Hasan. (1989). *Türkiye’de Çocuk Tiyatrosu*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kenan Işık, 2015, <http://www.haberler.com/kenan-isik/> (05.05.2015).
- Kırgel, Özlem. (2001). *Çocuk Tiyatrosu*. <http://www.tiyatromie.com/cocuk-tiyatrosu-bilgi.html> (22.12.2014).
- Kuş, Elif. (2003). *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kuyumcu, Nihal (2010). *Eğitimde Tiyatro ve Gençler*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C: 19, S: 1.
- Kuyumcu, Nihal, (2007), *Çocuk Tiyatrosu mu Dediniz?*. Mitos- boyut Yayınları, Tiyatro Kültür Dizisi 74.
- Kuyumcu, Nihal. (2000). *Çocuk Tiyatrosu*. Mitos-boyut Yayınları, Tiyatro Kültür Dizisi 34.
- Kuyumcu, Nihal. (2000). “Türkiye’de Çocuk Tiyatrosuna Çağdaş Yaklaşımlar”. (Yay. Haz.: Zehra İprişoğlu), Çağdaş Türk Yazını, İstanbul: Adam Yayınları.
- Maden, Sedat. (2010). Türkiye’de Çocuk Tiyatrosu ve Öz Tiyatro. *e-Journal of New World Sciences Academy*. Volume: 5, Number: 3, Article Number: 3C0045
- Meral Babacan, 2015, <http://www.kameraarkasi.org/yonetmenler/meralbabacan.html> (05.05.2015).

- Mümtaz Zeki Taşkın, 2015, <http://www.dergi.havuz.de/0001-B-OZGECMISLER2007/mumtaz-zeki-taskin.html> (05.05.2015).
- Nasıl Bir Çocuk Tiyatrosu, 2014, [http://www.halksahnesi.org/yazilar/nasilbir_cocuk_tiyatrosu/nasilbir_cocuk_tiyatrosu.htm\(06.02.2014\)](http://www.halksahnesi.org/yazilar/nasilbir_cocuk_tiyatrosu/nasilbir_cocuk_tiyatrosu.htm(06.02.2014)).
- Nezihe Araz, 2015, <http://www.msxlabs.org/forum/edebiyat-tr/13611-nezihe-araz.html> (05,05,2015).
- Nutku, Hülya. (1999). *Düşünsel Boyutuyla ve Kavramlarıyla Tiyatro Yazarlığı*. İstanbul: MitosBOYUT Yayınları.
- Nutku, Özdemir. (1972). *Tiyatronun İçeriği ve Seyirciye Yönelişi*. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, S: 3.
- Nutku, Özdemir. (1995). *Oyunculuk Tarihi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Nutku, Özdemir. (1998). *Oyun, Çocuk, Tiyatro*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Nutku, Özdemir. (2001). *Oyun Çocuk Tiyatro*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Oflazoğlu, Turan (1985). "Dil ve Tiyatro". *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. C: L, S: 408, s. 407-413, Aralık.
- Oğuzkan, Ferhan (1974). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Okurlar, Ayça. (2010). *Cumhuriyet Dönemi Türk Çocuk Tiyatrosu*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.
- Ongurlar, Serdar. (1985). *İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun Tiyatro Görüşleri*. Ankara: Devlet Tiyatroları İç Eğitim Dizisi.
- Orhan Asena, 2015, http://www.tiyatrodunyasi.com/oyuncu_detay.asp?oyuncuid=49 (05,05,2015).
- Önder Paker, 2015, <http://www.anamurunesesi.com/kultur/yazarsair/yazar/IKilinc.htm> (05.05.2015).
- Özertem, Tekin (1979). *Türkiye'de Çocuk Tiyatrosu*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özertem, Tekin. (1992). *Türkiye'de Çocuk Tiyatrosu*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, Sanat Tiyatro Eserleri Dizisi.
- Özkula, Bora. (2002). "Dünden Bugüne Bursa'da Tiyatro". Bursa Defteri, ed. Yılmaz Akkılıç, Haziran.

- San, İnci. (1972). *Tiyatro ve Halk Eğitimi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, C.: 5, S.: 3.
- Sanat Merkezleri*, 2014, <http://www.bursadakultur.org/sanatmerkez3.htm> (24.12.2014).
- Semih Çelenk Kimdir*, 2015, <http://semihcelenk.blogcu.com/semih-celenk-kimdir-ozgecmis/3845947> (05.05.2015).
- Stevenson, 2015, http://www.idefix.com/kitap/robert-louis-stevenson/urun_liste.asp?kid=7493 (05.05.2015).
- Şen, Erhan. (2009). *1980'den Günümüze Çocuk Edebiyatı Alanında Yazılmış Yerli Çocuk Tiyatrosu Metinlerinin Söz Varlığı Üzerine Bir İnceleme*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van.
- Şener, Sevda. (1979). *İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'un Okul Tiyatrosu Hakkındaki Görüşleri, Uygulamaları ve Oyunları, Gelişim Sürecinde Türk Tiyatrosu*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Şener, Sevda. (1993). *Oyundan Düşünceye*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Şener, Sevda. (1998). *Cumhuriyet'in 75. Yılında Türk Tiyatrosu*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Şengül, Abdullah. (2001), *Türk Drama Geleneği ve Tarihi Oyunlarımız*. Ankara: T.C. Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları.
- Şimşek, Hasan ve Yıldırım, Ali (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tahsin, Konur. (1987). *Cumhuriyet Döneminde Devlet-Tiyatro İlişkisi*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, C.: 31, S.: 1.2.
- Tekerek, Nurhan. (2003). *Tiyatromuzun Modern Tiyatroyla Kesişmesi Yolunda Gelenekselin Önemi ve Baltacıoğlu'ndan Bir Deneme: Kafa Tamircisi*, Tiyatro Araştırmaları Dergisi, Sayı: 16.
- Tekerek, Nurhan. (2010). *Geçmişten Geleceğe Oyundan Seyirciye*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.
- Tiyatro*, 2002, Bursa Ansiklopedisi (1. Baskı). ed.: Yılmaz Akkılıç, C:4.
- Tiyatro Festivali*, 2014. <http://ogrencitopluluklari.uludag.edu.tr/tyatrofestivali.php> (24.12.2014).
- Türk Dil Kurumu (2005). *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.
- Türk Tiyatrosu*, 2014. http://tyatro.balikesir.edu.tr/tyatro_turk.htm (24.12.2014).

- Uluslararası Bursa Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali*, 2014, <http://www.bursa.bel.tr/hizmetler/sayfa/53> (22.12.2014).
- Ülker Köksal*, 2015, <http://www.ikiyayincilik.com.tr/root/a/auth.asp?rsi=rrriui> (05.05.2015).
- Yalçın, Alemdar ve Aytaş, Gıyasettin (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yavuzer, Haluk. (2003). *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazgan, Teoman. (2009). *Örnek Bir Cumhuriyet Kurumu Devlet Tiyatrosu Tatbikat Tiyatrosu ve Sonraki Yıllar*. Ankara: Evren Yayıncılık.
- Yıldırım, Derya. (2011). *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'nda 1935-1960 Yılları Arasında Sahnelenen Bazı Yerli Çocuk Oyunlarının Didaktik Yapısı*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Tiyatrosu Oyun-Tiyatro-Drama Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yılmaz Onay*, 2015, https://tr.wikipedia.org/wiki/Y%C4%B1lmaz_Onay (05.05.2015)

7.EKLER

Ek 1: Bursa Hâkimiyet Gazetesi (28 Eylül 1957)

Ek 2: Günümüzde Ahmet Vefik Paşa Devlet Tiyatrosu.

Ek 3: “Dans Eden Eşek” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 4: “Barış Gezegeni” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 5: “Ormanın Bekçileri” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 6: “Elmadaki Barış” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 7: “Oyuncakçı Dede” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 8: “Mavi Pullu Balık” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 9: “Akıllı Tavşan” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 10: “Işık Sever Max” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 11: “İsli Sisli Pis Puslu” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 12: “Bir Yıldız Seç Kendine” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 13: “Gölgenin Canı” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 14: “Yaşasın Barış” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

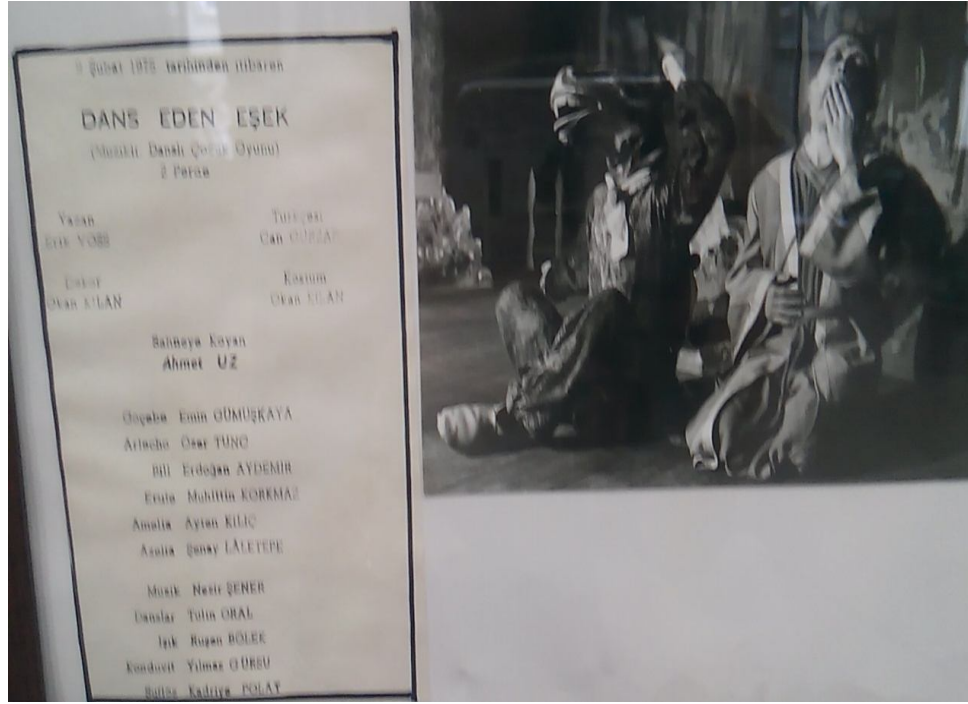
Ek 1: Bursa Hâkimiyet Gazetesi(28 Eylül 1957)

Ek 2: Günümüzde Ahmet Vefik Paşa Devlet Tiyatrosu

Ek 3: “Dans Eden Eşek” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 4: “Barış Gezegeni” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 5: “Ormanın Bekçileri” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 6: “Elmadaki Barış” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 7: “Oyuncakçı Dede” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 8: “Mavi Pullu Balık” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 9: “Akıllı Tavşan” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

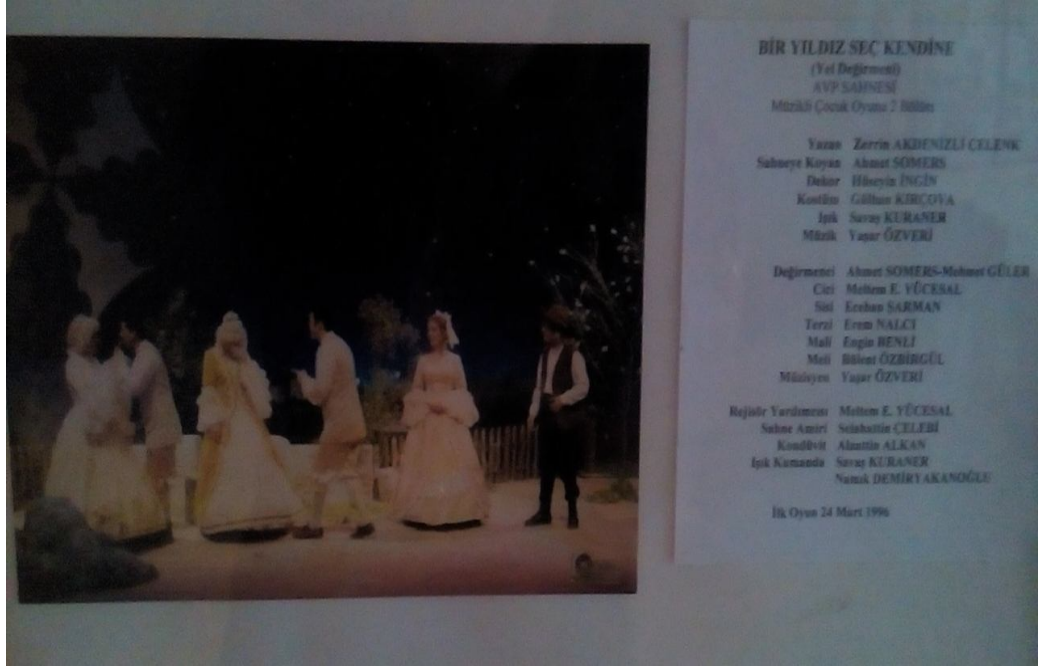
Ek 10: “İşlik Sever Max” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

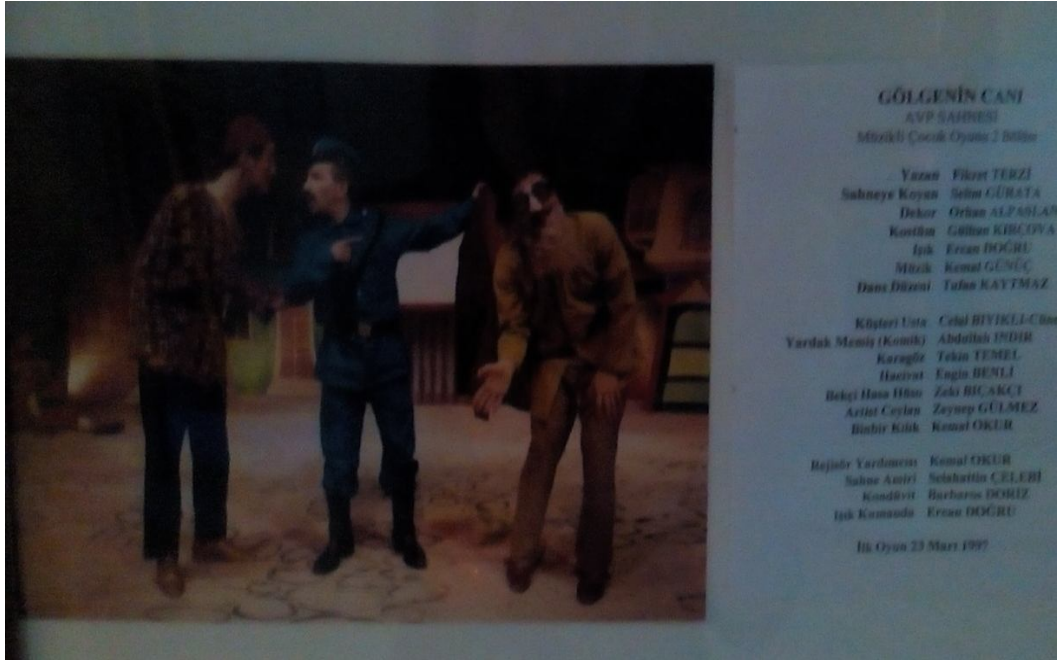
Ek 11: “İsli Sisli Pis Puslu” Oyununun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 12: “Bir Yıldız Seç Kendine” Oyunun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 13: “Gölgenin Canı” Oyunun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

Ek 14:“Yaşasın Barış” Oyunun Bursa Devlet Tiyatrosu Resimleri

